

UBL: BKNOOG 242

Dezen Boek behoort toe aan

Joannes Baptista van Esbeek

1777

voerende tot

op de pfaesse. 1777

345821 Biptst 518 223022 ^{blant} 14

280275538dsc 4p 22 1777

Boekenongen
242.

16242

DEN NIEUWEN
S P I E G E L
DER JONGHEYD
O F T E
GULDEN A. B. C.

Voor de Leergierige Jongheyd,

*Dienende tot slichtige Onderwyzinge, en om in de kleyne
Catholyke Schólen gebruykt te worden.*

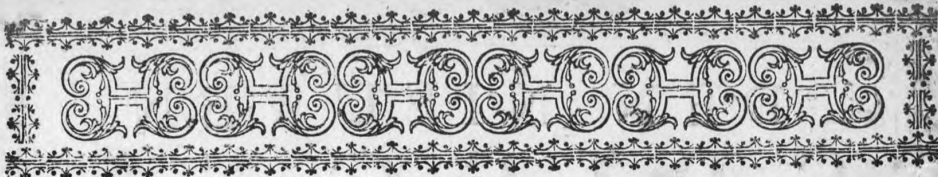
IN RYM VERTHOONT DOOR DEN EERWEERDIGEN HEER,
FERDINANDUS LOYS,
Priester; ende in syn Leven PRIOR, in het Klooster van den
Heyligen **GUILIELMUS** tot PEENE.

Dezen lesten Druk van 't jaer 1771. nauwkeurig overzien, en op vele plaetzen verbeterd.

TOT BRUGGE,

By **JAN BAPTISTE MACQUE'**, Boek-drukker in de
Breydel-stracte, in 't GEKROOND SWEERD.

DEN AUTEUR.

DE liefde tot de Konst, ded' ledigheyd versoeyen,
 Op dat de jonge Jeugd zoud wezen onderrigt,
 En heeft myn traege Penn' om te digten doen vloeyen,
 Zoo dat in korten tyd dit Boekxken is gestigt;
 Nogtaus onweirdig ben de schoenen te ontbinden,
 Van die zyn hoog-vermaerd in Reden-ryke Konst,
 Ik my gelyken mag, met regt by eenen blinden,
 't En waere niet voldaan, hadd' ik het noyt begonst;
 Want noyt PARNASSI-BERG en hebb' ik op getreden,
 De MUSEN en JUNO, die zyn my onbekend,
 En PHÆBUS heeft my niet door zyne wyze reden,
 En ligt vloeyende maet' der Digt-styl ingeprint:
 Noyt en hebb' ik geproeft van HELICONS kanteyne,
 Waer uyt dat PEGASUS, met den slag van zyn voet,
 Voor eerst doen vloeyen heeft, het waeter klaer en reyne,
 Het welk als honing smaekt, en gelyk zayker zoet.
 Ik weet wel dat zy kan, door haere wonder kragten,
 Verwekken myn gemoet, verligten mynen geest,
 Zy kan den simpelen, geven goed' gedagten,
 't Gen' ik in dit kleyn werk, van doen hadd' alder-meeft.
 Het is nu al te laet, om daer van te gaen smaeken,
 Die daer van heeft geproefd, de Konste niet benyd,
 Een Meester en zal noyt een Discipel verzaeken,
 Die hier zyn beste doet, uyt liefde en ziel-profsyt.

MU. DER NED.
 LETTERKUNDE
 TE LEIDEN

HERT-GRONDIGEN OPDRAGT,

GEDAEN AEN DEN

KONST-MINNENDEN HEERE D'HEER

NICOLAIS VAN RENYNGHE,
 ZONE D'HEER FERDINANDI,
 PRINCE

Der wyd-vermaerde ende hoog-beroemde reden-ryke Gilde

VAN DEN

HEYLIGEN VICTOR,

GEZEYD

LANGHOIRS-VICTORINNEN.

BINNEN DE STAD VAN POPERINGE, ONDER DEN EER-TYTEL,

VICTORES REDDET SPIRITUS,

Als nu de derde Eeuwe van de instellinge der zelve GILDE.

We zoetaerdigheyd, uw minzaamheyd van wezen,
 Der wederliefde strael, die lang ons hert door-brand,
 Uw voegelyk vernuft, van groot en kleyn geprezen,
 Waerom gy zyt vermaerd door g'heel het *Perfen-land*;
 Heeft myn swaermoedig hert, verligt en doen verkloeken,
 Bevryd van alle vrees, om met oodmoedigheyd,
 Onder uw vleugelen, uw bystand te verzoeken,
 Waer op den vasten grond, van myn betrouwen leyd;

A 2

Edouard Duquesne

Uw Princelyken Staet, uw wyzelyk Regieren,
 Uwe wel-sprekentheyd in *Reden-ryke* tacl,
 Uwe geestigheyd, in zeden en manieren,
 Wezende 't OPPER-HOOFD der *VICTORINNEN-ZAEL*:
 Geeft my de stoutigheyd, uw gemoed te verwekken,
 Om dezen *Spiegel* nieuw, van goeder hand t'ontfaen,
 Waer in de Jongheyd kan aenschouwen hunne vlekken,
 Is't dat zy mag door u, in zyne forme staen.
 Wat is een *Spiegel* nieuw? dan zeer ligt om te breken,
 Als hy is onbekleed, en zonder vasten band,
 Zal wezen maer bekwaem om in een hoek te steken,
 Is't dat hy missen moet uw goeden onderstand;
 't Is geen Parysche werk, hy is van kleynder weiden,
 't En is geen fyne stof, en is niet schoon bevrogt,
 Wanneer dat eenen PRINS geweidigt hem t'aenveirden,
 Hy zal gemeynelyk van ander zyn verzogt.
 Daer is bekwaeme stof, is 't dat het mag gelukken,
 Van te wezen beschermt door uw Voorzigtigheyd,
 Om vier duyft *Spiegelen*, en nog meer uyt te drukken,
 Door uw bevel alleen, 't kan zyn in 't werk geleyd,
 De ongeschaeftde Jeugd, die zal ten allen tyden,
 Met een dankbaerig hert' verheffen uwen NAEM,
 Ik hop' aen ieder een, die de deugd niet benyden.
 Dat dezen *Spiegel* nieuw, zoud' wezen aengenaem.
 Ontfangt hem dan in dank, in 's Heeren Naem gezonden,
 Ik bidde dat hy mag, door u wezen bewaerd,
 Bevryd van vlek en nyd, en blyven ongeschonden,
 En dat Godt ons te zaem', van alle kwaeden spaerd.

ZEER BEMINDEN ZWAEGER,

U-L. Oodmoedigsten Dienaer

IN CHRISTO,

FR. FERDINANDUS LOYS.

U ZY NU TOE-WENSCHINGE UYT ZUYVERE EN WAERE AF-
 FECTIE, VAN DEN RYM-KONSTIGEN AUTEUR.

Wanneer dat *Jacob* was, door 's Vaders last getreden
 Naer *Laban* zynen Oom, om de vraek-listigheden
 Van *Ejak* te ontgaen, heeft hy *Morphus* geest
 Naer *Phabus* ondergang, tot rust geneygt geweest.
 Aldan lees' ik dat Godt, een Leer' heeft doen vertoonen
 Aen *Jacob*, die van d'aerd' kwam tot aen 's Hemels Throonen,
 Langst waer het Engels Heyr daelde naer 't aerdsche dal,
 En klemden weder op naer hunnen Opper-Al:
 Als ik EERWEIRDIG HEER, door-zeze uwe werken,
 Ende rypzinnelyk, des zelfs inhoud aenmerken;
 Met regt ik zeggen mag, dat dit is eene Leer',
 G'lyk certyds wierd vertoond aen *Jacob* van den Heer.
 Want dus gezaementlyk, d'Heylige Vaders zeggen,
 Dat Godt den Heer hier door, aen *Jacob* wild' uyt-leggen,
 Hoe den Mensch hier zig zelfs, op d'aerd' versterven moet;
 Oft daelen door oodmoed, die klimt naer 't eeuwig goed.
 Aldus toond gy aen ons, hoe elk zig moet begeven,
 Langst dees God'lyke Leer', als gy in 't licht komt geven,
 Den Gulden A. B. C., die g'lyk als sporten zyn
 Langst welk' men daelen moet, eer men na Gods Aenschyn
 Daer naer op-klimmen wilt: elk Letter komt te hand'len,
 Oft Sport' van uwe Leer', wat weg den mensch moet wand'len,
 Wat deugd hy oeff'nen zal, wat kwaed hy laeten moet,
 Hoe hy vleesch, will', begeirt', moet treden met den voet.
 Dus elk door uwe Leer', kan zig voor oogen stellen,
 Wat zonde, wat misdaed, wat kwaed hem leyd ter hellen.
 Hier tegen leerd gy ook, het goed, de liefd', en deugd,
 Oft geestig' oeffening', aen teer' en jonge Jeugd.
 Zoo dat gy dit hoog-schrift, den naem niet zonder reden
 Van eenen SPIEGEL geeft; want ieder mensch zyn zeden,
 De straffe van het kwaed, de glorie van den Heer,
 Des vleeschs verryffeniss': aenschouwd t'zaem aen dees Leer',
 Als in een Spiegel-glas, het gen' (zoo staet beschreven
 Door den Apostel zelfs) als den draet van dit leven,
 Door de vreed' *Atropos* zal af-gefneden zyn,
 Men dan niet en zal zien, als in een Spiegel-schyn.
 Maer aanzigt aen aanzigt. Dog met dees Godes Schriften,
 Hoe wel gy de jongheyd alleen komt te begiften,
 Nograns 't zy vrouw of man in houwelyken staet,
 Hoe dat hy leven moet, vind' eenen goeden raed;

Gen. Cap.
 27. & 28.
 p. 12.

S. Bened.
 in Reg. Cap.
 de Humili-
 tate.

2. Cor. Cap.
 13. v. 12.

Als ook den Ouderdom. Ach! wierd nu eens verzezen
 Den Heydensch' Philosoph: hy zoud' niet (als voor dezen
 Ligtveirdig van *Moyfes*, die nogtans 't woord des Heer',
 Voor ons geschreven heeft) zeggen: dat dees Leer',
 Ons veel voorhoud, nogtans, zonder ict te proberem:
 Want die met ryp gemoed dit werk wilt diep gronderen,
 Hy ondervinden zal, dat reden niet alleen,
 Maer ook met 't Heylig Schrift, de Vaders in 't gemeen,
 Zyn van dees *Jacobs* Leer' als de ge-echte schraegen,
 Die al des Sports kragt, weder en onder draegen.
 Waerom *Red'ryken* *Fleer*, zoo lang dat *Lachesis*,
 Spind uwen levens-draet, tot voorder onderwys.
 Wy door de schacht een werk van uwen geest af-wagten,
 Hoe welgy wilt U zelfs in *Phæbi* *Konst* veragten;
 Want dit gy maer voorschryft in waer' oodmoedigheid,
 En dus met leer' en daed, klemt gy naer d'eeuwigheid.

FR. T. VAN URSEL. R. S. A.
 Onder Ken-spreuk
 B. M. C.

N E E P - D I G T.

Tot lof van dit konstig RYM-WERK.

N Aer dat ik met vermaek, dit werk hebb' overlezen,
 En grondelyk overzien; ondonkbaer zoud' ik wezen,
 Zoo myne Muza niet wat zonge tot den lof,
 Van zoo een weirde stuk, en zoo verheven stof,
 Dit zien de kinders aen, als zynd' hun toe geschreven,
 Maer een getuygenis' der waerheyd moet ik geven,
 En zeggen dat dit werk, een ongeleerden man,
 Kan maeken zede-ryk, de deugd aenwyzen kan.
 Dit glas van zyn kristael, word hier gesfeld voor oogen,
 Een glas dat niemant vleyd: die niet wilt zyn bedroogen,
 Ziet dezen Spiegel in: hier zal hy zien de deugd,
 In haeren klaeren glans, in haere volle jeugd.
 Zoo zyn vernuft begrypt, al wat hier valt te lezen,
 Niet zal hem vallen voor, 't gen' niet verdiend geprezen,
 Als dienstig voor de School, jae dienstig voor de Kerk,
 En met een woord gezeyd, vry meer als kinder-werk,

*Nog mag ik wel te regt, met lauter waerheyd zeggen,
 Dat elk goed keuren zal, en niemant wederleggen;
 Die dit Rym-konstig stuk, zoo wel geschildert heeft,
 Met d'algemeyne stem, is weirdig dat hy leeft.*

A N D E R N E E P - D I G T.

Toe-gezonden aen den Goed-gunstigen Lezer.

D Ie van den weg der deugd zyt doolend' af-geweken,
 Ziet dezen Spiegel in, aenschouwt hier uw gebreken,
 En al wat Godt mishaege: dees opent u de baen,
 Om door een goed berouw, den Hemel in te gaen.
 Steld uwe betering' niet uyt, zelfs tot den morgen,
 Zoo gy gerust wilt zyn, en vry van swaere zorgen:
 Misschien zal d'eerste nacht, af-snyden 's levens draet,
 Waer naer dees Spiegel u, niet komen zal ter baet
 Eer u de spraek begeeft, versmaed' 't geschreeuw der raeven;
 Zoo gy in vaeren wilt, de lang-gewenschte haeven;
 Verkeert den Cras in Ras, en peyst dat dezen dag,
 Hoe klaer by immers schynd, voor altyd schynen mag.

N. VAN RENYNGHE.
 't Betrouwen is op Godt.

D E N A U T E U R

A E N D E N

GOED-GUNSTIGEN LEZER.

N oyt hebb' ik den naem gelezen,
 Wie den vinder zoude wezen,
 Oft wie dat den eersten was,
 Fontenaer van 't Spiegel-glas.
Abidack * wilt te maeken,
 In de Spiegels wonder zaeken,
 Wer in menig wys verstand,
 Lagen als een Schip op 't zand,
 Tweezigtigen in 't beraemen,
 Zag men in een Spiegel t'zaemen,
 't Een levend' 't ander dood,
 Was dit niet een wonder groot?
 * *Spaenschen Edelman.*

Galiëus heeft geschreven,
 Aen wie men geloof mag geven,
 Hoe dezen *Abiolack*,
 De Schepen in brande stak,
 In het midden der zee-baeren,
 Door syn Spiegel-konst ervaeren,
 Soo dat niemant syns gelyk,
 Als dan was op aerderyk.
Protomus schryft voor wonder,
 Dat in een Spiegel bezonder,
 Een mensch zoo veel hoofden zag,
 Als zyn uren op den dag.

A 4

Men vind Spiegelen gemeyne,
 Overal, zoo groot als kleyne,
 Die vertoonen 't hoofd ter aerd,
 En de voeten opperwaard,
 Waer in hun de schoonste vrouwen,
 Leelyk en misfinaekt aenschouwen,
 Waer m'in ziet een ezels-hoofd,
 't Gen' mag zeker zyn geloofd.
 Men vind Spiegels die verschoonen,
 En een bly gelaet vertoonen,
 Waer in de menschen door schyn,
 Meerder als in wezen zyn.
 Spiegels nog van wonder dingen,
 Die ik al niet voort wil bringen,
 Lanteirens voor toovery,
 Met meer ander spookery.
 Maer ik wil van Spiegels spreken,
 Waer men in ziet zyn gebreken,
 Socrates dees vooren leyd,
 Als hy zyn Discipels zeyd:
 Spiegel u gy schoon van leden,
 Weest in werken schoou van zeden,
 Zyt gy van leden misfinaekt,
 Schoon en frisch, door deugden raekt,
 Spiegels zyn niet om 't pareren,
 't Hayr te krullen en filteren,
 Maer om in te zien de Wer,
 Die den Heer ons vooren zet.
 In te zien de dood en 't leven,
 Wat leven de dood zal geven,
 Hoe hy die godyrugtig leest,
 Geen kwaed dood te vreezen heeft,
 Hoe men moet in deugden wand'len,
 Zuyver en regtveerdig hand'len,
 Die niet doen tegen 't Gebod,
 Van den alderhoogsten Godt.

Die dit Boekken zal door-lezen,
 Het zal hem een Spiegel wezen,
 Waer in een opgaende kind,
 Zyn bedryf, en leering vind.
 Daerom heb ik 't laeten drukken,
 Op dat men zoo veel hoofd-stukken,
 Meer als uren op den dag,
 Tot profyt aenschouwen mag.
 Spiegel hier in, gy zult leeren,
 Om te koinen eens tot eeren,
 Spiegel wat is kwaed oft goed,
 Wat gy doen oft laeten moet.
 Hoe gy moet van jongs oppassen,
 Om in deugden op te wassen,
 Geen verkeerde wegen gaen,
 Regt op uwe voeten staen.
 Dochters, jongmans, mannen, vrouwen,
 Moogt dees Spiegel ook aenschouwen,
 Leest dees GULDEN A. B. C.
 Tot het eynde van de Zee,
 Vind gy in den Spiegel vlekken,
 Moogt naer ander winkels trekken,
 En koopen een Spiegel-glas,
 Die u beter komt te pas.
 Momus met zyn onderzaeten,
 Zal wel weten op te praeten,
 Dat dees Spiegel kleyn van schyn,
 Zal voor jong en ander zyn.
 Voor gy zult myn werk benyden,
 Ik moet opentlyk belyden,
 Dat het komt uyt klyten-aerd,
 Dat niet ligt goed' vrugten baerd,
 Als is den Digt te misp'ryzen,
 En diend maer om 't onderwyzen,
 't Is alléen de Moeders-tael,
 Slegte woorden ploimp en kael.

WAERSCHOUWINGE TOT DE LEERAERS
 DER JONGE JEUGD.

DE genegentheyd die ik hebbe tot den voortgang der Jongbeyd in de Letter-konst, heeft my op zekere wyze beweegt, om dezen GULDEN A. B. C. den welken noyt voorheen in deze Stad gedrukt is geweest, als nu voor de eerste maal alhier te laeten drukken; maer terwylent ik benrkt hebbe, dat de voorgaende Drukken van dezen Boek op-gefelt zyn volgens de oude spellinge, die tegenwoordig weynig in gebruyk is: zoo is 't, dat ik tot meerder gemak der leergierige Jongbeyd, geoordeelt hebbe ten wyttersten noodzaekelyk te zyn, dezen nieuwen Druk op te stellen volgens de nieuwste en gebruykelykste spellinge; op dat de Jongbeyd daer uyt zoude kunnen leeren, albet gonzwoordig is, om de Vlaemsche Taale volmaekt te kennen, en des zelfs letter-stellinge ofte Otographe opregt te kunnen naervolgen, om alzoa hun profyt en voordeel daer uyt te trekken.

A.
 Achten.

Acht dees Regels die u stieren,
 Zoo tot Godt als goed' manieren.

ID En geest der mensch gelyk de aerd' /
 Al is 't dat zy goed' blygten baerd' /
 Blyngt dikwils distels / doornen voort /
 Als zy niet wel geploegt en woort.
 2. En voordeel in u spreken zyt /
 Van geesteliken vallen tyd /
 Dat uwe tonge noyt versmaed' /
 Den weerden geesteliken staet.
 3. Tot wat zaek' dat gy u bereyd /
 Doet die met groote zedigheyd.
 4. Wanneer dat gy by veel menschen zyt /
 Uw' tonge van veel spreken myd.
 5. In tegen-spreken zyt niet ligt /
 In zacken meest van kleyn gewigt.
 6. Spreekt ieder mensch liebelijk en /
 Die niet mag blypen maer te goen.
 7. En bespot niemant wie het is /
 Oft van wat een gesteltens.
 8. Berispt niet zonder onderstheyd /
 Maer wel met een oodmoedigheyd /
 Cer gy eer anders sauten zeyt /
 Ziet eerst wat u 't herte legt.
 9. Zult met den blyden blyde zyn /
 En doebig met die zyn in ynn /
 Maekt dat gy zoo het volk behaert /
 Op dat'er niemant van u klaegt.
 10. Dooz dat gy u tot spreken zet /
 Start eerst tot Godt een goed' gebed'.

Dat uwe tong niet spreken meugt /
 't En zy het stiekt tot enkel dengd.
 1. Beschuldigt niemant zonder noot /
 En zonder reden wonder groot.
 11. En zegt noyt van u: eiben set /
 Waer dooz u lof en eer' geschied /
 Hoemt niet op uwen wyen raed /
 Op uw' geboort' of grooten staet /
 Ten zy dat gy hebt eenen vriend /
 Men wie dat zulke reden diend /
 Gy zult dan pryzen met oodmoed' /
 Dat u den Heer dit zeggen doet.
 12. En spreek noyt met een hittigheyd /
 Maer soetjens uwe reden zeyd.
 13. Goddyugtig zyt in alle zaek' /
 Jae in gezelschap van vermaekt /
 Gy zult ontbieden twist en haet /
 En woorden van vershillen quaet.
 14. En regt gemints eenig bescheed /
 Ten zy van't gene dat gy weet /
 Ten zy gy daer toe zyt gebaegt /
 Oft u de reden daer toe jaegt.
 15. Als men sprek van goddyugtigheyd /
 Toe-luyfere met oodmoedigheyd /
 Als een discipel hooyd belesd /
 Wie den meester goed' lessen geest.
 16. Wanneer gy u traten groot /
 Klaegt dan die ge-gaderen noot.

En uwe krankheden hem bekend/
 En uwe pynen zonder end.
 Op dat hy u geeft goeden raed/
 Tegen de belsehe listen kwaed.
 18. En zyt noyt uw kamer moe/
 't En zy gy reden hebt daer toe/
 En als gy uyt de zelve gaet
 Bidt dat den Heere u by staet.
 19. En eet en dinkt ter geueer tyd/
 't En zy gy Gods gedagtig zyt.
 20. Doet alles of Godt waer present/
 Zoo wynd de ziel tot Godt getent.
 21. En maekt noyt uw' gehoor bereyde/
 Als men kwaed van een ander zeyde/
 't En zy het uw' persoon aengae/
 Gy doet u nog niemant kwaed.
 22. En doet geen zaek' die u behaegt/
 't En zy gy die aen Godt op draegt/
 't En zy gy zegt: o goeden Heer/
 Ontfangt dees werken 't uwer eer'.
 23. Wanneer uw' hert' vol vregden staet/
 Lagt niet 't en zy dooz middel maect/
 Dat uwe vregde zy vol ootmoet/
 Die geen schandael aen ander doet.
 24. Wilt overdenken 't allen tyd/
 Dat gy een anders dienaar zyt;
 Pepsit dat gy Christus in him ziet/
 Op dat hun lof en eer' geschied.
 25. Doet alles dooz gehooraemheyde/
 Ofc het u Christus selve zeyde.
 26. Ter aller ure / in alle zaek' /
 Zult onderzoeken met vermaek /
 Wat fouten dat gy hebt gedaen /
 Wat zonden in uw' ziele staen /
 Berispt u zelven dan van 't kwaed /
 Gy zoo den weg der deugd ingaet.
 27. En pepst noyt op een anders kwaed /
 Alle him denuden gaede staet /
 Maer pepst op 't gene gy misdoet /
 Dees raed die is u wonder goed.
 28. Met grooten leue 't allen tyd /
 Om Christus wil verduelig lyd.
 29. Wanneer den dag is overbragt /
 Pepst wat gy 's morgens hebt gedaet /
 Doet die met groote zoeg' altyd /
 Want 't zal u dienen tot profyt.
 30. Waer med' dat Godt uw' geest verbult /
 Zoegbuldig die betwaeren zult /
 De goed' gepenssen van gelyk /
 Die zult gy stellen in pypstik.

31. Het eenig wezen moogt gy blien /
 't Is' zaeken dat het mag gesehen /
 Om dat het is voorbal van kwaed /
 Dat zomtyds vol perphels staet.
 32. Leest dikwils uwe regels goed /
 De welke gy vobzengen moet.
 33. Pepst op de wysheyde van den Heer /
 En op de schepping menig heer /
 Dit zal u dienen tot een stof /
 Om hem te geuen eenwylg lof.
 34. Ontlast uw hert in alle zaek /
 Neemt maer in Godt alleen vermaek.
 35. Bedecht uwe godtbruytigheyde /
 En toont noyt wat in 't herte leyde.
 36. Zoo gy in ieder toe Godt leest /
 Men niemant opt te keimen geest /
 't En zy het zomtyds wezen moet /
 En u den nood dit zeggen doet.
 37. En zegt noyt van het een kwaed /
 Al is 't dat u niet aen en staet.
 38. Weest aen tafel wel gemanierd /
 Met d'oogen hier en daer niet swierd.
 39. Overlegt wel in uw ootmoet /
 Des Heeren Tafel die ons voed /
 En wat dat is het Hemels Brood /
 Waer toe ons Godt zoo dikwils nood /
 Uw oogden dan met een ootmoet /
 Naer dees heylige Tafel doet /
 Bekleed uw ziel met alle deugd /
 Op dat gy plaets daer hebben meugd.
 40. Dooz zeker moet het zyn geloofd /
 Dat Christus is ons Opper hoofd /
 Als gy uw Opper hoofd spreckt aen /
 Pepst / dit moet Christo zyn gedaen.
 41. Het gene racht de zeben aen /
 Doet dat booz al mag zyn gedaen.
 42. En maekt noyt geen gelykenis /
 Wat het van d'een oft d'ander is /
 Die meer of minder is van staet /
 Zulk een gelykenis is kwaed.
 43. Wanneer men u berisping doet /
 Zult die ontfangen met ootmoet /
 Bedankt hem booz de goede leer /
 En bidt booz hem den opper Heer.
 44. Wanneer een Oversten let zegt /
 Ofc last op uwe schoubers legt /
 Zyt onderdaenig en swygt stil /
 Pepst dat is heylig zynen wil.
 45. In alle zaek curieusheyde blyd /
 Dat u niet racht / en acht het niet.

46. Pepst wel op den boozieden dag /
 En doet daer van een groot beklag /
 Pepst hoe dat is den tyd vergaen /
 Zonder veel deugd 't hebben gedaen /
 Waer dooz dat men den hemel wind /
 En zyt booztaen zoo niet verblind /
 Want tegen de dood is geen schild /
 Daerom leest zoo gy sterben wilt.
 47. Als men u let gebied te doen /
 Wilt u daer naer met haesten spoen /
 't En zy het waer tegen 't gebod /
 Dan onsen alderhoogsten Godt.
 48. Zyt bly van geest en zoet van sprack /
 Doet uwe werken met vermaek.
 49. Stiert uwe ziel / en bly gemoet /
 Tot Godt dooz liefd' in overbloed /
 Ter aller uren van den dag /
 Op dat uw hert verzoeten mag.
 50. Om kleeren nog om eten vzaegd /
 't En zy den nood u daer toe vzaegd.
 51. Zyt in ootmoedigheden groot /
 Oot om te liden tot'er dood.
 52. Verwekt uw ziel tot alle deugd /
 Die aen den Heer behaegen meugd /
 En wat gy pepst en wat gy doet /
 Draegt alles op aen Jezus zoet.
 53. Men ander toont een bly aenschyn /
 Maer zult streng op u zelven zyn.
 54. Op heylig-dagen let booztaen /
 Wat deugd dat zy hebben gedaen /
 Die nu van Godt met zaligheyde /
 Bekroond zyn inder eeuwigheyde.
 55. Zoegt altyd booz gy slaepen gaet /
 Ofc uw consciencie effen staet.
 56. Wanneer gy 's morgens vzaeg op staet /
 Er gy uyt uw slaep-kamer gaet /
 Kenmerkt des tweitelbs ydelheyde /
 Die menig mensch ter hellen leyde /
 Dan waer dat gy gekomen zyt /
 Waer in vergaen zult mer'er tyd /
 Dit zal u wezen een vermaen /
 Om wel uw Heer en Godt 't ontfaen.
 57. Als gy in groote gramshap zyt /
 Gy moet verwagten weynig tyd /
 Dan te berispen mer'er daed /
 Dat gy niet bupten regel gaet.
 58. Om de volmachtheden van de deugd /
 Werkt zoo veel als gy kunt en meugd.
 59. Zint 's Heerens vzaeg in uw gemoed /
 Want hy de ziele leven doet.

60. Ken'et hoe dat de werelt gaet.
 Daer niet blyft vast in eenen staet /
 Daer 't al vergaet en henen blyd /
 Maer Godt den Heer verandert niet.
 61. Verkiest eenen Vrege-vader wys /
 En volgt in alles zyn abbys.
 62. Als gy u maekt tot Godt bereyde /
 Bid om zyne beruhtigheyde /
 En met een herte goeder tier /
 Een gaede vzaegd particulier.
 63. Verkiest Joseph booz uw patroon /
 Want hy vermag veel by Gods thoon.
 64. Zyt gy in pynen oft droefheyde /
 Verlaet noyt de godbruytigheyde /
 Weerstaet den duvel in 't begin /
 Die ons blaest duyst gepenzen in /
 Schept eenen geest en nieuwen moet /
 En veel meer als te boozen doet /
 En gy zult sien van stonden aen /
 Dat u den Heere by zal staen.
 65. En spreckt van uw tentation niet /
 Van kwaede fouten en verdyet /
 Op dat dit noodeloos beklag /
 Tot nadeel u niet dienen mag.
 66. Pepst dat den mensch maer een ziel heeft /
 Geduerig booz den sterf-dag beeft /
 En dat gy maer eens sterben zult /
 Als wezen zal den tyd verbult /
 Pepst dat uw leven is zeer kort /
 Het geen zoo lang bestooven woerd /
 En dat'er maer een hemel is /
 Een hel booz eeuwig duysternis /
 Zoo dit veel in uw zinnen staet /
 't Zal u bezypden van veel kwaed.
 67. Dat uw gepens' zy Godt te zien /
 Uw vzaege van niet te gesehen /
 Uw droefheyde dat gy hem niet ziet /
 Uw blydschap die de ziel roebied /
 Dat gy hem eens genieten zal /
 Wanneer gy sheyde uyt 't aerdsche-dal.
 68. Zyt genegen niet tot slaepen /
 En om volle rust te raepen /
 Want die veel by daege slaect /
 Zomtyds groote ziekten raect.
 69. Snoerd uw tong en allek tyden /
 Wilt u van veel spreken myden /
 Die swygen en boozgen kan /
 Passert booz een eerlyk man.
 70. Ziet gy iemand' kwaed manieren /
 Laet dezen alleken swieren;

't Is ook reden men verlaet/
 't Geen is aengenaein en kwaed.
 71. Die u mind / wilt hem berrinnen /
 En vriendschap met vzienden winnen /
 En zegt noyt van iemant iet /
 Waer door oncer hem geschied.
 72. Zyt niet haestig in 't beooven /
 En zoekt niemant te verdooven /
 Zegt de daed van ander goed /
 Maer niet wat gy zelue doet.
 73. En tragt niemant te verdrukken /
 In geluk vzeest ongelukken /
 Wenscht noyt naer een anders dood /
 Om pnyft en baete groot.
 74. Geeft den armen liepne gaven /
 Wit des in uw herte geueven /
 En met dankbaerheyt aenueid /
 Ofst het waer duyft ponden weid.
 75. Hebt gy by u geen trezooren /
 Pnyft dat gy zyt naecht geboozen /
 Lpd uw aeremoed met gedult /
 's Hemels loon ontfangen zult.
 76. Gy moet noyt een ander geuen /
 't Geen u noodig is tot 't leuen /
 Den armen met haesten geeft /
 Gy dobbel gewonnen heeft.
 77. Die met woorden zoet beproeben /
 Om een ander te bedroeben /
 Wantwen op een kwaeden grond /
 't Hert moet wezen als den mond.
 78. Gy en moogt noyt de daed bedryben /
 Dat men een ander zoudt beklyben /
 Leelyk is 't dat men verbied /
 't Geen men in zyn eygen ziet.
 79. Naecht geen twisten nog vershillen /
 Want zy doen de iefde stillen /
 De eendragt de liefde voed /
 En geeft vzeugd in oberbloed.
 80. Als gy twyffelt gy zult niet spreken /
 Waer door gy kont de vziendfchap vzeken /
 En het waere slegt bescheed /
 Als gy niet de waerheyt weet.
 81. Houd met luttel u te vzeden /
 Derfoept d'oberbloedigheden /
 't Schip is beter op de see /
 Als in 't midden van de see.
 82. 't Gen' mishaegd uw med'gezellen /
 Dit aen niemant moet vertellen /
 't En zy het is een misdaed /
 Dat heer' buyten srecke gaet.

83. Van waerzeggers zulke lieden /
 Vzaegd noyt wat u zal geschieden /
 Godt den opper Heer van al /
 Weet wat u gebeuren zal.
 84. Iemants leber onderzoeken /
 En boogzanden twist verbloeken /
 Dat is een teeken van een man /
 Die niet ligt vergeuen kan.
 85. Die zig loofd oft zal mispnyzen /
 Zal men achien een onwpyzen /
 En die klappen iemant doof /
 Zal men geuen geen geloof.
 86. Hebt gy eene kwael verholen /
 Die moet stille zyn beuolen /
 Ken een eerbaer medecyn /
 Zoo gy wilt genezen zyn.
 87. Gy die zondigt door het dnyken /
 Zuppen zonder agterdinken /
 Die te zeer den duyft opouid /
 't Is alleen zyn eygen schuld.
 88. Vzaegt wel zorg voor uw ziele /
 Want wie weet oft het geueile /
 Dat gy zorgen zoudt te laet /
 Onzen tyd als rook vergaet.
 89. En neem geen acht op de doornen /
 Die by nacht u overkomen /
 Doornen is maer ydel schyn /
 Graer als den doorn waer zal zyn.
 90. Zoo gy komen wilt tot eeren /
 Doet uw best om wel te leeren /
 Anders naecht het ongemak /
 Ofst misfchien den bedel-zak.
 91. Achterklappen zult gy vlieden /
 Want 't ten mag geenzints geschieden /
 Daer is niet zoo wonder tere /
 Als beroeben iemants eer.
 92. Met verbuidigheyt verdraegen /
 De regt wel verdiende plaegen /
 By die kwaede werken doet /
 Zelfs den regter wezen moet.
 93. Cert uw anders: een lang leuen /
 Beloofst u den Heer te geuen /
 Staet hun by in allen noot /
 Zult hebben verdiensten groot.
 94. Leert geduerig goed' manieren /
 Leert niet traeg zyn aen de mieren /
 Zyt gy rph uw lichaem voed /
 Als den gierigen niet doet.
 95. Zoekt de winst in uwzen handel /
 Maer gaet regt in uwzen wandel /

En tracht naer een goeden vziend /
 Die u van zyn bystand diend.
 96. Zoo gy leuen wilt in rusten /
 Derfoept Venus met haar lusten /
 En doet geene oberdaed /
 Want zy is haer mede-maect.
 97. d'Oude lieden zult gy eeren /
 Oft zy tot hun kindfheyt heeren /
 Leert een konst van winst oft baet /
 Door uw jongen tyd bergaet.
 98. Leert / onthoud / zonder vergeten /
 Zyt beschacind van niet te wetten /
 Leert dat in den ouden dag /
 U te passe komen mag.
 99. Die geueynst zyn en stil swygen /
 Zult van hun een afkeer krygen /
 Van een vziend die u bedrygt /
 Oft wel schaedelyk beslegt.
 100. Komt het goed van u te bligten /
 Gy en moet daerom niet zigten.
 De Fortuyn is ongeluk /
 Veden arm / en moogen rph.

Achter-klappen.

Achter-klap is zeggen blaeme,
 Van een anders eer en faeme,
 Als men achter rugge iet zeyd,
 't Gen' verholen is verspreyd.
 Oft men niet de waerheyt a mindert,
 Niemants eer mag zyn gehindert,
 Moogt het goed noyt doen verstaen,
 Door kwaed' meyninge gedaen.
 Moogt uw naesten noyt aen-raeken,
 En opleggen valsche zaeken,
 En door listen swygen 't goed
 'tgen' uw even-mensche doet.
 Achter-klap zyn groote zonden,
 Als de zaeken zyn bevonden,
 Te wezen van groot gewigt,
 En ter wereld niet zoo ligt.
 Ach! men vind zoo menig lieden,
 Die niet geirne en bespieden,
 Hoe een ander mensche leeft,
 En zelfs duyzend fauten heeft.
 Al die geirne oordeel stryken,
 En het wit met swart gelyken,
 Man en eereyke Vrouw,
 Doen passeren voor ontrouw.
 Rechts-geleerden, Advocaten,
 Voor ezels ep ydel vasten,
 Dochters in de deugd befaemd,
 die men slibber-dillen naemd.
 Religieusen goede zielen,
 Zal men stellen by de fielen,
 En een deugdig Edelman,
 By die meer als anders kan.
 Is'er iemant ryk bedegen,
 Godt weet waer hy 't heeft gekregen,
 Kleyne dieven hangt men op,
 Groote vallen door het strop.
 Niemant en gaet achter straeten,
 Of moet van zyn pluymen laeten,
 d Tongen vermaledyd!
 Die zoo ligt in 't klappen zyt.
 Men kan dieven beter lyden,
 Die stelen van van alle zyden,
 Kleeren alderhande goed,
 Dan men achter-klappers doet.
 Het goed kan men in zyn leuen,
 Ligteylyk nog wedergeuen,
 Maer iemants gestolen Eer,
 Kwaelyk oft wel nimmermeer.
 Achter-klappers zyn dood-slaegen,
 Den mensch is naer 't graf gedraegen,
 Die is van zyn eer ontbloomt,
 Die is voor de wereld dood.
 De tong is om Godt te loven,
 Den opper Heer van hier boven,
 Die een anders eere schend,
 Heeft een tong van een serpent.
 Heeft het serpent niet bedrogen,
 Wanneer als het heeft gelogen,
 Was 't niet de serpensche tong,
 Die den duyvel zelve dwong?
 Achter-klap, zyt niet verbolgen,
 Is den duyvel zelfs naervolgen,
 Achter-klappers tonge deert,
 Veel meer als een viinnig swerd.
 Wilt gy geenzen lof uyt spreken,
 En verteld ook geen gebreken,
 Eer gy zegt van ander kwaed,
 Peylt eerst op uw eygen staet.
 Hoord Salomons woorden schoone,
 Vrees den Heere mynen Zone,
 Van de achter-klappers vlied,
 Anderzints naecht u verdriet.

Achterhouden.

Achterhouden 't zy wat zaeken,
 Die u geenzints aen en racken,

Is een teeken wonder kwaed,
Dat uw zin tot slecht staet,
Als uw Ouders u gebieden,
Iet te draegen ander lieden
Gebak, alderhande fruyt,
Noyt moogt gy iet nemen nyt.
Voor wie dat gy iet zult draegen,
Wagt u van daer aen te knaegen,
Weet dat men in zulk geval,
Precies alles tellen zal.

Aelmoessen.

Zult geirne de arme draegen,
Die voor uwe deure klaegen,
En die vraegen in den nood,
Alleen om een stukken brood,
Zegt niet Godt wilt u bewaeren,
Zonder Moeder t'openbaeren,
En spreekt hun niet kwaelyk aen,
Peyt ook om uw brood te gaen.
Wie den armen milde geven,
Godt die is hun toe-gedreven,
Noyt en mindert hy zyn goed,
Die veel aelmoessen doet.
't Zyn de woorden van den Heere.
Die ons geven deze leere,
Wie de zelve niet geloofd,
Is van 't waer Geloof beroofd.

Aenbidden.

Door alle werkey aenbid Godt,
En volgd zyn gebet en zyn gebod,
Vraegd zynen bystand, op dat gy,
Heny dienen moogt met herken blyd,
Op dat gy van uw jonge jeugd,
Heel moogt opgroeeyen in de deugd.

Aengenaem.

Tragt aengenaem te zyn, aen Godt en alle menschen,
Gykond niet meer op aerd, nog in den Hemel menschen,
Wie Godt is aengenaem, die bezit alle goed,
Mishaegd by aen den mensch die luttel achten moet.

Aenlokken.

Laet uw minnermeer aenlokken,
Door den lust van lekker brokken:
Door het vleyen van een vrouw,
Die u gausch bedreven zou:

Wied de plactzen en de huyzen,
Gaer sy 't bursken uytpluyzen,
Gaer sy geveij kwaeden raed,
En u pruyzen boden maect.
Gaer sy keeren tot hien bringey,
Wyn, en Bier, en ander dingey,
Eyert, Boket, Vlesch en Blom,
Maer med' gy zyt vobellikom.
Die u zulkk voor oogen leggen,
Sy moect hien deet reden zeggey,
Wilt gy dochter, man oft vrouw,
My dan bringey tot ontrouw?

Aenroepen.

Aenroep uw Heer en Godt in nooden swaere ellenden
Roep met een reyn gemoet, hy zal u bystand zenden,
En noyt verlaeten zal, die hem niet en verlaet,
Bid om dat zalig is, tot uwer ziele baet.

Aenzigt.

't Aenzigt moet zyn zoet van wezen,
Schoon gewasschen, met een klaer,
Oft het eenen Spiegel waer,
Want nyt 't Aenzigt is te lezen,
Van wat aert dat is een kind,
't Een men zontyd' ander vind.

Aenspreken.

Als gheenig mensch spreekt aen/
Dit moet met beleefheid gaen/
Met den linker hand den hoed/
Half tot uwer borst afdoet/
Niet met d'handen bepd' te gaer/
Dit zal wezen zoo eerbaer.
Hopt hem op uw schouderz lepd/
Want 't is een onerbaerheid/
Op uw rug/ voor uw aenzigt/
Zulke doen kinders ongerigt.
By wat menschen gy zult staen/
Ziet niet sterk in't aenzigt aen/
Dog en ziet niet aen een kant/
Oft van zden naer het land.
Want dit is een teken kwaed/
Dat'er iet niet wel en gaet/
Met uw oogen zedig ziet/

Af-blyven van schole.

Kinders die van school' af-blyven,
En elders hun tyd verdryven,
Die hun ouders doen verlaen,
Dat zy neersig scholen gaen.
Die hun meesters ook bedriegen,
En gedrukte leugens liegen,
En die loopen vagebond,
Vrugtelos heel straeten rond.
Men moet die slaen in de tonden,
En de billen fraey verbanden,
Doen beloven op weer straf,
Van noyt meer te blyven af.

Af-daelen.

Kind zoo gy komt af te daelen,
Oft wel door uw ouders dwaelen,
Oft door oorlogs swaeren druk,
Oft door bitter ongeluk,
Zegt noyt waer zulkx niet bedreven,
Ik zoud ryk en wildig leven,
Bid maer om uw zaligheyd,
's Werelds pragt is ydelheyd.

Afgunstig.

Eens anders wehuert noyt veyd/
Maer u in geluk verblid/
Al is 't dat uwen medemaect/
Schoonmer als gy in de kleeren gaet:
Een klagen aen uw ouders greeft/
Waerom hy meer als ander heeft/
Die u in't minst niet is gelyk/
En op den helst in goed zoo ruyt/
Houd u te vreden en swygt stil/
Met te gaen naer uw ouders wil.

Afkomste.

Van een moeder van een vader
Komen wy voort alle-gaeder,
Waerom draegt elk niet den rom,
Van gelyken Edeldom;
De geslagen zy vermind'ren,
Door kwaed ouders booze kind'ren,
Daer is maer de deugd die kan
Macken een goed Edelman,

Afsloopen.

Afsloopen in verre landey,
Tegen d'Ouders wille en raed,

Zult die omme-draepen niet.
Zult niet trekken aen uw neus/
d'Handen steken in uw beurs/
Dog uw schouderz trekken op/
Oft wel schudden uwen kop.
Zonder nood/ nog hoest/ nog zupgt/
Dog uw lichaem kron en buyg/
Dog uw hoofd krouwt/ nog uw nek/
Zulke doen is een groot geveit;
En als u temant iet vraegd/
Oft het u wel/ oft niet behaegd/
Schudden moogd gy niet uw hoofd/
Als een van zyn tong beroofd.
Dog met teken wyzen aen/
Hoe gy schynd hem te verstaen/
Dooz een oud man't mag geschien/
Minnermeer van jonge lien.

Aerde.

Kind de aerde moet u leeren,
Dat gy zult in aerd' verkeeren,
Die nyt aerde't wezen nam,
Zal weer gaen van waer hy kwam.
Daerom wilt u niet groot achten,
Naarmaels kend men geen geslachten,
Zyt gy ryk, oft groot, oft klein,
Aerd' is onzer stof gemeyn.

Aeffem.

Kindereu die hien geneirey,
In de Snykerbakkeray,
Lekker-beky die eten geirey,
Ouderhande lekkerey.
Die niet doen als Snyker knaegey,
Oliet eten als zoetigheyd,
Zullen sobarte tanden draegey,
En jong zyn in't graf gekleyd.
Hinnen aeffem zal haest stinkey,
Jeder zal heny laken staey,
Oliemant en zal met heny drinkey,
Vlog veel min te bedde gaey:
Daerom vliet het Snyker haeky,
Volgd deet heb en goeden raed,
Want als stinkende privaeky,
Vlugt men eenen aeffem kwaed.

Brengt menig jong kind in schandey,
 En verwerft des Heereu haet,
 Wilt die kwanten niet geloovey,
 Die u zoetjens vallen aey,
 En niet listen u verdoovey,
 Om uyt Vaders huys te gaey.
 't Brood en vind men niet gebakkeey,
 Nog de Tafel op het veld,
 Om te eten niet gemakkeey,
 Door den neus niet spyt gekeld:
 Nog de beddens om te slaepeny,
 Zywaect, kleereu, kouffen, schoey,
 Luyzen zult gy eer betraepeny,
 Die het hoofd half vollen doey.
 Leekt aen den verloreu zout,
 Hy zal maeken u confusy,
 Het is een exempel schoone,
 Als hy wederkeert naer ghyt,
 Oaer dat hy geeft moeten etey,
 Met de Verkeens uyt den bak,
 Waer door gy ligt kond afmetey,
 Al zyn verdriet en ongemak.

Afvallen.

Die niet klimt zal niet afvallen,
 Kinderen door dertel malen,
 Al om in, en al om op,
 Breken lige hals, been, of kop.
 Die zyn schransers en trippetten,
 Die bet op een pluymen zetten,
 Die als vossen verr' en naer,
 Rooven, sielen, hier en daer.
 Die zyn blauw-beks, note-krackers,
 Haegge-bekers, gate makers,
 Afplukkers van ryp en groen,
 Die maer peyzen kwaed te doen.
 Die ten boeren elders loopen,
 Om fruyt zonder geld te koopnen,
 Schenders van al dat zy zien,
 Takke-bekers bovendien.
 Die op alle boomen klemmen,
 Die zullen door 't water swemmen

Om een appel twee oft dry,
 Dit is groote seltery.
 Die alsoo van songs beginnen,
 Dees voorwaer hun koorde spinnen,
 Zy beloven voor geluk,
 Aen hun Ouders grooten druk.
 Die de jonge dieven vinden,
 Moeten aen een boom hun binden,
 Aen een staek oft aen een bank,
 Vier-en-twintig uren lank,
 En daer met een straffe roede.
 Hun afschijpen tot den bloede,
 Tot zy roepen menig keer,
 Ik en zal geen kwaed doen meer.

Almachtig is den Heer, En niemant anders meer.

d'Almoghtheyd beslaet in 't scheppen ende te maeken,
 Van niet, en door zyn wil te niet te doen alle zaeken,
 De macht der Engelen, en van het hemels Hof,
 Die inder eeuwighheyd, zingen hun Scheppers lof;
 En al des menschen macht, en konnen niet een mierken,
 Een worm, een blad, een bayr, scheppen, nog 't min-
 ste dierken.
 Godt in een oogenblik, zonder bulpe oft raed,
 Scheppen dwylt werelds nieuw, 't gon' in zyn wil
 beslaet.

Arbeyden.

Den mensch en is niet geschaepen,
 Om naer wensch zyn lust te raepen,
 Maer is zoo den Heer ons zeyd,
 Geboren tot den arbeyd.
 Om te werken, om te slaeven,
 Om te spitten, om te graeven,
 Daer moet arbeyd zyn gedaen,
 Oft de wereld zoud' vergaen.
 Ieder in verscheyde zaeken,
 Die den stand des werelds raeken,
 Zoo wel door den geest als 't lyf
 Ieder een in zyn bedryf,
 Kinderen die den leegaert scheiren,
 Zeer haest vaertjens goed verteiren,
 En wat komt'er van daer naer,
 Ziet dien goeden bedelaer;
 Ziet die maeger vugge loopen,
 Hy heeft goed gehad by hoopen,
 't Is al zoetjens weg gerogt,
 Want hy 't werken niet en zogt.

Ziet hem loopen agter lande,
 Tot zyn vriendens groote schande,
 En nu lyden hongers nood,
 Half den buyk vol drooghen brood.

Arme lieden bystaen.

Die peyst op zyn leste daegen,
 Dat hy niet met hem zal draegen,
 Dat hy scheidt moet van hier,
 Even als een naekte pier.
 Kan hy zyn zoo dwaes van zinnen,
 Van het goed zoo te beminnen,
 Dat hy geen ten Hemel zend,
 Om aldaer te zyn bekend?
 't Geld en 't goed dat hy moet laeten,
 Wie zal het komen tot baeten?
 Kinders, dieven, of een vriend,
 Dat tot hun verderf maer diend.
 Godt den Heer zend voor uw deuren,
 Arme menschen die al treuren,
 Vraegen bystand in den nood,
 Al waer 't maer een stukken brood.
 't Is Gods wil en zyn gebieden,
 En dees gift ten Hemel gaet,
 Die hier naer de ziele baet.
 Godt heeft u een schrift gegeven,
 Van te vinden naer dit leven,
 't Gen' gy aen de armen doet,
 Dit op Godt verhaelen moet.

Arglistigheyd.

Kinders mind d'eenboudigheyd/
 En verfoepd d'arglistigheyd/
 Men een man dit leelyst staet/
 Als hy goed zegt/ en meynd kwaed;
 Maer een kind zoekt d'heilsche pyn/
 Als mond en hert niet eens en zyn.

Affchen.

Mensch die maer peyst op vbellustey,
 Om te eten, drinken, rustey,
 Die moyt peyst op ander zaek,
 Als om tydelyk vermaak.
 Peyst wat gy treed met de doctey,
 Dit zal inden lust verzoctey,
 Peyst dat gy naer 't leven ractt,

Maer af dat gy zyt gemackt.
 Peyst dat men in korte dagey,
 Om uyt zal ter aerde draegeny,
 Saerom peyst ten allen tyd,
 Dat gy stof en affchey zyt.
 Dat uw ziel, moet voor Gods oordeel,
 Saer geschieden zal geen voordeel,
 Van het doornig dat Godt srykt,
 Saer kan niet zyn af-gewykt:
 Saer zal den duyvel, der helley,
 Om zonden voor oogen stelley,
 En zoeken in d'heilsche pyn.
 Eeuwig zoud' veroordeelt zyn.
 Al uw goet' en zidd' re schyveny,
 Zullen moeten agterblyveny,
 Aen uw erf-genaelmen al,
 Niemant op u peyzen zal.
 Luyzen, hoven en juweelley,
 Zullen zy niet blydscap dectey,
 Strykt met affchen uwen geest,
 En 't Heereus geboden creest.
 Peyst waer dat zy zyn gebaerney,
 Van over soyt d'uzzend jaerney,
 De dood heeft hien al vernield,
 En heeft kleyn en groot ontzield.
 Het en kan niet velt bacteey,
 Dat ik uytley al de stacteey,
 Srook, verheven, arm' en ryk,
 Oaer de dood 't is al gelyk.
 Niet een mensog zal konnen looney,
 d'hoofden die hier droegen krooney,
 Van een kind, oft van een Graef,
 Van een bedelaer, oft slaef.
 Van die wat mismaekt van vbezey,
 Oft in schoongeyd' uyt gelezey,
 Saerom peyst ten allen tyd,
 Dat gy stof en affchey zyt.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,
Avond.

Voor gy zult gaen ruste raepuy,
En bereyden u tot slaepuy,
Wien Godt gebenedyd,
Dat gy nog in 't leven zyt.
Bedankt Heij van zyn Sobeldaedey,
Van zyn mildheyd, goede raedey,
Want de tyden en ont lot,
Kussen in de hand van Godt.
Jeder ure en oogenbliky,
Kan ont ziele uyt 't lichaem vlykeny,
Gaer en is ter wereld niet,
Dat zonder zyn Sobit, geschied,
Wy verdienen duyzend plaeguy,
Siet zyn goedheyd wilt verdraeguy,
Olt een doodelyke zond,
Heeft ont edel ziele doorwond.
Zonder zyn barmhertighedeny,
Zonden vlyk door d'eeuwighedeny,
In het vier en hiesche pyy,
Eghevredig veroordeelt zyn:
Hebben vlyk van daeg gevalleny,
't Zy door krankheyd, dextel mallen,

't Zy door werck, gepreyt oft vboord,
Hebben vlyk ont Godt verstoord;
Wy moeten bereyden verwekken,
Eer vlyk tot de ruste trekkeny,
Bidden om vergiffenis;
't Seen der ziele ruste is;
En voorstellen een goed leueny,
Bid dat Godt zyn hulp wilt geueny,
Want veel menschen slaepen gaen,
Siet men niet meer op ziele staen.
't Seen men ziet aen ander liedeny,
Dat kan ook aen ont geschiedeny,
Gaerom eer gy slaepen gaet,
Tragt te zyn in goeden staet.

Advyzen.

Draegd advyzen aen den vlykeny,
Van den ouden, van den gryzeny,
Van uw' Ouders, in wat daed,
Soet niet zonder voorzeraed:
En steund niet op eygen kragtuy,
Op uw' oordeel, en gedaghtuy.
Sy zult voortgaen wyzelyk,
En hier in zyn pryzelyk.

B.

REFEREYNNEN
VAN DE HEYLIGE MAGET ENDE MARTELAERESSE
BARBARA.

Komt christelyke Schaer wilt heden wel
aenmerken,
Een zeer bekwaeme les., het leven ende werken
Der Maget Barbara, die van haar eerste jeugd,
Heeft met oodmoedigheyd gevolgt den weg
der deugd,
Dees Bruyd heeft naementlyk dry gangen inge-
treden,
Die ik uytleggen zal, door myne rym-reden,

Voor eerst is zy gegaen van uyt haer vaders
huys,
Op eenen thooren hoog haer aengenaemste
kluis.
Ten tweeden is geleyd, van dezen hoogen thoo-
ren,
Tot haere vonnis-plaets den vreedden regter voo-
ren,
Van wie zy was eylaes! veroordeelt tot'er dood

't Gen' was haer vaders wensch, en 't gen' dat
hy gebod:
Van dezen regter-stoel; ten derden zyn haer
gangen,
Naer 't hemels paradys alwaer zy was ontfangen
Zeer glorieuzelyk, genietende voor loon.
Van Christus zelfs bereyd de maeg delyke kroon,
Om haere zuiverheyd, was zy om hoog gesloten
Om 't waerachtig geloof heeft zy haer bloed ver-
gotten,
Om haere heyligheyd in d'hemelen verblyd;
Vierd en eerd Barbara, al die op aerden zyt.
1. Barbara was een maegd in schoonheyd uytge-
lezen,
Haer vader heeft gewilt, dat zy bewaerd zoud'
wezen,
Tot zy bekomen zoud', de jaeren en den tyd,
Om aen een edel Prins, te worden toe-gewyd.
Kwaelyk was Barbara in den thooren verborgen,
Oft voor haer zaligheyd heeft beginnen te zorgē,
Aen Godt belovende, voor eeuwig zuiver-
heyd,
Verfoeyt d'afgoden, en 's werelds ydelheyd.
Leert maegden, leert aen haer, niet uyt den
huize loopen,
Waer door gy draeght den glans van uwe eer
te koopē,
Leert met oodmoedigheyd stil in uw cabinet,
Oft bezig zyn in 't werk, oft wel in het gebed.
Barbara was een maegd die met lichaem en zinnē,
Geen ander opzigt had, als Christus te beminnen,
Om te wezen volmaekt, de ziel van deugden
ryk,
Een werelds bruydegom niet achtende als slyk.
Wanneer Diocorus, haer vader dit aenhoorde,
Tegen de waere wet, zig ongevoelig stoorde,
Zynde vol razerny, en berstende van spyt,
Vierd en eerd Barbara, al die op aerden zyt.
2. In deze razerny, heeft hy haer zonder schroo-
men,
Gegeven menig slag, en by het havr genomen,
Geleyd voor den tyran, met naeme Marciaen,
Die deze teere maegd dede duyft kruyzen aen.
En dreygde meer en meer, met pynen alderhande,
't En waer zy wilde doen, de goden offerhande,
Zy spotte met den beul, en zeyd met kloeken
moed,
'k Zal eeren mynen Godt, die alles leven doet
Dog wat een vreedheyd groot! oud zynde maer
twaelf jaeren,

Myn ziele die schuld en beefd, dees daed hier
t'openbaeren,
Men heeft haer afgerukt de borsten, wat een
pyn,
Ter wereld geen torment, en kander meer der
zyn.
't Was daer med' niet voldaan, men heeft het
sweerd doen scherpen,
Om 't hoofd van deze maegd, voor haer voeten
te werpen,
Wie zal scherp-regter zyn? 'tis den vader
voorwaer,
Die haer het hoofd af-slaet, als eenen moorde-
naer.
O Vader! 'k zeg tyran, bloedgierig, ongenaedig
Hoe doet gy zulk een leet, uw eygen vleesch
moordaedig?
Dees schroomelyke daed zal roepen uyt ver-
wyt,
Vierd en eerd Barbara, al wie op aerden zyt.
3. Dit is een schouw-tonneel voor eeuwig te
beklaegen,
Leert hier als Barbara standvastelyk verdraegen,
Die eer zy sweek voor 't sweerd haers vaders
niet en zeyd,
Maer roepende tot Godt, om zyn bermher-
tigheyd.
Zeggende goeden Heer! wilt uw dienst-maegd
ontfermen,
En die my roepen aen in dit leven beschermen,
Vergeet o Heer! vergeet des menschen zon-
den al,
Wanneer dat alle vleesch voor u verschynen
zal.
Dan hoorde men dees stem, van uyt den Hemel
boven,
Het gen' gy hebt gevraegt, dit wil ik u beloven,
Zoo is dees edel maegd gegaen in 's hemels-hof
Daer zy voor eeuwigheyd geeft haeren Schep-
per lof.
De wonderbaere macht, van Godt aen haer ge-
geven,
Heeft menig mensch in nood, geholpen in dit
leven,
De mirakels geschied, die zyn getuygen groot,
Dat zy is Patrooners, tegen d'haetige dood.
Prins, Barbarische beyr, rym-kontenaers in eeren
Wilt zoo lang als gy leeft Barbaras lof vermaeren
Die vast aen u belooft, bystand te doen altyd,
Vierd en eerd Barbara, al wie op aerden zyt.

ANDER REFREYN
VAN DE II. MAGET EN MARTELAERESSE
BARBARA.

Godt heeft een wonder macht veel Heyligen gegeven,
Ombs te staen den mensch, in dit ellendig leven,
In ziekten, in verdriet, in droefheyd, pynen groot,
In 'tgen' zy hebben zelfs geleden voor hun dood.

Laurentius is gebræden op een rooster,
Voor de gen' zyn verbrand, is hy een waeren trooster,

Rochus een heylig man, was met de pest belæen,
Die hebben deze ziekte, hy is hun toegedaen.
Job ny gekwollen was met alderhande zeeren,
Die vraegen hem bystand, hy zal dees kwael afkeeren,

Men sneed af *Barbara*, de borsten wat een pyn,
Zy is der vrouwen troost, die daer med' treurig zyn.

Maer niet alleen dees kwael', kan *Barbara* genezen,

Zy zal in alle ziekte, den mensch behulpig wezen,
In allen tegenspoed, perykels, ongeval,
Die met oodmoedigheyd haer hulp verzoeken zal.

Zy is een Patrooners in 't leven vol ellenden,
Een bystand in de dood, voor die hun tot haer wenden,

In den uystersten dag, zy ons zal voorenstaen,
Heylige *Barbara*, hoort dog uw dienaers aen.

2. Zoo lange dat den mensch doorloopt des werelds wegen,

Veel ongemak en ramp, komt hem geduerig tegen,

Waer van *Job* den Propheet, getuygenisse geeft
Vol van ellendigheyd, den mensch op aerde leeft.

Zegt wie geboren is, die zynen roem kan draegen,
Dat hy in geene zaak, en heeft eenig misshaegen,
Elk heeft zyn ongemak, zyn kruys 't zy kleyn oft groot,

Al is 't dat hy niet geeft te kennen zynen nood.
Daerom hebben van doen, in verdriet, tegenstryden,

Eene beschermers, goed om in nood te bevryden,
Om van ellendige rampspoeden, grooten druk.
Van 's werelds erfenis droefheyd en ongeluk.

Zoo wie tot *Barbara*, zal storten zyn gebeden,
Zy zal in allen nood, hun komen by-getreden,
Zoo *Damascenus* zegt, die haer zyn ziekte klaegt.

Zal verkrygen van haer het gene dat hy vraegt.
Zoo dan wie dat gy zyt, jong, oud, mannen en vrouwen,

Die zyt vol swaerigheyd, laet noyt den moed verflouwen,

Zy is den weg van troost, voor die hem in wilt gaen,

Heylige *Barbara*, hoort dog uw dienaers aen.

3. Al is 't dat 't helsch serpent, ons welvaert komt te haeten,

In den nood *Barbara*, en zal ons niet verlaeten,
In wat perykelen, te water en te land,

Zoo wie haer hulp aenroept, zal verkrygen bystand.

Een koopman haer devoot, passierende zyn wegen,

Van moordenæren wierd het hoofd van 't lyf geslegen,

Maer wat een wonder zaak, 't hoofd roept in swaer ellend,

Om biegeten, en ziet Godt terstont een Priester zend,

Die voegde 't hoofd aen 't lyf, dat biegt regt en spoedig,

En naer 't lichaem ontfæen, *Jesu Christi* oodmoedig,

Hy tierf zoo in den Heer, o overgroot wel daet!

Zoo een geschiedenis, ons nog voor oogen staet.

Daer had eenen tyran, een zeker man gehangen,
Die zoo lange heeft geleefd, tot dat hy had ontfangen

't Heylig der Heyligen, 't waerachtig hemels Brood,

Gelukkig was dien mensch, te sterven zoo een dood.

Door dees exempelen, en die tot nog geschieden,
Wie zal dees zuver Maegd, niet alle eer' aanbieden,

En zeggen als wanneer de ziel is meest belæen,
Heylige *Barbara*, hoort dog uw dienaers aen.

4. Als wanneer Godt den Heer eens zal ten oordeel komen,

Dan zullen d' Hemelen, afgront en aerde schroomen,

Bedriegen.

Dees waere woorden leben nog /
Men doet geen boozdeel met bedrog /
Nestbeerdigheyd die spant de lioon /
En mag verwagten haeren loon:
Want een kind dat van jongg' bedriegt /
En om de minste zaeken liegt /
En t'zaem is dobbel van gemoed /
Hy noyt zal hebben groot boozspoed.

Begeiren.

Kind en begeirt niet buyten Godt,
Gy zult bekomen 't beste lot.

Beginnen.

Kind wel verzint, met Godt begint,

Al wat gy doet,

Sy zyt verblind, is 't dat gy mint,
Sed verleidt goed.

Bekakken

Ziet dat gy niemant maect confus /
In het noodig *Pilatus* huys /
Wanneer gy naer den draep-bank gaet /
Een duyghend daer op en laet:
Want gy een groot affront aendoet /
Aen hem die naer u draepen moet /
En is 't dat gy u hebt misgaen /
Dat moet dooz u zyn af gedaen.

Beklappen.

En beklapt noyt uw mede-maet,
Van iet dat u niet aen en gaet,
Geen anders krankheyd overdraegt,
Waer door dat gy de mauwe vaegt.
Niemant en zoekt te zyn bevelde,
Daerom een anders fauten deke,
Neemt den last van een ander aen,
Gelyk dat *Christus* heeft gedaen

Beleeftheyd.

Zyt beleef en gemanierig,
Zedig stil, en goedertierig,
't Is een loffelyke zaak,
Die een ieder geeft vermaek.
Als gy iemant komt t'ontmoeten,
En bedwongen zyt te groeten,
Is 't dat gy hebt handichoens aen,
Zy moeten zyn af gedaen.

En wat hun loop bevangt, zal voor zyn klaer aenschyn,

Vol vreeze, vol van angst, en vol benauwtheyd zyn.

Bergen en heuvelen, die zullen t'zaemen beven,
Als des Heeren gezigt, alleen daer op zal sweven,

Daer zal zyn zulk een schroom, en beving over-al,

Als'er oyt is geweest, oft wel eens wezen zal.

Den regtveerdigen mensch, lang in genaed' ontfangen,

Zal zelfs met d'Engelen, door vreeze zyn bevangen,

Hoe zullen de zondaers, beschroomt zyn en verbaest,

En roepen bergen hoog, wilt ons bedekken haest.

Daerom eer wy van hier, naer 't ander leven rezen,

Laet ons rypzinniglyk, ons ziels voordeel bepeyzen,

Kiezen een Patrooners, die (terwyl dat men leeft)

Wilt bidden dat ons Godt, zyn eeuwig Ryke geeft.

Waer is dees Patrooners op aerde oft hier boven?
Aldaer is *Barbara*, die ons door valt beloven,

Zoo wy haer zyn getrouw, in 't oordeel by zal staen,

Heylige *Barbara*, hoort dog uw dienaers aen.

Bakken.

Bakken achter d'ouderg ruggen /
Zyn werken van groote bluggen /

En ontweidig dat hy leeft /
Die zyn ouderg goed weg geeft.

Een kind moet hem eerlych draegen /
Als oft d'ouderg alles zaegen /

Dimmermeer mag iet geschien /
Dat sy niet en mogen zien.

Baeten.

Van uw jongheyd zult gy baeten,
Door list zoeken eygen baeten,

Font uw vriend wyt herten milt,
Gelyk dat gy 't hebben wilt.

Als wanneer gy iet moet deelen,
Wagt u wel van te krakelen,

Geeft liever een ander meer,
't Zal u wezen dobbel eer.

Zult uw hand op d'aerde buygen,
 Uw hoofd leeg: om te betuygen,
 Dat gy met oodmoedigheid,
 Zyt tot hunnen dienst bereyd.
 Gaet gy met groote perzoonen,
 Gy moet hun dees eer betoonen,
 Te gaen aen de slinker-hand,
 Anders 't waer een mis-verstand.
 In 't spreken, 't zy van wat zaeken,
 Zult geen groote gesten maeken,
 Uw Lichaem zoo oereu niet,
 Dit van klappers maer geschied.
 Iemant op de schouders kloppen,
 Ort wel trekken by de knoppen,
 By den mantel oft 't habyt,
 't Is belachhelyk altyd.
 Kwaed gewoonten zult gy vlugten,
 Veel te spuygen oft te zugten,
 't Lippe-byten hand-gevyf,
 Kwaed gesteltenis van 't lyf.
 Luyde lachen ende springen,
 Daer van moet gy uw bedwingen,
 En als m'u geen reden geeft,
 U tot lachen niet begeeft.
 Ziet gy iet van iemant vallen,
 't Zy onnoozel, oft door mallen,
 Raept het op met eerbaerheyd,
 Hun wederom in handen leyd.
 Zyt gy ergens in banketten,
 Gy moet u tot dienen zetten
 En noyt drinken voor de lien,
 Elders niet veel boven-dien:
 Zynder Heeren in het scheidyden,
 Die gy 's avonds t'huys moet leyden,
 Gy zult met een vlytigheyd,
 Wezen met het ligt bereyd.
 Zyn zy twee, oft dry te zaemen:
 Zegt: myn Heeren, zonder naemen,
 Waer belieft gy dat ik gaen
 't Gon' gy zult van hun verstaen.
 Wilt niet naer hun reden hooren,
 Maer al zoetjens treden vooren,
 Tot het huys van d'eersten Heer,
 En zoo volgen ieder keer.

Bemind malkanderen.

't Is een gebod van de menschen,
 Broeders malkander bemind,
 Maer het is Gods wil en wenschen,
 Met een vast propoosf benedey,

Die tot ons is heel gezint.
 Jesu Christi bitter tyden,
 't Is voor ons een spiegel goed,
 Hoe wy moeten l'allen tyden,
 Zyn verduuldig van gemoed.
 Keyt, hoe menig harde slaggen,
 Wat verdriet ende arbeyd,
 Christus door ons heeft verdraegen,
 Ony ons ziele zaligheyd.
 Sit zal elk een ieder geven,
 Ony door waerke liefde groot,
 Hier in peyt en vrede te levey,
 En door eenwig maer de dood.

Berispen.

't Is dat gy ziet uw mede-maet/
 Bedrypen eenig zondig kwaed/
 En doet tegen des Heeren wet/
 Met zoetigheyt voor ooggen zet/
 En hem goede berisping geeft/
 Dan 't gen' dat hy bedeyden heeft/
 Doelert hy / geeft d'yn-mael vermaen/
 Zoo hy u niet wilt hooren aen/
 Gaet sijn met eenen goeden aerd/
 En aen zyn ouders openbaerd/
 Maer is het kwaed aen u geschied/
 Moet hem daerom berispen niet:
 't En zy dat gy dit uyt liefde doet/
 Dan zal het deugdig zyn en goed.
 Zyn fauten noyt en openbaerd/
 't Geheym in uwe ziel bewaerd/
 't En zy gy 't kwaed met zoetigheyt/
 Tot d'yn-mael hem voor ooggen leyd/
 Met hope dat hy zal booztaen/
 Den weg der deughtzaamheyt in gaen:
 Want anders nemen zoud de faem/
 En ook belasteren zyn naem/
 En oorzach zyn misfchien van nyt/
 Van grooten haet / van groot veruyt/
 Daerom volgt den boozgaenden raed/
 Om piigtig met te zyn van 't kwaed.

Berouw.

Hebt gy zondig kwaed bedreyd,
 Bid Godt ony vergiffenis,
 Met een vast propoosf benedey,

Heylig Sacrament der Biegte.

Zondaeren weest verheugt, die door uw swaere
 zonden,
 Zoo onbedachtelyk, uw' ziel komt te door-wonden,
 Waer door gy overtreed, de Wet en het Gebod,
 Van uwen Opper-beer, dien minnelyken Godt,
 Want Godt aen u belooft, vergiffenis te geven,
 Zoo gy uyt herten leet, voorfeld een, beter leven,
 En voor de voeten, van een Priester Gods u smyt,
 Uw fauten klaer bekend, en uwe schuld belyd,
 Onder wat zalig is, onder al de weldaeden,
 Die Godt den mensch verleent, onder al zyn genaeden,
 Moet wezen by-gevoegt, de Biegte: een Sacrament,
 Waer in de liefde Gods, bezonder word gekent
 Wat kand'er ligter voor den zondaer zyn gevond'n,
 Om hem te wasschen, van zoo veel en grove zonden,
 (Waer van dat ieder ons, maekt plichtig van de hel,
 En van het ewig vier, pynen, tormenten sel)
 Als in d'heyliche biegte: Godt vraegt maer de zondaeren?
 Dat zy hun zondig kwaed, aen den Priester verklaren?
 De gedaente en getal, zonder verswygen iet,
 En dat dit uyt'er hert, uyt liefde tot Godt geschied.
 De absolutie, van den Priester verkregen,
 Gy zyt den zelven tyd, door uwen Godt ontstegen,
 Van uwe zonden al, hoe leelyk groot en swaer,
 Geen meerder troost en kan, bekomen den zondaer.
 Waer't dat Godt Engels hadd', voor Biegt-vaders ge-
 geven,
 Die puere geesten zyn, wy zouden moeten beven,
 Van te kennen ons schuld; het kwaed door ons gedaen,
 Aen hun die noyt met zond', hebben geweest belaeen:
 Want zy heel ieverig, om Gods eer' op te draegen,
 Zonder bermhertigheyd, zy zouden ons verjaegen,
 Verdoemen tot de hel: voor ewig boven dien:
 Maer Godt heeft anderzints, van Priesters ons voor-
 zien,
 Van menschen gelyk wy, krank als wy, en zondaeren,
 Waerom zyn wy beschaemt, ons zonden t'openbaeren?
 Augustinus die zeyd', met woorden openbaer,
 o Mensch! biegt aen den mensch! zondaer aen
 mensch zondaer.
 Hadd' Cain zyne schuld, niet voor den Heer verswoegen,
 Wanneer hy Abel hadd', zyn broeder dood geslegen,
 Hadd' hy bekend zyn schuld, gevraegt vergiffenis,
 Hy hadde zekerlyk, gekregen zyn remis
 Tot schult bekentenis, heeft hy noyt willen komen,
 't Is zyn bertnekkigheyd, die hem heeft doen verdoemen,
 Dit is d'oorzaak geweest: veel beter heeft gedaen,
 Zoo Lucas ons beschryft, den zondaer Publicaen,

Hy bekende te zyn, den meesten der zondaeren,
Zeggende: mynen Godt, wilt myne ziele spaeren:
Dan heeft den Opper-beer, gedasn bembertigheyd,
Voor een oodmoedig hert, is Gods genaed' bereyd.
Den goeden moordenaer, den tyd van beel zyn leven,
Die niet als dievery' en moorden hadd' bedreven,
Tot de galge des Kruys veroordeelt, en de dood:
Hy beleyd' zyne schuld, en fauten over-groot:
Wy lyden dit voorwaer rechtverdig, wilt bemerken,
Want wy ontfangen regt, den loon naer onze werken.
Christus vergaf het hem, en zeyd' met klaer bewys,
Heden zult gy met my wezen in't Paradyt.
Daerom zyt niet beschaemt, uw zonden t'openbaeren,
Zonder te stellen uyt, weken, maanden en jaeren,
Der zonden staet verwoelkt, met een reyn zuiver bet z,
Verlossen zult uw ziel van alle pyn' en smert
Gy en hebt niet gevreesd, het fenyn uyt te drinken,
Vreesd gy de medecyn, die men bereyd te schinken?
Noyt zal uw' ziel doorwond', konnen genezen zyn,
Zoo gy den meester vlygt, en goeden medecyn,
't Is beter luttel schaemt, voor een mensch te verdraegen,
Als inder eeuwigheyd, 't verfwygen te beklagen,
Den duyvel neemt de schaemt', als den mensch zonde
doet,
En geeft die wederom, wanneer by biegten mozt.
Verwoelkt het helsch serpent, stelt alle schaemt ter zyden
Wilt met een droevig hert, uw zonden al belyden,
Op dat gy moogt ontsaen, de kroon van zaligheyd.
Wanneer dat uwe ziel, uyt dit kort leven scheyd.

Bier.

Men vind veel soorten van Bieren,
Gebrouwen op veel manieren,
Bieren sterk en groot van kracht,
Alzoo veel als wyn geacht.
Die wil ik niet uyt gaen leggen,
Nog de naemen daer van zeggen,
Men vind Bier waer van een man,
Dronke zyn zoud' van een kann'.

Cyffer-konst.

TRragt de Cyffer-konst te leeren,
Die u brengen kan tot eereen,
Menig eerlyk mans kind,
Hier door zyn welvaerd bevind:
Om met koop-lieden te wonen,
Edel-mans, grootie perzoonen,

Kinders moeten zulk Bier haeten,
Kinders moeten zulk Bier laeten,
Het is een verlooren kind,
Dat van jongs zulk Bier bemind.
Smalle Bier moeten zy drinken,
Dit zal hun in 't hoofd niet klinken,
Smalle Bier doet regte staen,
Zult daer van niet kreupel gaen.

Boeken.

Kind goed' boeky, ,, Zult gy zockey,
t'Alken boeky, ,, Gy zult seckey,
En vermeerckey, ,, Et denig leeky,
't Kwad verwoekey.

Brandewyn.

Brandewyn zult gy niet drinken.
Acht de wateren die stinken,
Want veel van hun jongheyd af,
Leyd hun Brandewyn in't graf.
Veel hun goed' en bloed verkwisten,
En zy staen dan als Drogisten,
Zonder vreugd of appeteyt,
Geld en goed, en eere kwyt.
Beulen van hun eygen leven,
Die voor hunnen tyd begeben,
Gebruys noyt geen Brandewyn,
't En zy voor een medecyn.

Brood.

Kind houd het brood hoog in waerden,
Geen zoo edel spys op aerden,
Met het brood noyt speelt nog malt,
En als'er een stuksken valt,
Raep het op, kust het met eeren,
Dit ons d'oude Vaders leeren,
Want eylaes! den nood van brood,
Brengr'er menig tot de dood.

C.

Zy is noodig en geacht,
Steld dees konst in uw gedacht.

Conscientie.

Daer en is niet dat de menschen/
Dooz hun ruste konnen wenschen/
En vooz vzeugd in overbloed/
Als eene conscientie goed.

Is een veld bol van wellusten/
En plaets om den Heer te rusten/
Met een woord daer is niet op aerd/
Dat ons meer zoetigheden haerd.
Zy en vzeest geen donder-slaegen/
Nog geen ongeluk / nog plaegen/
Dat hemel en aerd' bergaet/
Zy blyft in gerusten staet
Gerust in het goed te derben/
Gerust als 't lichaem zal sterben/
Gerust als de ziel zal gaen/
Om naer werken loon t'ontfaen.
Maer die is van zondig leven/
Die veel boosheyd heeft bedreben/
En van conscientie kwaed/
Anders te geboelen staet.
Zy doet den mensch treuren / zugten/
Zy baerd duyzend ongenugten/
Pynen en toymenten groot/
En beel meerder in de dood.
Loopt waer gy wilt om te schupien/
In de alder-diepste kuylen/
Maer gy loopt op 't veld / oft straet/
Uw conscientie mede gaet.
't Zy al eten / 't zy al dymken/
Gy hebt altyd achterdinken/
't Zy in herberg' / hups oft kerck/
't Zy in alderhande werk;
't Zy wat zaeken gy behandelt/
't Zy gy staet / oft 't zy gy wandelt/
Dees getuyg u altyd kweyt/
En uw kwaed booz oogen stelt.
Als den Heer aen Adam vzaegde/
Zonder dat hy van hem klagde/
Vzaegde alleen waer hy was?
Heeft verantwoord op dit pas/
En dees woorden uyt gesproken:
Ik was naekt / 't heb' my gedoken/
't heb' niet vzees' uw stemm' gehoort,
Maer wat heeft zyn ziel dooz boozt?
Niet dat hy was naekt bevonden/
Maer zyn booz-bedreben zonden/
Dit heeft gewees' zyn misdaed/
De getuygen van zyn kwaed.
Wat heeft Cain zoo doen zugten/
En in 's werelds hoeken vlykten/
't En zy de beschuldig' groot.

Den zyn broeders vzeede dood.
Zondaereffen en zondaeren/
Moeten dit met regt verklaeren/
Dat naer de bedreben zond'
Den wozin binnen kinaegt terstond.
Alle zoozten van perzoonen/
Zal zy hunne fauten toonen/
Zoo wel koning / Pzins oft Graef/
Als een bedelaer oft slaef.
Oft gy zondigt in het duyfster/
Daer de zonn' noyt geeft haer luyfster/
In een hof / in een foreest/
Alwaer is nog mensch nog beest?
Uw conscientie zal kinaegen/
Zult dees getuyg' mede-vzaegen/
Gaet waer gy wilt / ober-al/
Zy u noyt verlaeten zal.
't Is dat gy wilt ruste kryggen/
De conscientie doen swygen/
Biegt uw zonden / kent uw schuld/
Terstont rust bekomen zult.

Curieusheyd.

De curieusheyd zult gy haeten,
Het toehooren zult gy laeten,
Wanneer dat gy hoort gedruys,
't Zy op straet, of wel in huys.
Nimmermeer zult gy bespieden,
Wat dat maeken ander lieden,
Gy moet recht uw slappen gaen,
Zonder stil te blyven staen.
Toont men schoone raere dingen,
Zult daer naer niet vlytig springen,
Om den eersten aen te zien,
Gy moet de curieusheyd vlien.
Wagt uw keer in alle zaeken,
En voor gy iet aen zult raeken,
Hebt gy uwe hand-schoens aen,
Zy moeten zyn af-gedaen.
Kust uw hand, wat van te vooren,
In 't weer-geven naer behooren:
Dus zoo iemant haeltig waer,
Kust uw hand dan achter naer:
Ziet gy iemant bezig wezen,
Met te schryven oft te lezen,
Noyt over de schouders ziet,
De beleefheyd dit verbied.

D.

Dag-werk.

Kort gebed als gy op-staet,, Voor dat gy u kleeden gaet.

In den Placyn van mynen gekruysten Heere Jesu staen ik op, die my verlost heeft met zyn heylig diebaer Bloed, den zelden Sobit my van alle kwaed behouden, en bewaeren naer ziele ende lichaem: en wilt my geven dat ik verboorden mag in alle goede werken tot het eeuwig leuen, Amen.

Naer dat gy gekleed zyt net,
En fraey eerlyk op-gezet,
Gewasschen, gekamt, gevaegd,
En het onkruid al verjaegd.
Gy moet bidden Godt den Heer,
En hem loven duyzend keer,
Van dat gy nog dezen nagt,
Hebt gelukkig overbragt.

**Wat een kind behoort gedaen,
Eer hy zal ten huys uyt-gaen.**

Een kind mag uyt 't huys niet treden/
't En zy't vader heeft gebeden/
Dat hy hem den zegen geest/
Oft wel moeder zoo zy leeft:
En het moet de plaets ook naemen/
Daer het gaen wilt naer betaemen/
Vaegend' met eerbiedenis/
Oft'er van hun dienst let is.
Is vader / moeder gestorben/
G'hebt voogd oft nom verworben/
Gy moet hun met goed fatzoen/
Als uw' ouders eer acidoen.

Dit is een kinds eerste werk/
Dooz't spel / eten / gaen te kerk:
Zonder springen op een been/
Oft te smyten met een steen;
Oft te machten groot getier/
Daer beleest / met goed' manier,
Als voog' u passeert een heer/
Den hoed af / al buggen neer/
En wat mensch dat gy ontmoet /
Gy moet weken uwen hoet.
Komend' in het huys van Godt/
Dit is een les en gebod /
Dat hy daer moet stille staen/
Zonder stampen / zonder slaen /

Zonder spelen met den stot /
Oft met koozden van de kloot.
Zonder loopen hier en daer /
Du by d'een d'ander Auaer /
Zonder te staen op een been /
En te gaen op ulve teen.
Zonder u te heeren om /
Zonder mal te zyn en krom /
Zonder klappen 't minste woord /
Want dit geenzints en behoord.
Daerom is 't huys / markt en straet
Daer men klapt / en loopt en gaet;
Daer alleen dit is 't gebouw /
Daer men Godt dient heel getrouw.

**Manieren en gesteltenis,
Van eenen dienaar in de Mis.**

Een kind vol eerbiedenis,
Het welk dienen wilt de Mis,
Moet wel peyzen op den staet,
Die hy daer aenveiden gaet:
Dat hy vast in 't herte prent,
Hoe dat Godt daer is present,
Onder schyn van Wyn en Brood:
Ons Verlosser van de dood.
Naer den Priester heeft voldaan,
't Gen' heeft in zyn macht ontfaen,
Daerom u oodmoedig draegt,
Schoon gewasschen en vaegt,
Met een kraeg ofte krawaet,
Aen uw hals die netjens staet,
Wel gekamt, schoen, kouffen net,
Gods dienst moet zyn onbesmet,
Vraegt alzo met goed fatsoen,
Belieft myn Heere Mis te doen?
En luyd dan een korten tyd,
Maer u van te loopen myd;

En dan volgens zyn verzoek,
Draegt naer den Auaer den Boek,
Ontsteekt licht, schenkt water, Wyn,
In potjens die zuiver zyn:
Dan zegt met regt bescheet,
Myn Heer alles is gereet,
En gaet stil naer den Auaer,
Met de handen beyd' te gaer:
En in 't zeggen de antwoord,
Gy moet zoetjens spreken voort,
En gy moet noyt omme zien,
Naer in, uyt gaen, van de lien;
Maer gy moet knielen heel regt,
Hooren wat den Priester zegt,
En noyt van uw plaetze gaen,
Om wat'er moet zyn gedaen,
Om den Boek, oft om den Wyn,
d'Handen moeten t'zaemen zyn,
Maer voor eerst zonder abuys,
Doet eerbieding aen het Kruys;
Als geyndigt is de Mis,
In zulken gesteltenis,
Moet gy openen de deur,
Aen den Priester oft Pasteur,
En dan zeggen heel beleest,
My de Benedicte geest,
En dan knielen op twee knien,
Zoo zal alles wel geschien.
Als gy gaet voor by de deur,
Van de Kerk ter aller uer,
Gy en moogt voor-by niet gaen,
Zonder den hoed af-gedaen,
Zonder dat gy met oodmoet,
Oft GODT oft MARIA groet:
En als gy gaet agter straet,
Daer een beeld voor deure staet,
Agter land, oft voor een kluyt,
Daer gy voor u ziet een Kruys,
Met den hoed af, boogt uw knien,
Zonder schaemt voor ander lien.

**Hoe dat een kind wezen moet,
Als den Priester Missé doet.**

Dooz' eerst en zoekt geen gemakken,
Ligt nog leunt niet aen een kant,
Soek uw handen uyt uw zakken,
Oleent een boekeken in uw hand,
Stort Godt vierige gebeden,

Bid my voortgang tot de' denig,
Op dat gy in goede zeden,
Maer zyn Sobit op-groeyen meugt,
Oft men zingen zal oft lezen,
't Evangelie van Godt Schoord,
Gy moet als dan regte vbezen,
Daer naer hooren zoo 't behoort,
En gy moet stil meder knieken,
Want men nu Credo zingt,
En ziet noyt agter uw hieken,
Van curieusheyd u bedwingt,
Oft den Priester Godt almachtig,
Op-hest en 't aenbieden geest,
Kniekt, zyt uw zonden klachtig,
Dooz' zyn straffe vbetten heeft.
d'Andere tyd zult gy passeren,
In te lezen zeer devoot,
Oft vbel in te mediteren,
Christi lyden ende dood.
Gy zult u altyd vbel schachten,
Van te scallen op een knie,
Sit doen tynacel die misachtien,
d'Exe die aen Godt geschien.
**Aenhoort met aendachtigheyd,
Wat den Predikant u zeyd.**
Gy moet een goed plaetze zoeken,
Oft gy zyt in het sermoey,
Niet in vber' gelegen hoeken,
Daer gy geen doordel kont doey,
Maer gy moet u zelden poogen,
Met een geesteliken brand,
Om te vbezen schier in doogen,
Van d'eerweiden Predikant.
Stierk uw hert, gehoor en zinnen,
Met iever en stilligheyd,
Othoud vbel en print van dinen,
Wat Godt door den mensog u zeyd.

Maer dat gy hebt Godt aenbedey,
En komt van de Reek getredey,
Sact naer ghyt gelyk gy kwam,
Oy een dobbel bokseram,
Met den hoed af, tot behaeghey,
Zult gy die aen Moeder draeghey,
Oft aen 't myssen by geval,
Sic u eten geuen zal.

Sy en moogt noyt tegen knot rey,
Als Moeder zat, maegex bot rey,
En zegt noyt 't is dik oft diy,
Maer volder naer haeren ziy.

Als gy zult uw hand uyt-langey,
Oy de spyzen te ontfangey,
En vergeet niet weder keer,
Te zeggen ik dank u zeer.

San zult gy die gaen op-eky,
Ergent stille meer-gezety,
Zonder te loopen op straet,
Want dit al te leelyk staet.

En door gy het brood zult smackey,
En vergeet geen knuyt te marckey,
Op dat gy heuy eer bewyft,
Sic ont giet zoo milde spyft.

Wat naer eten dient gedaen,
Voor het werk oft school te gaen.

En kind met oodmoedigheden/
Dooz naer werk oft school te treden/
Dooz dat hy een flap of voet/
Ergens bukten hupze doet;
Hy zal vzaegen fraey en stille/
Bader / moeder is 'r uw' wille/
Eer ik 'r school oft werken gaen/
En beliest u niet gedaen?

Daer naer zult met goed' manieren/
Zonder roepen / schreutwen / tieren/
Niet gaen dooz uw' weg en straet/
Zonder spelen met uw' maet:
Zonder steenen op te raepen/
Zonder snyten / zonder gaepen/
Zonder vele naer de lien /

In hun eygen hups te sien.
Zonder veel te lantersanten/
En te swieren 'allen kanten/
Maer de school of werk gedaen/
Zult gy regt naer hups toegaen/
En naer eten vzoeg gaen slaepen/
Maer / vooz gy zult ruste raepen/
Vzaegt oodmoedig en beliest /
My de benedictie geest.
Zult den Heere van hier boven/
Gebenedyden en loven/
Dooz gy zult te bedde gaen /
Om zyn zegening' r' outfaen

Dankbaerheyd.

Kind zult dankbaerheyd bewyzen,
Aen uw' ouders, en hun pryzen,
Voor de weldaeden ontfanen,
En de moeyt' voor u gedaen,
Peyst op d'onruste geleden,
En wat zorg' zy niet belleden,
Op dat gy zoud' wezen zagt,
Teer, en eerlyk op-gebragt.
Die hun ouders hier bewaeren,
Zyn veel erger als barbaren,
Die geen dankbaerheyd hun geest,
Is onweirdig dat hy leeft.

Dansen.

Dansen, huppelen, en springen,
Veel tot dertelbeden brengen,
En tot stontheyd hier en daer,
't Gen' men niet moet zeggen klaer.
Kind neemt daer in geen behaegen,
Menig duyzend hun beklagen,
Van den eersten voet gesteld,
Die nu zitten zonder geld,
En door al te veel te swieren,
En met dogters te bantieren,
En te drinken goeden wyn,
Door den dans bedorven zyn.

Deugd.

Sic leeft in de verkeegen deugd;
Sic leeft in blydschap en in vreugd,
Sic leeft in deugd, die zal doozwaer,
Hier zyn geloont, en ook hier naer.

Dief

Kind gy moet ten allen daegen/
Uwe handen rechte vzaegen /

Die tot stelen hem begerft/
Is onweirdig dat hy leeft.
Stelen is zyn hoorde spinnen/
Stelen is de galge wimen/
Die van jongh is eenen dief/
Alle dingen heeft hy lief.
Hebt gy ergens in behaegen/
Moet het met belestheyd vzaegen/
Moogt geen dingen in het stil/
Nemen tegen iemants wil.
Niet de weirde van een spelle/
't Is ingaen den weg der helle/
Die ontnemen iemants goed /
Zy betaelen eens de boet.
En komen tot groote schanden/
Niet / vooz regt wezen van handen/
Die is regt / vooz alle man/
Hy zyn aenzigt toonen kan.
Maer hy die is dief bevonden/
Hy blyft dief ten allen stonden/
Waer hy keert oft waer hy gaet/
Woerd van allen mensch gehaet;
En die in het stelen blyden/
En veel schelmerpe bedyden/
Vzoeg oft laet ziet men de baen/
Galgen met dit volk gelan.

Dienst.

Kind zult u spoey, ,, Ouy dienst te doey,
Aen alle may, ,, Dooz wie gy kay,
Uw ouden' meest, ,, Met blyden geest,
Noyt weder-legt, ,, Oft tegen-zegt,
Wat zy gebey, ,, Dat moet geschey,
't En zy het vbaer, ,, Heel openbaer,
Tegen 't gebod, ,, Sed goeden Godt.

Dienst-bode.

Hy die dient in vremde huizen,
Moet wagen van dees abyzen,
Eerst van noyt te zeggen iet,
Wat'er binnen huys geschied.
Wie daer drinken zal oft eten,
Zal hy niemant laeten weten,
Ook oft het wyf, of den man,
't Zaemen accorderen kan.
Zynder schulden, beuzel-zaeken,
Dat zal hy niet kenbaer maeken,
Komt'er ergens een geschil,

Hy moet altyd swygen stil.
d' Eerste en de leste daegen,
Moet de zellte eer toe-draegen,
Aen uw' meester, aen uw' vrouw',
Mer een hert even getrouw'.
Heeft den meester fraey gedronken,
Zoo dat hy is wel beschonken,
En wat maeken wilt den haen,
Doet de huik ten winde staen.
Voorders zult ten allen tyden,
Voor de winst uws meesters stryden,
En niet doen, als dat betaemt,
Alzoo blyft gy onbeschaemt.

Drinken.

Al en maekt men niet de bieren,
Voor de swynen, wilde dieren,
Al braunt men niet 't hoppe-nat,
Voor den bond, oft voor de kat.
Nogtans zal aen jonge kind'ren,
Vele drinken altyd bind'ren:
Want die dikwils lekt de kraan,
Zal op't lest daer zaygen aen.
En van glaezen, leeren pinten,
Jae den grond der kannen tinten,
Zoo dat hy in zulk geval,
Haest proef-meester wezen zal.
En zal vaders goed verkoopen,
Om ter herberge te loopen,
Ende kleeren van zyn gat,
En zyn eer' door heel de stad.
Veel drank doet de maeg' bederven;
En den mensch ellendig sterven,
Mer perykel van de bel
Daerom vlied bem jong-gezel.

Drinken.

En kind aen tafel gezety,
Vermag naer een dobbel keer,
En glas drinken kuffchen etey,
't Is onckerlyk drinkt hy meer.
Sic met het eten beghintey,
Drinken: zyn zuypere volmaekt,
Sic de spyt met veel beghintey,
Want den drank hyn beter smackt.
Wyn en bier die vobort misprezey,
Dooz die jong van jaeren zey.

Smalle bier zal beter vbezeey,
Oft seer vwater in den vbyy.
Wilt uw' Lippen schoon af-vaegey,
Door dat gy eens drinken gaet,
Op dat niet tot een mis-haegey,
Eenig oet aen't glas en staet.

Drinken.

Zult met dry vingers maer niet meer,
Nemen een glas met alle eer,
Drinkt zoberlyk, dog niet te slap,
Drinkt niet te gulzig, nog te rap,
Dat het niet stort op uw' habyt,
Waer van g'u wagten zult altyd.

Dronkenschap.

Dronkenschap die word bevonden/
Een van de gemeynste zonden/
Dronkenschap is een groot kwaed/
En vol van perphels staet.
Die van dronkenschap kan wagten/
Mag de dronkenschap veragten;
Maer ten word niet ligt belet/
Want veel zyn'd'er wed' besmet.
Wp zullen beginnen spreken/
Van de schaeden en gebreken/
En dit is de schaede meest/
Zy gelpik ons by een beest.
Onze reden en manieren/
Stellen ons boven de dieren/
Maer hy die geen reden heeft/
Als een beest/ jaer erger leeft.
Zegt my dronkaert/ grooten zupper/
Zoppe-dopper/ buyk op-kupper/
Die geduerig vbroeg en laet/
Met den bek in 't natte staet;
Is het niet alleen door reden/
Door verstand en goede zeden/
Door doen/ laeten/ dat gy wilt/
Dat gy van een beest verschilt?
Danneer gy zyt zat gedronken/
Maer bekwaem om te gaen ronken/
Dan verandert gy van staet/
En van mensch in beest vergaet.
Oft u zal/ oft niet behaegen/
Dit moet si nog van u vhaegen/
Is een ezel/ oft een peerd/
Niet meer als een dronkaert weerd?

Zoo in dinken als in eten/
Zullen zy hun noot vergeeten/
Een beest/ in allen geval/
Maer zyn doest verzaeden zal.
Een dronk mensch zoud beter kiezen/
Dan zyn leven te verliezen/
Als ballen in dronkenschap/
Dat en is geen siegten klap.
Kom'er iemand krank van zinnen/
Hoe men plagt hem te beminnen/
Men zegt: 't ongeluk is groot/
Maer veel beter waer hy doot.
Die door bier en wyn verzoopen/
Dag en nagten dronke loopen/
Zyn veel erger als een zot/
Die men kozt houd in een kot:
Met een dwaes ten allen tyden/
Zal men hebben medeliden/
Maer niet eenen dronkaert niet/
Want dit door kwaed wil geschied:
Doozders die zyn krank van geesten/
Oft zy sweiten en tempresten/
En doen alderhande kwaed/
Die niet tegen Godt en gaet:
Zy Gods wet niet overtreden/
Want verloren is de reden/
Zonder 't hebben schuld daer van/
Het gen' men niet zeggen kan/
Van die zonder agterdinken/
Hun vzwillicg dronke dzinken/
En doen zaeken ongehoord/
Die de dronkenschap vzeugt vboord.
Godt dzeptt hun zyn rpk te derben/
Hoe veel zyn'der niet die sterben/
Dooz een dood heel onbetragt/
In de dronkenschap versnagt?
Die vallen en blyben leggen/
Zonder opt een woord te zeggen/
Zonder dat zy zyn bekwaem/
Aen te roepen 's Heerens naem.
Zyn dit niet zeer bitter zaeken/
Dan alzo de dood te smaken?
Dooz de dronkaers/ bier en wyn/
Is veel erger als senyn.
Vobendien niet ligt en peyzen/
Om naer d'eerwighepd te reyzen/
Zy zyn daer in wel gerust/
Als zy hebben humnen lust.
Zy moeten ten minsten denken/
Hoe dat zy hun eere krenken/

En hoe dat men van hun praet/
Hoe een ieder hun versinaet.
En hoe dier zy het betaelen/
Dooz veel zientens ende kwaelen/
Nu in handen/ voet en maeg/
Nieuwe zeeren alle daeg.
En oft zy te bedde leggen/
Men hoozt hun dees reden zeggen/
Laer ons zuppen nog een keer/
't En is maer een schzeuw te meer.
Dit is maer vooz de gebreken/
Maer wat doet den dronk niet spreken?
Danneer is verwerint het hoofd/
't En kan kwaelyk zyn geloofd.
Die te vooren schynt een stommen/
Hy zal boffen/ hy zal roemen/
Dan hem word dan upt-gezept/
Al wat hem op 't herte leyd:
Kwaede hoopen zal hy maeken/
Beeftig klappen/ ander zaeken/
Ende is rpk boven maet/
Al zoetjens ten onder gaet.
Die beminnen lefker wyne/
Dronke loopen als de swyne/
Dat is zeker waer en klac/
Vermoed zal hun volgen naer.
Wie zal my dit konnen zeggen/
En het ongelyk op-leggen/
Van wat zoon den vader zal/
Wezen in swaer ongebal.
Aen wie zullen komen plaegen/
Twist/ ondankbaerhepd en slaegen/
Wonden en verwyting groot/
En aen wie de oogen root?
Zal het niet voozeker wezen/
Aen den dronkaert aen den dezen/
Die tusschen de glaezen staet/
En upt d'herberg niet en gaet?
Ongeluk op ongelukken/
Die den dronkaert swaer verduken/
Niet vooz dit leven berepd/
Maer vooz inder eerwighepd.
Die van dzinken niet zal wagten/
En te beteren hem tragten/
Hy vlytig ter hellen vliegt/
Godt den Heere niet en liegt.
d'ouders hebben groot mis-haegen/
En zy moeten veel verdragen/
Danneer dat hun eygen kind/
Zoo het bier en wyn bemind..

Niet alleen dat zy door liften/
Hun goed sielen en verkwisten/
Maer om dat zy door den dronk/
Agterlaeten grooten stank:
Dikwils hoererpe bedryven/
Zonder reden vegten lippen/
't Gen' de dronkaerts is gemeen/
En wie heeft het aen zyn been?
Als d'ouders die moeten loopen/
Om de regters upt te hoopen/
Die niet zonder grooten kost/
Konnen worden af-gelost.
Daerom moet men d'herberg blieden/
Zoo veel als het kan geschieden/
Die maer moeten open staen/
Dooz die verre wegen gaen:
Om den vzeindeling te spyzen/
Anderz zyn zy niet te pyyzen/
Want kwaelyk een enkel woord/
Word'er daer van deugd gehoord.
Men sprekt daer niet dan van schinken/
Dan van zuppen/ dan van dzinken/
Volk van zeer verschepden aerd/
Vind men daer veel tyds bergaerd.
Van die deugdelyke gasten/
Die niet weten van te vasten/
Dan de minste tot de meest/
Maer 's honden van Bacchus-seest/
Van geduerig te doen tappen/
Van te sweiten/ achter-klappen/
Van oneerlyken praet/
Van elk een te zeggen kwaed.
Hoozt hier Augustinus zeggen/
En zyn eygen faut vptleggen/
't Schaemde my te wezen wys/
't Zogt in oncer opper-pyys.
Maer vooz de getroude lieden/
Wat zonde en moet'er niet geschieden/
Als den man vertelt het goed/
Jae zyn eygen vleesch en bloed.
Oer wyf/ kinders zyn gezeten/
Zonder kieren/ zonder eten/
In d'uytersten noot gesteld/
Zonder niet een soetjen geld.
Als men hem ziet deure-steken/
Het gewin van d'yp/ bier weken/
In eer dag zonder vermaek/
Hoozt hier van een d'oebe zaek/
Die niet en mag zyn verfwegen/
Een man tot den dronk genee?

Hadd' ten huys van een weerd/
 Alles wat hy hadd' verteid:
 't Wyf heeft haer eens gaen vertoonen/
 Daer hy zat niet meer perzoonen/
 Van gelyc kwaliteyt/
 Zy heeft hem die booz' gelept:
 Het gekrupsch en weened' oogten/
 Lieden man hebt dog medoogen/
 Het uo kinders; want wy staen/
 Om van honger te vergaen.
 Den man die heeft op die sprekten/
 Daer geslaegen en gesieken/
 Dat zy sukte ter aerden viel/
 Als een lichaem zonder ziel.
 Den geest zynde wat hernomen/
 Zy is stil naar huys gekomen/
 Daer twee kinders schier half dood/
 Schreuluden om een stukken brood:
 Zy in wanhoop getreden/
 Heeft den hals hun af-gesneden/
 Zy zeyd beter zyt gy dood/
 Als sterben van hongers nood.
 Den man die komt t'huys al tieren/
 Gelyk zyn d'onkaerts manieren/
 Daer hy 't wyf dupst vloeken zegt/
 Dronk hem op zyn bedde legt.
 Bezigt zynde met te slaepen/
 Heeft hem stille gaen betracpen/
 En met 't zelfste mes dien tyd/
 Zy den man den hals af-snyd:
 En zy sprak dan deze woorden/
 Gy zyt d'ozzack van dees moozden/
 En van deze vzeede daed/
 Daer naer heeft het Magistraet/
 Kennisse van al gekregen/
 't Gen' de vrouw niet heeft verswegen/
 En van haer wierd regt gedaen/
 D'onkaerts spiegel u hier aen.
 't Wil nu schuyden de gozdynen/
 En de d'onkaerts doen verschynen/
 In 't gezigt van al de lier/
 Om huu werken aen te zien.
 Als vergaebert zyn de Baczen/
 Men bryngt by dozpen glaezen/
 Groote/ klepne/ die daer staen/
 Als om een slag aen te gaen.
 Booz' eerst zy de minste greppen/
 Om de hele wat te sypen/
 Apt vzees' van dooz' bier en wyw/
 Al te haest verzaed te zyn.

Daer wameer dat zy beginnen/
 Wat verwarmt te zyn van binnen/
 Dan is 't bryngt ons t'ronk op/
 Kroezen/ enen grooten kop.
 D'ooze spuze word geprezen/
 't Heesch moet wel gezouten wezen/
 En gepepert wezen moet/
 't Gen' den dozt verwekiken doet.
 Zoo haest den pot is int gedronken/
 Hy word weger vol geschonken/
 Van den wyw of 't beste bier/
 Dat men vind in het kwartier.
 Het zyn d'alderscaepse mannen/
 Die wel zupveren de kannen/
 En die niet veel d'inken kan/
 Schynit te zyn geen eerlyk man.
 Alles gaer'er op een tupten/
 Men doet komen nieuwe slupten/
 Men d'inkt op de gezontheyt/
 Van des konings Majesteit.
 Van de Pyncken/ van de Heeren/
 Die in 't edel hof verkeeren/
 Die de slupt niet upt en doet/
 Word geslegen in de boet.
 En zyn het kerrenis-dagen/
 Men ziet hun de eer op-dagen/
 Men den hepligen Patroon/
 Wel is dit niet wonder schoon?
 Zy schynen hem eer' te geben/
 Die dooz' vasten/ zober leven/
 Heeft gedient zyn Heer en Godt/
 En voldaan aen zyn gebod.
 Zottigheden boven maeten/
 Zy daerom den d'ank niet laeten/
 Al word de spuze weg gedaen/
 Niemand en mag henen gaen.
 't Is haest wyw/ alarm/ alarme/
 Bryngt ons te baton d'arme/
 Wie is den stok van den stryd/
 Wy en zyn nog niet verblid.
 Tot den boozt doet men huu schinken/
 Die een ieder upt moet d'inken/
 En daer word een man gestelt/
 Die den heer van ieder telt.
 Daer en valt nimmer te zeuren/
 Ieder moet zyn lot gebeuren/
 Noopt 't en kan niet overlud/
 Men zal 't u doen d'inken upt.
 En zoo gy maekt vele grillen/
 En betoont van niet te willen.

Men zal openen uo mond/
 En u ingieten t'erfond.
 Van ligt'er hier een verslaegen/
 Gelyk om naer 't graf te draegen/
 Daer is een die essen macht/
 Daer een anderen die vzaekt/
 Daer enen die niet kan roeren/
 Die men naer zyn huys moet voeren/
 Daer enen die nog wilt gaen/
 Daer die niet kan regte staen.
 Daer ziet gy een ander gaepen/
 Het den pot in d'hand al slaepen/
 Daer een die spzeekt brynde tacl/
 En die het vzeekt al-te-mael/
 Somma/ het is d'onkaerds feeft/
 Ieder een die is de beeste/
 Enen boek die waer te klepn/
 Om te schryben dit alleen.
 Den beid-slag die is geslegen/
 Ieder heeft een woord gekregen/
 En dit is een eere groot/
 Booz' hem die hun heeft genood.
 Die lemant tot d'ank verwekiken/
 Cragt tot d'onkenschap te trekiken/
 Doet boozzeker een dood-zond/
 En zyn arme ziel dooz'wond.
 Gy zult veel min kwaed genieten/
 Van 't bier/ oft wyw/ weg te gieten/
 Als te geben uwen vziend/
 Dat hem booz' senyn maer diend.
 Lest daer waeren vzienden t'zaemen/
 Die by een van verre kwaemen/
 Welk hun wel bier uren lank/
 Schonken oberbloed van d'ank.
 Zy wilden hun d'onke maeken/
 In de Limonaed' tot vzaeken/
 Dog een ander vziend dit zag/
 Zeyde dit niet zyn en mag.
 Dus nam hy de volle komme/
 En smiet die met voeten omme/
 Beter stozt dit kostelyk nat/
 Als dat 't my zoud maeken zat.
 Dien man leerd' het d'inken laeten/
 En de d'onkenschap zeer haeten/
 Dus 't zy oud oft jong gezel/
 Moet haer vzeegen gelyk d'hel.
 En gy moogt tegen betaemen/
 Niemand opt tot d'inken praemen/
 En al is 't dat'er zyn veel/
 Zoo genegen booz' de keel.

Die het booz' geen zond' en achten/
 Nogtans moet u daer van wachten/
 En zoo gy dat niet en doet/
 Gy booz' eulwig vbanden moet.
 Want hoe veel doet niet het d'inken/
 Booz' den tyd ten grave zinken/
 Van die heele nagten lank/
 Zitten op den bierre-bank.
 Vele d'onkaerds zyn gezeten/
 Van 's noens/ tot 's avonds om t'eten/
 En van 's avonds tot den dag/
 Meer d'inkend' als 't hert vermag.
 Hygemer gelt d'ooz' als stouken/
 En zoo van den d'ank getrokken/
 Dat zy kwaelyk konnen gaen/
 En op hume beenen staen.
 Die geen schaemte nog en hebben/
 Het hun kacle maeger rebben/
 Van te d'inken bier en wyw/
 Om wie dat zal meeter zyn.
 Als dan dansen/ als dan springen/
 Hoererpe en ander dingen/
 Twisten/ zontyds ene moozd/
 Zoo men in veel plaetzen hoozd.
 't Minste dat'er van kan komen/
 Is te liggen als een stommen/
 En tot 's anderdaegs by noen/
 Enen wyzer zond te doen.
 Maer veel die den d'ank beminnen/
 En zetten daer op hun zinnen/
 Hebben vzeugd en groot plaesier/
 Wanneer zy dooz' wyw of bier/
 Jemant konnen d'onke maeken/
 Men zegt zoo zy 't niet geraeken/
 Dat ik ben een gierig mensch.
 Geef ik niet naer humen wenssch.
 Dat is gaen verkeerde wegen/
 En den dubbel zyn genegen/
 In de plaetze van 't gebod/
 Te volvzeugen van uo Godt.
 Veel praemen tot groote teugen/
 D'inkende gelyk de zeugen/
 Wie is 't die een armen man/
 Zoud beschenken met een han?
 Of een enkel sluyber geben/
 Daer zy zoo baldaedig leven/
 Daer zoo veel is upt gestord/
 Iae als weg gesmeten word.
 In de alderjonghe daegen/
 Zal Godt rekeninge vzaegen/
 ¶

Dan al 't gen' gy hebt verteyt /
 En onnutelyk verfineert.
 Dan te dinken buyten maeten /
 Dan al de gehouden zaeten /
 Oikwils byf / zes daegen lank /
 Tot dat gy waert van dinken krank.
 En u met de hand moest leyden /
 En nogtans niet wilde schepden /
 Tot de schaypzaepe was geruypt /
 En den keider upt-geschuypt.
 Ik zeg gy moet u begeben /
 Tot een stil en sober leven /
 De dood liever onderstaet /
 Als te dinken buyten maet.
 'k Hoop' dooz Gods barmhertigheden /
 Dat gy zult inzien de reden /
 d'Oogen zult ten hemel slaen /
 En den rechten weg in-gaen.

Duyvel.

Den duyvel die is niet een zier,
 Den duyvel die is maer een mier,
 Als gy in 't eerst hem wederstaet,
 Als hy u brengen wilt tot kwaed.
 Maer zoo gy hem niet tegen stryd,
 Hy word een leeuw in korten tyd,
 Die u zal brengen tot den val,
 En vreedelyk vernielen zal.
 De kleyne vossen doet men dood,
 Uyt vreeze van te worden groot.

Edel.

DEn waerachtigen edeldom,
 Trekt uyt de deugd, haer regten rom,
 Hy die anders verheven leeft,
 't Is de fortunye die het geeft.
 Den edeldom van anders bloed,
 U geenzints edel wezen doet,
 Door daeden kloek, door eerbaerheyd,
 U zelfs den edeldom bereyd.

Een.

Een Godt, een Doopzel, een Geloof,
 Een waere Kerk, oft hellen-roof.

Eeren zyne Ouders.

Kind gy zult uw Ouders eeren,
 Volgens het gebod des Heeren.

Duyvelrye.

Kind het zyn vervloekte zaeken,
 Met den duyvel kennis maeken,
 Die belooft een kort plaizier,
 Voor het pynelyk eeuwig vier:
 Daerom en zult niet verkeerren,
 Met die kwaede konsten leeren,
 Met waerzeggers, die geraen,
 Hoe 't zal met den mensch vergaen.
 Met die u zullen gerieven,
 Van billietjens ofte brieven,
 Waer door loot, kruyt, mes oft sweert;
 In den kryg nog elders deert,
 Met die eenig kwael af-lezen,
 En van korts oft ziek' genezen,
 Met hem die den duyvel diend,
 Zegt adieu aen zulk een vriend.
 Godt den Heer, die is almachtig,
 Maer den duyvel leugenachtig,
 't Gene Godt belooft 't gelchied,
 Maer dit doet den duyvel niet.
 Hy belooft u wonder dingen,
 Die hy niet en zal volbringen,
 Zoo gy ontfangt eenig zoet,
 Duyfmael het betaelen moet.
 En laet den moed niet verflaunen,
 Stelt in Godt al uw betrauwen,
 't Zy in droefheyd, swaere pyn,
 Hy zal u behulpig zyn.

E.

Met Woorden.

Dader en Moeder zult aenspreken /
 Met zeer vriendelyke treken /
 Wanneer gy wilt vzaegen iet /
 Dat met eerbaerheyd geschied.
 't Is geheel tegen betaemen /
 Dat gy zult uw Ouders naemen /
 Op dit / oft dat my geest /
 Niet zoo bot oft onbeleest.
 Men spreekt zoo aen de zoldaaeten /
 Aen de kinders op de straeten /
 Zegt Dader zoo 't u beliest /
 'k Mensch daer van te zyn geriest.
 Zult niet spreken bot alleene /
 Maer luttel woorden oft geene /
 Doozt dees lesse die u past /
 Wat u Salomon belast.

Men zal een kind tweemaal vzaegen /
 Eer hy 't spreken zal gewaegen /
 En spreekt niet veel zonderling /
 In 't by zyn der ouderling.
 Eertids de Grieken om reden /
 Dedden hun kinders besteden /
 Ter school' van Pitagoras,
 Die een vernuft Meester was.
 Die hun de twee eerste jaeren /
 Leerde swygen naer 't verklaeren:
 d'Ouders mogen zeggen dog /
 Vond men zulk een Meester nog.
 Doet een Koning zyn mond open /
 Princen zyn met vrees bekropen;
 Geeft men koningen dees eer /
 d'Ouders die verdienen meer.
 Maer eplaes! 't is te beklagen /
 Dat menig kind tot mishagen /
 Zyn Ouders niet en dzaegt respect /
 Maer beschimpt / bespot en begeet.
 En voor hun niet willen swygen /
 Oft zy goed' vermaenig kringen /
 Jae die in het openbaer /
 Hun misachten verr' en naer.
 En toe-naemen durben geben /
 Kind / neemt aen een ander leven!
 Oft gy gaet alzoo van hier /
 Maer 't verflindend' eeuwig vier.

Met Werken.

Kinders, zult voorzigtig merken,
 Te bewyzen eer met werken,
 d'Ouders: Aristoteles
 Geeft u lieden een goed' les,
 Twee zaeken te overwegen,
 Als'er u komt iemant tegen,
 Zult weynig van zyden gaen,
 Plaetze maeken op de baen,
 Gy zult ieder in 't ontmoeten.
 In het uyt en ingaen groeten,
 Al neer-buygen zeer beleest,
 d'Handen kussen die niet geeft.
 Het is een oneer te weten,
 Dat een kind blyft neer-gezetten,
 Wanneer d'Ouders komen in,
 In 't passeren niet veel min.
 Eertids d'Inwoonders van Roomen,
 Hebben dit zeer hoog genomen,
 Hadd' een kind niet op-gestaen,
 Als een oud man kwam gegaen,

't Was een straffe van het leven,
 Voor die hadd' dees faut bedreven,
 Was die eer voor d'oude lien,
 Wat moet d'Ouders niet geschien?
 't Was een playzier en behaegen,
 Dat d'Ouders hun kinders zaegen:
 Groot en kleyn zoo wel geleerd,
 En van hun te regt geëerd.
 Maer veel of d'Ouders passeren,
 Voor hun gaen oft wederkeeren,
 Noyt en weiren zy den hoed,
 Met een zeer beleefden groot.
 Dezen lof moet ick verkonden,
 In den edeldom gevonden,
 Daer meest al, jae kinders groot,
 Loopen met den hoofde bloot.
 En op dees manier om 'teten,
 Aen de tafel zyn gezeten,
 Deze goed' gewoonten al,
 Een fraey kind volbrengen zal.
 Tot dees reden zal nog strekken,
 Noyt tot slaepen te vertrekken,
 Voor de Benedictie is,
 Gevraegt met eerbiedenis.
 En al zyt gy oud van jaeren,
 Dit moet u geen schaemte baeren,
 Zoo den wyzen Man ons zeyd,
 Daer in groote sterkte leyd.

Met alle verduldigheyd.

Heeft uw Vader hzemde grillen /
 Die kwaclyk by-naer en stillen /
 Doet hy alle zaekt berkeerd /
 Hy moet nogtans zyn geëerd.
 Zoo gy hoor al uw bedryuen /
 d'Ouders niet en hoozt als klyuen /
 Coont daerom geen treur aenschyn /
 Maer gy moet verbuldig zyn.
 't Is uw Moeder hart van wezen /
 Zy en moet niet zyn misprezen /
 Spreekt zy straf en zonder grond /
 Swygt en antwoord niet terfont.
 Kringt gy zyn reden slaegen /
 En gaet het niet elders klaegen /
 Dog geen tegenstand en bied /
 Ipd 't onregt dat u geschied.
 Hier toe moest u eerst bewegen /
 Dat gy hebt gewest gedreuen /
 Negeen maenden mit oft meer.
 In haer lichaem wonder reer.

Denkt met wat smert en beswaeren /
 Dat zy u dan kwam te haeren /
 Hoe zy menig dag en nacht /
 Heeft in onrust overhaagt.
 Wat tyd zy niet heeft verstyeten /
 Op u aen de wieg gezeten /
 Hoe groot dat was den arbeid /
 In 't wasschen uw bupligheid.
 Pijnt eens op de moepeligheden /
 Die zy voor u heeft geleden /
 Dit zal u maeken bereyd /
 Tot alle verduidigheid.
 Maer bezonder zoo ik gissen /
 In d'eerbiedinge meest missen /
 Kinders die van kleyn geslacht /
 Hoog in eeren zyn gebracht.
 't Schijnt als zy zyn rijk verheben /
 Geen respect en moeten geben /
 Aen hun Ouders die door nood /
 Moeten werken om hun brood.
 Veel door rpldommen in eeren /
 Die met grooter volk verkeeren /
 Als m'hum aen Ouders naemd /
 Zyn tot aen de ziel beschaemd.
 Die zig voor hun Ouders schaemen /
 Die verdienen laster blaemen /
 En beschaemd te zyn gemackt /
 Als het leste oordeel naekt.
 Godt van Hemel zoo van verorden /
 En was niet beschaemd t'aenbeorden /
 Joseph voor zyn Doester vaer /
 Enen timmerman voorwaer.
 En Martain uytgelezen /
 Die zyn Moeder moefte wezen /
 't Welk is een exempel goed /
 Hoe gy d'Ouders eeren moet.

Eerzugt.

Eerzugt doet veel byzzen schenden,
 Menig mensch komt in ellenden,
 Door den schyn van iet te zyn,
 Eerzugt is een soet fenyn.
 Grootte prachten, booge staeten,
 Naermaels aen den mensch niet baeten,
 Veel die klimmen boven al,
 Tot hun ongeluk en val.

Eeuwigheyd.

Dat d'aerde-kloot zee alle-mael,
 Verkeert waer in een berg van stael,
 En zoo in hooga' waar opgemaakt,

Dat zynen top den Hemel raekt,
 En dat'er alle duyzend jaer,
 Van Godt een duys gezonden waer,
 Om eens te vryven met den steert,
 Tot dezen berg verstyeten weerd.
 Wie zegt'er van de menschen al,
 Dat dien berg eens verstyeten zal,
 't Kan zyn: en den tyd zal vergaen,
 Maer d'eenwigheyd zal blyven staen.
 Daerom o mensch! versoeyt het kwaed,
 Ombest de deugd, eer 't is te laet,
 Want eeuwig moet uw ziel in pijn,
 Oft eeuwig eens in vregden zyn.

Engelen.

Dooz de Engelen naer wenschen /
 Is veel goeds geschied aen menschen /
 Loth uyt Sodoma weg gaet /
 Dooz des Engels goeden raed.
 Den Engel in de woestijne /
 Verdroof Agar in de pyne /
 Dooz den Engel / Abrahams /
 't Leven niet van Isaacs nam.
 Den Engel gaf zyn bystand /
 Tegen Sedons vanden /
 Dooz d'Engels Semacherib /
 Is gekomen in den klip.
 De vyf kinders den Heer loben /
 In de blammen van den oven /
 Want den Engel hun bysmaet /
 En bezyd van alle kwaed.
 d'Engelen den mensch verblyden /
 In benautheyd en in liden /
 Zy helpen hun in den nood /
 Meest in d'ure van de dood.
 Zy bezyden ons van zonden /
 En wanneer wy zyn bebonden /
 Aen ons arme ziel bevlekt /
 Wy worden door hun berwekt.
 Om ons tot den Heer te keeren /
 Zy den weg der deugden leeren /
 De traenen der zondaers zyn /
 Dooz de Engels goeden wyn.
 Ons gebeden allen daegen /
 En beugden aen Godt opdraegen /
 En daer Godt is / is hun geest /
 Daer is 't altyd blinde seest.
 Draegd hun hulpe t'aller uren /
 A en zal geen kwaed gebeuren;
 Want tot onze zaligheyd /
 Is al hungenegeitheyd.

Ezel.

d'Ezels moeten pakken draegen,
 Harde flooten, swaere slaegen,
 't Is den loon die men hun geeft,
 Den ezel in armoed' leeft.
 De kinders moeten hun schaemen,
 Van te draegen zulke naemen,
 Die een ezel word gezeyd,
 Is een kind vol bottigheyd.
 Traeg en luy om iet te leeren,
 Dat niet tracht te zyn in eeren,
 Dat niet wilt ter schoole gaen,
 Om goed' leering te ontfaan,
 Die moet peyzen al zyn daegen,
 Als een ezel last te draegen,

Faeme.

Kind draegt zoog' voor een goed' faeme /
 Kind draegt zoog' voor een goed' naeme /
 Meer als voor veel geld en goed' /
 Dat men al verlaeten moet;
 Menig duyzend zyn begeben /
 Maer hun faem blyft eeuwig leven /
 Stryd zoo lang gy leeft op aerd' /
 Op dat gy uw faem bewaerd.

Flateren.

Kind vragt u van te flateren,
 Oft van te vaegen de moern,
 Spreekt regt uyt gy zult passeren,
 Door regtveerdig en gekroon.

Fortuyn.

Kind de fortuyn die is van glab,
 Zy draegt en keert geweldig rab,
 En vbanneer zy ten hoogsten schynt,
 Zy breekt als riet door secken vband;
 Niemand gelukkig door zyn dood,
 Saxon en acht u niet te groot.
 Heden Raed-heer, morgen slaef,
 Heden dienax, morgen Graef;

Daerom doet al wat gy kan,
 Om te zyn een eerlyk man.

Eyers.

Wanneer gy moet eyers eten,
 Dit is dienstig om te weten,
 Gy een mes gebruyken moet,
 Waer med' gy die open doet.
 Met de vingers schoone maeken,
 Dit zyn geheel plumpe zaeken,
 En de schaelen in het huys
 Smyten, is ook een abuys.
 Moet op uw tailloor die leggen,
 Dan en valt'er niet te zeggen,
 Tracht te wezen net altyd,
 Wanneer gy aen tafel zyt.

F.

Heden arm, morgen ryk,
 Heden srib, morgen slyk;
 't Is, zoo de fortuyn draegt,
 En met alle vbanden vbaegt.

Fruyt.

Dopt en plant men de fruyt-boomen /
 Als om vrugten van te komen /
 Om dat zoo den graegen lust /
 Van den mensch word uytgeblust.
 Anders men zoud' die niet snoepen /
 En niet zoogen voor het groepen /
 Oft de vrugt is ryp / oft groen /
 Om in tyden af te doen.
 Maer men moet hem niet bergeten /
 Van dooz den lust te veel te eten /
 Is'er fruyt in overbloed /
 Men dit maectig eten moet.
 Men vind menig dertel jongen /
 In zyn schoenen onbedwongen /
 Die zoo haeken naer het fruyt /
 Als naer 't water eenen pupd.
 Waer zy gaen oft zyn gezeten /
 Het is altyd schranzen / eten /
 Oft in huys oft wel op straet /
 d'Hand gelik een schiet-spoel gaet.
 Zy en achten niet dit geliken /
 Dat men hun noemt blauwe bekiken /
 Zy zyn niet beschaemt te staen /
 Dit gelik een mozaen.

En al is 't dat duyzend woznen/
Gansch hun vleesch en bloed bestoznen/
Daer' overblyft alleen/
Maer het kaele vel en bren.
En konnen hun niet bestieren/
Dan 't onmaectig fruytenieren/
Tot dat onderzinkt de schuyt
En zoo laeten hume huyd.
Nippels/ noten ende peiren/
Diet alken de stein en deiren/

Gaen.

Kind gaet niet al spertel-billen,
Nog al maeken vremde grillen,
Houd een gemanierden stap,
Niet te zeer, nog niet te slap,
Gaet gy met ander perzoonen,
Zult u mannelyk betoonen,
Zonder loopen hier en daer,
Oft gy met uw speel-volk waer.
Zoo gy passeert langst de straeten,
En vind van uw medemaeten,
Gy zult hun niet spreken aen,
Maer zoetjens uw wegen gaen.
Zonder zingen, zonder springen,
Oft uw lichaem krom te vringen,
Zonder u te draeyen rond,
Gelyk naer zyn steert den hond.

Gaepen.

't Is slegt te staen geheel uren/
Dan vooz d'een en d'ander deuren/
Nu vooz ecne bakkerpe/
Oft winkel van specerpe.

Gebieden.

Kind wagt u van te gebieden/
Principsaeln oude lieden/
En al zyn zy arm van goed/
Daerom niet gebieden moet.
Draegt respect de gruze haren/
En weet niet hoe gy zult vaeren/
Deyst dat gy een onden man/
En in armoed' wezen kan.

Gedachtig zyn.

Kind heyt niet licht vergeten moet,
Een Sbedken is groot Sbedard doet,

Maer 't is zetter een senn/
Dooz die kort van bozste zyn.
't Is een pestie vooz de maege/
En veel het te laet beklagen/
Als de medecyne niet/
Hun kan helpen uyt berdziet.
Daerom zult veel fruyten haeten/
Dreest die u niet konnen baeten/
Dooz een appel heeft ons al/
Gebragt Adam in den val.

G.

Maer 't gen' een ander heeft gedaey
Dat moet haest uyt uw zinnen gaey,
En 't kwaed dat aen u is geschied,
Daer en moogt gy op verzen niet.

Gehoorzaamheyd.

En kind dat zal naer betaemen/
Dader/ Moeder gehoorzaemen/
d' Eerste eer geben aen Godt/
't Is een algemejn gebod.
Dees kinders den Heer behaegen/
Die hun ouders dienst toe-draegen/
Die zyn d'ouders onderdaen/
Zonder eenig tegen-staen:
Christus die kwam hier beneden/
Om zyn Daders wil getreden/
En verliet des Hemels-hof/
Dit dient u vooz waere stof.
Hier uyt kont gy licht'lyk leeren/
Dat dit is 't gebod des Heeren/
Paulus zegt ten allen tyd/
Nu ouders gehoorzaam zyt.
Oft zy zullen 't dier betaelen/
Die hier tegen zullen faelen/
Te weten in zaeken groot/
Met de straffe van de dood.
Zoo gy draegt waer in ten dezen/
Zy moeten gehoorzaam wezen?
Den Apostel geeft dees leer/
In alles: maer in den Heer.
Dit is 't en moet niet geschieden/
Zoo de ouders kwaed gebieden/
Kent hem vooz uw Dader niet/
Die u kwaed te doen gebied.
Behalvens dit stukt alleene/
In wat zaeken/ groot en kleine/

Moet gy blytig en bereyd
Zyn tot alle g'hoorzaemheyd.
Het zy dat zy u bevelen/
Met geen kwanterp' te spelen/
Te verkwisten eenig geld/
r' Hups te zyn op d'ure gesteld.
Diet te bloeten oft te sweiten/
Diet in d'herbergen te teiren/
Diet te loopen 's avonds laet/
Zonder oorlof achter straat.
Niemand in het hups te bzingen/
Met een woord in alle dingen/
Moet gy wezen gehoorzaam/
Oft van Christus zelbe kwaem.

Geld.

Wat de geld-liefd' doet bedryven,
Men zoud' duyzend boeken schryven,
Wat de geld-liefd' heeft gedaen,
Ten kan noyt beschreven staen.
Want de geld-liefd' houd verholten,
Wat de geld-liefde doet dolen,
Wie door haere wonder kracht,
Word verheven en veracht.
d'Hoogste Vortsen, officieren,
Hun vergulde wapens vieren,
Door de geld-liefde gejaegt,
Menig lyf en ziele waegt:
Menige door geld-liefd' dwaelen,
Menige ter hellen daelen,
Door bedriegen en verraen,
Die eeuwig naer Judas gaen.
Dwaeze geld-zugt, dwaeze zinnen,
Godt zorgt, voor die hem beminnen,
Acht de deugd voor geld en goed,
Die de ziele leven doet.
Zult uyt liefde noyt van schyven,
Onregtveerdigheyd bedryven,
Op beloft' van geld en goed,
Niemand ongelyk en doet.
Wacht u van het gierig spaeren,
Van meer en meer te vergaeren,
Dat gy niet op 't lest den Godt,
Maect van uw verspaerden pot.
Vele 's morgens voor het lezen,
Ziet men hun in lusten wezen,
En het rust-nemende geld,
Moet dry vier-mael zyn herteld.
Naer den noen, 's avonds naer eten,
Zyn nog eens daer by gezeten,

Kind het geld zoo niet en acht,
Stelt dees liefd' uyt uw gedacht.
Hebt gy eenig geld by-zyden,
Doet den armen mensch verbyden,
Geeft met toe-genegen zin,
't Zal u dobbel komen in.

Geleertheyd.

Kind/ leert in uw jonge daegen/
Oft gy zult het eens beklagen/
Want hy die wel is geleert/
Die woord over-al ge-eert/
Is van leder aengetrokken/
Dooz hem zyn de beste brokken/
Oft hy arm is/ kael/ oft rpk/
Woord geprezen al gelyk.
Jeder zal hem d'hand toefteken/
En tot zynen boozdeel spreken/
Daer een traeg en lompig kind/
Hem van al verlaeten vind.

Geloove.

Geloof in Godt, en zyne Kerk,
En ruymt noyt uyt het waere perk,
Verfoeyt de kwaede seelen al,
En die kwaed' leering geven zal.

Gemeynzaamheyd.

Nog met dochters/ nog met vrouwen/
Zal jongmans gezelschap houwen/
Die zyn eerbaer in den schyn/
Konnen wezen vol senn.
Hun eer' niet te naer gesproken/
't Dier in d'assen is gedoken/
Hy ligt de perphels bind/
Die de perphelen bemind.
Ik zeg met hun dansen springen/
Zoete nieuwe deuntjens zingen/
Speeltjens spelen van de seugd/
Sy daer van u wagen meugd.
Ik en wil hier niet verhaelen/
Hun bedrog/ en listen kwaelen/
Maer dooz menig eerbaer hert/
Tot den grond geschonden werd.
Daer van zal ik stille swygen/
'k Zoudt te veel materie krygen/
Zomtyds opspzaek en verwt/
'k Laet dit tot een ander tyd.
Gezelschap.

't Is oneerlyk bevonden,
Als gy ergens zyt gevonden,

In eenig gezelschap groot,
Daer uw vrienden zyn genood:
Van terfont met het inreden,
Hun te roepen deze reden,
Cozyns ik ben uw' dienaar,
'k Wensch u goeden dag te gaer.
Maer gy moet u stil beneven,
Tot by hunne plaets begeven,
En met eeren hun beleest,
Uw verzoek te kennen geeft.
Komt men u een stoel te zetten,
Zult hier op voorzigtig letten,
Dat gy daer geen hand aen slaet,
Waer van dat een ander gaet.
Maer vraegt oorlof, zit bezyden,
Bovendien gy moet u myden,
Van in't spreken t'allen keer,
Te zeggen jofvrouw, mynheer.
Van op gelt en goed te roemen,
Zult ook niet uw' Ouders noemen,
Met de titels van hun staet,
Want zulkx tegen reden gaet.

Gezelschap kwaed.

Zult met kinders noyt verkeeren/
Die u kwaed manieren leren /
Aen die spreken onbeleest /
Geen gehoor / nog spraek' en geeft.
Onkwaeds / onbeschofte lieden /
Zult gy als de peste vlieden /
Met geen kinderen vergaerd /
Als die zyn van kwaeden aerd.

Gezontheyd.

Die geen goed' gezontheyd heeft,
Hy voorwaer ellendig leeft,
d' Aengenaemsten koolen wyn,
Smaekt hem oft het waer azyn.
Zy en hebben geen pluzier,
In het alder-beste bier,
En hoe edel is de spys,
Zy zyn in het eten vyz,
En wat lekkers dat men bakt,
Daer en is niet dat hun smaekt,
Dikwils is den overdaed,
Oorzaek van dit kwellig kwaed.
Die door eene dertelheyd,
De jongheyd tot brassen leyd,
En om te doen overlaf,

Tot den gaye is van den mast.
Veel die schynen kloek gesteld,
Als zy maer en hebben geld,
Zy en zien naer 't lichaem niet,
En naer 't leed dat hun geschied:
Dat doorwond hun arme ziel,
Kind oft het aen u gewiel,
Van eens zoo te zyn geworgt,
Voor uwe gezontheyd zorgt.

Getrouwigheyd.

Zyt getrouw in al uw handelen,
Houd u van het steken af,
Ocht een ander goed maex kaf.
Zyt getrouw in al uw shandelen.
Siet getrouw is, hy vermag,
Hem te toonen op den dag.
Siet getrouw is, is in eerx,
En van allen mensch geacht,
Oft hy kleyn is van geslacht.
Siet getrouw is mag verkeerx,
Met persoonen hoogh van staet,
Maex d'ontrouwe zy verstaet.
Siet getrouwe is, vborz verheerx,
Op der aerden en gies maex,
Sobbel loon krygt hy voorwaer:
d'Ontrouwen te niet gedreerx,
Niet voor de getrouwigheyd,
Siet den mensch in eerx leyd.

Getuyge.

Getuygt niet ligt,, Zyt onderxigt.
Door gy het zegt,, Oft 't is oprext.
Oft het is klaer,, En zeker schaar.
Siet ook niet doet,, 't En zy gy moet.
't En zy gevraegt,, 't En zy men klaegt.
Van swaerigheyd,, Maex deel aen leyd.
Op dat gy niet,, Lacht jy verdrict.
Oecint raed,, Voor daed,
Eer 't is te laet.

Geweir.

Kind dit word u sterk bevoelen /
Handelt fusiek nog pistolen /
Ander waepens / pouder / loot /
Daer in ligt perphel groot.

Gewoonte.

Kwaed' gewoonten moet gy myden /
Zult kloekmoedig tegen-styden /
En u zetten eene boet /
Tot dat gy het anders doet.

Gierigheyd.

O kind Godd! Lied de gierigheyd,
Zy is d'Hoogste onzaligheyd,
't Noedzsel van onregtvoerdigheyd,
Siet menig mensch ter helley leyd.

G O D T.

S O G T, is een wezen voor gewis,
Maer geen verandering in is,
S O G T, is den Vader, Zoon en Geest,
Siet moet van ieder zyn gevreesst.
Symbdig een, die 'tal regiert,
En maex zyn eygen Schik bestiert:
Siet door zyn vbeszen Soddelyk,
Verwilt hemel en aerdeyck.
Van Schik 'tal komt, en zonder Schik,
Dat niet kan roeren nog geschick.

Godt zoeken.

Godt / in een goed en zuiver hert /
En repnen geeft behouden wert /
Zoekt hem in liefde boden al /
En utwe ziele leven zal.

Godt dienen.

Apt uw hert / Ziel en gedachten /
Apt uw zinnen ende krachten /
Maekt u tot den Heer bereyd /
Met een diep' oodmoedigheyd.
Zult van utwe jongste daegen /
Alles aen den Heer op-draegen /
Bidden dat gy in de deugd /
Zynen wil volbrengen menugd.
Op die volgt zyn eygen lusten /
Zal noyt in den Heere rusten:

Maer die alles Godt toe-zend /
Zal bekomen goeden end.

Godvrugtigheyd.

Godvrugtigheyd is gelegen /
In te zyn tot Godt genegen /
En den Heer te roepen aen /
Om zyn gratie te ontsaen.
In zyn wonderbaere werken /
In zyn goetheyd te bemerken /
Maer meest met een vast opzet /
In't volbrengen van zyn wet.

Graf.

Door dat gy de dood zult smaeken /
Wilt met het graf kennis maeken /
Als gy op het kerck-hof gaet /
Alwaer menig kirupken staet:
Alwaer liggen veel doods-beenen /
Zegt voor een waerachtig meenen /
Die nu staet heel fris en rood /
Dit 's myn woon-plaets naer de dood.
Wat is het van koning / keizer /
Van een leeraer / boer / oft reyzer /
Als wy zyn vergaen in slyk /
d'En aen d'ander is gelyk.

Gramschap.

Ter geeneer tyd,, Draegt haet oft nyd,
Zyt zuiver regt,, In 't geen gy zegt,
Nied gierigheyd,, Hooveerdigheyd,
Seen kwaed voor goed,, Uw maeken doet,
Maer goed voor kwaed,
Volgd deszen raed.

Gram zyn.

Men vind kinders 't zyn juweelen /
Om te lippen / en kraekeken /
Om een niet / een enkel woord /
Zyn zy gram en heel verstoord:
't Is ten eersten schoppen / smyten /
Terfont grau en blaue verwoeten /
Om 't verleggen van een stot /
Om het eten van een brok:
Om een stoel maer te versellen /
Zullen zy maeken karellen /
Om te zitten naest het bier /
Maeken zy een groot geiter.

't Gaet nog erger in het spelen /
 Men hoor't daer met luyde kelen /
 Om het minst gy lieg't er aen /
 En 't is daer niet med' gedaen:
 Dan is 't roepen ende schreeuwen /
 Puer gelyk de katten meeuwten /
 't Schoonste woord is sielt en kwant /
 Dat'er bliegt van allen kant:
 Dan bechten zy als zoldaeten /
 Men scheurt kraegen / kleers / kraawaeten /
 d'Handen zyn geblegt in 't hayr /
 Oft het dulle honden waer:
 d'En loopt met blautw' oogen henen /
 d'Anderen met blautwe schenen /
 Den eenen verliest zyn hoed /
 d'Ander klypt zyn neus vol bloed.
 En zoo men dan komt te vracgen /
 Waer uyt komt 't begeet en slaegen /
 Daer is niemant die 't bescheet /
 En den regten oorsprong weet.
 Dan d'een d'ander te genacken /
 Zullen zy tot vegten racken /

Haet.

Noyt onverzaedelyken haet,
 In 's herten grond verstyven laet.
 Vergeeft het kwaed aen u misdaen,
 Eer dat gy zult te bedde gaen.
 Trekt uyt dien wortel tot den grond,
 Die 't lichaem en de ziel doorwond.

Handelen.

Een kind dat rechtveerdig handelt,
 En des Heerens weg bewandelt,
 't En zal nimmermeer vergaen,
 Maer eeuwig in groente staen.

Handen.

Houd uw Handen, in de Handen,
 Tot geen zacken die uyt-rekt,
 Waer door gy uw ziel bevelkt.
 Bewaert die alre beverde panden,
 En die nimmermeer besmet,
 Tegen Sops Sebod en Sekt.

Somtyds om een kricke-steen /
 Konnen zy den buyt niet scheen.
 Om een knikker / twee dyp noten /
 Om een dzuppel nats gegoten /
 Om een puzpne byf of zes /
 Zal men uyt-trekken het mes.
 Om een bloem / wat zupker-bollen /
 Zullen zy een weke grollen /
 Daer is pep's nog kuyptenis /
 Tot het kwaed gebzoken is.
 Kinderen gy zyt bezogen /
 Van wie hebt gy dit gezogen?
 Van wie dezen boozen aerd?
 Die u leyd ter hellen-waerd.
 Dilt gebzupken zoete woorden /
 Dlied den tweedzagt en discorden /
 Spreekt beleest malkanderen aen /
 Maer een vziendelyk vermaen.
 Aytband boosheyd / bitter heden /
 Schreeuwen / kyben tegen reden /
 Godt dreygt hun met d'hel'sche pyen /
 Die gram en vzaeligierig zyn.

H.

Herberge.

Kinders die ter herberg loopen /
 Gaen hun lyf en ziel verkoopen /
 Die d'een boet in d'herberg doet /
 Den tweeden in de helle moet.
 Maer dit schyn't wat straf gesproken /
 Zyn d'herbergen helle-koten?
 't Is zegg' booz de kinders / jae;
 Hoozt hoe dat ik dit verfae.
 Het is buyten regt en reden /
 Dat kinders ter herberg treden /
 Vader / Moeder dit verbied /
 Zoo dan hier in kwaed geschied.
 't Geld dat zy aldaer verdzinken /
 Zonder enig achterdinken /
 In het hier oft bzandewyn /
 't Moet van hun gestolen zyn.
 En 't geen zy aldaer verspielen /
 Moeten zy het ook niet stelen?
 Tegen dank en zonder noot /
 Klepne dieven worden groot.
 En wat is 't dat sy daer leeren /
 Noyt in kerken te verkeerren;

Noyt te gaen naer een Sermonen /
 Om naer s'Heerens woord te doen.
 Noyt by naer een Missie hooren /
 Maer wel leeren toebak smoooren /
 Dinken tot het hiele-gat /
 Dat zy liggen dzonk en zat.
 Sweiren / vloeken / becsig spzeken /
 Een twist-bier in 't hups ontsieken /
 't Is dit niet den regten staet /
 Waer dooz men ter hellen gaet?
 Wel wie zal my wederleggen /
 Dat ik heile-koren zeggen?
 Daer een eerlyk mans kind /
 Zoo verblorite leering vind.
 Om alzo in korte jaeren /
 Weg met Charons boot te haeren /
 Sterman zeker woord den weerd /
 Die dees kinderen aanbeerd.

Hertelyk.

Dat'er kinders zyn bevonden,
 Die men zegt te zyn als honden,
 Komt uyt gulzigheyd alleen,
 Die de honden is gemeen.
 Let op d'honden als zy eten,
 Iet dat hun is toe-gesmeten,
 Hoe zy die brok houden vast,
 Uyt vrees van te zyn verrast.
 Komt'er ander by gelooopen,
 Oft ontrent hun steirt gekropen,
 Zy rennen al grollen deur,
 Ergens achter haeg oft meur,
 En zoo zy de brok vervolgen
 Kan zy niet zyn in-gelwolgen,
 Liever vegten tot'er dood,
 Als laeten de brok in nood.
 Is'er t'eten buyten maeten,
 Zy en zullen 't niet verlaeten,
 Als wanneer een ander hond,
 Loert, en draeyt geduerig rond.
 Oft zullen een put gaen schraeven,
 Om de reste te begraven.
 Men vind kinders arm en ryk,
 Die als d'honden doen gelyk.
 't Geen' zy hebben in hun handen,
 Is als vast gemackt met banden,
 't Is al voor hun eygen keel,
 Tot een peir, oft appel-peel.
 Zoo een ander kind komt vraegen,
 Wat te geven naer behaegen,

't Is een hauw, oft 't is een snauw,
 Niemant die iet geven zau.
 Liever eten om te slyten,
 Jae om hun zelfs te beschyten,
 Eer dat broeder, zuster, vriend,
 Van een broksken word gediend.
 Konnen zy het niet op knaegen,
 Zullen het te duyken draegen,
 't Kind dat eenen appel heeft,
 Den helst aen een ander geeft.
 Deelt uyt aen uw kameraeden,
 't Zy gezoden oft gebraeden,
 Confituren, zuyker, fruyt,
 Noyt geen brood voor vrienden sluyt.
 Houd niet voor uw eygen zelve,
 Het zyn gierigaerds en helve,
 Buyk-bewaerders, die zulks doen,
 Wilt veranderen van schoen.
 Zyt milde, minzaam en goedhertig,
 En den armen mensch bermhertig,
 In het geven vroed, nog taey,
 Zoo word gy geacht voor fraey.

Hypocryt.

En speelt noyt den hypocryt,
 Toont hoe gy in 't herte zyt,
 't Is bedriegelyk fenyn,
 Dobbel in het hert te zyn.

Hoed.

Kind, den Hoed die de Schygheden,
 En de bottigheden dekt,
 Sient, om ieder eerbaerheden,
 Te bewyzen, en respekt.
 Eerst uw Ouders moet gy eeren,
 Niet door uwren Hoed alleen,
 De nature kan u leeren,
 De grond-regels in 't gemeen.
 Als gy niemant zilt outmoeten,
 Een Hoed moet zyn af-gedaen,
 In 't aanspreken, in get groeten,
 Hy mag op uw Hoofd niet staen.
 In 't passeren voor de lieden,
 Zoo kerfont den Hoed in d'hand,

Sy zult him onser aensideney,
 Blyft hy op uw hoofd geplant.
 In gezelschap, in get cteny,
 Of de hoid' is nog zoo groot,
 Waer gy staet, oft zyt gezeteny,
 Weest niet inwen hoofde' bloot.
 Acht zoo any, als ryk perzooney,
 Zoo aen hoog als leegen staet,
 Moet gy beleeftheyd behooney,
 Waer dat gy verkeert en gaet,
 Zult uw hoed door niemant spaeruy,
 't Zy door minner als gy zyt,
 't Zy door jong oft oud van jaeruy,
 Die de faeme niet beyd.

Hof.

Kind wanneer gy zyt in hoven/
 Peps niet om te sielen/ rooven/
 Zyt gerust met 't geen gy ziet/
 Peps niet om te pikken iet.
 't Zy aen scruyten/ groenzel/ bloemen/
 Gy en moogt daer niet aen-komen/
 Deel min aen een schoone plant/
 Om te steken die van kant.
 't Meeste kwaed is gaeten maekien
 Om daer aen te kommen racken/
 Want zyt gy maer eens betrapt/
 Oft van eenig mensch bekilapt;
 Nwe billen zullen 't ipden/
 Wie zal u daer van beynden?
 Men zal zeggen het is regt/
 't Is een boozen jongen knegt.
 En daer naer men zal u houwen/
 Gestelt onder de rabouwen/
 Die van sielt heeft eens den naem/
 Zal lang blijven in die faem.

Hoepels.

Kindert die niet hoepels loopuy,
 Hebben half den vilden aerd,
 Als men him kan schoonen koopuy,
 Die zyn by him niet gespaerd.
 Tieren, schreeuwen, ongeboudey,
 Falzend' loopen achter staet,

Euen kent gelike de Honden,
 Zeker dit niet vbel, en staet,
 Want een kind dat zulke zokheyd,
 Veel benind, verloopt zyn jeugd,
 En blyft dikwilt in de bokheyd,
 Sub dit spel, niet veel en deingd.

Hinkelen.

Als men op een been ziet Hinkley,
 Men zoud' zeggen dat 't een mensch,
 Die vbel oft zal zig verminkey,
 Kindert vbat is hier uw vbenesch?
 Sy zyt immer recht geboorey,
 't Ouderx toefden inwe leey,
 Dat gy niet en hebt verloorey,
 Wilt gy daer zoo zot van scheey.

Hoofdig.

Al de kinders van kwaed' willen/
 Zy verdienen op hun billen/
 Die om d' alderminste zaelt/
 Staen heel stom en zonder spraelt.
 Die maer om een woord gesproken/
 Zitten in een hoek gedoken/
 Met het aanzigt overdekt/
 Oft de leden upt-gestrekt.
 Oft wel kypsschen schier heel uren/
 Dat het hooren de gebueren/
 Oft men schoone sprekt oft staet/
 Dat het daerom niet en baet;
 Maer zoo blijven in hun suppen/
 En hun grillig hoofd gebuypen/
 Deze moeten een vermaen/
 Wezen in hun bedd' gedaen.
 Als zy komen van te rouwen/
 Als den moed wat is gezonken/
 't Zal dan smaeken nog zoo goed/
 Als het van te hooren doet.

Honger.

Wanneer een kind honger heeft,
 Gemeynelyk 't is onbeleeft:
 Het staet en vryft, en krouwt, en kryt,
 't En geeft aen niemant geenen tyd,
 Het eten kan niet verbeyd,
 't Moet wezen op de zill' geleyd;

Hope.

Hoopt in den Heer, en deugden doet,
 Dees zaeken die zyn t'zaemen goed;
 Want die niet doet dat Godt gebied,
 Zal smaeken zyn beloften niet.
 Hierom den wyzen Man wel zeyd,
 Verlaet uw onregtveerdigheyd,
 En hoopt in Gods bermhertigheyd,
 Ook in d'eeuwige zaligheyd,
 Om te leven voor d'eeuwigheyd.

Huys.

Kind, wanneer gy 't huys blyven moet,
 Aen uw ouders gebod voldoet,
 En zonder enig tegen staen,
 Doet by wat'er moet zyn gedaen:
 Het is een grooten deugenie,
 Die zoetjens zyt hun oogen vliet.
 Zulk eenen die verdient de straf,
 Van fraey gespeelt te zyn broek af,
 En boven-dien te zyn verklaert,
 Zonder eten te bedde-waert.

I.

't Is 't huys beter op den heirt/
 Dan alzoo zyn geld verteirt.

Inbyt.

't Geen d'Ouders geven in 't inbyt,
 Daer med' willig te vreden zyt,
 Zonder te maeken nieuwen beesch,
 Van toe-spys, appels, peiren, vleesch,
 Ontfangt in dank al wat men geeft,
 Oft anders gy zyt onbeleeft.
 Loopt niet 't een huys zyt, 't ander in,
 Hier om een brok, daer om een vin',
 Zoo dat gy zeer ligt voor den noen,
 Kont zes oft zeven inbyts doen.

In-slokken.

Wacht u kinders van de brokken,
 Ook zoo gulzig in te slokken,
 Knauwt uw spyze, dies gy meugd,
 Daer van hebben groote deugd.
 Slokken eygen is aen 't verken,
 Oft aen d'aepen zoo wy merken,
 Kind zoo gy wilt zyn gezond,
 Eet zoo zeegbaer als gy kont.

Op dat het zonder ongeduld,
 Met haest zyn ydel maeg vervuld;
 Oft Moeder bezig is oft niet,
 Het kind maer naer zyn honger ziet,
 En 't zal niet wezen eer gerust,
 Tot dat den zelven is geblust.
 Kind dat en mag alzoo niet gaen,
 Verwagt tot Moeder heeft gedaen,
 Zyt stil, gerust, houd goed manier,
 Gy zult voldaan zyn met plaazier.

Hooveerdigheyd.

Kind en laet noyt de hooveerdye,
 In uw zin hebben heerschappye,
 Want het is zeker dat daer uyt,
 't Begin van uw verderving spruyt.
 Dit is een leering, waer en schoon,
 Die Tobias gaf aen syn Zoon:
 Waer op komt gy draegen uw roem?
 Gy zyt een plant, een teere bloem,
 Die d'een uer schoon in 't bloeyen raet,
 En in een oogenblik vergaet.

Jaegen.

Die boezt uyt gaet om te jaegen/
 Zullen 't boezt oft laet beklagen/
 Als hun beenen en teer lyf/
 Woerden swak van loopen slyf.
 't Is een ambacht kleyn van ceren/
 Van booz Pincen/ Graeben/ Weeren/
 Dooz die edel zyn van bloed/
 Machtig ryt in geld en goed.
 Want booz jaegers hun dag-uren/
 Hun boezt en hazakke scheuren/
 Achterlaeten een paet schoen/
 Dit is 't boozdeel dat zy doen.
 Loopen zomtyds als de hinden/
 Dooz sneeuw/ water/ hagel/ winden/
 Om snip/ haes/ patrys/ konyn/
 Zomtyds vuyt als verkens zyn.
 't Huys komen niet pdel maegen/
 Een boozd/ een stult vlees op knaegen/
 En daer op een litte hier/
 Met een dobbel hout aen 't vier.
 Kind wilt 't jaegen niet beinimen/
 Gy ziet wat'er is te winnen/

K.

Kaerten.

Het Raete-spel, „ jonge gezelt,
Men is verbied,
Want menig may,
Siet komt da eway,
In groot verdriet.

Kammen.

En kind dat moet alle daegen /
En kam in zyn beurze draegen /
En zeer neerstig kammen upt /
Het kwaed-doende luyze kruyd.
Dooders gy moet hier op letten /
Dan uw hape g'heel net te zetten /
Dat men zomtyds niet geloofd /
Dat gy hebt een stoppen hoofd.
Doet het jaerlyks by vier tyden /
In 't wassen der maene snyden /
't Is voor een kind een cieraet /
Als zyn hape wel effen staet.

Klaegen.

Gy zult noyt in uwe daegen /
Dan Dader / oft Moeder klaegen /
Dat zy vreed zyn en te kwaed /
't Swygen is den besten raed.
Hun gebreken en hun bleken /
Doet gy stillekens bedekken /
En al lyd gy hongers-nood /
Staet hun by tot in de dood.
Woond gy upt in verre praen /
Om te leeren vzeemde taen /
En lyd gy wat groot verdriet /
En klaegt het uw Ouders niet.

Kleederen.

Een kind van zyn jonge daegen,
Mag naer zyn staet kleeren draegen,
Volgens de kostuyt van 't land,
't Geen men doet ten allen kant.
Maer men moet van d'eerste tyden,
De hooveerdigheyd wat myden,
Dat'er niet een mensch en praet,
Dat het buyten schreve gaet.
Ziet niet boven nog beneden,
Nog ronds-omme uwe leden,

Want 't zoud wezen op 't fatzoen,
G'lyk zimmen en pauwen doen.
En gy moet voorzigtig letten,
Noyt uw kleeren te besmetten,
Altyd neerstig gaede staet,
Of alles wel effen staet.
Zonder met den hoed te smyten,
Die haest zal genoeg verslyten,
Of te slidderen op 't zet,
Waer door men het broeksken wet.
Zonder in 't spel oft wat zaeken,
Als een swyn u vuyl te macken,
Zonder zyn neus oft het sweet,
Af te vaegen aen zyn kleed.

Kegel-baene.

*De kegel-baen dat is een spel,
Niet goed voor jong oft oud gezet,
Alwaer den snyter zoo by mist,
Zyn, en veel anders geld verkwist.
Daerom zult daer ontrent niet gaen,
Om op het smyten te geraen,
Want niet een gast van goeden schyn,
Wilt in dit spel gerekent zyn*

Kelder.

Kind en macht geen kwaede stappen /
Zult niet liberaelyk tappen /
Dan het alderbeste nat /
Als uw Ouders zyn upt stad.
Zult met kammen / nog niet scoopen /
Niet buyten den huyze loopen /
Al zyt gy daer toe geblyd /
Dit hum stoutelyk ontzeyd.
Want aen wie gy ict zult draegen /
Kommen die uw Ouders klaegen /
Als zy zullen zyn gekieert /
Wyzer moet gy zyn geleert.

Kerke.

Als gy zult ter Kerke wezen /
Gy en zult niet luyde lezen /
Dat het ieder een verstaet /
Want zulks tegen reden gaet.
Ook met handen / lippen / kacken /
Wilt geen groote gesien maken /
Op dat u niemant en verwypt /
Dat gy zyt een hypocryt.

Kerk-hof.

*Als gy gaet op een kerk-hof,
Gy moet peyzen op de stof,
Daer van dat gy zyt gemaecte,
En dat u de dood haest naect.
Haest de dooden word gelyk,
Heden vleesch, morgen slyk,
En zult zeggen ieder reys,
Godt geve de zielen peys.
Dit gedagt is deugdelyk,
En helpt ons tot 't hemelryk.*

Kermisse.

Kind, zyt gy ievers gebeden,
Om ter kermis te treden,
Zoo dit niet is vaders wil,
Zyt gerust en houd u stil.
Zonder kryten en hervraegen,
Oft 'tis zeker gy krygt slaegen,
Maer zoo gy moogt mede gaen,
Doet uw beste kleederen aen,
Wagt u daer van kwaed' manieren,
Van te roepen, schreeuwen, tieren,
Van te loopen hier en daer,
Oft gy ongebondenwaer,
Want gy zoud' op ander tyden,
Niet meer mogen mede-tyden,
Die by vremde kwaelyk doet,
Zeker hy 'thuis blyven moet.

key.

't Zoude wezen vzeemde maeren /
Dat'er geene kepaerds waeren /
In de stad van Popering;
Daer de kepaerds zonderling /
Alle eer word toe-geschreven /
Waer den key ook word berdzeben /
Als van den Heer Gypbaen /
Den key-zegen word ontsaen.
Niet te min kinders by hoopen /
Met den key in 't hoofd nog loopen /
De gen' niet gesneden zyn /
Dooz de vzeege van de pyn.
't Berken hout kan veel bebyden /
Maer niet vooz den key te snyden /
't Snyden heeft een meerder magt /
En den zegen groot van kragt.
Dag vernids veel wyze lieden /
Geirne weten 't waer geschieden /
En den grond van allemael /
't Zal hier doen een hozt verhael.

's Maendags Popering' Kerremisse /
Het is een verwondernisse /
Met wat pomp' dat men ziet gaen /
d' Hoogmogenden Gypbaen.
Doyt zoo overgroot getrommel /
Dat veroorzacht menig trommel /
Standaerd / vendel en trompet /
Ieder een in roeren zet;
Eenen boek die is te kleene /
Om zyne eer-tyfels alleene /
Zyne daeden / 't groot gebied /
Duyzend klerken schyben 't niet.
Om te komen tot myn reden /
By komt upt te peid gereden /
Op een lang gehoornde beest /
Die hem aanziet is bebreest.
Zyne oogen moet men myden /
Want zy iemants hert doozsnyden /
Zyn kloek lichaem ende glans /
Overtrest de sterksie mans.
Zyne kostelyke kleeeren /
Vreiden upt zyn ober-heeren /
En veel meer de grabireyt /
Dan zyn groote majesteyt.
Ook 't beclerzel van zyn beeste /
Is 't raerste 't aldermeeste /
Daer en is geen potentiaet /
Die zoo op-getoogen staet.
Zyn pot-vzes daer zyn boeten /
Met gemak in rusten moeten /
Die zyn naer de konst gebrogt /
En in Perzenland gezogt.
Twee pot-lepels zyn de spoozen /
't Beest sryngt in de locht daer boozen /
En den beydel van dat peid.
Is een schoonen langen sielr.
Daer hangt om de beest te ceren /
En den regten weg te leeren /
Om te gaen niet in het buyl /
En lanterne aen den myl.
Maer dit mag si niet vergeten /
Is met 't hoofd naer 't zet gezeten /
Zoo dat veel curieuze lier.
Zyne poozt vooz 't aenzigt zien.
Daer hangt ook aen zyne leden /
Eene tash zeer fraey gesneden /
Waer in dat een Gypde fier /
Pronkt gelyk een edel dier.
Den key vooz elk te aenschouwen /
Ziet men met twee handen houwen /

Hy weegt honderd ponden swaer /
 Het en schilt niet veel boozwaer.
 Ligt op een kussen van pluymen /
 Ieder die moet wipig rupmen /
 Waer dat hy booz-by gaen moet /
 En ook weiren zynen hoed.
 Rond-om gacn zoo veel stoffieren /
 Als in de rocht vogels swieren /
 Die niet houden hun galet /
 Worden in de muyt gezet.
 Wie aenziet zyn waepen-tuygen /
 Daer booz terstont neder buygen /
 Schudzels / bessens / paelen lank /
 Hommel-perzen / sweiden blank /
 Draegen zy in hume handen /
 Bandelieren van strop-banden /
 Met nog ander vrend gewaed /
 Tot hume bescherming staet.
 Het zyn kloekt en strepbaer mannen /
 Om booz humen Heer te spannen /
 En te waegen lyp en goed /
 Meest daer men niet begten moet.
 Alle eer' ziet men hun bieden /
 Van d'wonders / vrende-lieden /
 Geen hoe edel zelfs van bloed /
 Oft zy ballen hem te boet.
 Met zupkaeden / goede wpmen /
 Ziet men ieder een verschynen /
 Daer zoo wie hem glaezen geeft /
 Haest daer van de stikken heeft.
 Hyt geen glaezen wilt hy dzinken /
 In zout waeten moet men schlinken /
 Dis-pots / handelaer in stof /
 Die verbyden kan zyn lof.
 Tupper schenkt men in zyn handen /
 Niet by ponden / maer by manden /
 't Gen' hy op de straeten goyt /
 En aen duyzend kinders stroyt.
 Mammen met hun wyfs by hoopen /
 Komen om solacs gelyopen /
 Hoepen met een groot gekrept /
 Om hun key te worden kuypt.
 Wyfs ook die hun mammen draegen /
 Om hulp en genaede vzaegen /
 Zy en geven naer geen kost /
 Konnen zy wezen verlost.
 Daer ziet gy zoo groote hepen /
 Die niet wyl en willen schepen /
 De welli / het moet zyn gelyofd /
 Zyn een pyke diep in 't hoofd.

Half vol-wassen / die maer en groepen /
 Andere die zyn in 't bloepen /
 Andere die jongen broen /
 Niet een van gelyk fatsoen.
 d' Gen heeft woetis die wyl spruyten /
 Dat zy 't hoofd verloopen buyten /
 Ander daer geen instrument /
 Kwaelyk komen kan ontrent.
 Veel by nacht hun maer vertoogen /
 Veel ziet men by daeg booz oogen /
 Veel die kleyn zyn in den schyn /
 Die half af gebroken zyn.
 Veel die staen om wyl te vallen /
 Millioenen van gevallen /
 Die naer 't syden is gedaen /
 Sonder key-hop deure gaen.
 Daer 's een sipp-steen ook naer wenschen /
 Men syppt alderlepe menschen /
 Die wat seherp van herrens zyn /
 Advocaeten en practizyn.
 Principael byp-kante boeren /
 Te stim om den ploeg te voeren /
 Inkie-kokers wat te wys /
 Syppt men om een kleyne wys.
 Als dan valt'er niet te grezen /
 Oft Heer' Gyn' zoud' toornig wezen /
 Jae zoo wie maer gelimnig lagt /
 Werd verfooten en beragt.
 Die zyn wetten niet en bieren /
 Band hy buyten zyn banieren /
 Daer is nimmermeer remis /
 Booz die wederspannig is.
 Hy heeft duyfs posten / duyzend gyzen /
 Die getrouw hem onderwyzen /
 Van al 't geen dat'er geschied /
 Onder zyn beroemt gebied.
 Vier-en-twintig heeren raeden /
 Als regters van d' alker schaeden /
 Die hy terstont heeft ter hand /
 Als'er schaed' geschied oft schand.
 Die hun willig overgeben /
 Worden op den boek geschreven /
 Zyn deelachtig tot hun dood /
 Dan zyn privilegien groot.

Klimmen

Zult hebben een tegen schroomen,
 Van te klimmen op de boomen,
 Op de leeren, langs een koort,
 Op de daeken, en zoo voor,

Vele door het stout betrouwen,
 Zyn gekomen in benouwen,
 Daerom en zyt niet te mal,
 Wagt u altyd voor den val.

Kloppen.

Moet gy aen een deur gaen kloppen /
 Gy zult niet de boet niet schoppen /
 't Moet met d'hand of 't pzer gaen /
 Dat men den klop kan verstaen.
 En is 't een deur om te bellen /
 Zult het huys in roer niet stellen /
 Booz het trekken al te zeer /
 Gendeeg is een dobbel heer.
 Wanneer dat iemand komt boozen /
 Om uw reden te aenhozen /
 Moet met een belesden groet /
 Terstont weiren uwen hoet.
 En dan zoetjens uwe zacken /
 Daer den inhoud kenbaer maeken /
 Als uw boodschap is gedaen /
 Daer gegroet zult deure gaen.

Kooopen.

Lekker kinders zyn 't die loopen,
 Kraeken, fruyt oft zuyker kooopen,
 Die noyt konnen hebben geld,
 Of 't moet wezen ayt befeld.

Lacchen.

Lacchen in zyn egen zacken /
 Als men set wilt kenbaer maeken /
 Is een seplten bol van spot /
 Met passering booz een zot.
 Lacchen ook met volle monden /
 En word niet te wel behouden:
 Lacchen met een groot getier /
 Is een dertele manier.
 In te lacchen / in te gekken /
 Zult niet krom uw lichaem trekken /
 En lacht zonder oorzaak' niet /
 Nog wanneer gy lacchen ziet.

Lekker.

Salomon, zegt ieder een,
 Fonge, oude, groot en klein,
 Wie lekker spyzen bemind,
 Is tot armoede gezind.
 Die g'liest vette spys en wyn,

Zulke noemt men zonder gekken,
 Waefel-maylen, taerte bekken,
 Snoepers ende fruyteniers,
 Kwiste keirffen keukeniers,
 Spete-lekkers, zoppe-doppers,
 Geld verkwisters, maeg op kroppers,
 Schuyffelaers zoo ieder ziet,
 Beurze layzers anders niet.

Kruys.

Kind van uwe jonge daegen /
 Moet gy leeren kruyskens draegen /
 Want een wel ontfangen kruys /
 Is den zegen van het huys.
 In het kruys vind men victorie /
 Schatten van d'aenstaende glorie:
 't Kruys den hemel open doet /
 Daer is vzeugd in overbloed.
 Die begeirt om Godt te liden /
 En booz zynen naem te sryden /
 Dat hy hem ter dood bereyd /
 En 't kruys op zyn schouders leyd.
 Als wanneer u 't kruys zal smaeken /
 Het kruys zal u heel vermaeken /
 Blydschap zal u wezen zyn /
 En de zyn zal blydschap zyn.

L.

Die en zal noyt ryke zyn,
 De preuf allen dag geschied,
 Die men klaer voor oogen ziet.

Ledigheyd.

Verscherpt den slaepigen geest,
 De ledigheyd is een kwaed' beest;
 Die zeer veel dertel kinders broed,
 Gy moet die treden met den voet.
 Gy moet die houden in den band,
 En trekken altyd iet ter hand,
 Waer med' gy voor een eerlyk man,
 De wereld door passeren kan.

Leenen.

Zult niet leenen zonder vzaegen /
 Naer uw' anders welbehaegen /
 Al waer 't maer een bessem-steinet /
 Oft een halven stuyper weidet.
 Alhier wyl vereschepden hoopen /
 Heeft men gezien veel abuzen /

Groot gelijf van haer en npt/
Kind / hier in boozigtig zyt.
Wanneer het uw Ouders weten/
't Hebt in alles u gekwetent/
En leent noyt zonder conzent/
Deel dooz leenen weg belent.

Leeren.

't Is uw Ouders geld gekloey,
Olt vbanneer gy gaet ter schoolen,
Tot maeken den lantekant,
Oft den grooten stouken kwant.
Boschen maeken, agterblyven,
Omnuttig den tyd verdriven,
't Syn kloeyzels tot kwaede dringt,
Die voortbrengen ongenugt.
Leert als u vobord tyd gegeven,
Oft vobel zult ellendig leven,
Menig die niet kan, oft mag,
Wenscht te leeren allen dag.
Dat gy vobiste vobat een tyden,
In de plactze van verdriven,
Dat gy aen uw Ouders doet,
Die gy zoo behaegen moet.
Olt gy niet en vobilt op-letten,
Sy zoud u tot leeren zetten,
Want de vobyt heyd van den zooy,
It des vaders een en krooy.

Leven.

Leest gelyk gy vobenscht te steruen,
Ouy het hemelryk te vreden,
Want het leven is zoo kort,
't Seen zoo lang besforden vobord.
En vbanneer gy zyt gekloey,
En uw vobnis hebt vermoruen,
Gaer en valt geen tegen staen,
Sit dooz eenwug is gedaeu.

Lichaem.

Kind, die kont steruen een morgen
Waxony zoo voboz 't lichaem zorgeny,

Wax toe al die ydel pragt,
Wax toe al die zotte dragt?
Wax toe vobeeuen, vobiden, tierrey,
Ouy uw lichaem te verdriven?
Wax toe d' Ouders vallen aen,
Ouy zoo schoon gekleed te gaen?
Wax toe dan geduerig klaegeny,
Dat die moeye kleeren drageny?
Dat gy niet en gaet als zy,
O verbloekte hoovexdy?
Wilt lichaem en ziel verdriven,
Met de vobaxen deugd te leeren,
Sy dragt med' een schoon cieraet,
Olt de ziel uyt 't lichaem gaet.

Loonen.

Kind, wilt gy uw' Ouders loonen?
Dankbaer moet gy u betoonen,
Door d'oodmoedigheyd het meest,
Zoo met lichaem als met geest:
Gy en moogt hun niet verlaeten,
Ten zy dat s'u zulke toelaeten,
En als gy van hun weg reyft,
Dikwils op hun goedheyd peyft.
En dan zynd' in vremde landen,
Snoert uw' tong', en toomt uw handen,
Toont door deugden t' allen tyd,
Dat gy van goed' Ouders zyt.
En zoo gy daer naer verkeerde,
Met den Meester die u leerde,
Toont hem veel eerbiedigheyd,
Dit leert u de dankbaerheyd.
De ondankbaerheyd altyd swigt,
Dankbaer te zyn, dat is uw' pligt:
Dus dat d'ouderdom bekennt,
Dees deugd door hun ingeprent.
Dankbaerheyd, heft allig wesen,
Word de wereld door geprezen,
Dankbaerheyd raekt hoog' in staet,
Daer d'ondankbaerheyd vergaet.

LYK - DIGT.

Over het droevig af-scheyden dezer wereld van den achtbaeren, minzaemen ende zeer goe-
dertieren Heer d'Heer FERDINANDUS VAN RENYNGHE, hebbende verscheyde reyzen
bedient het Ampt van Burgmeester in de Stad van POPERINGE, Prince der wyt-vermaerde
Redenryke Gilde van den H. VICTOR, gezezt (LANG-HOIRS) VICTORINEN, binnen 't
voorzeyde POPERINGE, plichtelyk toe-geeygent aen zyne Erfgenaemen, op den dag zynder
begravenisse, wezende den 15. September 1699. door FERDINANDUS LOYS, Priester &c.

T Rekt aen een rauw gewaet, O PHAEBE! laet uw schynen,
AURORA, laet uw glans, en helder licht verdwynen;
Geeft aen het bloem-gewas, FLORA, een bang couleur,
En gy CASTALIDES, vermeerdert het getreur,
LIBITINA doet aen, als nu uw swarte kleeren,
Daer med' gy eertyds plagt, de dooden te vereeren,
Komt NENIA, voldoeft aen uw verzogte pligt,
Verklaert een PRINCENS dood, door een kort treur-gedigt,
Doet op PARNASSI berg, de dood trompetten steken,
Hoe dat ATROPHOS heeft, door een nyd-daedig vreten,
Een Rhetoryke PRINS, te vroeg gerukt van d'aerd':
Haer bloed gierige daed, heel POPERING' beswaerd,
't Is RENYNG', die zy heeft, met haeren pyl door-schoten,
De bloem' van onzen tyd, met deugden over goten,
Der weirde manne-glans; de peirel, het cieraet,
Den pilair van 't gemeent', en POP'RINGS Magistraet:
Der VICTORINEN hoofd, eylaes! is nu verlooren,
Waer op 't gilde-getal, mogt rommen van te voeren,
O dood! o vrede dood! o aller menschen schrik!
Gy geeft iemant den steek, op eenen oogenblik.
Niet ARISTOTELES, en naemt den mensch alleene,
Een redelyk gediert', en sterffelyk gemeene,
Maer DAVID den Propheet, die zegt klaer bovendien,
Wie is 't die leven zal, en noyt de dood zal zien.
Des menschen daegen zyn als hoy, groeyen ende snoeyen,
Gelyk een bloem in 't veld, zoo zal den mensch uyt-bloeyen,
Want den geest zal in hem, zonder gevoel door-gaen,
En zonder kennis, en zal hy niet blyven staen;
Want zoo haest dat den mensch, op aerden is gebooren,
Men rekent eenig deel, van zynen tyd verlooren,
Wy deelen met de dood, ook dezen eygen dag,
Doorziet dan wat den mensch, ontrent zyn tyd vermag.
Zoo haest was RENYNGE, kwaelyk op aerd' gekomen,
Oft RENYNGE die word, van d'aerde weg genomen,
Let op de daegen kort, o mensch! de zonden myd,
Gaet in den weg der deugd, terwyl gy hebt den tyd.
Vertoeft niet tot den Heer, u zelve te bekeeren,
Stelt niet uyt ieder dag, aen RENYNG' kont gy leeren,
Wat dat is van den mensch: wanneer de ziele is uyt,
't Gedenken is vergaen, met der klokken geluyt,

Psalms 88.

Psalms 102.

Seneca.

Eccl. 4, v. 1.

Psalms 9.

S. Gregorius.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Die u, ó zondig mensch! belooft heeft te vergeven,
 En heeft u niet belooft, dat gy zult morgen leven;
 Van morgen heden maekt, eer dat het is te laet,
 Ziet dat uw rekening, met den Heer effen staet.
 De menschen zien niet meer, als de dood voor hun oogen,
 Niet wort'er als de dood, meer uyt den zin vervloogen,
 Als wy betreden d'aerd? 't schynt zy geeft dit vermaen.
 Gy zyt affchen en stof, en zult daer in vergaen.
 Zoo wie aenziet de locht, zy wilt dees lesse geven,
 Gedenkt dat is een wind uw lang begeerig leven,
 Den regen-vloed ons zegt, en d'Occiaenschen plas,
 Als waeter vallen wy in d'aerd, en sterven ras.
 En voorwaer 't ongeval, dat wy heden betreuren,
 Dat zal van tyd tot tyd, aen ieder mensch gebeuren,
 't Is van 's wereldds begin, aen alle vleesch geschied.
 En wie het kan ontgaen, en is op aerden niet.
 Aen Prins oft bedelaer, aen Koning, Vorst oft Keyzer,
 Aen slaef, ryk, edel, schoon, aen leeraer oft aen reyzer,
 Aen niemant van die leeft, en geeft de dood remis,
 Eens sterven, dog maer eens, aen ieder eygen is.
 Dees vast en zeker Wet, heeft den Heer uytgegeven,
 En met een staele penn', op ieders hoofd geschreven,
 Waerom dan dit geween? waerom dees traenen-vloed?
 Gemerkt dat ieder mensch, dees schuld betaalen moet.
 Wie 't leven van den mensch, rypzinnig wilt bemerken,
 Hy moet voor al inzien de goed' oft kwaede werken,
 Die kwaelyk heeft geleest, arglistig voor 't gemeent,
 De reden zelfs verbied: dat men zyn dood beweent.
 Aengezien den Propheet, aen elk komt te verklaeren,
 Dat d'alderkwaedste dood, is de dood der zondaeren:
 Daerom hoe langer tyd, den boozen zondaer leeft,
 Hoe veel meer kwellingen, dat hy de goede geeft.
 Die deugdzaam leven, en hier hunnen Schepper vreezen.
 Die in den nood bystaen, zoo weduwen als weezen,
 Die voor zyn waepen-tuyg, de dood voor oogen draegd,
 Voorwaer zulk eene dood, en moet niet zyn beklaegd.
 Want, den Koninglyken Propheet, komt ons hier te leeren,
 Dat de dood kostelyk is, in het aenzigt des Heeren,
 En van zyn Heyligen: want hy keert allen druk
 In vreugd: en leyd de ziel voor eeuwig in geluk.
 Hy, die 't leven aenziet, van dees PRINS overleden,
 Hoe hy heeft voor zyn Heer, en lieven GODT getreden,
 Der deugden oeffening, die moet staen heel verseld,
 Waer van het minste deel, niet en kan zyn verteld.
 Van twee-dragt, nog van twilt, en mogt hy geenzints hooren,
 En zyn godvrugtigheyd, was kwaelyk naer te spooren,
 Zoo dat hy ieder dag, GODT voor zyn eerste werk,
 Getrouwig heeft gediend in d'een oft d'ander Kerk,
 Zyn waere minzaamheyd, gaf ieder een behaegen,
 Tegenspoet, swaeren druk, gewilliglyk verdraegen,

Psalms 33. v. 22.

Psalms 123.

Mildheyd tot d'armen mensch, en goedertieren aerd,
 geven getuygenis, dat zyne ziel welvaerd.
 In zyn dood-ziekte fel, met wat vierig verlangen,
 Heeft hy het Hemels brood, het Olyffel ontfaangen?
 Herroepende uyt'er borst, in die geteltenis,
 ó Heere! leyd myne ziel, uyt dees gevangenis;
 Op dat ik uwen naem, voor eeuwig mag belyden.
 Want zalig zyn zy Heer, die in uw huys verblyden,
 In eeuw der eeuwigheyd, zullen u geven lof,
 Verheffen uwen naem met g'heel het Hemels hof.
 Alzoo naer groote pyn, heeft zyn lichaem begeven,
 Het eynde van den mensch, is gelyk aen het leven,
 Wat kan een Christen hert, tot GODT uyt spreken meer,
 Zalig de dooden zyn, die sterven in den Heer:
 Daerom dan traenen staekt, kinders, vrienden en maegen,
 Die d'onverwagte dood, beweenen en beklaegen,
 Wilt met een goed gebed, de ziel gedachtig zyn,
 Oft zy betaalen moest, nog tydelyke pyn.
 Gy konst-minnende schaer, lofweerde VICTORINNEN,
 Bid dat uw PRINCENS ziel, mag reyn voor Godt verschynen,
 En voor haer loon ontfaen, de kroon van zaligheyd,
 Die u en allen mensch, zy naer de dood bereyd.

Psalms 141.

Psalms 83. v. 5.

S. Augustinas.

Apoc. 14. v. 13.

GRAF-SCHRIFT.

Hier onder leyd

FERDINANDUS VAN RENYNGE,

Affchen en stof,, Kleyn 's Wereldds lof,

Genoeg gezeyd.

Bid Godt zyn Ziel geeft Reyninge.

Liefde tot d'Ouders.

Kind / uyt herte / ziel / en zinnen /
 Moet gy uwe Ouders minnen /
 Die u groote liefde toond /
 Die u groote liefde toond /
 Moet niet liefde zyn weer-loond.
 Want in al des wereldds wyken /
 Is geen liefde te gelyken /
 By die Vader / Moeder bjaegd /
 Tot het kind / dat hun behaegd.
 Moeder eerst hoort u te baeren /
 Hoe was zy niet in beswaeren?
 Wat en heeft zy niet gedaen /
 Om dat 't met u wel zoud' gaen.
 Wat heeft zy niet moeten haeten?
 Wat heeft zy niet moeten laeten?
 Syss en drank / niet eten groen /
 Om aen u geen leed te doen;

Zy heeft dikwils moeten vasten /
 Apt vrees van haer t'oberlasten /
 Tegen walginge der maeg /
 En alleen tot uw behaeg.
 Hoofst sweit / ynn in haere leden /
 En dupst ander zwaerigheden /
 Met verpikel van de dood /
 Verdzoeg 't al uyt liefde groot.
 En nog heden dezer uren /
 Wat en moet zy niet bezueren /
 Om u t'helpen uyt 't verdriet /
 Zegt my hoe en slaect zy niet?
 Hoe ziet gy niet Vader zorgen /
 Oysaen met den broegen morgen /
 Loopen in het nat en dupl /
 Draegen / slegen als een muyl /
 Oft wel blokken / oft studeeren /
 Halve nagten / zoo passeren /

Keuzen / swaeren hier en daer /
 Als'er zyn profprien maer.
 Is dit niet om u te lidenen /
 En ter schoolen te besieden?
 Om u te doen leeren wel /
 Als een eerlyk gezel;
 Om u goed en geld te laeten /
 Om te komen eens tot staeten;
 Is zyn zorge niet altyd?
 Om uw voordeel en profpriet?
 Hoe kont gy eens in uw leven /
 Zulke diensten wedergeuen?
 Hoe kan eens wezen voldoen /
 Al' het geen gy hebt ontfaen?
 Dit kan nimmermeer geschieden /
 Maer gy kont hem liefde bieden /
 En zoo veel als gy vermag /
 Troosten in hun ouden dag.
 Beloben in hoorder jaeren /
 Dat gy geenzints en zult spaeren /
 Van met alle blytighyde /
 Te zyn tot hun dienst bereyd.
 Gy moet een goed hert betoenen /
 Hunne fouten heel verschoonen /
 En doen blyken niet'er daed /
 Dat gy zyt getrouwig zaed.
 Wilt hun niet goed' reden toeben /
 Noyt vergrammen nog bedroeben /
 Het is een ondankbaer kind /
 Dat zyn ouders niet bemind.

Liegen.

Kind, het word ons klaer beschreven,
 Dat men niet om iemants leven,
 En mag liegen: nog uyt nood,
 Het zy leugens kleyn of groot.
 Alle leugenen zyn zonden,
 Hoe kleyn dat zy zyn bevonden,
 Kind, ik bidd' u wat gy maekt,
 En de leugen-tael verzaekt.
 Niet zoo leelyk als te liegen,
 Vader, Moeder, te bedriegen,
 Vrienden, Meester, mede-maet,
 't Is een straf-verdiende kwaed.
 Een kind, 't gen' is leugenachtig,
 Word gehouden voor dief-achtig,
 Voor een deugeniet en kwant,
 Voor een vlugge van het land.

Lyden.

Kind, zonder stryd ende arbeyd,
 En kont men niet tot lydzambeyd,

Verblyd u in den Heer altyd,
 Als wanneer gy in lyden zyt.
 Denke op des lydens waeren loon,
 Die is des Hemels glorie kroon,
 Lydzambeyd verdryft tegenspoed,
 En zy bewaert ons 't eeuwig goed.
 Zy maekt ligt alle swaerighyde,
 En verzoet alle bitterheyde:
 Want door de kragt van lydzambeyd,
 Gevoelt het hert gerustighyde.
 Wanneer u onrecht is geschied,
 En wilt daer tegen kyven niet,
 Zegt: JESUS zoet, ik swyge stil,
 Om uwe liefd', om uwen 'twil,
 Verdraegen zonder klaegen leerd,
 Alzoo word uwen GODT vereerd.

Kind, is 't dat gy zyt versteky,
 Om dat gy zyt kael, van goed,
 Weest oodmoedig in uw' sprekky,
 Ocht het bittere Houing zoet.
 Sie nu draegen moey' kleerey,
 En zyn groot, en ryk in schry,
 Morgen kan fortuna keerey,
 Sat zy g' heel verlaeten zyn.
 Sukt verduidelyk verdraegey,
 Al het gen' men u verwyte,
 Haest veranderen de daegey,
 Sie nu kreukt, morgen verbleyd.

Lof.

Kind / die niet zyt als aerdt' en stof /
 Cragt in geen zack naer eygen lof /
 Niet konnen wy door onze kragt /
 Alles geschied door g' Heerens magt /
 't Is ieder die Godt loben moet /
 In al de werken die hy doet.

Loon.

Kind / gy zult loon van Godt ontfaen /
 Naerbolgens 't werk gy hebt gedaen /
 Den loon die is in overloed /
 Door die hier goede werken doet.
 Maet straf en pyn voor e. uwigheyd /
 Door die een zondig leven leyd.

Loopen.

Loopen bed'len langst de straat,
 Tegen goed' manieren gaet,

Veel konnen niet wezen stil,
 Maer moeten loopen op den dril,
 Daer is hun geen meerder kruys,
 Als naer school te blyven t'huys.
 Als het vuyl is en waeyt meelt;
 Dan is 't kermis en feest,
 Dan is ieder op de baen,
 Dan moet elk in 't vuyte gaen,
 Die den vuytten is van al,
 d' Eersten prys bekomen zal,
 Dan komen zy 't huys met schoen;
 Die men kwaelyk af kan doen,
 Met de kouffen vuyl en nat,
 Jae boven hun poort beklar.
 En hun kleeren alzoo droog,
 Oft zy kwaemen uyt de loog,
 Wat verdient zulk een gezel?
 Anders als een stok op 't vel,
 Anders als een goede roed,
 Jae een gisping' tot den bloed.

Lust.

Kind, gy moet u wat versterren,
 En uw eygen lusten derven,
 Door het derven, word den lust,
 Zoo al zoetjens uyt-geblust.
 Zyt gy begeerig te smaeken,
 Veelderley verboden zaaken,
 Peylt dat gy zult zyn geraekt,
 Van den Heer, is 't dat gy smaekt.

Luyzen.

En kind / dat veel luyzen heeft /
 Onnuttig en ellendig leest /

Magt.

EN steunt niet op uw eygen magt,
 En steunt niet op uw eygen kragt,
 Op goed en geld, dient niet geromt,
 Want alles van den Heere komt:
 Den Heer kan in een oogenblik,
 U maeken arm, en weder ryk.

Marbels.

Kinders, hoog oft leeg van staet,
 't Spel met Marbels is niet kwaed,
 Maer voor al dient Godt; en pakt
 Op uwen school-meesters last:

Het is versmaet van ieder een /
 Van alle menschen in 't gemeen /
 Daer dat het gaet / waer dat het staet /
 Het is versmaet / het is gehaet /
 Niemand en zoekt hem in zyn bed /
 Ht vreeze van te zyn besmaet:
 Niemand en zal hem zitten naer /
 Die dees vuylighyde word gewaer /
 Jae / daer het zoud' aen tafel gaen /
 't Moet in een hoek ter zyden staen /
 Het word besgaemt gemaakt / confus /
 Gesloten uyt een eerlyk huys.
 Wel kind / wanneer gy zulks al ziet /
 Zogt gy nog voor u zelven niet?
 Als 't hoofd en lpf vol seeren is /
 Zoekt gy niet uwe beicenis?
 Bemind gy uw' ouer' en dood /
 Meer als dees beestjens digt gepoot?
 Wylt gy dan voor zoo kleyne beest /
 Flux toont te zyn van hooger geest:
 En laet geen luyzen zyn verjaerd /
 Dat zy staen met een gryzen haerd /
 Met een rug als een tafel beed /
 Van jongs hun op den nelike te eed.
 En geest hun noyt een dag respyt /
 Dat gy niet op de jagt en zyt /
 Hoe kleyn in 't wassen is het dier /
 Vermoed / smyt dood / geest geen kwartier /
 En laet hun nimmer wezen by;
 In 't hoofd / hemd' / kleeren / waer het zy /
 Kont gy u houden reyn daer van /
 Gy moogt gaen by een eerlyk man.

M.

Speelt dan, maer noyt gram en zyt,
 Zoo gy word uw Marbels kwyt:
 Want het spel heeft zeker in,
 Het verliezen oft 't gewin.

Maetighyde.

Ht maetighyde / spruyt eerbaerheyd /
 Sachmoedighyde en reynighyde /
 De maetighyde die straft het kwaed /
 En 't gene tegen reden gaet.
 Zy stillt den geest die is gekaelt /
 En 't hert in rust en vrede stelt.
 De maetighyde in spys en drank /
 Geeft aen den menschy een leven kank /

Zy geeft gezondheid / goeden smaect /
 't is den grond-regel aller zack.
 Kind / wat gy doet met uyt beleyd /
 Gebuyt de edel maectigheyt.

M A R I A.

Kind die MARIA vind, gy zult vinden het leven,
 En altyd zaligheyt, zal u den Heere geven,
 Want die MARIA heeft voor bystand, 't is gewis,
 Van zyne zaligheyt, dat hy verzekert is.
 Zoekt gy het leven niet, in alle uw gebeden?
 In de werken van deugd, en in godvrugtigbeden?
 't Is 't leven dat gy zoekt, en met den tyd vervult,
 Dat in MARIA Maegd, voorzeker vinden zult.
 Zyt gy haer aengenaem? gy hebt door haer bystanden,
 Ontwysfelyk voor u de zaligheyt in handen,
 Haer dienaers hebben vast, in Hemel eenen voet,
 Die haer niet is devoot, en weet niet wat hy doet.
 Ik ben des Hemels poort, hoort men haer zelve spreken,
 Voor haere kinderen, en word noyt toe gesteken,
 Schept moed, en deze poort, zal voor u open staen,
 Gy zult door haere hulp, het paradyt ingaen.
 Maer deze zelve poort, zal wezen toe gesloten,
 Aen die met zuiverheyt, niet en zyn overgoten:
 Maer voor een reyn gemoed, dees altyd open wert,
 MARIA, die wilt zyn gedient, met zuiver hert.
 Den Draek, het loos zerpent, den gryp vogel der hellen,
 Die moet bersten van spyt, en kan zyn klauw niet stellen,
 Op haere kinderen; in d'ure van de dood,
 Zal zy vertroosten hun, en helpen in den nood.
 Maer vraest, die van 't getal wilt van haer dienaers wezen
 En die trage allen dag, haer een gebed te lezen,
 Terwykent dat gy zelfs, een zondig leven leyd,
 Vol van werken onkuys, vol van onzuiverheyt,
 Want dit is opentlyk, tegen MARIA slyden,
 Dit is haer eer en lof, haer voorspraek zelfs benyden,
 Gaet met een rouwig hert, zy word u toe-gedaen,
 Vermaed uw leven boos, en gy zult troost ontsaen.

Meester.

En goed meester zult gy wyzen /
 En ook alle eer' bewyzen /
 't is een catholiken schat /
 Zoo op 't land als in de stad.
 Allen lof moet gy hem geben /
 Die u toont hoe gy moet leven /
 Jae hem zoo veel ere bied /
 Als van wie gy 't leven g'niet.
 Gy zult in d'opgaende daegen /
 Oyt uw meester liefde d'yaegen /

En zoo dit anders geschied /
 Gy zyt eenen deugeniet.
 Doorder / zult u zelden spooren /
 Om aendachtig toe te hooren /
 Daer al 't gene dat hy zepd /
 Dat met alle neerstigheyt:
 In te schryven / in te lezen /
 Gy en zult niet ledig wezen /
 Oft nemen eenig plaetzier /
 In te kluisen uw papier.
 Leert wel uwe woorden spellen /
 Hier in missen veel gezellen /
 Met iver uw beste doet /
 Tot 't geen dat gy leeren moet.
 Lezen / schryven zal u baeten /
 Als gy komen zult tot staeten /
 Een geleerden armen man /
 Zeer ligt ryke worden kan.
 Menig mensche hoozt men klaegen /
 Dat zy in hun jonge daegen /
 Niet ter school hebben gegaen /
 Want geen letters zy verfaen.
 d'Anders om zyn klepue vinger /
 Oft gaef honderd pond booz gift /
 Om de konstie van 't geschryft.
 Daerom leert wel lezen / schryven /
 Gy dat het u by mag blyven /
 Leert terwylent dat gy meugt /
 Oeffent u tot alle deugd.
 Wilt gy doorder nog passeren /
 Hebt gy zin: om te studeren /
 Heeft wat u is aengenaem /
 En waer toe gy zyt bekwaem.
 Wilt uw rekening eerst maeken /
 Waer toe dat gy kont geraeken /
 Oft gy middels hebt ter hand /
 Oft gy rijk zyt van verstand.
 Het is slegt beginnen bouwen /
 Dooz 't volgend is / op te houthen /
 Het waer beter noyt begoft /
 Als te doen verlooren kost.
 Als te loopen achter lande /
 Tot uw' Ouders' / vziendens schande /
 Daerom ziet wat u behaegt /
 Eer gy 't al te laet behaegt.

Mensch.

Den mensch en is hier niet geschaepen,
 Om hier alle vreugd te raepen,

Om te zyn in volle lust,
 Naer zyn wil en wensch, in rust;
 Maer om den Heer van hier boven,
 Getrouw te dienen en te loven,
 Om hier naer voor eeuwigheyt,
 Te be-erven zaligheyt.

Mildheyt.

De mildheyt is een edel deugd /
 Die haer bezit in haere jeugd /
 Van allen mensch gepezen werd /
 Niet schoonder / als zyn mild van hert.
 Dat men niet booz zyn egen heeft /
 Maer aen een vziend ten besten geeft /
 Dat zonder hope van verschoon /
 Van eenig dienst / oft wederloon.
 Maer kind / geeft gy uw' Ouders goed /
 't En is geen mildheyt dat gy doet /
 Mildheyt moet zyn met eerbaerheyt /
 Maer niet met onrechtvaardigheyt /
 Met ydel glori' valschen schyn /
 Alcen om mild genaemt te zyn.

Neerstigheyt.

Kind / zyt neerstig om te leeren /
 Dooz eerst het gebod des Heeren /
 Tot 't geen u word boozgeleyd /
 Tot uw ziele zaligheyt.
 Zyt neerstig tot goede werken /
 Heerstig om te gaen ter kerken /
 Om te hooren een zermoen /
 Om den Heere dienst te doen.
 Heerstig om te gaen ter schoolen /
 Heerstig om dat is bevolen /
 Van uw' Ouders met'er daed /
 Te volbrengen zonder kwaed.
 Heerstig om wel t'onderzoeken /
 Dooztgang uyt verschepte boeken /
 Heerstig om die zyn belaeen /
 En misdroostig by te staen.

Neusdoek.

Een kind, moet in zyne beurs,
 Een doek hebben voor den neus,
 Om wanneer den zelve druypt,
 Oft als'er een sek uyt kruypt;

Moeyelyk.

Men vind kinders, in manieren,
 Niet in 't minst te corrigeren,
 Die in huys zonder vermaen,
 Als onnoozel schaepen staen
 Die met 't minste woord te spreken,
 Den boet af-doen, 't been wylfeken,
 Maer als zy zyn buyten 't huys,
 Geen zoo moeyelyker kruys.
 Zy doen niet als snyten, kloppen,
 Schreeuwen, tieren, vegten, schoppen,
 Engels t'huys, dayvels op straet,
 Die niet anders doen als kwaed.
 Kind wilt u in huys betoonen,
 Als voor andere perzoonen,
 Gy zult zyn in achbaerheyt,
 En uw lof die word verspreyd.
 Oft dit lied word u gezongen,
 Dat gy zyt een boozen jongen,
 Vol van listen, vol fenyn,
 Vol bedrog, en valschen schyn.

N.

Oft als het is heet en laf,
 't Aengezigt te vaegen af.
 Maer als iemand is daer by,
 Wilt u keeren aen een zy,
 En dan nemen met'er spoet,
 In de linker hand den hoed,
 En in d'ander uw neusdoek,
 En zoo snyuten in een hoek.
 Het zyn kinders bot en vuyl,
 Die geleert zyn als een uyl,
 Die de vuyligheyt trekken in,
 Wederom in den neus van bin,
 Dat den neus al snuffen gaet,
 't Zy in huys oft op de straet.

Niezen.

Is 't dat iemand komt te niezen,
 Wilt niet hun respect verliezen,
 Door het roepen luyd' en zeer,
 Godt gezegent u myn Heer
 Maer met d'hoed af, zult gy buygen,
 Waer door zult genoeg betuygen,
 Met dees daed van eerbaerheyt,
 Den wensch die in 't herte leyd.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,
Nydigheyd.

Kind / en wist u niet beswaeren /
In uw mede-maets welvaeren /
Wisd' zyn / in zyn tegenspoet /
Op dan zek'er zonde doet.
Dat een ander woord verheben /
En zal u den val niet geben /
Dat een ander heeft geluk /
En moet u niet wezen dzuk.
Is 't dat ander kinder's maecten /
Deel beter als gy / hun zacken /
En Godt hun gebenedyd /

NIEUW - JAER - BRIEVEN.

ZEER BEMINDEN BROEDER.

N Aer ik myn swakke penn', badd' naer myn band
versneden,
Tot schryven dezen brief, heb ik die gaen besteden,
De broederlyke liefd' somtyds de ziel verwekt,
En daer den geest niet was, zy daer naer 't herte trekt.
't Is over menig jaer, onder de christen menschen,
Dat zy ter dezer tyd, geluk malkander wenschen,
Door zonderlinge pligt, wensch ik u dezen dag,
Door 't nieuw-gebooren kind, wat 't herte wenschen mag.
Al is 't dat JESUS is, in ellenden gebooren,
Daer en is geen geboort, gelukkiger om hooren,
Al is 't dat JESUS leyd in eenen armen stal,
Het is eene geboort, glorieus boven al.
JESUS, die is geboert, van een maagd wyt-gelezen,
Tot leer dat zyn geboort, heeft zuiver willen wezen.
Al is 't dat JESUS leyd in groote daysterheyd,
Lof en Eer hy verzoekt, door een oodmoedigheyd.
JESUS hy triumpheert, waer 't is verwoest, verlaeten,
Dit een exempel is, den armen noyt te haeten,
Hy word mensch gelyk wy, om onze zaligheyd,
Het geen' een spiegel is, tegen d'hooverdigheyd:
Zoo de Zonn' ons verligt, door haere klare straelen,
Zoo ons den regen komt, van boven nederdaelen,

BEMINDEN OOM, ENDE MOEYE.

M Et een hert ongeveynst, door liefd' draegende jonste,
Zend' ik u dezen brief, gemaakt naer de Rym-konste,
Ik bidd' u, hem ontfangt, in plaetze van myn hert,
Dat zoo lang als ik leef, u toe genegen werd.
Hier vind gy van gelyk, een Nieuw-jaer-wensch besloten,
Met al de zegening, des Heeren overgoten,
Dies zal ik van myn kant; Godt bidden allen dag,
Dat zyne gratien, van u noyt wyken mag.

U - L. Oodmoedigsten ende onderdaenigsten Dienaer, &c.

Wepst dat gy 't niet weerdig zyt
Oft wel dat u niet zoud' haeten /
Wilt dan hun geluk niet haeten /
Al is dezen groot en rijk /
En doet u geen ongeluk.
Plant de liefd' in 't herte binnen /
Zult daer med' den tyd verwinnen /
Want geen updighepd hoe groot /
Oft woerd door de liefd' gedood.
Acht niet 't werelids ydel pragten /
Den tyd blygt wyt uw gedagten /
Wie Gods rijk voor oogen sielt /
Hem geen updighepd en kiwelt.

Zoo is 't dat JESUS is, een Zonn' voor ons geboert,
Een dauw van gratien, van geluk en welvaerd.
Daerom myn broeder lief, naer des Apostels leeren,
Wilt overdenken wel, de gratien des Heeren,
Zyn over-groote liefd', en goedertierentheyd,
Die by in zyn geboort, aen ons voor oogen leyd.
Laet ons met vlytigheyd, den weg der deugden kiezen,
En tragten dat wy noyt, dees gratien verliezen,
Laet ons met vast opzet versoeyen alle zond',
De geen' zoo menigmael, ons arme ziel doorwond,
Op dat wy zoo altyd, naer JESUS mogen naeken,
Die zynder gratien, ons wilt deelachtig maeken,
Levende naer zyn wet, dat zonder valschen schyn,
Gedachtig van wat hoofd, dat wy litmaeten zyn.
Ik bidde JESUS zoet, door zyn geboort' verheven,
Dat hy vernieuwen wilt, in ons 't onnoozel leven,
Dat hy ons al beschermt, van een zabite dood,
Dat hy aen ons verleent, berouw van zonden groot.
Dat hy ons hert verligt, besliert en wilt regieren,
Om zynen hoogsten naem, te loven en te vieren,
Om JESUS zoo te zyn, tot de dood angenaem,
Dit is myn Nieuw-jaer-wensch, aen u en al te zaem.

ZEER BEMINDEN BROEDER.

U - L. oodmoedigsten Dienaer &c.

ofte GULDEN A. B. C.

ZEER BEMINDE MOEYE ENDE METER.

't Seen ik hebb' beginnen vbeten,
Van myn eerste rokyken af,
Dat en zal ik niet vergeten,
Tot ik liggen zal, in 't graf.
Van u Nette-Moeye geprezen,
Te bekoonen eerbaerheyd,
't Allen tyde, als het moet vbeten,
Door een goed' genegenheyd.
Seeb' tyd ziet men alle menschen,
Malkander met 't Nieuwe-Jaer,
Eer bewyzen, geluk vbenfchen,
Door een opdragt openbaer,
'k Hoop 't en zal u niet misgaen,

Dat ik ryplek bedagt,
V myn eygen zelf opdraegen,
Met als 't geen ik in myn magt.
Wenschende den Heer der Heeren,
V wikk met dit Nieuwe-Jaer,
Zyne regte vbeten heeren,
Door 't gezigt der eogen klare,
't Zoud' my ook veel konnen baeten,
Om vbel in de beint te gaen,
Sult' my daerom niet verlaeten,
't It genoeg door die 't verlaeten.

U - E. Oodmoedigen, &c.

BEMINDEN OOM ENDE MOEYE.

M Yn wensch van 't Nieuwe-Jaer, is als op ander jaeren,
't Betrouwen is, den Heer u lang te zaem zal spaeren,
Vry van een haeste dood: leeft naer uw zaligheyd,
Want naer geleest t' hebben, reyft men naer d'eeuwigheyd;
Myn betrouwen is goed: daerom 'k zal alle daegen,
Voor u te zaem den Heer, myn krank gebed opdraegen
Op dat Godt van dit jaer, niet anders doet als deugd,
En uw leven in Godt, geheel volbrengen meugt.

ZEER BEMINDEN GROOT-VADER ENDE GROOT-MOEDER.

T Ot voldoen aen myn pligt, en aen myn obligatie,
En op dat ik noyt val, uyt uwe goede gratie,
Zoo kom ik met oodmoed, wenschen dit Nieuwe-Jaer,
Te leven zaliglyk, met menig nog daer naer.
En als een zonne-bloom geduerig u te keeren,
Naer 't waere ligt der zonn', den Heer der opper-Heeren,
Die u verligten wil, tot uwen lesten dag,
Op dat gy heel verligt, 'teeuw'ig ligt vinden mag.

BEMINDEN OOM ENDE MOEYE.

't Oude jaer dat ik verfchenen,
En het Nieuwe-Jaer komt aen,
't Seen zoo haest zal, loopen henen,
Als het ander heeft gedaen,
Sit en wikk ik u niet vbenfchen,
't Eynden in voorspoedigheyd,
Want den voorspoed alle menschen,

Wilt en strekt tot zaligheyd:
Seen vbenfch wikk ik ander geveyn,
San voorspoed die Godt behaegt,
En dat gy geheel uw leven,
Clare des heeren vbel u draegt.

BEMINDEN OOM ENDE MOEYE.

In home volgens myne pligt /
U wenschen door dit sleyn gedigt /

Een zalig Nieuw-jaer vol voorspoed /
 Ennem te vergaeren geld en goet:
 Te deelen wel den armen med' /
 En pyp te leven ende vreed':
 Te voldoen aen de wet des Heer /
 Wat zoud' ik konnen wenschen meer.

BEMINDE GROOT-MOEDER.

Oyt myn herte ziele en zinnely,
 En nyt geheel myn gedagt,
 Om myn joncken te verwinnen,
 Sie van my zyn hoog geagt,
 En door kragten van de vredey,
 Sie my houdten in den hand,
 Kom' ik u ootmoedig heden,
 Soen een zynver offerhand,
 Van myn dienst zoo lange ik levey,
 Al zoud' het my vallen swaer,
 Aen u vbenfchende benevey,
 Een goed zalig Nieuw-jaer.

ZEER BEMINDE MOEYE.

Het en is niet zonder reden,
 Dat ik op den dag van heden,
 Die den eersten is van 't jaer,
 U myn hert-wensch openbaer,
 Dat Godt den Heer van hier boven,
 Die wy altyd moeten loven,
 U wilt geven ziel-geluk,
 Vry van 's werelds ramp en druk;
 En dat hy naer dit aerds leven,
 U voor eenen loon wilt geven,
 d'Eere kroon van zaligheyd,
 Uwen dienaar oyt bereyd.

BEMINDEN GROOT-VADER.

Wich gewenscht naer dese daegen /
 Om myn dyft u op te draegen /
 Ik was bly / wanneer ik sag /
 Van dit jaer / den eersten dag.
 Daerom zonder veel te swieren /
 Nyt de school van goed' manieren /
 Ik wensch dat u Iesus zoet /
 Geluk verleen en voorspoed.
 En dat hy u ook wilt geven /
 Enen zin om stil te leven /
 En hier naer de zaligheyd /
 Als de ziel nyt 't lichaem scheid.

BEMINDEN BROEDER.

Schyn een eerzaam bedryf onder de Christen menschen,

Dat zy voor Nieuw-jaer, d'een d'ander voorspoed wenschen,

Fortunen en geluk, dien wensch ik achterlaet,
 Vermis Godt alleen, weet wat de ziele baet.
 Maer wensch dat gy dit jaer en den loop van uw leven
 Naer den wil van den Heer, getrouw mogt overgeven,
 In dank ontvangende, wat kruys hy u opleyd,
 Alleen maer biddende, om uwe zaligheyd.

Rykdommen, goet en geld, pragt, eer' en hooge staeten,
 Naer weynig tyd geleest, wy moeten die verlaeten,
 Zoo wensch ik anders niet, als te leven in deugd,
 Op dat gy zoo Gods ryk, voor eeuwig winnen mengd.

ZEER BEMINDE MOEDER.

Nieuwe jaeren / nieuwe ruyzen /
 Nieuwe beuzen nyt te luyzen /
 Ongemak / en anders niet!
 U op Nieuw-jaer-dag geschied:
 Matten / muppen / op dees daegen /
 komen d'ooren u af-knagen /
 Kelder / koffer / schappzae /
 Hoepen als dan om genae.
 't Geen verdziet is voor de menschen /
 Dat en wil ik hun niet wenschen /
 Maer ik wensch hun voor Nieuw-jaer' /
 Eene beurg van duyft pond swaer;
 Om die jonge lampereelen /
 Praey van alles nyt te deelen /
 Koeken / appels / peulen / geld /
 Dit is 't Nieuw-jaer dat hun kweld.

Nood.

Gaet in perykel van de dood,
 Om iemant t'helpen nyt den nood.
 Oft het uw vyand is oft vriend,
 In nood door uwen bystand diend.
 Waert gy in nood oft swaere pyn,
 Gy zoud' wenschen getroost te zyn.

Note.

Kind als gy zult noten kraeken /
 Wagt u van 't huyt vuyt te maken /
 Op dat u de heuken-meyd /
 Niet duyft kwaede woorden zepd.
 Wagt u ook van te veel t'eten /
 Want gy moogt voor zekker weten /
 Noten zyn bedekt senn /
 Waer door veel gestoven zyn.

O.

Occasie.

De occasien zyn de wegen /
 Die een ieder maekt genegen /
 Om te vallen in het kwaed /
 Zoo ons blyken doet de daed.
 Kind strot den Heer goed' gebeden /
 Dat gy nimmermeer moogt treden /
 Nog verzetten eenen voet /
 Als om te doen werken goed.
 Vlied d'occasien t'allen stonden /
 Daer perikel is van zonden /
 't Zal u wezen groot geluk /
 En bevryden van veel druk.
 Het gezelschap van den boozen /
 Die sprekent als een goddelooszen /
 't Is een schaedelyk senn /
 Daer en kan geen erger zyn.
 Geen serpente / vrede draken /
 Nog geen basilische maken /
 Kommen doen zoo groote schaed /
 Als wel een gezelschap kwaed.
 Paulus die zepd: booze reden /
 Zy verderben goede zeden /
 Daerom dikwils overlegt /
 Het gen' Salomon u zegt:
 Die verkeeren met den wyzen /
 Zal men met den wyzen wyzen /
 Die is byend van dwaes oft zot /
 Zal voor dwaes worden bespot.
 Zoo wie zal het peit aenracken /
 Die zal hem daer vuyt aen maeken /
 Die met ongelijke gaet /
 Wordt haest als zyn mede-maet.

Onbeleefd.

Een kind het welke is onbeleefd,
 Zyn faem en eer verloren heeft,
 Al is het ryk, groot van geslagt,
 't En word van niet een mensch gezagt,
 Men wyft het met de vingers aen,
 Niemand wilt met hem spelen gaen,
 Het word gehouden voor een beest,
 Voor een dwaesen tuymel-geest:
 Daer een kind dat beleefd hem draegt,
 Met lof aen allen mensch behaegt.

Onderzoeken.

Onderzoekt geen ander levey,
 Wat zy hebben al bedrevey,
 Wat het is van hün geslagt,
 Van wie zy zyn voort-gebragt.
 Onderzoekt maer goede dingey,
 Sie ter zaligheyd u bringey,
 Het geen' dat gy schinnen moet,
 Oyt te schinnen 't eeuwig goet.

Ongeleerd.

Een kind dat bot is, ongeleerd,
 Het word veragt waer het verkeerd,
 Gelyk den ezal draegt het pak,
 Men legt hem op veel ongemak,
 Arbeyd, verdriet en swaeren last,
 Alles word op zyn rug gepast,
 Atwaer dat een wel-geleerd kind,
 Veel zoetigbeyd en ruste vind,
 En zomtyds wyn en bieren drinkt,
 Atwaer den ongeleerden schinkt:
 En aen een goede tafel gaet,
 Daer d'ongeleerde agter staet,
 Daerom naer de geleerdheyd tragt,
 Door neerslig leeren dag en nagt,
 Zoo moogt gy zonder schaemte dan,
 Uw' aensigt thoonen allen man.

Oodmoedigheyd.

Leert van my ik ben zagtmoedig /
 En van herten zeer oodmoedig /
 Zepd' den Heer en naer lust /
 Daer in vind uwe ziele rust.
 Kind / aensiet 't leven des Heeren /
 't Zal oodmoedig zyn / u leeren /
 Van zyn geboorte tot de dood /
 't Zyn vernederingen groot.
 Dit moet uwe ziel verwinnen /
 Om d'oodmoedigheyd te minnen /

In ten hoogsten Godt behaegt /
Die hem hier oodmoedig draegt.
D'oodmoedige worden verheben /
D'Hooverdige ter neer gedreven /
't Fondament der heyligheyd /
Dat is de oodmoedighheyd.
Hoe groot dat gy zyt verheben /
Wilt d'oodmoedighheyd aenkleben /
En gy zult by Godt den Heer /
Dinden gratien te meer.

Ooge.

6 Kinders ! en zyt niet te mal,
De oog van Godt, die ziet het al,
Niet en bedryft gy, hoe secreet,
Dat Godt niet ziet, dat Godt niet weet.
En oft het helle duyfter waer,
't is voor des Heeren oogen klaer ;
Stiert uwen geest tot werken goed,
Want Godt ziet alles, wat gy doet.

Oore.

Deegt u nu ooz tot geene zaeken /
Die een anders eer aenraken /
Tot onkuyfch gezang oft praet /
Doopt uwe ooren open laet.
Dooz die bloeken / sweeren / liegen /
Die kwaed zeggen en bedriegen /
Zult de zelve sluyten toe /
En zult zyn hun spraek moe.

Opiniaet.

Kind, zyt niet opiniaet,
Maer volgt den gemeynen raed,

Pap.

Nax dat gy hebt pap ge-eky,
En geslekt uw buykcken rond,
Sy en moogt dan niet vergetty,
Of te waegen uwen mond.
Dat gy niet komt uytgestreky,
Met een witten gyzen baed,
En van jedex zyt bekeky,
Dooz een pap-eky vermaed.

Doet niet naer uw hoofd en wil,
Als opryzen zal geschil.
Verdraegt 't gene dat men zegt,
Daer de waere vrede legt.

Oordeelen.

En oordeelt uwen naesten niet,
Eerst in uw eygen zelve ziet,
Gy oordeelt van een anders quaed,
En doet misschien de zelve daed.
Gy ziet een faut op anders dak,
En 't uwe lyd meer ongemak.
Dat ieder let op zyn misval,
Den Heer hun wel oordeelen zal.

Overdaed.

Set en dzinkt niet bupen maeten /
Wilt des werelds lusten laeten /
Want den overdaed die is /
Der zielen verdoemenis.
Hoe veel zynder arme menschen /
Die om brood en water wenschen ?
En hun houden zoo gerust /
Als hun honger is geblust.
Al is 't dat des Heeren zegen /
Is geweest tot u genegen /
Dat gy ryke zyt van goed /
Op dit niet misbrynken moet.
Overdenkt hoe vele keeren /
Dat gy hebt 't Lichaem des Heeren /
Ontfangen in uwen mond /
Dat de ziele maekt gezond.
Maer in is gekomen 't leven /
Wilt de dood geen plaetse geven /
Wilt u booz zoo kleyn plaister /
Niet bereyden 't eeuwig vier.

Patroon.

Kind, wilt kiezen een patroon,
Voor u by des hemels throon,
Die als eenen advocaet,
Uwe zaeken vooren laet.
Die voor u den Heere vraegt,
Als gy uwen nood hem klaegt,
Die in swaerigheyd en pyn,
U zoude behulpig zyn.
Daerom niet een dag verzet,

Op te draegen uw gebed,
Aen die gy verkiezen zal,
't Werd een schild voor ongeval.

Peerd.

Kind, wilt gy ryden te peerd,
Neemt een langen bessem-steert,
Daer en is geen ongeval,
Dat het uw zet kwetzen zal.
Ryd stout vyf zes uren lank,
Noyt en word de beeste mank,
Steekt met de spoor even zeer,
Want het beestjen is niet teer.
't Is van een zoo harde borst,
Dat het noyt heeft grooten dorst,
Dat het nimmer eten moet,
En niemant af-vallen doet.
Maer het peerd de vier-voet beest,
Die moet anders zyn gevreesd.
Die wat mal en dertel ryd,
Die wat steekt, of slaet en smyt.
Die word ligtelyk geplant,
Met den neus in 't dorre zand,
Die breekt zomyds hals oft been,
Oft hy valt een ribb' in twee,
Dat hy zoo lang als hy leeft,
Niet als ongemak en heeft ;
't Eerste peerd volgens myn raed,
Beter voor de kinders gaet.

Penitentie.

Penitentie is een sinerte /
En een droefheyd in het herte /
Om te beschreyen het kwaed /
Dat tegen Gods wetten gaet.
Penitentie dat is lyden /
En om zynen Godt te stryden /
Te verdraegen met geduld /
Om al zyn boozgaende schuld.
Penitentie is af-sterven /
En zyn eygen wille derben /
Met een propost en af-steer /
Van te zondigen niet meer.

Penne.

Kind / gy moet de penn' groot agten /
Om haer wonderbaere krachten /
Want al is de penne ston /
Zy spreekt nogtans klaer al-om.
Tot de leste werelds hoeken /
Gaet de penn' al onderzoeken /

Wat'er hier en daer geschied /
En nogtans en spreekt zy niet.
De penn' doet veel herten kwelen /
De penn' doet veel herten stelen /
De penne / gebied en vraegt /
Zy verheugt en zy misghaegt.
Zy laet nergens niet verhoelen /
In de alderhoogste scholen :
De penn' ieder openbaerd /
Wat'er geschied op der aerd.
Haer beginzel dat is bliegen /
Zonder liegen oft bedriegen /
Maer voorzeker agter naer /
Zy maekt wel de leugens waer.
De penn' kan krom regte maeken /
En regt krom / wat wonder zaeken ?
De penn' is een instrument /
Die veel draept en omme-wend.
Godt wilt hun hand bestieren /
Van de gonn' de penn' hantieren /
Op dat zy ter geener dag /
Onrechtvaardig schryben mag.
Kind om goud / om zilber schryben /
Zult niet ongeoorlofd schryben /
Op dat u de penn' niet leyd /
In de heylige duyfterheyd.

Peys.

Den peys genaemt de binne rust,
Waer door de goed' leven naer lust
In Godt, en in den mensch bestaet,
Dit is den mensch, noyt willen kwaed,
Oft hem bedriegen door ontrouw,
Oft wenschen dat hem schaeden zou.
Den tweeden peys, die is met Godt,
Wanneer men voldoet aen zyn gebod,
Zy maekt dat den mensch Godt bemind,
En Godt is tot den mensch gezind.
Kind, weest in tyd, met Godt altyd
In peys, ook met uw naesten zyt,
Als u w' ziel zal uyt 't lichaem gaen,
Gy zult voor eeuwig peys ontfanen.

Poeder.

Kind doet 't geen' ik u bevelen /
Zult met geen bus-poeder spelen /
En doen springen in de lozt /
Werken van papier gevogt.
Zult geen duyvelkens ook maeken /
Oft de bliender-bus doen kracken /

Oft wel ander instrument /
 Waer dooz gy u zelven schend.
 D' Een dooz poeder te doozbooren /
 Heeft vingers oft voer verloren /
 D' Ander die heeft een hand /
 Oft een haek half afgezand.
 Veel gevoelen hun gebreken /
 Somtyds zoo het heeft gebreken /
 Woz dooz poeder dooz oft stad /
 Afgezand in aschen plat.
 Cappel / ende Poperinge /
 Scruppen dit zonderlinge /
 Men ziet nog de waepen aen /
 Daerom laet het poeder staen.

Priester.

Weerdigheyt der weerdigheden /
 Den glans aller eerlijgheden /
 Is het weerdig Priesterdom /
 Soen allen staet en rom.
 Want Godt Opper-heer der Heeren /
 Wilt dees staet vooz-af vermeerden /
 Aengezien hy schijnt te staen /
 Aen de Priesters onderdaen.
 Aengezien de wonder kragtten /
 Die passeren d'aerdsche magten /
 Hy alleen den Priester geeft /
 Die geen ander mensch en heeft /
 Kind / ik zal met luttel reien /
 Van den staet der Priesters spreken /
 Coonen hoe gy boven al /
 Hun eeren en pynen zal.
 Overlegt dooz uw' gedagten /
 Wat een koning is te agten /
 By een Priester / ziet maer aen /
 Wie heeft meerder magt ontfaen?
 Den Priester zoudt vermeten /
 Is verhevender gezeten /
 Want een konings glans en staet /
 Maer de wereld aen en gaet.
 Daer een Priester / in Gods zacken /
 Binden / breken kan en maeken /
 En 't gen' hy op d'aerde bind /
 Oft vooz Godt gebonden bind.
 Oft koningen hun vertoonen /
 Op den thoon / met scepsters / kroonen /
 Die men breeft en houd zoo groot /
 Zyn voozwaer veel min als loot:
 By de Priesters groot van waerden /
 Het zyn goden op oer aerden /

Want een koning niet oodmoet /
 Dat hun menigmaal te voer.
 Wilt Franciscus reden hoozen /
 Die dit alles bringe te hoozen /
 Deere vooz d' Engelsche schaer /
 Dit zyn zyne woorden klaer:
 Kwam ik beyd' hun te ontmoeten /
 Ik zoud' eerst de Priesters groeten /
 Want den Priesterslyken staet /
 D' Engelen te boven gaet.
 Hun is meerder magt gegeven /
 Als aen d' Engelen verheven /
 In hun handen Godes Zoon /
 Daelt van zynen Vaders thoon.
 Wonder en geheime zacken /
 't Gen' de Priesters volmaeken /
 Moeten d' Engels bidden aen /
 Die niet deze magt ontfaen.
 Maer wat ziet men dezer uren /
 Tot de Priesters eer' gebeuren /
 Die zoo groot staen vooz Gods oog /
 Zoo gy ziet dooz dit vertoog?
 't Zy in stad / oft wel te lande /
 't Is de alder-meeste schande /
 Dat den Priesterslyken staet /
 Woord op heden zoo versmaect.
 Onder groote edel-liden /
 Wat en ziet men niet geschieden?
 Veel willen hun edeldom /
 Stellen vooz het Priesterdom.
 In 't passeren / in 't ontmoeten /
 Moet den Priester / hun eerst groeten /
 Is'er upt of in te gaen /
 Den Priester moet agter staen.
 Aen de tafel om te eten /
 D' Eeldom is vooz-gezet /
 't Schijnt veel hebben geen kennig /
 Wat het van een Priester is.
 Priesters moeten hun gerieven /
 Diffe doen naer hun believen /
 Wagten dyp vier uren lang /
 Want zy staen onder bedwang.
 Godt gabe dat d'oude jaeren /
 Dooz dees eeuw' verandert waeren /
 En dat men de wereld rond /
 Niet zoo veel aduyren vond.
 Kind van twee jonge daegen /
 Zuit de Priesters eer' toe draegen /
 Passert gy vooz hun op straat /
 Gy moet knielen mer'er daer.

En afzagen hunnen zegen /
 Zoo als Graeben / Pincen plegen /
 Want dees zegen u altyd /
 Van veel ongeluk bevryd.
 Hy is / oft hy van Godt kwaeme /
 Want hy komt upt zynen naeme /
 Wids hy / die den zegen geeft /
 Dikwils Godt in handen heeft.

Proeven.

Veel kinders moeten proeven,
 Paer en helpt him geen verbey,
 Zy en kunnen niet vertoeven,
 Van de spyt gekokt te zey.
 Oek het him maer komt te bekke,
 Zullen van den pot niet scheke,
 Zy moeten den lepel kekke,
 Dyl-en-twintig maek maer kee.

Quaed doen.

Quaed doen en woord noyt geprezen /
 Quaed zal u hinder wezen /
 Quaed doen / het zy broeg of laet /
 Zal binden zyn eygen quaed.
 Quaed doen zult gy eens belaaen /
 Als wanneer den worm zal knaaen /
 Des Heeren regtveerdigheyt /
 Quaed doen u ter hellen leyd.

Raed.

Vraegt goeden raed,, In alle daed,
 Met een oodmoed,, Voor gy iet doet,
 Die veel betrouwt,, Raekt in benouwt,
 Volgt het advys,, Van die is wys,
 Op dat gy niet,, Raekt in verdriet.

Quaeden Raed.

Geen zoo Goddelyke werken,
 Van een Christen te bemerken,
 Als die geduerig arbeyd,
 Voor der zielen zaligheyt.

Maer den pot een ratte-valle,
 't Zoud' him bezeu groote pye,
 Zy en proefdey niet met alle,
 Dyt vreeb van gevat te zey,
 Zy 't is leeklyk zyn genegey,
 Maer een onbereyde brok,
 Sülke volk moet zyn ter degey,
 Af-getrommelt van den kok.

Pronken.

Kinders, en wilt niet meer pronken,
 Als u word kleyn bier geschonken.
 Schoon uw' ouders drinken wyn,
 Denkt vry dat het zoo mag zyn.
 Om hun lichaem te versterken,
 Als het is vermoeyt van werken.

Q.

Quylen.

Men bind kinderen by wylen /
 Die gelyk de draaken quylen /
 Dat het langst de kinnis gaet /
 Gelyk een gespannen draed.
 Zy en kunnen qualyk spreken /
 Oft het quyl komt uptgestreken /
 't Is het buyfste dat men bind /
 Dooz een jong opgaende kind.

R.

Maer daer zyn geen arger daeden,
 Als door satans valsche raeden,
 d'Oorzaek te wezen van 't quaed;
 Dat een ziel verloren gaet.
 Die quaed' raed aen iemant geven,
 Zyn als duyvels in dit leven,
 En zyn pligtig bovendien,
 Van al dat'er zal geschien.
 Die de kinderen inblaezen,
 Om hun ouders te doen raezen,
 En zyn oorzaak van gekyf,
 Tusschen den man en het wyf.
 E

Die twist tusschen vrienden maeken,
 En doen in processen raeken,
 En verschillen over-groot,
 Dat men sweerdt malkanders dood.
 Dees opstokers voor den Heere,
 Die zyn pligtig alzoo zeere,
 Als die volgen hun vermaan,
 't En waer anders niet gedaen.
 Vier-stokers weest niet verbolgen,
 Van die zonden al die volgen,
 Van den haet en van den nyd,
 Gy de rechte oorzaak zyt.
 En men vind ook booze vrouwen,
 Die niet veel zyn te betrouwen,
 Waer van dat Herodias,
 Eenen waeren spiegel was.
 Vrouwen die dogters verkeeren,
 En opstoken tot oneeren,
 En blaezen d'onkuyfcheyd in,
 Dit op hope van gewin.
 Het zyn deze die vernielen,
 En besmetten doen hun zielen,
 Waer van Godt den Heer van al,
 Rekeninge vraegen zal.
 d'Eerste quaeden raed gegeven,
 Gelyk dat men vind beschreven,
 Die de wereld heeft gehoort,
 Die komt van den duyvel voort.
 Die heeft Eva eerst bestreden,
 Hy zeyd' volgt myn raed en reden:
 Mynen raed is wonder goed,
 Daerom myn verzoek voldoet:
 Zoo gy en uw man zult eten,
 Van de vrugt des booms, gezeten
 In't midden des paradys,
 Zult wezen als goden wys.
 Open zullen gaen uw oogen,
 Gy en zult niet zyn bedrogen,
 Gy zult weten goed en quaed,
 Eva die geloofd' zyn raed.
 En heeft Adam op gaen wrekken,
 Om van deze vrugt te trekken,
 Maer aenziet het groot verdriet,
 Alles hun verkeert geschied.
 Hun oogen wierden gesloten,
 En met droefheyd overgoten,
 Die goden waeren op aerd,
 Met geen ongemak bewaerd:
 Zyn geworden duyvels slaeven,
 Moesten werken, spitten, graeven,

Waer door 't menschelyk geslagt,
 Wierd in in slaverny gebragt.
 En moest eeuwig zyn verloren,
 Had den Zone Gods geboren,
 Niet gestorven voor ons al,
 En ons verloft uyt den val.
 Men ziet nog ten allen tyden,
 Den duyvel den mensch bestryden,
 Om dat zy door raeden boos,
 En door werken goddeloos:
 Malkander zouden verdrukken,
 En brengen in ongelukken,
 Om pligtig voor Godt te staen,
 Van 't gen' dat'er word gedaen.
 Quaede raeden altyd schaeden,
 En d'onnoozelen verraeden,
 Zyn oorzaak dat menig ziel,
 Hun met Godt niet onderhiel.
 Hoe veel zynder niet die spotten,
 En die hun houden voor zotten,
 Die gaen devoot menig keer,
 Tot de Tafel van den Heer;
 Die lezen in goede boeken,
 Die d'een d'ander Kerk bezoeken,
 En verzuymen geen Sermoen,
 Gelyk dat zy moeten doen,
 Die hun zoeken te verleyden,
 En zeggen wilt u vermyden,
 Komt drinkt met ons bier en wyn.
 Laet ons t'zaemen vroylyk zyn.
 En wilt niet uw jonge jaeren,
 Alzoo laeten henen vaeren,
 't Is reden dat men verblyd,
 In de bloem' van zynen tyd.
 Als styf worden uwe leden,
 Kont Godt offeren gebeden,
 Als gy niet meer werken kan,
 Gy zult hebben tyd als dan.
 Godt gaeve in deze daegen,
 Dat dees raed noyt mag behaegen,
 Hoe veel zynder met'er daed,
 Die het goed maeken quaed;
 Hoe veel die in alle zacken,
 Niet en zoeken twist te maeken?
 En verfoeyen het gebod,
 Van den almogenden Godt:
 Hoe veel ziet men niet verdoven,
 Door boosheyd in 's Konings hoven?
 Die door een onzuyver vier,
 Klaer bethoonen de manier,

Om regt in te gaen de wegen,
 Gelyk dat hun ouders plegen,
 't Schynt, 't kind moet de stappen gaen,
 Die zyn vader heeft gedaen.
 Wie zyn vyand vind genegen,
 Tot het quaed ingaen de wegen,
 Van zyn verdoemenis,
 Zegt oft het zyn pligt niet is?
 Van de vyandschap te laeten,
 En te werken 't zynder baeten,
 Op dat hy terstond hem leyd,
 In den weg van zaligheyd.
 Dat het anderzints gevele,
 Erger agten zoud' een ziele,
 Als een beest, die in een dyk,
 Is gevallen, oft in't slyk.
 Als een beest is in dangieren,
 Ieder komt de hand toefieren,
 En gebruyken hunne magt,
 Om te trekken uyt den gragt.
 Maer de vaders aen de zoonen,
 Geen zoo grooten bystand thoonen,
 De moeders geen oog en slaen,
 Waer dat hunne dogters gaen.
 Veel eer hun raed zouden geven,
 Om naer 't ydelheyd te leven,
 Om te volgen 's werlds rom,
 Zoo gaet het in't Christendom.
 Dit zyn schroomelyke zaeken,
 Waer beschikt gy te geraeken,
 Christen mensch? oft in't plaazier?
 Oft in lucifers quartier.
 Is't dat gy u wilt verdoemen,
 Noyt de zaligheyd bekomen,
 Dog! geen ander en verleyd,
 Zoo Gregorius ons zeyd.
 Die ander tot quaed opstoken,
 Hunne zond' word meer gevroken,
 Dit is klaerelyk bekend,
 Uyt de straffen die Godt zend.
 Waerom heeft naer 't overtreden,
 Eva meerder straf geleden
 Als Adam? die beyd' 't gebod,
 Niet volbrogten van hun Godt.
 Nogtans Adam, in dees zonden,
 Hy schynt pligtiger gevonden,
 Als Eva want alle kwaed,
 Hing aen 't bedryf van zyn daed.
 Adam die en moet maer slaeven,
 De onvrugtbaer aerd' door-graeven,

En de dood eens onderstaen,
 De vrouw moet zyn onderdaen
 Haeren man: lyden in't baeren,
 Veel pynen die haer beswaeren,
 En ander ellenden groot,
 En de straffe van de dood.
 Hier in is't verschil gelegen,
 Die de zaak wilt overwegen,
 Zult het ligtelyk verstaen,
 Eva hadt' meer quaed gedaen:
 Boven de zonden bedreven,
 Zy hadt' quaeden raed gegeven,
 En om den raed die zy gaf,
 Zy verdiende dobbel straf.
 Kinders wilt u dan bemoeien,
 Om quaede ranken af te snoeyen,
 Noyt geen quaede raeden geeft,
 Voor des Heeren straffe beeft.

Raepen.

Dele menschen kwaelpijt slaepen /
 Zoo genegen om te raepen /
 Om te schraeven goed en geld /
 't Geen hun heel onrustig steld.
 Oft zy hunne ziel verdoemen /
 Konnen zy maer goed bekomen /
 En wezen in munte ryk /
 Het is aen hun al gelyk /
 Die zyn arger al de molten /
 Die bethoonen waer zy hollen /
 Van een raepet gierigaerd /
 Die weet waer zy geld bebaerd.
 Dit is dienstig nog te weten /
 Daer zy raepen goed om t'eten /
 Deze raepen agt ik meer /
 Als de raepen zonder eer.
 Zulkie raepen sinacken zullen /
 Men kan daer den buyk med' vullen /
 Als zy wegen twintig pond /
 Bobendien zy zyn gezond.
 En van wonderbaere fragten;
 Deze de doctoren agten:
 Maer raepen om geld en goed /
 Een kind geenzints agten moet.

Regtveerdigheyd.

Die in de kercken verkeeren /
 Om te leeren 't Woord des Heeren /
 Men vraegt hun waer in dat leyd /
 De Christen rechtveerdigheyd?

d'Antwoord is / in 't kwaed te bieden /
 Hun in deugden te vertieren /
 Jeder 't kwaed veragten moet /
 En doen zaeken die zyn goed.
 Kind / 't en zal u niet veel baeten /
 Is 't dat gy het kwaed zult laeten ;
 Maer moet werken doen van deugd /
 Waer door gy verdienien meugt.
 Gy moet u aen Godt toe-wyden /
 En vooz het Geloove sijn den /
 Werken in des Heeren lof /
 Tot zyn meerder eer en lof.
 Zyn geboden onderhouden /
 Hoort in s' Heerens dienst versloutwen /
 U maechen van deugden rijk /
 Om te winnen 't Hemelrijk.
 Die rechtvaardighyde bezynen /
 En zullen in ruste blyven /
 En die ieder 't zyne geest /
 Op naer Gods behaegen leeft.
 s' Heeren oog zal op hun daelen /
 Dat zy noyt en zullen dwaelen /
 Zoo in droefheyt als in pijn /
 Godt zal hun beschermert zyn.

Reden.

Kind, met een eerlyk fatzoen,
 Zult gy al uwe werken doen,
 Niet moet'er naer uw wil geschien,
 Voor gy de reden zult inzien.
 De reden is s' hertens gezigt,
 Die door haer kragt de ziel verligt,
 Die onderscheyd het goed van 't kwaed,
 En s'werelds ydelheden haet.
 Die maer alleen naer Godt en tragt,
 Die reden heeft word wys geagt :
 Daer by die buyten reden gaet,
 Word van een iegelyk vermaed.

Refereyn in't zotte.

Voor wyze en botte.

Vrienden lustert wel toe, en slopt al uwe ooren,
 Doet de pyp wyzen uwen mond die geemen toebak
 snooren,
 Van daeg is my gebeurd, een zaak voor dry vier lien,
 En zedert gister, heb nog mensch nog beest gezien,
 Zy spraken my stom aen, van wonderbaere dingen,
 Hoe dat een kreupel mensch, beel regte konde springen,
 Dees daed hadde gezien, een ouden blinden man,
 Al liegen zeyd by wy, de regte waarheyd dan,

Daer kwam een witten moor, en zeyd' de zelfste reden,
 Ik bleef 't huys, en ik was een ure nyt stad getreden,
 Curious om zulke te zien, gelyk een houte steen,
 Noyt zag men zoo veel volk, en ik was daer alleen,
 Zy sprongen vroelyk, de welke stonden stille,
 Ik borst bynaer van spyt, want het was naer myn wille,
 Ik dronk een grootte teug, nyt een kan zonder gat,
 Veel menschen schynen wys, al zyn zy wonder zat.
 Ik zag een grootte feest, vol treffelyke Heeren,
 Kael, en half moeder naekt, met schoone paene kleeren,
 Die wel waeren gediend, niet enen had' een knecht
 Een tafel wel verciert, zonder spys op geregt.
 Patryzen, wild gebræd, dat men hun vooren stelde,
 Quakkel by menigte, die vloegen nog te veld,
 Meer als spyzte genoeg, daer en was niet van nood,
 Want daer en was, nog zond, nog smout, nog
 vleesch, nog brood.

Men dronk den klaren wyn, nyt houte ydel kruyken,
 Die aten niet een zier, zy vulden fraey hun buyken,
 Die binnen nugt ren zat, by liep dronk agter straet,
 En die laegen ter aerd', zy dansten met hun maet.
 Maer aldaer op het lest, zy keven zonder spreken,
 Zonder te roeren my, ik hebb' my afgesteken,
 Myn buyk geswollen was, van eten drinken plas.
 Veel menschen schynen wys, al zyn zy wonder zat.
 Van al de spys en drank, was ik bynaer besweken,
 Want ik hadd' in wyn buyk, het minste niet gesleken,
 Ik vaste tot den noech, en at van 's morgens vroeg,
 Het wyf kreest snod en quyl, die vriend'lyk op my loeg.
 Myn buyk was opgevuld, beel ydel van te vasten,
 d' Honden waeren ter jagt, die in huys op my basten,
 Ik braede zonder vier, een schoonen schaepen bond,
 'k En hadd' maer kalver-vleesch, van dry vier jaer-
 ren oud.

Dan ging ik haelen brood, op mynen stoel gezeten,
 Maer 'k zag een doode rat, bezig met op te eten.
 Ik schreeuwde zoo vergramt, dat ieder een het wist.
 En sweeg gelyk een kind, dat in zyn bedde pist.
 Veel kwaemen dan by my, die waeren 't huys gebleven,
 Een die geen brood en had, die heeft'er my gegeven.
 Ook goeden klaren wyn, nyt een vuyt spoeling-vat,
 Veel menschen schynen wys, al zyn zy wonder zat.
 Princen die heeren zyn, van steden zonder buyzen,
 Van d'uytgedroogde zee, en appels zonder sluyzen.
 Daer is niet enen mensch, die u niet beer en kend,
 Van alles wat gy ziet, wanneer dat gy zyt blind.
 Hoe menig duyft soldaet, hebt gy niet in de waepen,
 Die vegten tot'er dood, als zy gemak'lyk slaepen;
 Zy zyn zagt als een leeuw, en vreed gelyk een lam,
 Het geen' ter hellen doet, verheffen uwen slam.

Ryk.

Die niet begeirt buyten Godt,
 Die heeft het alderbeste lot,
 Die Godt in zyn ziele voed,
 Bezit het alderhoogste goed,
 Die rykdom zoekt, en Godt verla
 Die is in een vervloekten staet.

Roede.

Willekens-hout is de roede /
 Die niet en is vooz de goede /
 Maer vooz alle hinders kwaed /
 In boossheden obstinaet.
 Dooz die vegten / stelen / sweiren /
 Geld verkwisten en vertieren /
 Die niet volder aen de wiet /
 Hun op straffe vooz-gezet.
 Dilt gy niet de roede smaeken /
 Op handen oft agter haeken /
 Maer daer van wezen bevyd /
 Draegt u eerlyk altyd.

Roem.

Die roemt op rykdom, eer en pragt,
 Die roemt op ys, van eender nagt,
 Want die eylaes! is heden ryk,
 Is morgen worm, aen en flyk,
 En daer is niet zoo wonder teer,
 Als 's werelds ydel pragt en eer,
 Die nu is hoog van grooten schyn,
 Kan by een uer ten onder zyn.
 Is 't dat gy zyt van goeden staet,
 Bedankt den Heer van zyn weldaet.
 Bid Godt, die zyt op aerden groot,
 Om groot te wezen naer de dood.

Roosten.

Ein kind, dat rooft zyn vleesch en brood,
 Dat is een lekker-beesten groot,
 Die niet en eet een boteruy,
 Oft 't moet op 't vooft oft in de voluy,
 Betoont dat het geen honger heeft,
 Saeruy hem luttel 't eten geeft,
 Laet dezen vassen eenen dag,
 Tot dat hy zonder roosten mag,
 En gy zult zien in zulk gebat,
 Dat het als zuyker smaeken zat.

E 3

Gy zyt den ryksten vorst, van die op aerde leven,
 Niet en behoort u toe, gy konz het al weg geven,
 Gy zyt van goad voorzien, en zilver voor gewis,
 Gelyk een groene padd', voorzien van pluymen is.
 Leeft lang, en gaet baest dood, uw naem zal eeuwig
 blyven,
 Men zal hem in een boek, zonder letters beschryven,
 Ik meyn' gy my verstaet, die niet myn reden vat,
 Veel menschen die zyn wys, als zy zyn wonder zat.

Regel.

In alle dingen die gy doet,
 Een regel onderhouden moet,
 Die u aenwyft de regte baey,
 Om noyt buyten de schreef te gaey.

Rekening.

Dit spreek-woord is gebruykt in alle vromd geweste,
 De kortste rekening die is de alderbeste,
 In alle koopmanschap, van alderhande goed,
 De kortste rekening een ieder pryzen moet.
 Veel als de raven doen, roepen Cras, morgen,
 Zy hebben tyd genoeg, en weten van geen zorgen,
 Waer door menig proces voortkomt met haet en wyd,
 Om dat de rekening niet geschied op haer tyd.
 Dit maer de wereld raekt, met Godt 't zyn ander
 zaeken,
 Men kan zyn rekening, met Godt niet duyfter masken,
 Alles is hem bekent, en klaar beschreven staet,
 Geen goed verholen is, nog geen bedreven kwaed,
 Menige stellen 't wyt tot bunne leste jaeren,
 Tot hun groot ongeluk, en eeuwig kwaelig vaeren,
 Kind, peyft welop uw ziel, gaet slaepen nimmermeer,
 Ten zy uw rekening, staet effen met den Heer.

Reyn.

Kind / zyt reyn in uwe zaeken /
 In uw handel / in uw spraeken /
 Want een zuiver reyn gemoed /
 Godt in zyne ziele voed.

Reyzen.

Allen dag moet ieder peyzen /
 Om naer d' eeuwigheyt te reyzen /
 Want wie 't leven heeft ontfaen /
 Moet eens dezen weg ingaen.
 Kwaelicht is den mensch vercheynen /
 Oft hy meet versfont weer heuen /
 Wy hebben geen zeker stand /
 Als in 't ander vaderland.

S.

Sacramenten.

Dier zyn zeven Sacramenten /
Wilt die in uw herte pzenen
Van Christus den mensch bereyd /
Tot hunne ziele zaligheyd.

Sagtmoedigheyd.

Een waere sagtmoedigheyd,
Haer in een goed bert verspreyd,
Hy is sagtmoedig wel gezint,
Die het kwaed met 't goed verwint.
Die zyn gramschap niet betoont,
Nog kwaedbeyd met kwaedbeyd loont.
Hy dobbel verdiensten krygt:
Die om Godt zyn onregt zwygt.
Want Godt houd zyn rust naer wensch,
In den sagtmoedigen mensch.

Saligheyd.

Hoe veel meer wy in dit leven /
Ons tot alle deugd begeven /
Hoe veel meerder saligheyd /
Word ons van den Heer bereyd.
Niet en moet den mensch meer agten /
Die en kan hy meer betragten /
Als eeuwig te zyn in vrygheyd /
Daerom oeffent u in deugd.

Schaemte.

Hebt een schaemt' door g'heel uw leden /
En sprecht nopt onkuyfliche reden /
De schaemt' is een peirle syn /
Door die jong van jaeren zyn.
En verstant by geen personen /
Die u groote vryndschap toonen /
Draegt aen hun respect en eer /
Gelyk van den eersten heer.
Dan te stout zyn / konit misgaen /
Die gebede nog alle daegen /
Dat'er vele zyn verstoet /
Om hun stoutheyd al te groot.

Schandael.

Schandaleus zyn zy, die leeren,
Liedekens vol van oneeren,

Die betoonen hoe 't gelaet,
Naer d'onkuyfliche minne staet.
Schandaleus zyn ook die daeden,
Om malkanderen te schaeden,
Die ingeven hoe men moet,
Stelen, rooven iemants goed.
Zy zyn schandaleus te agten,
Die in't minste hun niet wagten,
Van d'oneerelyke spraek,

Jae zelfs nemen groot vermaek:
Die andere tot kwaed verwekken,
En van alle deugden trekken,
Oft den weg maeken bereyd,
Die ons tot de zonden leyd.

Dees zyn meer als moordenaeren,
Gelyk ik u zal verklaren,
Want hy die het lichaem dood,
Al doet hy een zonde groot,
Hy en kan de ziel niet dooden,
Maer een schandaleuzen snooden,
Is een meerder schelm en fiel,
Want hy dood de arme ziel.
Die het kwaed en de boosheden,
't Zy door werken, teekens, reden,
Heeft gezaeyt in ander land,
Heeft verdient den helschen brand.
Kind die u zal oorzaak geven,
Tot een boos en zondig leven,
Zult gy vlieden als de pest,
Die de goede volgt, doet best.

Schoen.

Kind / zult uw schoens alle daegen /
Schoone byppen en afvaegen /
Dat men die niet vuyl en ziet /
d'En gestoten / d'ander niet.
d'En op d'hiel / half aen de voeten /
Want die u zoo zal ontmoeten /
Hy zal zeggen t'uwver spyt /
Dat gy luy / en eerloos zyt.

Schulden maeken.

Kinders / die jong schulden maeken /
Groote beuselers geraeken /
Die gaen spelen zonder geld /
Worpen haest in druk gesield,

ofte GULDEN A. B. C.

Zy ligt de praatke leeren /
Om met selen te verkeeren /
Om met leugens om te gaen /
Om een ander te verraaen.
Te bedzigen / te verdoen /
Door hun ongepeyst beloben /
Daerom / die geen geld en heeft /
Dat hy stil en sober leeft.
Want is 't dat gy komt te zorgen /
Tot betaeling moet gy zorgen /
Eer dat men / ik zegg' het plat /
Af speelt de broek van uw gat.

Schuyffelen.

Een kind, dat schuyffelt agter straet,
Als 'rin zyn huys oft venster staet,
Dat word gehouden door het land,
Voor een luyaerd, en ledig kwant.

Schuymen.

De kinderen die met 't schuym-spaen,
Van agter op hun poorte gaen,
Die steken bunnen neus bynaer,
Daer zy goed' reuken zyn gewaer.
Die op den schuyffel, op den beed',
In alle plaetzen loopen meed',
Die buyten huys smeerden de borst,
Die worden genoemt zoekt de kost.
En deze ziet men aen van verr',
Gelyk men doet de zeven sterr'.

Slaen.

Slaen / oft uyt genoegte begten /
Onder jonge malle knegten /
Maer uyt spel en tyd-verdwyf /
Zal u brengen tot gekyf.
Want zoo wie te sterk zal mypen /
Oft u maer verkeerdt zal grypen /
Het zal wezen haest vooz goed /
Tot dat volgen zal het bloed.
Daerom zult van slaen u myden /
Vreliken / streelen t'allen tyden /
Want gemeynelijk daer uyt /
Niet als ongemak en spruyt.

Slaepen.

Moet gy slaepen niet een ander,
Zegt uw kleeren by malkander,
En de zelve niet en stroeyt,
Selyk oft men 't maer-garb hoeyt,

Maer gy den Heer hebt gebedy,
Sact in 't beed' steekt uyt uw ledy,
Zonder liggen schreef en krony,
En geduerig vbedden ony.

Wenscht d'een d'ander 's Heeren zegy,
Dat'er zy good' zorg gedregey,
Door get keuisse-lyt en vrier,
Want den brand die is zoo dier.

Slinke-poot.

't Is leelyk voor een slinke-poot,
Van te snyden vleesch oft brood,
Van te schinken nog veel meer,
't Gaet tegen de wet van eer.
Wie dat met den slinke-poot diend,
Hy misdoet aen zynen vriend,
Wie iet met den zelve geest,
Word gehouden onbeleefd.
Hy en word geen hand genaemd,
Want hem maer een poot betaemd,
Met de regte hand dan leerd,
Waer dat gy gaet oft verkeerd,
Snyden, geven, en ontfaan,
Zoo zal het met eeren gaen.
Want van lang en ouden tyd,
Zyn de slinke-pooten benyd:
Niet te min in een ambacht,
Slinks en regts zyn, word geacht,
En in zaeken van gewin,
Want daer eenig konit ligt in.

Sonde.

Ronde niemant regt doorgrondey,
Wat een groot kwaed dat hy doet,
Wanneer hy valt in dood-sondey,
En verliest get hoogste goed.
Liever liet hy hem verplettey,
En verscheuwen d'uzent heer,
Dat hy zond' tegen de vbedtey,
Zet misdoen tegen den heer.
De sond' doet de ziele stervey,
Jae vrywilliglyk vermoed,
Zy doet 's Heeren vryndschap devey,
En doek open d'helsche poort.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd, Spelen.

Wat spelen dat men haeten zal,
Ende wat spelen by geval,
Want den boog moet niet altyd,
Zyn gespannen tot den sryd.
Altyd schryven, leeren, lezen,
Het zoud' zyn om zot te wezen:
Een kind moet hebben respyt,
Om te spelen op zyn tyd.
Daer toe zyn gestelde daegen,
Om te zoeken hun behaegen,
Met een getrouw mede-maet,
Ieder een naer zynen staet.
Al de eereyke spelen,
Zal den Meester u bevelen,
En die hy verbied op straf,
Zult u daer van houden af.
Kaetzen, bollen, toppen, springen,
Fluyten, luyten, ander dingen,
Naer de mode van uw land,
Die zult gy nemen ter hand.
En zoo gy hebt de talenten,
Kiest muziek of instrumenten,
Want zy dienen t'allen tyd,
U tot voordeel en profyt.
Schermen, spelen met de daemen,
Dit kan zomtyds ook betaemen,
Als den Meester zulks toelaet,
Ingevolgens uwen staet.
Men zal verbien zonderlingen,
De kaert' en de teirelingen,
Alle spelen van hazaerd,
En dat groote droefheyd baerd,
Zult in 't spel u eerlyk draegen,
Dat niemant van u kan klaegen,
Schreeuwt, nog tiert, nog kyft, nog liegt,
Nog uw' mede-maet bedriegt.
En 'tgen' is het aldermeeste,
Toont u altyd blyd' van geeste,
Noyt verandert van gelaet,
Oft het wel oft kwaelyk gaet.

Spiegel.

U zelden door den spiegel kent,
Ziet oft uw ziele niet is gescheent

Als gy op uwe schoonheyd let,
Heeft oft gy zyt van binnen met,
Wat helpt, gy voor de menschen blinkt,
Als gy voor uwen Scheppeer stinkt.

Sprekken.

In het spreken, 't zyn gebreken,
Wanneer gy by niemant zyt,
Van te klappen, van te snappen,
Ten zy gepraegd op zyn tyd.
Laet de ander, Met malkander,
Spreken hinnen reden woord,
Zonder zeggen, oft overleggen,
In gijn zaken 't minste woord.
In 't verhaelen, zult niet faelen,
En zeggen: 't en is zoo niet,
Oft het waere, Openbaere,
Scheel, anderszint' geschied.

By zult u zelden noyt misgaen,
Wanneer gy spreekt een ander aen,
Te weten een man van respekt,
Van hem te zeggen weet gedeekt.
't Is onbekend, 't mag niet geschied,
Wie hooger is, die moet gebied,
Maer weet zelf met den hoofde bloot,
Als gy zyt by perzoonen groot.
Ten zy niemant tot twee-maal, zeyd,
Uw hoed niet op den hoofde leyd,
Als dan niet oorlof 't mag geschied,
Al mederbuigen voor de leyd.
Zegt ook uw woorden twee-maal niet,
Selyk dit zomtyds wel geschied,
Te weten spreken op deeb' maet,
Verstaet gy my: gy my verstaet.

ofte GULDEN A. B. C. Spreek-woorden.

1. Niet zoo gemaklyk als op zyn uer' gaen slaepen,
2. Want den nagt is van Godt, tot onze rust geschaepen,
3. Gaet wandelt waer gy wilt in alle vremd geweste,
Een wooninge van peys die is de alderbeste.
4. Dat men zyn nood-druft neemt in des Heeren begeeren,
En men mag maetelyk dat hy verleent verteeren:
5. Den eenen leeft in vreugd den anderen in pyne,
Het is een groot geluk geboren wel te zyne.
6. Het oude spreek-woord zegt met wie gy zult verkeerren,
Gy zult gemeynelyk zyn aerd en gangen leeren.
7. Die neerstig is in 't werk word van ieder geprezen,
Nogtans den boog moet niet altyd gespannen wezen.
8. Let wel met wie gy spreekt, vriend oft vremd gezellen,
9. Daer 't herte vol van is zal u den mond vertellen.
10. Gy moogt zoo veel gy wilt uw vriend een zaak waerschouwen,
Daer de natuer naer trekt 't is kwaed om wederhouwen.
11. Die dobbel is van hert, geveynst, en valsch van gronde,
Heeft menig mensch gepaeyt alleen met zynen monde.
12. Leert deze lesse wel gy moogt die wel onthouwen,
Dat die iemant bedriegt' niet veel is te betrouwen.
13. Aenmerkt eens die buyten maet goed en geld verkiezen,
Dat zy gemeynelyk geld, vreugd, en eer verliezen.
14. Menig die vyand is die schynt vriend in uw oogen,
't En zyn geen vrienden al die een zoet wezen toogen,
15. Wanneer gy zyt in vreugd de droefheyd schynt te borgen,
Want naer een blyden dag komt wel een droeven morgen.
16. Gy moet in tyden zien wat liefd' oft zal misgaegen,
Want menig hun mis-val maer al te laet beklaegen.
17. Uw betrouwen op Godt moet gy in droefheyd stellen,
Zy doen hun ziele leed die hun te zeere kwellen.
18. In lyden en verdriet, in weedom en in pyn,
Een ieders ongeluk denkt hem het meest te zyn.
19. Menig geduerig slaeft, te bouwen naer zyn zinne,
En 't is kwaelyk gebouwt een ander woont' er inne.
20. 't Geschiedt nog allen dag in dorpen, en in steden,
Zoo menig dorp en stad, zoo menig vremde zeden.
21. Menig in 't herte lyd, meer als den mond kan spreken,
Men ziet niet een ieders ellenden en gebreken.
22. Een die in deugden leeft zal een goed' faem verwerven.
Die deugdelyk hier leef zal deugdelyk ook sterven.
23. Het is zeer schaedlyk met vrienden staen in twisten,
Beter goed' vrienden zyn, als gelden goed in kisten.
24. Print ook in uw gemoed di loffelyk artykel,
Schouwt kwaeden raed, blyft t'huys zoo schouwt gy veel perykel.
25. Daer en is niet beter om schouwen 't zondig leven,
Als vreezen uwen Godt en voor zyn wetten beven.
26. Zyt edel, wys en groot in al des' werelts perken,
Niemant die meer bezit als zyn deugd en goed' werken.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

27. Wy moeten als fenyn de ledigheyd versmaeden,
Want ledigheyd die doet de menschen vele schaeden.
28. Ziet met wie gy verkeert, oft 't zal u naermaels rouwen,
Want die het pek aenraekt, zal van de vlek' behouwen.
29. Waer-zeggers, en zulk volk zult als de pest vlieden,
Niemand als Godt en weet wat ons eens zal geschieden.
30. Geloofst niet al te veel, daer word zoo veel gelogen,
Hy die te veel geloofst, word ligtelyk bedrogen.
31. Men moet altyd zyn woord zoo verre men kan, houwen,
Die in beloften faelt en is niet te betrouwen.
32. Geen zoo verheven stam en zoo gelukkig huysken,
Dat zig beroemen kan te wezen zonder kruysken.
33. In zaeken van gewigt, zoekt voorzienigen raede,
Als 't kalf verdrongen is, men vult den put te spaede.
34. Beter smaekt luttel drank en spys mer goeden apetyten,
Als grooten overdaed die niemant doet profyten.
35. Naer daegen overschoon volgt dikwils zeer vuyl weder,
't Geluk en ongeluk gaet gelyk op en neder.
36. Gy die in voorspoed zyt en wilt niemant verkleenen,
Want hy die vooren lacht kan naederhand ook weenen.
37. Veel meer als goed en geld is weerd een goeden naeme,
Ter wereld niet zoo schoon als eerlyk van faeme.
38. Niemand belotten kan de tong kwaelyk te spreken,
Een mes word niet gemaakt om iemant dood te steken.
39. Het treuren niet en baet, het zugten en het kryten,
Want die hem zelven kwetst, hy moet 't zyn zelven wyten.
40. Leeft met een iegelyk in vollen peys en vrede,
Aen uwen naesten doet, zoo gy wilt men u dede.
41. Hy die in armoed' leeft, zal zynen nood uyt spreken,
Aen eenen gierigaerd zal alle ding' ontbreken.
42. Het is een groote zaak de gramschap t'overwinnen,
Maer 't is een meerder zaak die stellen uyt de zinnen.
43. Die een grammoedig mensch berispt van zyn gebreken,
Heeft geene magt op hem 't is meerder vier ontsteken.
44. Daer is geen meerder troost in tegenspoet t'ontmoeten,
Als dat ons droevig hert een vriend komt te verzoeten.
45. Het gene den mensch noemt verdriet en swaere ellenden,
't Zyn gaeven van profyt, die ons den Heer wilt zenden.
46. Hy die vertroosten zal den armen in dit leven,
't Is aen den hemel zelfs weldaet ter rente geven.
47. De vliegen zal een Prins van zyn aenzigt verjaegen,
Maer van zyn ooren niet, die kwaelyk overdraegen.
48. Niemand en is bekwaem om ander te regieren,
Die niet gehoorzaam is, aen reden en manieren.
49. Een vort die in zyn ryk wilt weten goed en kwaeden,
Hy moet vergeven ligt de aengedaen misdaeden.
50. Die arm zyn van natuer en moeten hun niet schaemen,
Maer als het liegt aen wil verdienen duyzent blaemen.
51. Die in wellullen leeft zal naer een kort verhaeyen,
Proeven van zync vrugt de welk hy hier zal zaeyen.

ofte GULDEN A. B. C.

52. Wanneer dat kwaelyk zyn de rykdommen verkregen,
Daer in is korte vreugd gemeenelyk gelegen.
53. Den mensch die zig vertrouwt en steunt op zyn rykdommen,
Gy zult hem voor zyn dood ten onderen ook zien komen.
54. Het gen' gy zwygen moet, zorgt om uw tong te spaeren,
Gelyk gy zorgt voor 't geld dat gy hebt te bewaeren.
55. Daer is geen meerder regt, als zelfs te moeten lyden,
't Gen' men een ander heeft bevolen op zyn tyden.
56. Die in gezontheit wilt, en ook in vrede leven,
Hy moet van tyd tot tyd werk aen zyn lichaem geven.
57. Die uyt'er herten werkt zult hem noyt hooren klaegen,
Van te grooten arbeyd oft van de lange daegen.
58. Geen mensch ter wereld is arm in goed en rykdommen,
Die niet en tragt tot eere oft eenig staet te komen.

Staet.

Wilt gy aenbeelden eenen staet,
Om raed eerst by den Heere gaet,
Bid zyne Moeder hovendiey,
Op dat 't al zoudt wel geschiedy.

Stout.

Een kind, te stout en te vermetely,
Zal noyt geen vette zoppen stey,
Vlog niet ligte drinken wyen,
Sarcron leert bekeefs te zyn.

Student

Wilt u nu meer neerstig tooney,
Soen gy by uw meester zyt,
Om u zelven te verschooney,
Olt wel op een ander tyd.
Zoekt ook om met u te speley,
Eenen wyzen mede-maet,
Aen wyse gy u zult bekeley,
Om te hebben goeden raed.
Gelyk stinkende privaaty,
Die verkeerde wyzen gaey,
By verfoeyen zult en gaetey,
Eer gy zyt van gin verrey.
By en zult niet maken vboordy,
't En zy dat de Letteren racht,

Olt de pest vlied de discoorden,
Doyt eerst geen vershillen maekt.
Leert, begrypt, en wilt onthouwen,
't Gen' men toont met ligtigheyd,
Spreekt klaar uyt zonder verflaumeny,
Olt de reden die gy zeyd.
Zyt beschaemt tot aen uw kackey,
Olt gy niemant hooger ziet,
Soet uw best om voort te rackey,
En spaert uwen arbeyd niet.
En verstoort u geender tyden,
Olt men u berisping geeft,
Moet verheugen en verlydeny,
Door 't vermaenen zeer bekeef.
Oleent in 't minste geen bekegeny,
Wanneer dat u niemant pryft,
Maer wilt him eegensie draegy,
Een oodmoedig gert bewyft.
En wilt met geen haestighedeny
Leeren uw best oft gy faelt,
Maer gy moet wat tyd bestedeny,
Dyt oft zeb-maet dit hechtaet.
Dind gy niet sustiel geschreyen,
Een spreek-woord, gelykenis,
Macht een teeken daer benebey,
Dat er niet t' aenmerken is.

Leest Boeken van goede facme,
 Die van ieder zyn geagt,
 Maer in geen van kwade naeme,
 Zult gy stellen uw gedagt.
 Eydelyk zult u verwekken,
 Tot de Studien niet volgt,
 Van 't kwaed gezelschap trekken,
 Bid Godt u gebenedyd.

Sweiren.

Kind, zult uwe tong besnyden,
 Van te sweiren t'allen tyden,
 't Is een vlekke voor een kind,
 Van de minste die men vind.
 Zult uw mede-maets bekyven:
 Die zulks komen te bedryven,
 Hun gezelschap g'heel verlaet,
 En noyt met hun spelen gaet.

Swemmen.

Schippers-jongers, water-ratten,
 Matie-klemmers g'lyk de katten,
 Swemmen kan zomtyds in nood,
 Hun bevryden van de dood.

Maer die hier op platte landen,
 Verr' zyn van de water-stranden,
 Leeren swemmen niet veel baet.
 Maer vol ongelukken staet,
 Hoe veel leeren niet verdrinken,
 En als steenen onder zinken,
 Dog wanneer het is geschied,
 't Naer beklaegen helpt'er niet.
 Of de ouders weenen, zugten,
 Maeken duyzend ongenugten,
 Wenschen om hun geld en goed,
 Te vergeefs is't wat men doet.
 Daerom kind, zult swemmen haeten,
 Wandelt liever op de straeten,
 Wandelt liever op het veld,
 U noyt in perykel stelt.

Swygen.

Uw woorden kind, een schaele maekt,
 Dat uw tong in den val niet raekt.
 Wie zyn mond en zyn tonge spaert,
 Zyn ziel van groote vrees bewaert.
 Den welken veel spreekt zonder nood,
 Doet aen de dewgd een schaedde groot.
 Want die veel spreekt, zyn ziel doorsnyd,
 En baert aen menig haet en nyd.
 Daerom stil-swygen dat is goed,
 Ten zy den nood u spreken doet.

T.

Tafel.

Zo gy moet de Tafel stellen,
 Let voor wie het wezen moet,
 Door wat heeren, wat gezellen,
 Hoe veel dat'er zyn begroot.
 Telt voorzigtig al de stoelen,
 Volgt de groote van 't Buffet,
 Wilt een glas door ieder spoelken,
 En die schoon van zyden zet.
 Met de kammen ende flasschey,
 En een zuyver water-bak,

Om de glazen te herwasschen,
 Oft de handen met gemak.
 Legt voor al het Tafel-laken,
 't Zout moet eerst op Tafel staken,
 Waght u van het duyvl te makeken,
 En 't moet eerst van Tafel gaken.
 Legt taillooren en servetten,
 Het brood aen de linker hand.
 Messen, lepels, en forchetten,
 Legt men aen de rechter hand.
 Om de Tafel te dekkenen,
 En te schikken wel de spyd.

Volgt daer in des landt manieren,
 Draegt den Rok zyn goed adyrt,
 Zult u van te storten vbagten,
 Eenig wet, oft bier, oft vbyy,
 Oft gy zult aenhooren klagten,
 Van de gen' bedroopen zyn.
 Staect een flap van de perzooney,
 Door vbie dat gy schinken moet,
 Siet maer die roepen en tooney,
 Op dat gy niet ander doet.
 Zult de Priesters dienen dooney,
 En d'eerste van qualiteyt,
 In 't geven van schoone taillooney,
 En dan rond elk zyne leyt.
 Maer men zal de gratis zeggen,
 In 't af-weeren van de spyd,
 Wilt de keenen gracken leggen,
 In een mandeken preeyt.
 d'Over-spyde zult gy draegen,
 Aen den kok, oft keuke-mejd,
 Maer 't den meester zal behaegen,
 Daer de plaetze is toe-beeyd.
 Op get ander zult gy letten,
 Het moet eerst van Tafel gaken,
 Dat gy eerst kwam op te zetten,
 't Is genoeg voor die 't verstaen.

Aen den Tafel-diender.

Voor vrende oft vriend,, Voor wie gy diend,
 Uw tonge snoert,, En niet en roert,
 Zoo gy zyt wys,, Van drank oft spys,
 Naer 't is gedaen,, Hoe 't heeft vergaen,
 Was'er een woord,, Van mis-accoord,
 Swygt altyd stil,, Is't dat gy wil.
 Zyt fraey gezet,, Onthoud dit wel.
 Hoe dat een kind aen tafel diend,
 Met vader, moeder, oom oft vriend,
 Oft dat get is te gast genoot,
 Met ander vrende lieden groot,

Hoe dat hy gen in dit geval,
 Zeer vbyt en eerlyk draegen zal.

Eer dat gy zyt neer-gezetten,
 Aen de tafel om te eten,
 Gy moet zyn in kleeren net,
 Naer betaemen op-gezet.
 Kamt uw hayr, en walt uw handen,
 En uw voor-hoofd en uw tanden,
 Kort uw nagels, vaegt uw schoen,
 Stelt u op een goed fatsoen.
 Wilt in 't stil uw water maeken:
 Oft is 't nood de broek ontschaeken,
 Op dat gy niet buyten tyd,
 d'Eerste van de tafel zyt.
 Staet heel regt zonder vertreden,
 Als den Heere word gebeden,
 En met ongedekten hoofd,
 Ook wanneer hv word geloofd.
 Daer-en-boven zult gy wagten,
 Van een plaetze te betragten,
 Van te zitten met'er spoed,
 Eer als dat het wezen moet.
 Maer gy moet oodmoedig zoeken,
 Stil te wezen aen de hoeken,
 Tot zyn plaetze een ieder heeft,
 U tot zitten niet begeeft.
 Voorders moet gy wel opletten,
 Den hoed niet op 't hoofd te zetten,
 Stil te zitten, d'handen regt,
 Voor u op de tafel legt:
 Want 't ten zoude niet betaemen,
 Dat uw handen waeren t'zaemen.
 d'Ellebogen op de knien,
 Is oneerlyk om aenzien.
 d'Handen in den schoot te houwen,
 Is zeer leelyk om t'aenschouwen,
 En het is niet zeer eerbaer,
 Krauwen, schraeven, hier en daer.
 Zit heel regt op uwe stoelen,
 Zonder leunen ofte woelen,
 Nu op d'een, en d'ander bil,
 Want men dient aen tafel stil.
 Gaepen, geeuwen, d'handen rekken,
 Zyn zeer groote leegaards trekken,
 En te zitten gekruys-kniet,
 Deugt voor jonge lieden niet.
 Gy en zult geenziens betoogen,
 't Zy met gelten, wanden, oogen,

Dat gy groot van honger zyt,
Want dit beleefdhed bestryd.
Gy zult lest de spys aenraeken,
Zonder smekken, zonder smaeken,
En niet zoppen twee mael 't brood,
Dat doen mannen die zyn groot.
Wagt u van de groote brokken,
Met'er haelten in te slokken,
d'Hand te stellen in 't plateel,
Voor dat uw mond yst is heel.
Met dry vingers zult gy grypen,
Zonder vinnig in te nypen,
En zult uwe hand verbien,
Te nemen van ander lien.
Heden men eet met forchetten,
Die men u zal vooren zetten,
En is 't dat men 't niet en doet,
Dus uw hand gebruyken moet.
Zult voor niemant iet aenraeken,
Lepel, mes, brood, ander zaeken,
Maer zult vraegen zeer beleefd,
Op dat men het zelve geeft.
En die iet aen u zal geven,
Zult hem danken daer beneven,
Ook in 't geven en ontfaen,
Den hoed niet zyn af gedaen.
Bovendien her zyn gebreken,
Stom te ziten zonder spreken,
Toont u met een bly gelaet,
Als een die ten trouw g gaet.
't Is geen eer ook veel te klappen,
Veel te schreeuwen, veel te snappen,
Houd de middelmaet in al,
Ieder een u pryzen zal.

Die honger heeft, Eet dat men geeft.

't Zyn krankheden van te vzaegen /
't Een meest is naer uw behaegen /
Daementlyk / naer uwen heesly /
Eenig wel gekokte vleeschy.
En 't zyn groote lekhermen /
Dan het eten te besnyen /
En als men uytdeelt de spys /
Te wezen in't nemen bys.
Sy en zult noyt refuzeren /
Dat men u zal presenteren /
Al en staet het u niet aen /
Sy moet het beleefd ontfaen.

Zult de spys noyt weer leggen /
Oft met luyder stemme zeggen /
Ik mag nog haes / nog konyn /
Oft het moet gebzaeden zyn.
Ik en zond' niet konnen eten /
Daer anjupus zyn ingesmeten /
Peper / noten van muscaet /
Want zulks my niet aen en staet.
Dit zyn onbedagte reden /
Sy moet u houden te vzaeden /
Oft het zerp is / zuer oft zoet /
't Moet u wezen even goed.
En waer 't dat eenige spyz /
Deben uwe maeg opryzen /
En maekt daerom geen gebaer /
Laet het vooz u liggen daer.
Sy zult ook u zelve wagten /
Dan het een te misagten /
Oft te pryzen buyten maet /
Wel gekokt en delicaet.
Houd wel gemanerde zeden /
Blied en schontyt de gulzigheden /
't Is byl / de hand by den mond /
En dan in't plateel terstond.
In het eten wagt van smekken /
Gelyk als de karpels bekken /
Oft te slappen als een zwyn /
't Eten roep als een konyn.
Sy zult ook geen beenen knaegen /
't Eten mondvol d'hand afvaegen /
Dingers lekken / oft tallooz /
En word niet geagt oozbooz.
't Is oneerlyk ook bevonden /
Dan te blaezen 't allen stonden /
Ieder lepel dat gy eet /
Uyt vzeze van tonge leet.
Maer gy moet het laeten hoelen /
Tot dat gy bind naer geboelen /
Dat nog maeg / nog ingewand /
Dooz de spys kan zyn herbzand.
't Een g hebt uyt 't plateel genomen /
Mag niet meer in't zelve komen /
't Zy wat is / oft vleesch oft zop /
Dat moet gy stil eten op
Oft wel laeten vooz u leggen /
Men zal u geen oneer zeggen /
Dag een stigtig erbaer man /
Neemt maer dat hy eten kan.
Zult ook in't plateel niet zoppen /
Dag uw booz oft vleesch in doppen /

Doen in't zout-bat ieder keer /
Als gy neemt een brokshen weer.
Neemt een lepel naer behooren /
Neemt wat zop op uw tallsooren /
En zout met de point van 't mes /
Dienstig is u deze les.
En zult ook geen beenen knaegen /
Oft wel die in stukken slaegen /
Om het mark oft ander vet /
't En is niet aen tafel net.
Maer gy moet het vleesch af-snyden /
Op uw tallooz / wat van zyden /
En dan met forchet oft hand /
Doen passeren dooz den tand.
Lepel / mes / oft vingers lekken /
Dit zyn bedel-mansche trekken /
Dit nog veel erger luyd /
Het plateel te vaegen uyt.
't Zop te dinken daer beneven /
Da'er ober is gebleven /
By gezeten erbaer lien /
't Is belachelyk om zien.
Iet vets aen de dwaale vryben /
Is ook een zeer byl bedryben /
Dingers / lepel / mes / forchet /
Daegt die al aen uw zervet.
Zult uw booz snyden / oft bryken /
Dat gy in uw mond moet sicken /
Dyt niet als een bedelaer /
Als oft 't in een appel waer.
Zult niet zuyveren uw tanden /
't Zy dooz penn / mes / stok oft handen /
Oft de zelve zuygen uyt /
Dat het geeft een groot gekynd.
Den mond spoelen vooz de lieden /
Die gy alle eer moet bieden /
Aen de tafel; maer daer naer /
't Mag niet zyn in't openbaer.
Hoesen zeer / de maeg ophaelen /
Den neus snuyten aen de dwaelen /
Oft wel anders vooz de lien /
En mag nimmermeer geschjen.
Dooz men zal aen d'ander schinken /
Zult niet vzaegen om te dinken /
En wanneer gy dinken wil /
Zult het vzaegen in het stil.
Dinkt een glas zonder verdoeben /
Zonder twee bys-mael te vzoeben /
Oft te maeken een gesmek /
Als een grooten lekher-bek.

Let van iemant aen te spyzken /
Die 't glas naer den mond gaet sicken /
Wagt tot hy gedronken heeft /
Eer dat gy hem reden geeft.
En dinkt ook geen groote teugen /
Te gen natuer en vermenygen /
Zoo dat gy dan blaezen zult /
Zynde met den drank verbult /
Zoo elk moet de glaesen klinken /
En iemants gezonthed dinken /
Als het wezen zal uw toer /
Wilt niet zitten als een boer.
Maer staet regt wat neer geboogen /
Met den hoed af / en houd d'ogen /
Maer hem die moet zyn gegroet /
Hun gebod en eysch voldoet.
't En waer dat zy groute glaesen /
Zouden willen uyt doen blaesen /
Kond hun zeggen dezen vonk /
My versehoont / ik den te jonk.
Zoo de tafel lang byst dueren /
Dat het is ontrent de uren /
Dat gy buyten hups moet gaen /
Zult beleefdelyk opstaen :
En Godt dankzegging betoonen /
Daer naer groeten de perzoonen /
Het eerbieding gemanier /
Die gy zyt veroblyert.
Daer dit moogt gy niet vergeten /
Als gy zyt genood om 't eten /
Hoe / en op wat een satzoen /
Dat gy zult den ingang doen :
Men acht u vooz eenen loeten /
Is 't dat gy mist in het groeten /
En niet d'eerste eer toedzaegt /
Aen hem die u heeft gezaegt.
Priesters en ander perzoonen /
Zult gy naer hem eer betoonen /
Die zyn van het Magistraet /
Ieder een naer zynen staet.
Ik en wil geen uytleg maken /
Hoe gy moet het mes aenraeken /
't Vleesch dat men op tafel zet /
Hoe het wezen moet ontiet.
Hoe gy de gebzaeden dieren /
Zult uytdeplen in quartieren /
't Zy pryys / haes oft konyn /
't En kan u niet dienstig zyn.
Wat het beste is om te eten /
Dat en moet gy nog niet weten /

Niet te min 't en is geen kwaed /
Als men hem daer aen verfaect.
Sy zult dit in tyden leeren /
Is 't dat gy verkeert met Heeren /
Geeft nu Godt levens termijn /
't kan nog al beschyden zyn.
Ook van vifch / fruyt / confitueren /
Want het zoud' te lange dueren /
Dog een kind in dit gebal /
Ander daer van dienen zal.

Tappen.

Die jong tappen hier en vbyn,
Sikwilt groote zuyver zyn.

Taerte.

Kindert al z' Caeten ftey,
Sy en kunnen fcarpen niet,
Sit nu dienftig g'm te vbetey,
En ten baert g'm geen verdriet.

Tegen-zeggen.

Kinders / die veel tegen-zeggen /
En de redens weder-leggen /
Wanneer men hun fwagen doet /
De verdienen met'er fpoed.
Men moet zonder veel te zeggen /
De roed' op hun billen leggen /
Want al hadden zy nog regt /
Docten fwagen als men 't zegt.

Tegenfpoed.

Gelyk met vreugd den Wyngaerd groeyd,
Al is 't dat men zyn ranken fnoeyd,
Zoo groeyd de ziel in deugd en goed,
Gefneden door den tegenfpoed,
Die tragt naer zyn eeuwig geluk,
Zyn ruft is tegenfpoed en druk.

Tyd.

d'Onderzoekers der secreten,
Philofophen en Poëten,
Schryvers, groote konftenaers,
En vermaerde Schilderaers,
Van d'alder wyfte verftanden,
Die inhouden 's werelds banden,
Hebben druppels veel gefweet,
En den waeren tyd befteed.

Om natuer, en 't waer bedryven,
Van den tyd regt te beschryven,
Maer niemant die was, oft leeft,
Is 't ons goeden uytleg geest.
Want al peyzen overdenken,
Zaegen zy hun daegen krenken,
Den tyd komt en zy vergaet,
En blyft nog in d'eeriten flaet.
Houd den tyd zeer hoog in waerden,
Niet zoo koftelyk op aerden,
Want den tyd in deugd volbragt,
Word zoo veel als goud geagt.
Ach! hoe dier moet hy dan wezen,
Den tyd kan noyt zyn geprezen,
Godt en kan niet zyn gevat,
Nog den prys der tyd gefchat.
Met den fchat van heel de wereld,
Hoe ryk, en hoe fterk bepeird,
Wie kan uytkooppen 't refpyt,
Van alleen'lyk een uer tyd.
Goed en geld, is zonder kragten,
Den tyd zal voor niemant wagten,
Den tyd gaet geduerig voort,
En naer geene menschen hoort.
Koningen, oft bedelaeren;
Den tyd nimmermeer zal spaeren,
Vyand en heeft hy, nog vriend,
Ieder word gelyk gediend.
Het moet voor den tyd al buygen,
Zoo als ieder kan getuygen,
Daer en blyft niet in zyn flaet,
Maer al door den tyd vergaet.
Daerom die nog zyt in t leven,
Let hoe uw tyd word verdreven,
Want den dag die is vergaen,
Zal niet meer in wezen flaen.
Stierd uw ziel en al uw zinnen,
Om Godt zuyverlyk te minnen,
Terwyl dat gy hebt den tyd,
En dat gy in't leven zyt.
Als den tyd u zal ontbreken,
't En helpt niet om tyd te fmeken,
Ziet eer dat den tyd vervliegt,
Dat den tyd u niet bedriegt.
Waer't dat de verdoemde zielen,
Die in't pek en zulfer krielen,
Konden hebben van den Heer,
Maer een perken en niet meer,
Om hun zonden te beklaegen,
Geirn' zouden zy verdraegen,

En ook de buyk-pyne verjaegd,
En die van weeke maegen klaegd,
En ander zeeeren: 'k zeg' als vriend,
Toebak geen jonge kinders diend.

Toe-naemen.

Geben malkanderen Toe-naemen /
Dit en is niet naer betaemen /
Hier uyt fpuyt gemeyn'lyk kwaed /
Gramfchap / nyd en grooten haet.
Kwaede wenfchen / begten lippen /
Zoo men dikwils ziet beduyben /
Daerom geenen naem en geeft /
Als die men in 't Doopzel heeft.

Tongé.

Uyt de Tonge, de Docturen,
Plagten goed oft kwaed te fpeuren,
Oft het lichaem is gezond,
Oft met kwaelen veel doorwond.
Uyt de Tong, kent men de lieden,
Hunnen handel, en gefchieden,
Oft zy zyn van goeden naem,
En beminnen hunne faem.
De fpraek, is een beeld van 't leven,
Die kan goede kennis geven,
Al wat ieder een behaegd,
En in zynen boezem draegd.
Eenen zot, fpreekt zottigheden:
Eenen wyzen, goede reden,
Uyt des herten overvloed,
Spreekt den mond uyt kwaed oft goed.
Kinders, gy zult uwe Tongen,
Van jongs houden wel gedwongen,
Dat gy door de zelve niet,
Komt te vallen in verdriet.
't Gen' gy hoort van ander zeggen,
Dit moet gy gedolven leggen,
Gy en moogt 't niet zeggen voort,
't Gen' gy van een ander hoort.
Socrates gaf dees goede flaegen,
Dat men beter zoud verdraegen,
Op zyn Tongen kolen heet,
Niet bewaeren het fecret.
Gaf men geld van Tongen-lappen,
Menig zouden zoo niet klappen,
Het zoud kosten te veel geld,
Om altyd te zyn herfteld.
Dog wat zonden en gebreken,
Komen van kwaelyk te fpreken?

Ieder een de pynen fel,
Die zyn, en geweest in d'hel.
Maer den tyd die is verlopen,
Het is al te laet geroopen,
Het is al te laet beschreyd,
En dat inder eeuwigheyd.
Print dit wel in uw memorie,
Gy kont winnen 's Hemels glorie,
En van 't kwaed vergiffenis,
Voor de ziel uyt 't lichaem is.
Maer als zy is uyt getreden,
Te vergeefs zyn uw gebeden,
Want zy door u eygen dan,
Niet het minst verdienen kan.
Nu kan men om al zyn kwaeden,
Den Heer bidden om genaeden,
Wy hebben tyd in overvloed,
Om te winnen 't eeuwig goed.
Dog! hoe veel hun tyd verliezen,
In het aerds vermaek, en kiezen
De welluft en ydelheyd,
Dit moet blyven ongezeyd:
Want om alles t'onderzoeken,
Men zoud fchryven duyzent boeken,
Kind, myn wensh is dat g'in deugd,
Uwen tyd volbrengen meugd.

Toebak.

Al word'er bedendaegs meer geld,
In den Toebak alleen befteld,
Als in Wyn, Bier, en Brandewyn,
Volgens dat het kan gecyffert zyn.
Al is 't dat men misagt een man,
Die bedendaegs niet fmooren kan,
Al is 't dat beden in 't gemeen,
Het Vrouwe-volk fmoort onder een,
Nog dat'er onder geenen flaet,
Den Toebak kwaelyk is verfmaed,
Al dient hy voor een medecyn,
Voor die ziek en gekwollen zyn.
Voor die gekwetst zyn en bewond,
Al is 't dat hy geneest terfont,
En voor de gen' die zyn verbrand,
Het zy aen voeten oft aen hand.
Hy is voor mild en longer goed,
En ook de tand-ryn hy verzoet.

Daer is geen feyn oft sweerd,
Dat meer als de Tonge deerd.
Daerom de vreeze des Heeren,
Die moet u het swygen leeren,
Zegt Heer myne Tong bewaert,
Dat myn ziel niet kwaelyk vaert.

Traeg.

Beel kinders zult gy bemerken/
Nap van tanden / traeg in 't werken/
Die gy boorder niet en zond/
Als dat gy hun snippen kond.
Die zyn traeg om te gaen slaepen/
Oft zy geentwen / oft zy gaepen/
Traeg om 's moegens op te staen/
Al roept men geduerig aen.
Die wel zonden zonder gekiken/
In een uer een kous aantrekken/
Die hebben de meeste pyn/
Om gekleed / gekaamt te zyn.
Traeg om te gaen naer de scholen/
Oft het thien-mael woerd bevolen/

Vallen.

Zie die al te veel betrouwen/
Ligt geraeken in denoutwen/
Den wyzen die vreesst het kwaed/
Daer den boozen overgaet.
Onbeveestheyd doet hun malen/
En in groote zonden vallen/
Die niet steunt op eygen magt/
Dreesst den Heere dag en nacht.
Dezen die zal wel bemerken/
Dat Godt hem in alle werken/
Die misdoen / niet spaeren zal/
En zal schroomen booz den val.

Valsch.

Met geen valsch woord,, Uw ziel doorboord,
Spreekt dat is klar,, Regtveerdig waer,
Geen menscb bedriegt,, Oft wel bedriegt,
Een reyne spraek,, Geeft Godt vermaek.

Vasten.

Vasten dat is een af-suyden,
Van zyn lusten, van verblyden,
't Is een magt en wederstaen,
Zyn eygen natuer gedaen.

Traeg als de school is gedaen/
Om weder naer hups te gaen.
Traeg om te gaen naer Sermoenen/
Daer schijnt loot / in hunne schoenen/
Om te gaen hoooren een Mis /
Dit hun meeste traegheyd is.
Maer zy van geen traegheyd weten/
Aen de zoppe-teel gezeten/
Als de klolike noene luyd/
Dan bliegt haest de traegheyd luyt.
Om te eten / om te dzinken /
Zy en hebben geen vermincken /
Zy verliesen noyt hun deel /
Aen de tafel in 't plateel.
Om de traegheyd af te lezen /
Daer moeten maer wiffen wezen/
Die doen plopen langst hun vel /
Zy zonden haest springen wel.
Dit verdienen zulke kwanten/
Die niet doen als lanterfanten/
Diet zoo schoon als neersichtigheyd /
Die des kinders lof verspreyd.

V.

't Is een vleeschelyk af-sterven,
Die doet kwaede droomen derven,
't Is een schoonheyd van 't gebed,
Die de ziele zuuyver zet.
Zy verjaegt de kwaede lusten,
Die den mensch aendoet onrusten,
Spot met opgeblaезentheyd,
Bemind de oodmoedigheyd,
Doet zyn eygen zelve kennen,
En zig tot de deugd gewennen,
Vasten s'Hemels blydschap is,
Der zonden vergiffenis.
Vasten doet het hert bewegen,
Maekt de ziel tot Godt genegen,
En maekt den mensch rustig leest,
Vasten de gezondheid geeft.
Den vasten verheft de zinnen,
Doet ons veel by Godt verwinnen,
Verwerft Gods bermhertigheyd,
Baend den weg der zaligheyd.
Vasten is de dood der zonden,
En een hulp der deugd bevonden,
't Is den peys van het lichaem,
d'Er der lidmaeten te zaem.

Het vercierzel van he leven,
Die magt aen de ziel kan geven,
Vasten is een bolle-werk,
Voor de zuuyverheyd heel sterk.
Is den glans der heyligheden,
En de wysheyd der wysheden,
Daerom kind van uw jongheyd,
Vast, bemind de zoberheyd.

Vegten.

Die genegen zyn tot vegten/
Nyt men booz verioeren knegten/
Niemandt hun verheffen zal/
Maer elk vreesst hun ongebal.
Die om 't minste woord te spreken/
Snippen / schoppen / slaen en stieken /
En al-omme waer zy gaen/
Willen d'haen zyn van de baen.
Die onwozel vzeindelingen/
Zonder redenen bespringen/
En niet anders doen als kwaed/
Godt die strafte hun boeg oft laet.
Oft men ziet hun kwaelyk vaeren/
En eens komen in beswaeren/
Maeken aen een ongeluk/
In verdziet oft swaeren dyk.
Zoo hy wilt Gods straffe blieden/
Doet dat gy wilt u geschieden/
U gerust en eerlyk draegt/
De wereld en Godt behaegt.

Veragten.

Sie veraght zyn mede-maekt,
Soet heny en zyn ziele kwaed,
Sie zyn eygen zelve veraght,
Swachtheyd speelt in zyn gedaght.

Verblyden.

Zig verblyden en wel leven/
Moet te zaemen zyn getweven/
U en baet geen bly gelaet/
Als de ziel vol droefheyd staet.

Vercieren.

Al dat pdeplyk vercieren/
Zyn boozwaer maer zots manieren/
Daer toe dient al dat satzoen?
Dan den hoofde tot de schoen?
Daer toe al die nieuwe stoffen?
Daer toe al dat pdel hoffen?

Waer toe al die groote pragt?
Waer van zyt gy boozgepragt?
Al die groote pragt laet slaepen/
Blyft zoo Godt u heeft geschaepen/
Houd die form' / die Godt u geeft /
Godt u wel geschaepen heeft.
Waer toe zoo uw hapt te krollen/
Gansche uren op te rollen?
Waer toe al dat witte hapt?
Oft gy oud van jaeren waer.
Waer toe lippen ende kacken?
Bloozend' met rood verwe maeken?
Al oft Godt gelyk gy meent/
U geen goede form' verleent.
Wilt gy ziel en lyp vereeren?
Doet dat met de deugd te leeren;
Als gy hond / en als gy meugd /
Cierd uw' ziel met alle deugd.
Zulk cieraed zal Godt behaegen/
Zulk cieraed gy med' zult draegen/
Tot uw ziele zaligheyd/
Als de ziel van 't lichaem scheyd.

Vergeten.

Vergeet het kwaed aen u gedaey,
Maer niet de vbeddaeden outfaey.

Vergeven.

't Kwaed dat aen u is bedreeven;
Ongeluk en groot affront,
Moet gy vriendelyk vergeven;
Dyt uw ziele en herten grond.
Hoe zoud' gy dan allen daegen,
Die al zoo vracgierig leest,
Aen den Heere derven vracgey?
Dat hy uw' schuld vergeest.
Zal het u den Heere kwyt-schellely,
't Seen g'hebt tegen heny misdaey?
En zult uw' med-gezellely,
Zien met kwaede oogen aey.
Neen: zyt van een beter vberzey;
Dat en kan niet staen te zaey:
Vergeest zoo gy doek in 't lezey,
Dw gebed vberd aengenaey.

Verkiezen.

Zonder Soodt niet en verkieest,
Alles zonder Soodt verkieest.

Verleyden.

Sie tot kwaed iemant verleyd,
't Heereus straf hem vord bereyd.

Vermaenen.

De zondaer zult gy vermaenen,
Meest als gy kont doen profyt,
Op dat zy de regte baenen,
Mogen intreden altyd.

Verstand.

't Verstand is de meeste kragt,
't Welk vord in den mensch geagt.

Verstoeten.

Als gy zyt ryk van vriendey groot,
Sie minder zyn, niet en verstoet,
Hun eer behoort en reden geest,
Een mensch niet even ryk en leest.
Want Soodt die alle ding' beskiect,
En naer zyn eygen wil regiect,
Kan makken die nu aelmoet doet,
Dat hy zelsb morgen draegen moet.

Verwinnen.

Kind, is 't dat gy wilt verwinnen,
Overwint uw dertel zinnen,
In eygen natuer versmaed,
Die genegen is tot kwaed.
Wie zig verwint die geest Soodt glorie,
En vord dobbel victorie,
Een duyvel ten onder zet,
Door de kragt van het ghed.

De vbereld, door het versmaedy,
In vleesch, door vberuyg verzaedy,
Kwaede fauten die gy doet,
Door Christus verwinnen moet.
Wie verduldelyk kan lyden,
Sal verwinnen zonder stryden,
Daer moet veel geleden zyn,
Om lastschouwen Soodt aenschyn.

Verwyten.

Die een anders fauten zeggen/
En hun eygen kwaed opleggen/
Dat zyn tongen als sennin;
Erger als serpenteen zyn.
Was'er iemants oom oft vader/
Kwaed van leuen / dief / verracter /
Die geweest heeft met een strop /
In 't publick gehangen op:
Kinders / vrienden / neben / maegen /
Moeten zy 't verwtzel draegen /
Kwaem oom / vader / in 't verdriet /
Zy en waeren d'oorzaak niet.
Is d'een broeder kwaed van naeme /
d'Ander eerlyk van faetue /
d'Erbaeren moet onderstaen /
Dat d'infame zyn gedaen.
Oes verwtzels zyn gemeene /
Zoo wel onder groot als kleene /
't Is nochtans een bottigheyt /
Misverstand en zottigheyt.
In 't verwtzen / zyn bevonden /
Daer en nyd / en groote zonden /
Daerom kinders / vallen tyd /
U van deze fauten nyd.
Heft'er iemant schande vlekken /
Op moet swygen / die bedekken /
Al is 't dat gy regte staet /
Kond ook vallen met'er daed.
Daerom zegt men: wilt niet rommen /
Al staen in uw hof / schoon' bloemen /
Want dooz rym / op eenen nagt /
Woerden die tot niet gebagt.

VIER UYTTERSTEN.

De Dood, het Oordeel, d'Hel, en d' Hemelsche Glorie,
Wilt gy niet zondigen, print dees in uw memorie.

DE DOOD.

Niet is'er zoo gemeyn, als de dood te be-
merken:
Waer van men allen dag aenziet de wonder
werken,
Den eenen mensch gaet voor, den anderen
gaet naer,
En ongevoelyk, elk word de dood gewaer.
De dood is schroomelyk, die niemant kan ont-
vlieden,
Onzeker is de uer', wanneer het zal geschieden,
Maer als den duyvel gilt, wanneer ons leuen
end,
Duyzent gepeyzten kwaed hy in ons zinnen
zend.
Dan is het dat hy tragt, ons ziele te verliezen,
En door vervloekten list, het kwaed voor 't goed
te kiezen,
Door wanhop, ongelooft, door onverdul-
digheyt,
Door gierigheyt, eertzugt, oft door verme-
tentheyt.
Den duyvel weet zeer wel dees vast gegronde
zaeken,
Dat zonder 't waer Geloof, niemant kan za-
lig raeken,
Hy doet ons twyffelen, op verschey de manier,
Van Hemel en van hell', en van het vagevier,
Oft Christus is voorwaer in 't Hoogweerdig
verheuen,
Oft'er zyn in de Kerk, just Sacramenten zeuen,
Let zegt hy: die goed doet, oft die niet doet
als kwaed,
Oft hy niet al gelyk af-spint zyns levens draed,
Wie komt uyt s' Hemels hof? uyt den afgrond
der hellen?
Oft uyt het vagevier, om aen u te vertellen,
Wat aldaer ommeget? wanneer dat den
mensch sterft,
Het sterft al: ieder een gelyk het leuen derft.
Het is een dwaesheyt groot, van anders te ge-
loouen,

Ziet hoe den duyvel zoekt den zieken te ver-
dooven,
Want die niet vast geloof't is zeker en gewis,
Dat'er geen zaligheyt voor hem te bekomen is.
Maer oft den duyvel tragt, te drayen onze zinnen,
Zonder den vryen will', en kan hy niet ver-
winnen,
Wy moeten in den Heer geloouen vast en
sterk,
En 't geen ons vooren houd de Catholyke
Kerk.
Den verleyder des mensch, daer mede niet te
vreden,
Hy tragt den zieken ook, in wanhop' te doen
treden,
Want hy voor oogen steld, al de zonden ge-
daen,
Van den tyd dat hy heeft zyn vol verstand
ontfaen.
Rampzalig als gy zyt! zegt: gy konde bemerken
Dat'er geen zaligheyt en is, naer zulke werken,
Naer zoo veel schelmery, voorzeker 't is uw
lot,
Want gy hebt my gedient, in plaets van uwen
Godt.
Want een dood-zonde alleen, die kan d'eer
mensch verdommen,
En zoud' gy peyzen eens ten Hemel nog te
komen?
Daer zynder duyzent duyft, en meer in d'hel
gegaen,
Die duyft-mael min als gy, zonden hebben
gedaen.
En gy hoopt zaligheyt? wie hoopt kooren te
maeyen,
Van een land ongeploegt, daer hy niet komt te
zaeyen?
De hoop' moet zyn geveft, op werken goed
van deugd;
Hebt vrugtelooft geleest, dus niet betrouwen
meugt.
Dit zyn de middelen, waer med' 't zerpent der
hellen,

Den mensch in zyne ziekte, door wanhoop komt te quellen,
 Wy moeten hopen vast op Gods barmhertigheyd,
 De hoop den anker is van onze zaligheyd.
 Waer't dat een zondaer hadd' zoo veel dieften bedreven,
 Dood slaegen, overspel, en zonden in zyn leven,
 Als'er zyn in de zee, zandekens in't getal,
 Zoo hy leedwezen heeft, Godt hem vergeven zal.
 Waer't hy al hadd' gedaen, de doodelyke zonden
 Van den verdoemden hoop, die word in d'hel bevonden,
 Zoo hy tot Godt bekeerd, en zyne schuld bekend,
 Daer is vergiffenis, ook in den lesten end.
 Den mensch moet daerom niet, gezond zynde van leden,
 Betrouwen al te zeer, op Gods barmhertigheden,
 Menig word weg-gerukt nyt dit leven subyt,
 Den Heer geeft niet aen al, van leedwezen den tyd.
 Den duyvel bovendien in d'alderleste daegen,
 Bevegt ons aldermeest door litten ende laegen,
 Door onverduldigheyd, floekt hy den zieken zeer,
 Dat hy verliezen zoud' de liefde van den Heer.
 Zoo Hieronymus zegt: die onverduldig lyden,
 Het is een teeken klaer, dat zy van Gods bestryden,
 Met wat pynen nogtans, den zieken is bevaen,
 Hy moet alles in dank, van s'Heerens hand ontsaen.
 Satan den zieken vraegt: waerom dat hy moet lyden?
 Tormenten overgroot, en dat zoo lange tyden?
 Waer hebt gy dat verdient? g'hebt christelyk geleest,
 Godt tegen reden u al deze kwaelen geeft.
 't Waer beter door het sweerd, uw herte te doorsteken,
 Als lang te onderstaen, dees pynen en gebreken,
 Den vriend die u bezoekt, het is door gierigheyd,
 Want hy maer naer de uer van uwe dood verbeyd.
 Ziet hoe den duyvel zoekt, den zieken op te wekken,

En door zyn valschen raed, hem tot den val te trekken,
 Op dat hy sweert en vloekt, den Heer vermaelelyd.
 Door onverduldigheyd, door goddeloozen spyt.
 Den zieken moet den Heer, om zynen bystand vraegen,
 Peyzen wat Christus heeft geleden en verdragen,
 Om onze zaligheyd; voor ons die pligtig zyn,
 En die hebben verdiend, voor eeuwig d'hel-sche pyn.
 En wat smerten en verdriet, wat overgroot beswaeren,
 Dat hebben onderstaen d'Apostels Martelaeren,
 Om Jesus hoogsten naem; niet om hun eygen schuld:
 Daerom verduydelyk alles verdraegen zult.
 Den duyvel ook tenteert, den zieken door de zonden,
 Waer aen hy heeft geweest in't leven vast gebonden,
 Die principaelyk was gezind tot gierigheyd,
 En die beminder was van 's wereldd' ydelheyd.
 Hy die genegen was tot goed en tot rykdommen
 Om tot veel eer en pragt, en hoogen staet te komen,
 Op dat hy zoo door eer en goed, den zin verspreyd,
 Dat hy daer meer op peyst als op zyn zaligheyd.
 Hy spreckt hun aldus aen: nu moet gy alles laeten,
 Rampzalig als gy zyt; uw rykdom, eer en staeten,
 Wat gy vergaedert hebt, uw kinders en uw vrouw,
 Uw vrienden, en wat gy ter wereld wenschen zou,
 Wat word het van uw goed? uw huizen en kasteelen,
 Met zoo veel zorg gebouwd? 't is om ander te deelen,
 Zult haest vergeten zyn: priut diep in uw gemoed,
 Hoegy bezeten hebt veel onregtveerdig goed.
 Zoo gy het weder geeft, uw kinders en uw vrouwe,
 Zullen vervloeken u, en uwe kwaede trouwe,
 Gy zult wezen onteert, gehouden voor een kwant,

Voor dief, bedrieger, schelm, den meesten siel van 't land.
 Veel sterven in dien staet, om hun eer te bewaeren,
 Dan moet voor eeuwigheyd, de ziel ter helle vaeren!
 Peyst wel zynde gezond, en steelt geaan anders goed,
 Aen niemant wie het zy, bedrog oft schande doet.
 Wilt nimmermeer uw hert op eer of rykdom stellen,
 Want dit zal in de dood, uw arme ziele kwellen,
 Des wereldd' korte vreugd; word vroeg oft laet betreurt.
 De vreugd die Godt ons geeft, in eeuwigheden duert.
 Het helsch zerpent tragt ook den zieken te betoogen,
 Dat hy regtveerdig is, en goed voor zyn Gods ooggen,
 Door een vermetentheyd, door een ydel opzet,
 Hy principael die heeft geleest naer s'Heerens wet.
 Gy zyt vast van geloof zegt hy: sterk in uw hopen
 En hebt noyt in den weg der boosheden geloopt;
 Gy lyd verduydelyk uw ziekte en groote kwael
 Uwe almoessen zyn geteekent al-te-mael.
 Gy hebt geoffert Godt zoo vierige gebeden,
 Gy hebt zoo strengelyk gevalt den tyd voorleden,
 Gy hebt zorgvuldiglyk zyn wetten al bewaert,
 Gy u vermeten moogt dat niemant is opaerd;
 Die kan in't minste deel by u zyn vergeleken,
 Een ander mensch die is door zonden swaer beswaeren,
 En peyst met eenen zugt den hemel in te gaen,
 Wat glorieyke kroon en zult gy niet ontsaen?
 Door dees inblaezingen, en ydelyk vermeten,
 Hy denkt den zieken zal, zyn zelve heel vergeten,
 Als oft hy weerdig waer zeker het Hemelryk,
 En dat'er niemant is in deugden hem gelyk,
 Zoo een vermetentheyd die zal aen Godt misgaegen,
 Dat men zyn ziele zal al zulken lof toedraegen,
 Want het schynt oentlyk hy van zyn zelve heeft,
 Het goed het gene Godt alleen maer aen hem geeft.

Dees opgeblaazentheyd door al zulke manieren,
 Kan door het zondig kwaed, de ziel ter helle stieren,
 Als de hooveerdigheyd u aendoet groot gekwel,
 Denkt waerom lucifer gevallen is in d'hel.
 Christi ocdmoedigheyd, moet u een voorbeeld wezen,
 Die van de Moeder Gods, Maria wierd geprezen
 Spreekt zoo u zelve aen, wat ben ik dwaes of zot?
 Myn zelve schryven toe 't gene komt van Godt
 Gy hebt nog goed, nog deugd; Godt moet het aen u geven,
 Want zonder my zegt hy: en kan niet zyn bedreven,
 Daerom beromt u niet, van deugd door u gedaen,
 Maer bid dat Jesus wilt, uw arme ziel bystaen.
 Wanneer een zondaer sterft, wilt rypelyk bepeyzen,
 Hoe dat de ziele schroomt, naer d'eeuwigheyd te reizen,
 Hoe dat zy is benouwt, hoe dat het herte jaegt,
 Hoe haer den binne-worm beschuldigt en doorknaegt.
 Zy ziet de zonden al, ligtveerdelyk bedreven,
 En de geboden Gods, ziet zy aen haer gegeven,
 De gen' zy heeft versmaed, verfoeyt ende veragt,
 Dan beweent zy den tyd, onnuttelyk volbragt.
 Meest d'ure van vertrek die zy niet kan ontvliesen
 De strenge rekening die moet me Godt geschieden,
 Zy zoude geirne nog verwagten eenig tyd,
 Maer laes! zy word gepraemt, men geeft haer geen respyt.
 Zy wenscht nog eens te zien den tyd die is verschenen,
 't Is te vergeefs gewenscht, wanneer hy is verdwenen,
 Zy ziet 't gen' is vergaen, is maer geweest een schyn,
 En 't gen' toekomende is, dat zal voor eeuwig zyn.
 Zy betreurt en klaegt den loop van haer kort leven,
 Dat voor zoo weynig vreugd, word eeuwig druk gegeven,
 Dat voor een lust des vleesch, die duert een oogenblik,

Zoo ligt verlooren heeft het regt des hemelryk.
 Zy ziet en zy bekent, dat al haer dertel minnen,
 Verblintheyd heeft geweest, en duyfterheyd der zinnen,
 Dat zy bekomen mogt van leed wezen een dag,
 Het lyf doorfcheuren zoud' met bitterlyk beklag.
 Zy zoud' niet anders doen, als pligtelyk beloven,
 En bidden om genaed' den opper Heer van boven,
 Maer terwyl zy dit peyft, zonder eenig vermaen,
 De voor-boden des doods komen geloopt aen.
 De borst die heft haer op, 't aenzigt word bleek en duyfter,
 De tong verliest haer spraek, de oogen zonder luyfter,
 De lippen worden koud, de tanden worden swert,
 Den mond gefloten word, niet zonder pyn en finert.
 De ziel ziet klaerlyk, als in een boek gefchreven,
 Al wat zy heeft gedaen in haer voorgaende leven,
 't Geen zy aenschouwen moet, oft zy wilt ofte niet,
 De werken zyn getuyg, van dat'er is gefchied.
 Zy ziet van d'ene kant, de duyvelen der hellen,
 Zy ziet van d'ander zyd', de Engelen hun stellen,
 Men brengt het zondig kwaed, en haere deugden voort,
 Men begint in te zien, aen wie zy toebehoort.
 Zoo de werken van deugd, de kwaede gaen te boven,
 De Engelen terfont haer eeuwig vreugd beloven,
 Maer zoo de werken kwaed, te boven gaen het goed,
 Flux met de duyvelen, de ziel ter hellen moet.
 Roept, bid, tiert, weent en huylt, 't zyn al traenen verlooren,
 Uw klagten en gefchrey en zal men niet aenhooren,
 Wanneer de ziel is uyt, dan is het al te laet,
 Te bidden om den tyd, die zoo ligt henen gaet.
 Op een onzeker uer zal u de dood bespringen,
 En in een oogenblik, u tothet sterven dwingen;
 Niemand en weet den tyd, oft plaets in 't aerdsche dal,
 Niemand en weet wanneer, oft hoe hy sterven zal:
 In huys, op straet, in 't velt, in 't midden der zeebaeren,

Gebiegt oft ongebiegt, in de blom van zyn jaeren,
 Wy weten maer alleen, wat t'leven heeft ontfaen,
 Dat het moet vroeg oft laet, den sterf-dag onderstaen,
 De regtveerdigheyd Gods, die doet zyn oordeel fchroomen,
 Zoo dat den mensch niet weet, wat hem zal overkomen,
 Den goeden moordenaer bekomt het hemelryk,
 En Judas word verdoemt, een lot zeer ongelyk.
 Manaffes, naer gedaen zoo fchroomelyke zonden
 Hy heeft ten leften plaets van icedwezen gevondē,
 Ofer zoo groot geluk aen Salomon is gefchied,
 Naer zoo verheven deugd, dit kan men zeggen niet.
 Een ander droefheyd volgt, dat men zal moeten geven,
 Een strenge rekening, van 't gen' men heeft be-dreven,
 De zonden al-te mael, zullen voor oogen staen,
 Als vyanden vol nyd, om ons te vallen aen.
 De dogter dan onteerd, en de gedaen ontrouwe,
 Aen uw goeden gebuer; aen zyn beminde vrouwe
 Den armen mensch verdukt, het onregtveerdig goed,
 Zullen gedueriglyk doorwonden uw gemoed.
 Het bloed van Abel, zal dan niet roepen om vraeke
 Maer Jesu Christi Bloed, o wonderlyke zaeke!
 Het welk hy heeft gestort met pyn en bitterheyd,
 Voor u o zondig mensch! om uwe zaligheyd.
 Dan word men bitterlyk te peyzen op de tyden,
 Van al ons ydelheyd, en van ons kort verblyden,
 Dat men dees waarheyd wift, maer 't zal wezen te laet,
 Wanneer een Priefter Gods voor onze oogen ftaet.
 Zoo wy hebben 't geluk, te biegtten onze zonden,
 En onzen Godt 't ontfaen, in deze leste stonden,
 En 't heylyg Olyffel: daer is geen troost zoo groot,
 Die aen ons kan gefchien, voor wy sterven de dood.
 Die kwaelyk heeft geleest, hoe zal hy dan niet wenschen,
 Om te hebben gedaen, de deugd der goede menschen?
 Maer de pynen der ziekte, die draeyen alles om,
 De maeg die heft haer op, de tonge die word stom.

De voeten worden koud, den neus begint te leken,
 De lippen worden blauw, en duyft ander gebreken,
 Al wat gevoelen heeft, dat verliest synē kragt,
 Om dat de ziele wilt uytfcheyden met'er magt.
 Wanneer dat is uw ziel, uyt het lichaem gefcheyden,
 Twee wegen zynder maer die u moeten geleyden,
 Den eenen leyden zal uw lichaem naer het graf,
 Den anderen uw ziel, om eeuwig loon of straf.
 Daerom hooveerdig mensch, wilt rypelyk bepeyzen,
 Hoe dat gy naekt en bloot van hier zult moeten reyzē,
 Waer toe dag ende nagt, de rykdommen gezogt?
 Waer toe al dat cieraed? kasteelen in de logt.
 Waer toe zoo zeer gezogt, om den buyk op te vullen?
 Den welken zoogy weet de wormen eten zullen,
 Bepeyft dan wel de itofl', waer af gy zyt gemaekt,
 In eenen oogenblik, dat u het sterven naekt.
 De Brackmans, om de dood, te hebben zoo voor oogen,
 En nimmermeer te zyn van haer geweld bedrogen,
 Zy hingen een dood kift benevens hunne duer,
 Om dat zy zoud' de dood aenwyzen t'aller uer.
 Een potte-bakkers huys, is een school om te leeren,
 't Is daer dat Godt ons zeyd', dat wy moeten verkeeren,
 Daer ziet men wat men is: en van wat stof gemaekt,
 Waer in de schoonigheyd van alle mensch gemaekt.
 Gaet sterffelyken mensch, gaet aldaer onderzoeken,
 Hoegy de wereld moet veragten en vervloeken;
 Aenziet den valschen schyn, bekend u zelven wel,
 En zult bevinden daer, 't aenzigt van Jesabel.
 Het gepeys van de dood, leerd ook de zonden vlieden,
 Het is een groote zaek, geen zonde te gefchieden,
 Geen middel is zoo sterk, zoo zalig en zoo goed,
 Als 't overpeyzen wel, dat men eens sterven moet.

Daerom den duyvel tragt dit gepeys te verdryven,
 Hy weet dat het den brand, van ons vleesch doet verlyven,
 Een kleyn verlies van goed, oft van een ander zaek,
 Belet dikmaels den mensch te slaepen met vermaek.
 Waerom en zoud' dit niet, 't gepeys der dood uytwerken?
 Mits aen lichaem en ziel, niet swaerder is t'aenmerken,
 Den mensch die is bezorgt, zomtyds om eenen niet,
 Zal hy niet zyn bezorgt, voor 't gen' maer eens gefchied?
 Maer ten is niet genoeg, dat wy eens t'leven derven.
 Het is noodzaekelyk, te tragten wel te sterven;
 Voor dat eenen soldaet hem begeeft tot den slag,
 Men ziet hem oeffenen de waepens allen dag.
 Den slag der dood die komt op onzekere tyden,
 Wy moeten alle uer bereyd zyn om te stryden,
 Zooden Apostel zeyd': opeen dag onverwagt,
 Den Heere komen zal, als een dief in den nagt.
 Engemeynelyk als wy t'minft daer op peyzen,
 Dat ons naer d'eeuwigheyd, de dood met haer doet reyzē,
 Als den mensch is bezorgt, om rykdom, hoqgen ftaet,
 En nog veel jaeren telt, zy breekt ons leven draed.
 Ons leven is doogaens, gelyk de wevers spoelen;
 Zoo Job aen ons getuygt, zonder eenig gevoelen,
 Daerom moet van ons zyn de dood altyd gevreeft.
 De menschelyke zorg, gebannen uyt den geest.
 Den eerften slag des doods, is de vreeze van sterven,
 Den alderbesten vriend, zoekt dit vermaen te derven,
 Den Koning Saül scheen van onbevreeft gemoed;
 Maer naer de schaduwe van Samuël hem doet verhoog;
 en hem voorzeyd': dat hy in luttel uren,
 Met zyn zoons in den stryd de dood moette bezueren,
 Dees woorden hebben zoo benauwd gemaekt zyn ziel,
 Dat hy flux zonder magt, als dood ter aarden viel.

Die dit leven bemind, wat zal hy niet gevoelen,
Hoe zal het niet den brand, van zyn begeert ver-
koelen?

Als men hem zeggen zal van gelyk 't is gedaen,
Gy moet in korten tyd, de dood-steek onder-
staen.

Wat zal een 's werelds hert, als dan niet moe-
ten lyden?

Wanneer het voor hem ziet de ure, en leste tyden?
Wanneer het word ontbloot, van al dat het
bemint,

Berooft van alle deugd waer toe het was gezint.
Wanneer het zeggen moet, daer zal niet meer
naer dezen,

Voor my! nog Zonn', nog Maen, nog logt, nog
wereld wezen,

Nog kind, nog vriend, nog vrouw, den tyd
die is voorby,

Ik sterf dees uer aen al, en alles sterft voor my.
Adieu 's werelds plaaisier! adieu myn goed en
landen!

Adieu ik u verlaet! vrouw, kinders weerde
panden,

Adieu de vrede dood en kan ik niet ontvlien,
In dit sterffelyk vleesch, zult gy my niet meer
zien.

Wat zal't van 't lichaem zyn? als de ziel word
gescheyden?

Geen beter lot eylaes! en zal't konnen verbeyden,
Als zeven voeten land niet als een duyfter graf!
Waer van de levende, zoo dikwils schroom-
men af.

't Word met de voet gestampt, de padden ende
wormen,

Zullen 't ellendelyk, doorknaegen en bestormen,
't Word als een doode peerd, op 't veld oft
doode koe,

Waer voor elk haest passeert, en dauwd den
neuze toe.

Den wyzen Salomon verwondert hem met reden
In dees miserien, in dees ellendigheden,

Zoo een mensch en peerd, zeyde hy: sterven
gelyk,

Wat baet het dat ik zoek te zyn in wysheyd ryk?
Job zegt: wanneer een boom gekapt is, afge-
houwen,

Dat hy weer groeyen zal, en sprayten is't be-
trouwen,

Maer als wanneer den mensch gestorven is,
verteerd,

Waer in is hy vergaen? in aschen, stoffen eerd,
Dog! dit is 't meeste niet het welk wy moeten
schroomen?

Maer wat hier naer de ziel voor lot zal over-
komen?

Die peyft binnen een uer, dat zal voorzeker zyn,
Oft eeuwig in de vreugd, oft eeuwig in de pyn.
Hoe zal als dan het hert niet zugten ende treuren?
Want niemant zeker weet, wat lot hem zal ge-
beuren;

Hoe het doorsteken word van vreeze, pyn en
rouw?

Geen tong ter wereld is, die het uytleggen zou.
Naer dees benauwtheyd groot, zal een ander
verschynen,

Die voor de zondaers niet zal baeren minder
pynen;

Te weten: dat heel klaer zullen voor oogen
staen,

De zonden kleyn en groot, in ons leven gedaen.
Hoe zal den zondaer dan beschaemt zyn en be-
klaegen?

Zyn rampzaligen staet, en zyn vervlogen dagen?
Ellendig als ik ben! wat volgt my ter dees tyd?
Van al myn dwaelingen, wat voordeel en
profyt.

Ten zy 't hebben vergramt den Opper-Heer der
Heeren,

Die zal met alle regt, tot my zyn toorn keeren,
De vreugden zyn vergaen, wat blyft'er over
dan?

Niet het minste gepys, dat my vertroosten kan.
Dit zyn de doornen al, die myn herte doorsteken;
Die benouwen myn geest, en die myn ziel door-
breken,

Wat een verblintheyd groot! mischien word
my bereyd,

Voor een ure plaaisier, een pyn voor eeuwig-
heyd.

Het waer beter voor my, dat ik niet waer geboren,
Als Godt 't hebben vergramt, en eeuwig gaen
verloren!

Wat baet het nu, dat ik de wereld hebb' ge-
dient?

Zoo ik Gods vyand ben, in plaetse van zyn
vriend.

Dees ellendige smert, gaet een ander verzellen,
't Gen' is de rekening, die men zal vooren stellen,
Dit is het meeste werk, dat men kan onder-
staen,

Want zy moet zyn voor Godt, die alles weet
gedaen.

De zelfte duyvelen, zullen ons doen afgryzen,
En in de leste uer, een meerder vrees opryzen,
Die ons hadden te voor, de hope voorgeleyd,
Van s' Heerens goetheyd groot, van zyn berm-
hertigheyd.

Zy zullen 't oordeel Gods, als dan stellen voor
oogen,

En zyn regtveerdigheyd, ons klaerlyk betoogen,
Dat hy niet heeft voor ons, gegeven zynen
Zoon,

Dat ieder naer zyn werk ontfangen zal den loon.
En ik die heb' gedaen zoo menig kwaede werken,
Onkuisheyd en bedrog, gelyk men kan bemerken
Is't dat volgens zyn vrugt, veroordeeld word
den boom,

Wat kan myn hope zyn, als bitterheyd en
schroom.

Veel beter hadd' de hel my levend' ingefwolgen,
Als dat ik mynen Godt vergramt had' en ver-
bolgen,

Vermaledyd moet zyn den dag, de uer, den
tyd,
Als ik aen mynen Godt hebb' aengedaen den
stryd.

Gy komt my zeggen Heer: regtveerdig deze reden
g' hebt den duyvel gedient, mocht niet den duy-
vel treden,

En vraegen uwen loon, gy hebt gevolgt zyn
raad.

Myn schuld belyd' ik Heer: ik kenne myn
misdaed.

Ik wenschte dat'er tyd aen my waere gegeven,
Ik zoud' den strengsten van heel de wereld leven,
Eylaes! het is te laet! verloren is den tyd,
Daerom hebb' ik verdiend te wezen gekastyd.

Den stryd des doods komt aen, den meesten
stryd der stryden,

Den zieken word vermaent van zyne leste tyden,
De penning keirs die word gegeven in zyn
hand.

Dan begint hy den Heer te bidden om bystand.
Dan stelt hy zynen troost, hop' en zyn betrouwen,

In die gebenedyd is, onder alle vrouwen,
Maria, Moeder, Maegt, gewoone by te staen

Die haer in d'ure des doods, uyt herten roe-
roepen aen.

De ziel uyt 't lichaem wilt, daer en is geen ver-
beyden,

Elk lidmaat voeld zyn pyn, ter oorzaak van
dit scheyden,

De sterkste van gemoed, die zyn vol schrick
en vrees,

Het gen' Hilarion, in zyn vertrek bewees.
Dien H. man die hadd' ontrent zeventig jaeren,
Jesús Christus gedient, vervolgens zyn verklaeren,
Gaet uyt: wat vreesit gy dan? gaet uyt, zeyd'
hy myn ziel,

Nogtans in haer vertrek, in groote vreeze vfel.
Is't dat hy heeft gevreesit, dien Man onder Gods
Mannen,

Hoe zal het met de ziel der booze zondaers span-
nen?

Die zoo veel jaeren heeft gewentelt in het
kwaed?

Wie zal hy roepen aen? wie word zyn toe-
verlaet?

Is't dat hy ziet om hoog, hy zal het sweerd aen-
schouwen,

Van Gods regtveerdigheyd, die hem dreygt te
benouwen,

Slaet hy zyn oogen nêer, hy ziet 't graf open-
staen,

Bereyd om met'er haest zyn lichaem te ontfaen.
Ziet hy zyn eygen in? hy ziet zyn eygen wonden!

Hy ziet zyn ziel besmeurd, bekleet met duy-
zent zonden,

Hy ziet rondom het bed d' Engels en duyvels
staen,

Wagtende wie van hun, de proye zal ontfaen.
Ziet hy van agter hem, hy ziet zyn vrienden,
knechten,

Die nog niet met'er daet, maer met de woor-
den vegten,

Om zyn verpaerde geld, om zyn geschrae-
veld goed,

Hy vlugte dat hy wist, waer dat hy vlugten
moet.

Het gen' is gepasseert, is vergaen als de winden,
In't gen' toekomend' is, en is geen eynd' te vinden:

Eylaes wat zal hy doen? in dees benauwt-
heyd groot,

Mensch bereyd uw vertrek, in tyden voor uw
dood.

De ziel vertrekken moet, daer helpen geen de-
vooren,

Zy laet het lichaem nackt, gelyk het was gebooren,
Een lichaem zonder ziel, is van gesteltenis,

Gelyk dat is een klok' die zonder klepel is.

Wat acht men 't lichaam niet van eenen Vort
in't wezen?

Naer het gestorven is, hoe word het niet mis-
prezen?

Waer in is dan vergaen, dees eerste Majesteyt,
Dees Edeldom, dees macht, en dees verhe-
ventheyd.

Hy die de wereld deed' door zyn gezigte beven,
Die geen mensch en durft aanspreken in het
leven,

Als met een geboogde knien, en met een diep
oedmoed;

Alles is gepasseert, gelyk een waeter-vloed.
Zegt: waer is Cæsar nu met zyn verheventheden
Zyn rykdom, Edeldom, de overvloedigheden?

Van zyn soldaeten al? zyn legers groot van
kragt,

Zyn Princen, zyn Barons en zyn onwinbaer
magt.

Het opzet van zyn lust, zyn peerden gelyk
leenwen,

Daer geen gelykenis, te zien is ter dees eeuwen,
Waer zyn de honden al van zyne jagt ver-
maerd,

De vogels van gezang, al oft 't een hemel waer.
De kamers opgezet, met de raerste tapyten,

Van goud en peirels styf, zyn gewaad en habytten,
Zyn bedde van vvoor, zoo kostelyk en zagt;

Zyn Koninglyken Throon en Kroon zoo
ryk geagt.

*t Hayr dat blonk met de Zon, zyn aengenae-
me wezen,

Van de Princen gevreesd, de wereld door ge-
prezen,

Waer zyn dees zaeken al? waer is zyn Ma-
jesteyt?

Alles is door de dood vergaen, en neergeleyd.
De dood en ziet niet aen de hoog verheven
throonen,

Den myter en den staf, de schepters en de kroonen
De hoogheyd van een Prins, oft van een Car-
dinael,

Zy moeten al gelyk passeren door het stael.

Den Regter word geregt, de tong der Advocaten,
Den list der Practisyns, en kan hun geenziens
baeten.

De brooze schoonigheyd van eene teere maegd,
De ketenen van goud, de kleeren die zy draegt.

Den wyzen Medecyn, Drogist en Apotheker,
Zy moeten drinken al, uyt eenen zelyven beker,

Den meester oft de slaef, 't zy edel, arm oft
ryk,

Zy spaert niemant die leeft, het is haer al gelyk,
't Gaet als in't kaerte-spel; als gy komt op te-
heffen,

Gy zult zomyds een zot, een vrouw, een ko-
ning treffen,

En zomwylen een aes, agt, zeven, negen, thien,
Gelyk dat zal het lot, van de fortun voorzien.

De dood speelt zoo haer spel, 't zy Mevrouwen,
oft Heeren,

*t Zy jonk, oud, arm, ryk, gelyk het lot zal keeren,
Heeft zy uyt 's werelds dal, als zy komt gy
moet voort,

s' Is onverzaedelyk, en niemant aen en hoort.
Wat volgt naer de dood? ten zy een zimpel
laeken,

Dit is 't rykthe ju weel, dat men bereyd kan maeken
Dit graf dit word uw huys, van zeven voeten
lank,

Vol doode beenderen, vol vuyligheyd en stank.
De wereld schein te kleyn, aen grooten Alexan-
der,

Hy heeft niet meer gehad, als 't lichaam van een
ander,

Bedeekte zyn met aerd, dit is de leste eer,
Niemant naer zyne dood, en kan ontfangen
meer.

Helena zy die was, een peirel van de Grieken,
Haer over-schoon gelaet, en lippen rood als krie-
ken,

Heeft geweest naer haer dood, betrappelt met
den voet,

Getreden op het hoofd, zoo men een ander doet.
Waer is uw eer en glans? ð wereld uw rykdom-
men,

Waer is uw glorie, waer is uw magt gekomen?
Vrienden waer laet gy my in dezen swaeren
druk?

Hoe word zoo haest gekeert het wiel van myn
geluk?

Die zagen Jesabel, in schoonheyd, eer vermeten,
Door het regt oordeel Gods, van d'honden op-
geëten,

Haer handen, voeten, hoofd, alleenelyk ver-
zaemt,

Zoo dat maer overbleef, haer op-gedroogd
geraemt,

Haer hebbende gezien, te vooren fris van leden,
Als een Goddinne-beeld, van ieder een aanbeden?

Elk een verwondert, zeyd: is dit dees Jesabel,
Is dit dees Koningin, Princes van Israël?

Gaet daelt nu met den geest in de graven der heeren
Aenziet hun vremden staet, daer zult gy won-
ders leeren,

Ziet nu hun ooggen aen, en wel sprekende tong,
Die door haer zoetigheyd, heel Koningryken
dwong.

Ziet die gy hebt gekent zoo aengenaem van wezen
Oft gy zeggen kond, voorwaer het is den dezen;

Tusschen Koning en slaef, arm, edel, kleyn
en groot,

Daer en is geen verschil te vinden naer de dood.
Bemerkt dit gulzig mensch, wilt het wel over-
denken,

Die schynt geschapen maer om eten en om drinken
Die noyt op Godten peyt al oft er geen en waer,
Gy die dag, ende nagt zoekt uwe lusten maer.

Die anders niet en weet als van geduerig braffen;
Als drinken lekker wÿn, uyt vol geschonken
tassen,

En volgens uwen drift, en uw bedorven aerd,
Gy zult eer gy het meynt, loopen ten grave-
waerd.

Gy opgeblaezen mensch, die handelt uw die-
naeren,

Niet gelyk slaeven-zelfs; maer oft het beesten
waeren.

Die zonder reden slaet, smyt, envermaledyd,
Doorgrond wat dat van u zal wezen met'er tyd
Ellendig als gy zyt! waertoe zyn de rykdommen?

Aengezien dat gy zyt ter wereld naekt gekomen;
Naekt zult gy wederom ter aerden zyn gedaen,
Naekt zal ieder voor Godt, zyn vonnis hoo-
ren aen.

Waertoe gy lekker tong? uw dienaers zoo be-
stormen,

Uw lichaam en dient maer tot spys en aes der
wormen.

Ik laet het in het graf: laet on zien by geval,
Wat weg dat naer de dood, de ziele nemen zal?

Noyt heeft een mensch die leeft, dezen weg in-
getreden;

Het is een engen weg, een weg vol duysterheden,
Waer zal de ziele gaen in zoo een vremde land?

Die niet verdient en heeft der Engelen bystand:
Daer is geen twyffel aen: den weg die is te
schromen!

Om 't oordeel van den Heer, dat eens zal over-
komen.

Dit oordeel zal geschien met zoo een strenge regt
Daer geen voordeel is voor meelter, oft voor
kneegt.

Hoe haest dit word gedaen, en kan geen mensch
vermouden,

Hoe ligt den Regter is om 't vonnis te verkonden,
Hoe ligt de rekening, ons levens word gedaen,

Zonder in't minste deel een point voorby te gaen.
De zonden kleyn en groot, bedreven in ons leven,
Die zullen tegen ons getuygenisse geven,

Al het verholten kwaed zal komen ten voor-
schyn,

Het welke zal den beul, van onze pynen zyn.
Maer wat zal 't als dan zyn? is't dat wy moe-
ten hooren,

Het vonnis van te gaen, voor eeuwiglyk ver-
looren,

Hoe groot zullen dan zyn de pynen van het hert
Als'er van zaligheyd, nog troost, nog hop-
en werd.

Godt van bermhertigheyd, en goetheyd boven
maeten,

En wilt dog in de dood den zondaer niet verlaeten,
Vergeeft ð Heere! vergeeft! scheld schuld-
en boeten kwyd,

Door 't lyden van uw Zoon JESUS gebenedyd.
Herkent de creatuer, door uwe hand geschapen,
Die in't Doopzel is geteeckent door uw waepen,
Genaede goeden Godt! thoont uw medogent-
heyd,

Want buyten u ð Heer! daer is geen zaligheyd.

KORT BEGRYP EN WAERE LEER,
VAN HET OORDEEL VAN DEN HEER.

G Een mensch ter aerden leeft, die wel kan overwegen
Wat zaeken dat'er zyn in 't Oordeel Gods gelegen
Christostomus negtans bezonder dry verteld,
Die onder ander zyn van Christus voorgesteld:

Zyn magt; zyn Majesteyt, zyn opperste Vermogen,
Waer door als Regter zal aen alle mensch vertoogen

Het strenge onderzoek, bewys van alle daed,
Van alle redenen, gepryzen goet en kwaed.

Het vonnis dat met regt aen ieder zal gebeuren,
't Gen' onberoepelyk, in eeuwigheyd zal deuren,

Dees zyn zoo schroomelyk, dat d' alderstefte man,
Door het gepeys alleen, van vrees verdorren kan.

Voor de komst van den Heer, zullen teekens verschynen,
De welk afgryzelyk de menschen zullen pynen,

Oorlogen overgroot, pesten en dieren tyd,
De Vorsten zullen doen malkanderen den stryd.

De komst van Antechrist zal ook een teeken wezen,
 De plaats en zyn geboort, vind men genoeg te lezen,
 Zyn valsche leeringen, zyn leven en zyn dood,
 d'Uytlegging is te lang, en schyn hier niet van nood.
 De bevingen der aerd, en ander wonder zaeken,
 Zullen genoeg den tyd van 't Oordeel kenbaer maeken,
 Die men zal in de logt en op der aerde zien,
 Ons klaere teekenen geeft Hieronymus vyltbiën.
 De waters van de Zee zullen hun zoo verbeffen,
 Dat zy de Bergen hoog, ver zullen overtreffen,
 Dit wezen zal tot straf van uw boveerdigheyd,
 Van d'eergierigen geest, en opgeblaazentheyd.
 De Zee die zal daer naer zoo diepe nederdaelen,
 Dat men geen grond zal zien oft konen agterbaelen,
 Waer door dat Godt betoond, met onvervalschen
 schyn,
 Dat by die bom verheft, eens zal vernedert zyn.
 Een growwelyk geschreeuw zullen geven de dieren,
 Zy zullen vreeszelyk briesfchen, buylen en tieren,
 Dit voor het werelds volk, zal wezen een vermaen,
 Dat zy volgens hun werk, haest zullen loon ontfaen.
 Alle de wateren, en de Zee zullen branden,
 Dit wert een teeken klaer, voor die leven in schanden,
 Die swimmen in de zee van hun onkuyfchen lust,
 Die kruyden der aerd, nyt de planten en boomen,
 Zal voor de moordenaers, dood-slagers, bloed nyt komen,
 De planten onbezield, van hun bedreven kwaed,
 Zy zullen roepen vrael, die tot den Hemel gaer.
 Al de vogels des logts, die zullen i'zaem vergaeren,
 Etend' nog drinkende, al teekens van beswaeren,
 Voor u die dronkaert zyt, en gulzig is van aerd,
 Het zolpber en het pek, word voor uw deel bewaerd.
 Al wat'er is gebouwt, zal vallen, omme-keeren,
 Om u ontruyflich mensch, uw dwaesheyd groot te leeren,
 Dat gy meer zorge draegt voor een buys, weynig goed,
 Dan gy voor uwe ziel, oft voor den Hemel doet.
 Noyt heeft meerder tempeest ter wereld op-gerezen,
 Nog daer zal in de logt geen schrikkeliker wezen,
 Dit teeken word gemeyn, voor de zondaeren al,
 Met wat maet dat gy meet, dat men u weten zal.
 Tegen malkanderen zullen kloppen de steenen,
 En zullen bryzelen: om dat'er geen beweenen
 In u en heeft gewest, der zonden al-te-mael,
 Gy hebt Gods woord versfoeyt, gy scheen gemaekt
 van stael
 De bevingen der aerd' zullen 't zoo doen vergrouwen,
 Dat'er nog mensch nog heeft hem regt zal konnen bouwen,
 Zoo dat de aerde zoud' verworpen den zondaer,
 Dat het ten volken niet 't gebod van Godt en waer.

De aerde word gelyk, zonder boogten en bergen,
 Dit zal de Koningen, en de Monarchen tergen,
 Om dat'er geen verschild en zal wezen hier naer,
 Tusschen Keyzer oft slaef, Koning oft bedelaer.
 De zondaers hier en daer zullen als zotten loopen,
 Om dat'er geen troost voor hun is te verhoopen,
 Het kwaed dat is geschied, den tyd die is vergaen,
 d'Engels en Heyligen zullen hun tegenstaen.
 Al de doods-beenderen die zullen open leggen,
 De graven al ontdekt, om u zondaer-te zeggen:
 Dat gy niet hebt geloofte, dat uwe zonden swaer,
 En alles wezen zoud in 't Oordeel openbaer.
 Der Sterren helder ligt zal nyt den Hemel vallen,
 Zoo den Heere heeft gezeyd: dit om uw dertel malen,
 Dat gy onweerdig zyt den Hemel aen te zien,
 Geen meerder wonderheyd en zalder oyt geschien.
 Voor 't lest de menschen al in 't leven, zullen sterven,
 Geen zoo vervalscht kouleur oft zyn vermaek doet derven,
 Des werelds schooneghyde die zal als dan vergaen,
 Vermids dat geene zaek zal in haer wezen staen.
 Christus den zondaer zal aanspreken op die tyden,
 Herkent my, ziet my aen, booswijgt vermaelelyden,
 Ik hebb' om uwen 't wil, gedaels wyt 's bemels Hof,
 U 't leven ingestort, en u gewekt nyt 't slof,
 Ik ben geworden Mensch; dit om geen ander zaeken,
 Als eygentlyc om u, en al zalig te maeken.
 Ik hebb' gevast, gesweet, ziet dees myn handen aen,
 Waer mede dat ik hebb' u zoo veel goed gedaen.
 Om u hebb' ik geweest, en om uw schuld te boeten,
 Genaeget aen een kruys, doornaegelt handen voeten,
 Bepogen en beschimpt, naekt en beschaemd getoond,
 Myn lichaem beel geschield, en met doornen gekroond.
 Voor u hebb' ik gestort myn Bloed, en zelfs myn leven,
 Myn Lichaem en myn Ziel, u tot een pand gegeven,
 Hebb' ik meer konnen doen om uwe zaligheyd?
 Myn Wonden tuygen dat ik hebb' geen pyn ontzeyd.
 En wat hebt gy gedaen tot dank van dees weldaeden?
 Veragt myn hoogsten Naem, den armen mensch verreaeden,
 Gy volgt de slappen naer van het hellsche gespuys,
 My wederom gepynt, gebangen aen een kruys.
 Myn lichaem weer doorkerft, met droefheyd overvallen
 Door al uw wulps bedryf, en door uw dertel malen,
 Myn Geboden versnoeyt, getrappelt met den voet,
 Den kosteliken Schat van myn vergoten Bloed,
 Myn Zegen, Hemel, Kruys, hebb' ik u opgedragen,
 En tot myn Hemelryk, hebb' ik u willen vraegen,
 g'Hebt myn verzoek versmaed, den duyvel aen geboort,
 Die u zal open doen d'ingang van d'hellsche poort.
 Gelyk men klaer zal zien, wat ieder heeft bedreven,
 Zoo word ook klaer gezien van ieder Christi lever,

Zyn anbeyd,onger,dorst,traenen,tormenten groot,
 Wat hy verdraegen heeft voor ons tot zyne dood.
 d'Heyligen Thomas zeyd: dit zyn geweest de reden,
 Waerom dat Christus heeft de Wonden in zyn Leden,
 Naer zyn Veruyffenis, beel glorieus bewaert:
 Op dat de waerheyd zelfs aen de zondaers verklaert.
 Ziet den mensch die gy hebt gekruyst, zyn zyd' doorsleken,
 Van hoofde tot den voet, vol wonden en gebreken,
 Dees is tot uw geluk geweest open gedaen,
 En gy uytzinnig mensch, weyert daer in te gaen.
 Als dan belyden zult: regtveerdig zyt gy Heere,
 En zult niet weten waer wenden ofte keeren,
 Gy dan bekennen zult, dat geen pynen te sel,
 Voor uw verdiende straf te vinden zyn in d' hel.
 Duyft Heyligen zult zien, en de vierige wetten,
 Die zy hebben bewaert, die men zal vooren zetten,
 Uw vyanden bemint, was een gebod, geen raed,
 En hebt hun niet bemint; maer bovendien gebaet.
 Wat antwoorden gy zult? ik was een man verheven,
 Het was tegen myn eer, hadd' ik het hem vergeven,
 Bemerk oft Josph niet zyn Broederen ontmoet,
 Die hem hadden verkogt, en alle vrienfchap doet.
 Ziet David oft hy wilt zynen erf vyand vreten,
 Saut' wanneer hy kond' hem ligtelyk doorficken.
 Aenziet ook Stephanus, hoe dat by heeft geleest,
 Oft voor zyn vyanden by niet geboden heeft.
 Komt voort onzuyver mensch: zeg wat kan u versterken,
 Hebb' ik verboden niet al uw onkuyfche werken?
 Wat zegt gy? ik was krank, genegent tot het kwaed,
 Agnes een teere Maegd, van twaelf jaer voor u staet.
 Die overwonnen heeft al dees genegentheden,
 Paulus was by niet krank: en heeft by niet bestreden,
 Kloekmoediglyc den geest der vleeschelijke krage,
 En als een winzaem lam in slavernye gebrage
 En waert gy niet verpligt, van by te staen den armen,
 Die kwaemen allen dag aen uwe deure karmen,
 Gy zegt: mijn kinderen en buys gezin was groot,
 Ik vreesde van hier naer te hebben zelfs van nood.
 Was Abraham niet rijk, met veel buys-volk en goeden,
 Nogtans heeft by gezogt de pellegrens te voeden,
 Zoo uw kinders zoo doen, kinds kinders en zoo voort,
 Noyt zal den armen mensch van iemant zyn verhoort.
 Bewinders van uw buyk, 't waere te swaere lasten,
 Te versterken uw vleesch, door het gebod van vasten,
 Gy waert niet kloek genoeg, ziet maer Franciscus aen,
 Die uytgemergeld is, en knaelyc regt kond' staen,
 Wiens vasten heeft geduert, beel den loop van zyn leven,
 Dominicus die zal u een exempel geven,
 Die zyn vleesch allen dag kastyde tot het bloed,
 d'Heyligen toonen klaer, de sauten die men doet,

Verstaet dit die den Heer, en kunnen Godt vergeten,
 Al wat gy peyst en doet, is zekerlyk geweten,
 Die eens verschynen zal, gelyk de Zonn' zoo klaer,
 Oft het in 't diepste van de hel bedreven waer.
 In enen oogenblik, zal ieder een verryzen,
 In enen oogenblik, zal den Heere elk bewyzen,
 Al wat by heeft gedaen: het zy goed ofte kwaed,
 Geen zaek hoe lang geschied, de welk verbolen staet.
 Hy zal de zonden kleyn, niet alleen agterbaelen,
 Maer de regtveerdigheyd, moet ook tribuyt betaelen.
 De werken al van liefd', en van barmhertigheyd,
 Oft gy dit hebt gedaen nyt enkel ydelheyd.
 Uw Biegten al-te-mael, en uw Communiceren,
 Oft zy zyn wel geschied; zal men examineren,
 Oft gy godvractelyc de Misfe hebt gevoert?
 Oft gy vrywilliglyk niet hebt geweest verfloort?
 Daer is geen twyffel aen, zult moeten geven reden,
 Van de werken van dengd en van regtveerdigheden,
 Dat den Heer onderzoekt maer zonden swaer en groot,
 Die daer van zyn bevryd, en lyden geen en nood.
 't Regieren van uw buys zal men ook agterbaelen,
 Oft gy niet hebt geweest oorzaak van veel schandaelen,
 Oft gy uw kinders hebt den regten weg geleyd,
 En pligtelyk gezogt voor hunne zaligheyd.
 De zorge bovendien voor al uw buys-genoten,
 En zal op dezen dag niet wezen uyt-geloten,
 Hebt gy niet wel gelet op bunne daeden al,
 Een strenge rekening men van u vraegen zal.
 Ziet voor zoo veel duyft volk en voor des bemels Schaeren,
 Zal men uw zonden al, en boosheyd openbaeren,
 Der daeden niet alleen maer van ieder gedagt,
 Dat anders noyt en heeft als in uw ziel vernagt.
 Onkuyfheyd, overspel, waer zy mogten gebueren,
 In 't midden van den nacht getuygt alleen de mueren,
 Getuygenissen valsch, moorden en dieverien,
 Die zal een ieder klaer als in een spiegel zien.
 Hoe is uw ziel benouwt! hoe komt gy niet te beven?
 Als gy een groote zond' oft schelm-stuk hebt bedreven,
 Het welk gy biegten moet; hoewel dit blyft secreet,
 En dat dit maer alleen een mensch op aerd en weest
 Voor uw belydenis, het gepeys doet u schaemen,
 Verandert van koleur, gy trekt op uw wyn-braemen,
 Gy zugt, gy weent en klaegt, en naer de biegt gedaen,
 Gy wenscht uw leven noyt den Priester te zien aen.
 Gy zoekt een onbekent: maer in den dag van 't Oordeel
 Niemand die heeft geleest, en zal daer hebben voordeel,
 Godt in uw aenzigt zal uw boosheyd toonen klaer,
 Voor alle Volkeren die maken openbaer,
 Den duyvel zelfs die zal in dees uytterste tijden,
 Al schyn by schaemteloos, een groot: schaemt lijden.

Als heel de wereld word zyn boosheyd ayt-geleyd,
Zyn opgeblaazentheyd en zyn ondankbaerheyd.
Van d'Heyligen, men zal ook klaerlyk bemerken,
In den uyttersten dag hun zonden en kwaed' werken,
Die zy hebben gebiegt, en bitterlyk beweent,
Waer door hun eer en lof, niet wezen zal verkleent.
Met David den Propheet zullen dit lied volbringen,
's Heerens barmhertigheyd zal ik voor eeuwig zingen,
Zy en zullen niet zyn aen bunnen Godt rebel,
Maer als verwinders groot van duyvel en van hel.
Het vonnis volgen zal voor alle eeuwigheden,
's Is onberoespelyk, daer word niet te vercrden,
De wereld eynden zal, in vier en vlam vergaen,
Van al wat er in is, en zal niet blijven staen.
Nog boomen, berg, nog stad, nog kasteel, nog gebouwen,
Hoe zal het werelds volk dan wezen in benouwen,
Als Christus zeggen zal; wee u gy ryken mensch.
Hebt hier uw troost gehad, en alles naer uw wensch.
Daerom peyft'er wel op, doet nu barmhertigbeden,
Leest onberoespelyk: want moet eens zeker treden,
In 't Oordeel van den Heer, met g'heel Adams geslagt,
Al weet men niet de uer, den tyd word eens volbragt.
d'Ards Engel Michaël zal een trompette steken,
Die door haer vreed geklang het aerdryk zal doorbreken,
Die in de graven zyn, in eenen boogen schyn,
Door Gods almogentheyd zullen verzezen zyn.
Hoedaenig zal de ziel dan van den zondaer wezen,
Wanneer zy zal voor haer het lichaem zien verzezen,
Swaer, leelijc en mismaect, vol schroom vermaeledyd,
Vol stank, vol vier en vlam, zy zeggen zal vol spyt:
Zyt gy dat lichaem? dat ik hebbe' o verblinde!
Voor mynen Godt geëerd, die ik zoo zeer beminde!
Voor wie men heeft gevischt, gejaegt dag ende nagt,
Voor wie om eenig kwaed men bouden moest de wagt.
Voor wie wierden bereyd zoo kostelyke spyzen,
En kleeren van syn goud, gy doet my nu afgrijzen,
Verrader let is regt, dat my word toe-gedaen,
Dat gy voor eeuwig moet met my ter hellen gaen.
De rampzalige ziel, oft wel, oft niet te vreden,
Haer eygen lichaem moet met alle kragt intraden,
Met wormen-stank vervult, besmet met alle kwaed,
Een pest-buys vol fenijn, van ziekte' een hospitaal.
Ieder zal in den staet van dry-en-dertig jaeren
Verschynen: en die krank, mismaect oft kreupel waeren,
Stom, oft gebooren blind, doof zonder hand of voet,
Het gen' hui dan ontbrak 't is Godt die het voldoet.
Daer zal het minste niet in hun vermindert schynen,
Het lichaem word geheel om lyden swaere pynen,
O Heere! o goeden Godt! die hier niet lijden kan;
Wanneer by word verdoend, hoe zal by lijden dan?

Hoe zal by lyden dan? een vier dat zal verfinden,
Een Ys: daer geene koud gelyk en is te vinden.
Zy zouden duyzent-mael ten onder zyn gebragt,
Dat Godt hun niet behiel door zyne wonder magt.
De duyvels zullen dan de zondaers slaen met swepen,
En tot Josaphats dal hun by den bayre slepen,
Om daer volgens hun werk het oordeel t'onderstaen,
Maer 't zal gelukkiger met d'Oytverkoren gaen.
Die regtveerdige Ziel zal glorieus verschynen,
Veel klaerder als de Zonn, bevryd van alle pynen,
In schoonheyd blinkende, van zyn begin bewaerd,
De ziele zeggen zal: o myn lieve vriendinne,
Getrouwe gezellinn', die ik uyt berten minne,
Door honger, vasten, dorst, gy hebt voor my bereyd,
Den ingang tot de deugd, de kroon van zaligheyd.
In plaets van een zag-bedd' gedekt met fyne laeken,
Gy hebt een bedd' gezoge van planken en van staeken,
Die hebt gezet geweest in arbeyd en in pyn,
't Is reden dat gy zoudt gezet in blijdschap zyn.
De ziele dan vereent, en met 't lichaem verbonden,
Zy zullen zyn te zaem met d' Engelen gezonden,
Naer de gemeene plaats, daer 't Oordeel zal geschieden,
Dan zal zyn in de loft het heylig Kruijs gezien.
Als dan zal alle geslagt kermen ende zugten,
En zal weemoedig zyn, vervult met ongenugten,
Den arend der Do'stoors, hier van de reden zeyd,
Om dat het heylig Kruijs ons vooren wierd geleyd.
Met d'instrumenten al van Christi bitter lyden,
Die zullen de zondaers dan vrezelyk bestryden.
Betuygen overluyd, de zonden oorzaak zyn,
Van zyn vergoten Bloed, van zyn geleden pyn.
Zondaer in Christi Kruijs, gy zult uw kruijs aenschouwen,
Dan zal het zyn te laet uw zonden te berouwen,
Maer de regtveerdige die zullen zingen verbeugd:
Weest gegroet heylig Kruijs, de hope van ons vreu'd.
Den Regter scheyden zal de goede van de kwaede,
Maer voor het leste eylaes! daer en werd geen genade,
Dit lot geschieden zal in d'alderboogsten graed,
Voor de goed alle goed, voor de kwaed alle kwaed,
Hoe schroomelijc! en zal alsdan niet zyn het scheyden,
Die d'een eeuwig in vreu'd, d'ander in pyn zal leyden,
Hoe bitter wert dit niet te zien voor man en vrouw,
Die t'zaem hebben geleest vereenigt door de trouw.
d'Een aen de linker kant, d'ander ter regter stellen,
d'Eenen ten Hemel gaen, den anderen ter hellen,
Van de regtveerdige zoo David ons verteld,
Heeft de familien als schapen t'zaem gesteld.
Christus die zegt ons ook gelyk wy klaer bevinden:
Vergaert eerst 't onkruijt wilt het in bonden binden,

't Gen' zoo is te verstaen als Augustinus zeyd:
De overfpeelders met de overfpeelders leyd.
De roovers al te zaem, moorders met woordenaren,
Gy moet hoerereiders t'zaem, dieven met dieven paeren,
Verraders met Judas, de vrede met Nero,
Ieder met zyn gelijc: men kan niet missen zoo.
Het zelfte vier dat pynt de duyveln der hellen,
Dit zal hun van gelyk in eeuwigheden kwellen,
De zondaeren daer med' zullen gebouwen zyn,
En menig hebben zal zyn duyvel in de pijn.
d' Engelen zullen hun met d' Engelen vergaeren,
Ook hun familien zal men als schapen paeren,
De Patriarchen al met Abraham te gaer,
Met Joannes Baptijft g'heel de Prophten schaer.
Met Petrus zal men zien d'Apostelen vergaeren,
Ende met Stephanus alle de Martelaeren,
Martinus word geseld met de Bisschoppen al,
En ieder Religieus zyn Meester vinden zal.
Benedictus die werd met de Benedictinen,
Bernardus van gelijc met al de Bernardinen,
En de Carthusyers al zullen met Bruno staen,
En met Dominicus ieder Dominicaen.
Franciscus word geseld met al zyn Franciscaenen,
Met zyn naervolgers al, des Heeren onderdaenen,
Antonius die word met menig Breynt,
Die om Godt in armoed' besleden binnen tyd.
Catharina zal staen met haere zuyver Maegden,
Magdalena met die hun boos leven beklagden,
d'Heylige Anna word met de vrouwen geseld,
Maer ongebonden al als schaepkens in het veld.
En gy rampzalig mensch besmet met duyzend zonden,
In wat familie zult gy worden bevonden?
Van al de Heyligen? met wie zult gy dan staen?
Die in uw leven noyt geen deugden hebt gedaen.
't Zyn de Regtveerdige die daer worden verbeven,
Aen wie men dezen dag den vollen loon zal geven,
Hoe zal dan Lazarus die hadt' van brood gekrek,
Roepen met luyder stemm' tegen den ryken Vrek.
Hoe zal den armen mensch den ryken dan betuygen?
Dat by dikmaels zyn bloed heeft komen uyt te zuigen,
En dit ellendig volk met wat een hart gemoed,
Zullen zy zyn gesteld? en ingekrompen bloed.
Een schroomelijc vrees zal hunne ziel doorloopen,
Vermids dat 't geen zaligheyd is te hoopen,
Zeggende: 't zyn deze die wy hebben bespot,
En onder d'Heyligen is hun verdiende lot.
Wy dwaes hebben gegagt hun leven vol dwaesheden,
Hun eynde zonder eer, nu zien wy anders beden,
Als bonden raazende met een droevig geluyd,
Zy zullen uyt hun loofd' de bayren trekken uyt.

Doorschraeven heel het lyf, hun vingeren opknaegen,
Om dat zy zonder vrugt hun ongeluk beklagen,
Den tyd is gepassert het weenen niet en baet,
Vermids dat hun de hel voor eeuwig open staet.
Zy bekennen hoe ligt zy d'Hemel konden winnen,
Maer het is al te laet daer is niet te beginnen,
Wat profyt heeft aen hun d'booveerdigheyd gedaen,
Den rykdom en wellust, 't is als een rook vergaen.
Voor 't vonnis spreken zal den Opper-Heer der Heeren?
Hy zal hem tot de goed' ter regter zyde keeten,
Op dat by hun becoord zyne barmhertigheyd,
En voor den goeden mensch wat loon by heeft bereyd.
En zoo Bernardus zegt tot schande van de kwaede;
't Word met een zoet gelaet met oogen van genaede,
Dat by hun zeggen zal met eens stemm' verbyd;
Komt die gebenedyd van mijnen Vader zyt.
Komt, en bezit het Rijk bereyd van den beginne;
Komt lieve kinderen die ik uyt berten minne,
Komt die hebt oggelaen als gy in zonden viel,
Gebenedyd moet zyn uw lichaem en uw ziel.
Komt gy die balling waert, in arbeyd hebt gezeten,
Die van den ryken mensch veraget wierd en vergeten,
Vervolgt, verjaegt, verdrukt, komt en bezit het goed
Dat inder eeuwigheyd geeft vreu'd in overvloed,
Op 't lest den Regter zal onsluyten de rivieren,
Van zyn vergramt gemoed en doen zyn oogen swieren!
Vol vier en vlam, vol spyt, vol vreak, vol razerny
Tot den verdoemden hoop, staende aen de linker zy
Wat vrees! wat schroom! wat angst! wat weedom!
wat benouwen!
Wie zal dit vreed gezigt alsdan kunnen aenschouwen?
Hooren dees bitter stem', vertrekt ter dezer tyd!
Gaet in het eeuwig vier van my vermaledyd.
O woorden vol van schrik, zonder eenig medoogen!
Gaet, ik en wil u niet meer aanzien voor mijn oogen;
Verraders als gy zyt, vertreders van myn Wet,
Als ik riep komt tot my; g'hebt niet een voet verzet.
Als ik hing aen het Kruijs ik hebbe' met open armen,
Zoo lang naer u gewogt om in genaed' t'ontfermen,
Geopent myne zyd' om u daer in te gaen,
Myn hoofd hebbe' ik geboogt om u in peys t'ontfaen.
Gy hebt voor my gemaect den dooven en den stommen,
g'Hebt myn verzoek versmaed, en hebt niet willek
komen,
g'Hebt gewilt en verzogt te vallen in den druk,
Vermaledyd 't begin van uw swaer ongeluk.
Vermaledyd den dag wanneer gy wierd gebooren,
Vermaledyd uw tong! wellust en vrezooten,
Uw oogen, leven, dood, vermaledyd uw ziel!
Uw lichaem van gelyk, waer med' g'in zonden viel.

Heer, die zyt alle god, waer zullen deze vlugten;
 In 't vier, in een plaats van traenen en van zuchten!
 Hoe lang in eeuwigheyd! eeuwig in 't eeuwig vier!
 Dat met de duyvelen in 't grouwelyk getier.
 Voor uen heeft den Heer niet d'hefchen kyl geschaepen,
 Maer voor de duyvelen; gy hebt gevoert hun waepen,
 Gy hebt hun naergevolgt, gebonden hun party,
 Gy zult voor eeuwigheyd zyn in hunn' slaverny'.
 Aldaer word gy berooft van het aanzigt des Heeren,
 't Gen' is de meeste pyn zoo de Doctoren leeren,
 Gy branden moet in 't vier, o pynen noyt geboort!
 En vier het gen' de ziel en lichaem heel doorboort.
 Gelyk dat heeft den Heer geschaepen voor de goede,
 Veel zaeken tot hun troost, zoo heeft hy tot een roede
 Geschaepen menig zaak, tot straffe van het kwaed,
 De boosheyd Godt den Heer noyt ongesraft en laet.
 Hier van en zal ik nu niet zeer vele af zeggen,
 Vermids dat ik verhoop' dit elders uyt te leggen;
 Noyt kander van den mensch bepeyft wezen zoo fel,
 Als de tormenten die bezonden zyn in d' hel.
 Een onbliffchelyk vier vol van senynige dieren,
 Die door de lichaemen van de verdoemde swieren,
 Die zyn door 't vier gevoed en dies steken te meer,
 Door de hitt' van den brand de vyanden des Heer.
 O wonderbaere vier! geen vreak is'er te vinden,
 Die dees gedierten noyt, nog zondaer zal versindin,
 Maer altyd pynen zal met dezen sellen brand;
 Daer eeuwig word geweest, en knerseling der tand.
 Naer dat het vonnis van den Heer word uytgesproken,
 't Gen' inder eeuwigheyd noyt wezen zal gebroken,
 De zondaers gaen in pyn, d' Uytverkooren in vreugd
 De gen' hun is bereyd tot loon van hunne deugd.
 Christus zal triumphant alsdan ten Hemel vaeren,
 Verzelt met d' Engelen, en al d' hemelsche Schaeren,
 Zingende glorius een hemelsche Muzyk,
 Eeuwig Jerusaleem, gelukkig Hemelryk
 Voor den verdoemden hoop zal de aerde open scheuren,
 Noyt zoo een groot getier en zalder meer gebeuren;
 In eenen oogenblik met grouwelyk gebuyt,
 Ieder verzuken zal di p in den hefchen kyl.
 Met al de duyvelen ik schudde en ik beven,
 Want geen barmhertigheyd en wort'er meer gegeven,
 Wee u ellendig mensch! gy zult ten allen tyd,
 Verworpen zyn van Godt, vervloekt, vermaledyd.
 Zondaers dit is uw eynd, dees weg zult gy intreden,
 Waer gy in blyven zult voor alle eeuwigheden;
 Verdoemd van Gods aenschyn, met de duyvels verzelt,
 Met d' hefche monsters valt van de beulen gekwelt,
 o Vier! o Eeuwigheyd! o duyvelen! o zinnen!
 Gy moet door dit geloof uw lusten overwinnen.

En zoo gy dit geloof, en niet beweegt en word,
 Ten baet niet dat men u hier stelt de waerheyd voort.
 Zoo gy uw apetyd, wilt volgen als de dieren,
 En uw wellusten wilt naer uwen zin bestieren,
 Oft'er noyt rekening aen Godt moest zyn gedaen;
 Verwagten moet den loon gelyk gy hebt verlaen.
 Godt geve dat gy mogt de blyde stemme hooren,
 Die den Heer spreken zal tot zyn volk uytverkoren,
 Op dat gy moogt ontfaen de kroon van zaligheyd,
 En met hem zyn verbeugd in eeuw' der eeuwigheyd.

RYM BESCHRYVINGE DER HEL, EN VAN DE TORMENTEN FEL.

Zondaerig mensch gaet voort in uw ontflig-
 tig leven,
 Gelyk oft gy aen Godt noyt rekening moest geven
 Verfoeyt de zaligheyd, volgt de wellusten naer,
 Oft gy waert onbezield, oft'er geen Godt en
 waer.
 Geeft zoo gy wilt den toom aen uwe kwaede
 werken,
 Al wat gy hebt gedaen, dat zult gy eens bemerken,
 Godt niet ontvlieden kond, die voor u heeft
 bereyd,
 Tormenten vier en vlam, voor alle eeuwig-
 heyd.
 De schryvers der natuer, die geven ons te lezen,
 Hoe vreed dat is den Leeuw, hoe schroomelyk
 van wezen,
 Hoe magtig en hoe stout, jae 't aldersterkste
 dier,
 Dat word zoo als een lam, als hy aen ziet het
 vier.
 Heel zyn gemoet vershouwt, hy verliest zyne
 magten,
 Hy legt zyn vreedheyd af, hy staet als zonder
 krachten,
 Is tain is vreezeloo, zyn hittig bloed verkruypt
 Zoo dat hy neemt de vlugt, in diepe hollen
 sluyt.
 Men ziet o zondaer! u als eenen Leeuw ver-
 schynen,
 Stout in te zondigen, gy vrees geen hefche py-
 nen,
 Biegt vader Predikant, wilt gy niet hooren aen,
 De welk geven aen u, zoo menig schoou ver-
 maen.
 Is't dat gy niet en vrees, nog schroomt de hel-
 sche vlammen,
 En is't dat gy volherd in den Heer te vergrammen,

Zyt erger als een Leeuw, als alle wilt gediert,
 Dat van zinnen berooft, in vremde wegen
 swiert.
 Den Heer nogtans verzoekt, uw boos leven zoud
 laeten,
 En u bekeeren zoud, het kwaed gezelschap haeten
 En dat gy levende, nu daelen zoud ter hell',
 Om naer uw dood t'ontgaen deze tormen-
 ten fel.
 Geen tong ter wereld kan het minste deel ver-
 tellen,
 Van de tormenten groot, en pynen van der hellen,
 Alwaer de lichaemen in volle vlammen slaen,
 Gepynigt in een vier, dat nimmer uyt zal gaen.
 De bitter knaegingen van hunne binne-wormen
 Zullen de zielen daer doorscheuren en bestormen
 Daer zal geduerig zyn een wonderlyk verwyf
 Een schroomelyk gehuyt, een bitterlyk gekryt.
 Dat dit rampzalig volk, zullen ten allen tyden,
 Door wanhooprazerny, hun Godt vermaledyd
 Dat hy de oorzaak is, dat zy veroordeeld zyn,
 Voor alle eeuwigheyd, tot dees vervloekte pyn.
 Ieder vervloekten zal den dag hy wierd gebooren
 En wenschen dat dien dag voor eeuwig waer
 verlooren,
 En dat hy zoud vergaen, in alle duyfterheyd,
 Dat Godt geen rekening, daer van noyt voo-
 ren leyd.
 Waerom hebb' ik een ziel, onsterffelyk verwor-
 ven?
 Waerom in moeders buyk en ben ik niet gestor-
 ven?
 Waerom en was ik niet vergaen ende verfnagt
 Voor dat ik heb geweest, ter wereld oyt ge-
 bragt.
 Vermaledyd den schoot! daer ik was ingenomen,
 Vermaledyd de uer! als ik ben voort-gekomen,
 Dit zyn de liedekens, en treurige muzyk,
 De metten die men zingt, aldaer gedueriglyk.
 Tonge vermaledyd! die noyt geen ander zaeken,
 Ten zy blafphemien, en vloeken zult aenraeken:
 Ooren vermaledyd! die noyt ander gerugt,
 En stemmen hooren zult, als weenen en gezugt.
 Oogen vermaledyd! die noyt ten zult aenschouwen
 Ten zy miserien ellenden en benouwen,
 Lichaem vermaledyd! die geen ander plaazier,
 Nimmermeer zult ontfaen, als vlammen ende
 vier.
 Ziet voor een korte vreugd, wat dat gy hebt ge-
 wonnen?

Gy hebt een lange koord, van droefheden ge-
 sponnen;
 o Dwaes rampzalig volk! vergaen is u wen tyd,
 Schreeuwd, huylt, zoo lang gy wilt 't en werd
 u geen profyt.
 't Gepeys der hefche pyn, is dienstig tot veel
 zaeken,
 Om ons tot strengigheyd den weg bereyd te maeken
 Gelyk Hieronymus; getuygenisse geeft,
 Dat hy om dit gepeys, heeft strengelyk geleest.
 Van gelyk dit gepeys moet dwingen onze zinnen,
 Om de tentation des duyvels t'overwinnen,
 Als hy met d'eerste togt ons met kwael lusten
 kweld,
 Den schroom van deze pyn moet wezen voor-
 gesteld.
 Wanneer gy word aenlokt tot vleeschelyk be-
 haegen,
 Proeft oft gy in de vlamme uw vinger kond ver-
 draegen,
 Zoo gy voor luttel tyd in het vier niet kond zyn;
 Hoe zult gy eeuwelyk verdraegen d'hefche pyn.
 Dit gepeys is ook goed, om d'heren te ver-
 wekken,
 Om de vrees van den Heer in onze ziel te trekken,
 Dit kan ons boven al bevryden van het kwaed,
 Is't dat wy wel inzien den loon die agter gaet.
 Dit is d'eeuwige dood: print dit in uw gedagten,
 En wilt ten allen tyd van zondigen u wagten;
 Voor een dood-zond' alleen, gy weet wat on-
 geval,
 Dat hy voor eeuwigheyd, dees pynen lyden sal.
 Hoe wel dat dit getal, van al de hefche pynen,
 Zyn onbegrypelyk, en zonder maete schynen,
 Men noemt gemeynelyk twee soorten principi-
 pael,
 Waer in begrepen zyn de pynen al-te-mael.
 De eerste word genoemt de pyn des gevoelen,
 Die onze zinnen zal en lichaemen doorwoelen,
 Den zinnelyken lust zal haere straffe ontfaen.
 Gevolgens dat zy heeft tegen Gods wet gedaen,
 De tweede word genoemt de pyn van de schaede
 Waer door den zondaer word, eeuwig zonder
 genaede,
 Berooft van het aenschyn van zynen Heer en
 Godt,
 Dit is de meeste pyn, dit is het argste lot.
 Ik zal eerst van de pyn van het gevoelen spreken,
 't Gen' is zoo hittig vier, 's werelds daer by ge-
 leken,

Zoo Augustinus zeyd' : en is van geender kragt
 't Is als een schaduwe oft schildery geagt.
 Dit vier zal pynigen de lichaemen en zielen,
 Zoo straffelyk nogtans zonder hun te vernielen;
 Want Godt den eygendom dit vier gegeven heeft,
 Dat den mensch word gebrand, en in de vlamme leeft.
 Peyst dit zondaerig mensch, en opent uw verstanden,
 Want het voor eeuwig is in zulken vier te branden,
 Is't dat het werlds vier maer schilder-werk en schynt,
 Bedenkt hoe wonderlyk dit de verdoemde pynt
 Godt ook geschaepen heeft en daer gesteld veel geesten,
 Vier, haegel, honger, dood en fenynige beesten,
 Donder, blixem en dood, die hem zyn onderdaen,
 En gelyk d'Engelen tot zynen dienste staen.
 Men deze geesten noemd; want zy naer Gods gebieden,
 Tot vreden van het kwaed als naer een maelyd vlieden,
 En met een wonder kragt, uytfschieten hun fenyn,
 Want zy als beulen vreed van de verdoemde zyn.
 Een koude die geen mensch kan lyden ende leven,
 Die zal men in de vlamme voor laevenisse geven,
 Op dat volghelyk het kwaed dat ieder heeft gedaen
 Op een de zelfste maet zyn pynen zoud' ontfaen.
 De duyvels bovendien afgryzig om t'aenschouwen,
 Als monsters vreed van aerd zullen hun doen vergrouwen,
 Die met geveynst couleur met aenzigt geblanct
 En met het helsche lym hun hebben opgezet.
 Een schroomelyken stank zal hun ook overvallen
 Die om onkuysch bedryfen om oneerlyk mallen,
 Hun hebben opgetoyt, onredelyk verciert,
 Met d'oogen hier en daer onzuiverlyk gefwiert.
 Hierom zal hun den Heer dees ydelheyd afweiren,
 En hun schoon hoofd circaed bloot als eene bolle scheiren,
 Vervullen heel met stank, de reuken overzoet,
 't Is de gemeyne pyn die men de minnaers doet.

Voor 't hayr zoo net gekruld, voor zilver goude boorden,
 Zy zullen zyn gegord met ketenen en koorden,
 Voor linten, peirals fyn, juweelen al-te-mael,
 Zy zullen zyn gedekt met yzer en met stael.
 Om uyt dees grouzaem pyn eenig profyt te trekken
 En uw besmeurde ziel tot deugden te verwekken,
 Bepeyst wat een tyran voor straf der booze vond,
 Hy aen de pligtige, een doode lichaem bond:
 't Zaem laetende vereent, zoo lange tot het leven,
 Door d'over-grooten stank, en wormen moest begeven,
 Zegt my: zoo dit torment, zoo schroomelyk u schynt,
 Wat zal wezen den stank die de verdoemde pynt?
 Die uyt hun lichaemen zal bersten t'allen tyden,
 Wie is't die zulken stank verdragen zoud of lyden?
 Van een verdoemden mensch, liet Godt den stank uytgaen,
 Al wat ter wereld leeft en zoud niet blyven staen.
 Zoo men met zulk een pyn den neus komt te doorbooren,
 Zegt my: wat zoort van pyn, men geven zal aen d'ooren?
 Waer door dat'er geschien veel zonden en meer kwaed;
 Zy zullen zyn verdrukt in dees bedroefden staet.
 Door geduerig gehuyt, door zugten, weenen schreuwten,
 Door duyft-mael meer getier, als 't brieffchen van de leeuwen,
 De slaegen van de beuls zyn de maet der muzyk
 Die daer gezongen word in 't lucifersche ryk.
 Men hoort ten allen kant men hoort in alle hoekē,
 Stemmen van raserny, die hunnen Godt vervloeken,
 Van 't schroomelyk geroep dat daer te vinden is
 En kan niet zyn gemaect zeker gelykenis.
 Die in dit leven lyd zoo veel verscheide kwaelen,
 Door reden, vrienden, tyd, hy kan nog troost behaelen,
 Oft wel in een gezet, in gelyk ongeluk,
 Dit wat verzoeten kan, en minderen den druk.
 Maer in den helschen kuyl, men weet niet waer bevaeren,
 Daer is geen hoop van troost, naer geen verloop van jaeren,
 Nog van het hemels-hof nog van de wereld niet,
 Alwaer dat gy u wend, 't is droefheyd en verdriet.

Alwaer de lekker tong zal haer torment verdraegen,
 Die niet weet met wat spys opvullen uwe maegen,
 Daer raezen zy van dorst, bersten van hongersnood,
 Die geeft uw honden vleesch, en d'arme kwalylk brood.
 Als balgeryk houd feest, wanneer dat naekt den vasten,
 Heel bitter is 't gepeys voor al dees bacchus gasten
 't Schynt zelve dat den buyk bezonder klagten doet,
 Om veertig daegen lang, dat men maer vasten moet.
 d'Een zegt zoo langen tyd visch in zyn mage steken,
 't Is my onmogelyk, te vasten zoo veel weken,
 Waer med' men is gebrilt: dit kan ik niet voldoen,
 Ik moet hebben myn vleesch ten minsten alle noen,
 Ik zal een medecyn daer over moeten spreken,
 En maeken hem bekend d'inwendige gebreken,
 Ik hoop van 't eten vleesch en oorlof te ontfaen,
 Waer mede dat'er veel heel regt ter hellen gaen.
 Maer dat men deze zeyt moet vasten veertig jaeren
 Met waeter ende brood 't zoud anders hun beswaeren,
 Wat zoud dees vasten zyn by die voor eeuwigheyd?
 Zonder te zyn gelaest, van dorst en honger schreyd.
 De pynen van 't lichaem die zyn van wonderkrachten,
 By de pynen der ziel zyn als een niet te agten,
 Waer ophet meeste deel der pynen vallen moet
 Want zy hebben verzuymt van te doen werden goed,
 Voor eerst de zinn'lykheyd die zal in lyden blyven
 Want zy niet het gepeys elders zal kunnen dryven
 De deugzaamheyd vermaed in hun geduerig zal
 Vermeerderen de pynn' van hun verdienden val
 Ook de memorie zal duyzent pynen lyden,
 Als zy bepeyzen zal haer ong'luk en verblyden,
 Het gen' is gepasseert en 't gen' de oorzaak is,
 Van haer miserien van haer verderffenis.
 Daer zullen zy klaer zien gevoelen ende weten,
 Hoe dier hebben geweest aen hun die lekker beten,
 Van alle tegenspoed: geen meerder ongeluk,
 Als naer wellusten groot te vallen in den druk.
 Wanneer het werlds volk magtige ryke heeren,
 Op den voorgaenden tyd hun oogen zullen keeren
 Indagtig hunnen staet, hun rykdommen en goed,
 Als goden op der aerd gedient in overvloed.
 Naer te hebben geleest naer wenschen naer behaegen,
 Zoo dat geen mensch die leeft kond hebben better dagen,
 Hoe zyn zy niet verdrukt in dees ontvrugbaerheyd?
 Als men in hunnen dorst een druppel nat ontzeyd
 Tormenten die nog meer en veel meer zullen groeyen,
 Als elk gevoelen zal wat vrugten hy zal snoeyen,
 Het gen' lang is voor by en kan niet zyn herdaen
 De pynen zullen in geen eeuwigheyd vergaen.
 Den worm die zal het hert en ook de ziel doorbreken,
 Hy zal dag ende nagt zonder ophouden steken,
 Den worm komt van het hout, en hy het hout door-knaegd;
 Den worm komt van de zond, en van de zonde kiaegd.
 Den worm dan is een spyt, een raezende beklagen,
 Die den verdoemden mensch geduerig zal verdragen,
 Bemerckende 't verlies van d'altijd zaligheyd,
 Den worm hem dwingen zal, dat hy dees reden zeyd:
 Rampzalig als ik ben! den tyd die is verlopen,
 Ik heb voor kleyne prys den hemel konnen koopen
 Ik konde schier voor niet 't opperste goed ontfaen
 Ik heb het niet gewilt, en heb het niet gedaen.
 Om maer alleenelyk myn zonden te belyden,
 Ik zoud gelukkig zyn, en wezen verblyden,
 Had ik myn schuld bekent, zy wierd genomen af,
 Voor een glas water kout, men 't eeuwig leven gaf.
 En ik moet vasten nu, geduerig weenen, zugten,
 Oft ik myn kwaed beschrey, 't zal wezen zonder vrugten,
 Eylaes! als eenen wind, vervlogen is den tyd,
 Wat heb ik voor myn loon, wat heb ik voor profyt?
 Oft men my al het goed des werlds had gegeven,
 En nog daer by gevoegt, hondert duyft jaer te leven,

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

't Waer als een oogeblik te smaeken eenig zoet,
 Waer voor ik eeuwelyk tormenten lyden moet.
 Ongelukkig plaizier! wissel van ongelukken,
 Die zullen zonder eynd' myn arme ziel verdrukken,
 O Schaedelyken drift! wie heeft my zoo verblind?
 Ellendig als ik ben! waer toe was ik gezind?
 Vermaledyd moet zyn die my zoo heeft bedrogen,
 Vermaledyd de borst de gen' ik hebb' gezogen,
 Vermaledyd die my niet en heeft gekaltyd,
 Vermaledyd moet zyn myn vader voor altyd.
 Die my heeft aangelokt: en hier nu ben gezeten,
 Vermaledyd het brood het gen' ik hebb' geëten.
 Vermaledyd moet zyn den dag van myn geboort,
 En al 't gen' heeft gediend om my te brengen voort,
 Zoo zullen zy wat leeft altyd vermaledyden,
 Maer meet die zyn geweest de oorzaak van hun lyden;
 't Exempel toont de daed wat eenen vader zeyd,
 Die t'zamen met den zoon in d'hel gebonden leyd
 Vermaledyd myn zoon! want om u ryk te maeken,
 Moet ik voor eeuwigheyd in deze vlammen blaeken,
 Den zoon voor antwoord gaf: vader vermaledyd
 Want gy van myn verlies en druk de oorzaak zyt.
 Gy peysde wel te doen met dag en nacht te spaeren,
 En met te woekeren, rykdommen te vergaeren,
 Gy my gelaeten hebt veel onregtveerdig goed,
 Waerom ik ben verdoemd, en eeuwig zugten moet.
 Den kwaeden boozen wil, zal daer-en-boven branden,
 Van inwendigen spyt, van razerny, van schanden,
 Benydende die zyn in 't hemels Vaderland,
 Het gen' door scheuren zal, de ziel en ingewand.
 En van den ander kant zy zullen Godt zoo haeten,
 Om dat zy van hem zyn verdoemd en heel verlaeten,
 Gesmeten in dees kuyl, in dees vervloekten hol
 Van rook van duyterheyd van bitterheden vol.
 Jae waer het mogelyk, zy zouden Godt verscheuren,
 Om dat zy weten wel dat hy hun doet bezeuren,

Al dees miterien tot inder eeuwigheyd:
 En hun slaet met het sweerd van zyn regtveerdigheyd.
 Voords zullen veel versteend in hun boosheden blyven,
 En wenschen dat zy nog meer kwaed konden bedryven,
 Zy zyn misfchien bedroeft om de zonden geschied,
 't Is om hun eygen schaed, maer om Gods liefde niet.
 Geduerige wanhoop die zal ten lesten volgen,
 Om reden dat zy zyn van hunnen Godt verbolgen
 Met een gevoelen boos van noyt vergiffenis,
 Dat zyn bermhertigheyd voor hun gesloten is.
 Het gen' de oorzaak is dat zy Godt zoo vervloeken
 Om dat in hunne pyn geen trooft en is te zoeken,
 Want gelyk zy van Godt verhoppen geene zaek,
 Door hun raefende tong tragten te nemen vraek.
 Naer dees tormenten groot wie is 't die zoud gelooven,
 Dat'er nog ander zyn die deze gaen te boven?
 De pyne van de schaed veel meerder word gezeyd,
 Het gen' u in het kort zal worden uyt-geleyd.
 Dees pyn niet anders is, 't is openbaer; te weten:
 Oft de beroovinge van 't goed door ons bezeten,
 Als 't gen' men zig belooft te bezitten een keer,
 Eengoed, zoo dat geen mensch zoud kunnen wenschen meer.
 Hoe meer dat word geagt een goed in weerdigheden,
 Hoe meerder het verlies, dit wyft de regte reden,
 Hoe meer iemand verliest van zyn tydelyk goed,
 Hoe meerder swaerigheyd, en pyn hy lyden moet.
 Godt zynde dan in goed oneyndelyk te wezen,
 Zelfs 't aldermeeste goed, geen meerder goed geprezen,
 Daer en is niet zoo klaer die is berooft daer van,
 Dat'er geen meerder pyn hem overkomen kan.
 Godt, hy den bodem is der redelyke ziele,
 De plaets waer in zy rust: en waert dat het gevele
 Dat zy scheyde van hem; daer kan geen meerder pyn,
 Nog geen meerder torment, als dit gevonden zyn.
 't Gen' heeft Chrystomus dees woorden doen verkonden,
 Duyft vieren van de hel t'zamen in een gebonden,

En konnen aen de ziel geven geen erger lot,
 Dan gescheyden te zyn van hunnen Heer en Godt,
 En 't is onmogelyk, door reden uyt te drukken,
 Hoe ver dees pyn bestrekt, dees zee van ongelukkē
 Als in den stryd den man word van zyn vrouw gescheyd,
 Dees scheyding is een niet, by die van d'eeuwigheyd.
 Wanneer dat vrienden t'zaem verblyden en vermeyden,
 Hoe roept men niet op 't lest: O scheyden! bitter scheyden,
 Wanneer dogter oft zoon, van vader, moeder gaen,
 Hoe word'er niet gestort menigen bitter traen?
 Onder gebeuren goed, die malkander betrouwen,
 En t'zaem onder een, de vriendschap onderhouwē
 Wanneer het scheyden naekt, maekt zoo een groot verdriet,
 Maer by 't scheyden van Godt, dit scheyden agt men niet.
 Dit en zyn nog niet al de pynen en de plaegen,
 Elk zal volgens zyn kwaed bijzonder pyn verdraegen,
 Den gierigaerd die word verdrukt door swaeren nood,
 Den gulzigen gepynt door dorst en honger groot
 Den vleescheliken mensch zal in de vlammen sween,
 Die zullen eenen stank, gelyk de zolpher geven,
 d'Hooveerdigen die word eeuwig met schaemt belast,
 En den grammoedigen, die word geketent vast.
 En hy zal als een hond, geduerig huylen, tieren,
 Den ledigen, en elk op verscheyde manieren,
 Een maet gegeven word, tegen een ander maet,
 Dit in de gramfchap Gods klaer uyt-geteekent staet.
 Af-godisten van geld, van staeten, en van eeren,
 Uytvindens van 't kwaed regt, van stoffen, nieuwe kleeren,
 Ach! hadde gy gekent de grootheyd van de pyn,
 d'Afgoden zouden nu, niet uwe beulen zyn.
 Die plukken voor den tyd, eten onrype vrugten,
 De tanden worden zarp, s'eten met ongenugten,
 Ook die voor zynen tyd, schept vreugden is onwys,
 Hy maekt een ballingschap, van 't Hemels Paradyt.

Zoo dees tormenten al zoo wonderbaer u schynen
 Wat is 't in d'eeuwigheyd te lyden dezepynen?
 Daer hondert duyzent jaer geen oogeblik en maekt,
 En wat men tellen kan noyt tot het eynde raekt.
 Waer noyt geen oogeblik van stillstand is te winnen,
 Een eynde zonder eynd, begin zonder beginnen,
 Waer dat voor eeuwigheyd het wiel zal omme-gaen,
 En de tormenten noyt en en zullen stille staen.
 Een vier, een eeuwig vier, het gen' noyt uyt zal raeken,
 Maer inder eeuwigheyd gelykelyk zal blaeken,
 O vier! O eeuwig vier! O eynde! zonder end!
 Alwaer de straf van Godt zal eeuwig zyn present.
 Dat m'een verdoemde ziel voor zeker zoud verklaeren,
 Van te wesen verloft naer soo veel duyzent jaeren,
 Als dat'er letteren gemaekt zyn door den druk,
 En ook geschreven zyn, dit waer een groot geluk.
 En dat men alles zoud op duyzent jaeren stellen,
 Dat is geweest, dat is, zal zyn om een te tellen;
 De druppels water, al het zand, jae alle zaek,
 Zy zouden springen op van vreugden en vermaek.
 Maer als dees jaeren al zullen geëyndigt wezen,
 Het is een nieuw begin het is gelyk voor dezen.
 O schroomelyke zaek! ellendig ongeval!
 Verdriet boven verdriet dat altyd dueren zal-
 O sterffelyken mensch! wilt dit wel over wegen,
 Op dat gy tot het kwaed niet meer en zyt genegen,
 Rypzinnelyk doorgrond dit voorbeeld van de deugd,
 Op dat gy eenigzints dees pyn begrypen meugd,
 Bepeyft dit swaer torment gebruykt in zeker landen,
 Waer men de kwaed-doenders komt levendig te branden,
 En zoo hun schelmsche daed is leelyk overgroot
 Zy worden met kleyn vier zoetjens gebragt ter dood.
 Is 't dat zulk een torment doet ieder schudden beven,
 Jae schynt onmenschelyk aen de gen' zyn in 't leven,
 Te branden met een vier misfchien geen halven dag,

Zegt my wat voor een pyn 't eeuwig vier wezen mag?
 Waten doet niet den mensch om 's werelds pyn t'ontvlugten,
 Jazelfs om te ontgaen een uer van ongenugten,
 Daerom den vond bepeylt van Phalaris tyrant,
 Ziet oft men meerder straf der booze vinden kan.
 Hy had een os gemaakt van koper spys gegoten,
 Waer den misdaedigen was levend' ingesloten,
 Waer in hy met kleyn vier allenkens moeste braen,
 Zonder de minste hoop van uyt te kunnen gaen
 Wie hoort vertellen dit zonder een zugt te maeken
 Zegt my o christen mensch wat zyn al deze zaeken?
 Ten opzigt van het gen' u vooren is geleyd?
 Het is gelyk een rook die in de logt verspreyd.
 Zoo het gepeys alleen dees pynen ons doet schroomen,
 Zegt wat het wezen moet, aen die't zal overkomen?
 Te lyden voor altyd; 't is een zaak van gewigt,
 Ziet dat gy nu voortaan in deugd uw leven sigt.
 Waer 't dar' eenen mensch alleen moest gaen verlooren;
 Van die van Adam zyn tot s'werelds eynd gebooren,
 Een die de helse pyn alleene lyden moet,
 Dit zoude moeten doen verkruppen heel ons bloed.
 Christus Discipelen hoe waeren zy beladen?
 Als hy zeyd een van u zal zeker my verraeden;
 Waerom dat ieder een verschrikt was en benouwd,
 Niet wetende door wie de daed gebeuren zoud.
 Hoe zyn wy niet benouwd die weten, hooren, lezen;
 Van die verloren gaen dat 't getal groot zal wezen;
 En dat den weg is nouw die ons ten hemel leyd
 En dat de helse poort heeft haeren schoot verbreyd,
 't Is noodig dan dat wy door anders schaede leeren
 Van zonden aflant doen en ons tot Godt bekeeren
 Zoo wy de helse pyn eeuwig willen ontgaen;
 Maer weynig zynder dog die daer gelooven aen.
 En oft zy d'eenwigheyd van deze pyn gelooven,
 Zy laeten ligtelyk door satan hun verdooven,
 Zoo dat men niet en ziet eenige beternis,
 Maer blyven heel versteent 't gen' te beklaegenis.

Wat hebben d'heyigen op aerd niet moeten lyden
 Om d'helse pyn t'ontgaen om eeuwig te verblyden?

Hun levens maer in ziet en peylt t'allen termyn.
 Dat gy eeuwig in vreugd zult wezen of in pyn.
 Peylt, en peylt'er wel op, zonder tyd te verliezen;
 Tragt eer het is te laet, het beste lot te kiezen;
 Voorwaer zoo gy zyt wys, omhelst de waere deugd,
 Op dat gy eeuwiglyk met Godt verblyden meugd.

**D'HEMELSCHER GLORIE BEWYST,
 DAT ELKS HERT TOT GODT OPRYST.**

Philus was op der aerd' als ander creaturen,
 Hy vast besloten was in den geest der natueren,
 Waer in elk blyven zal tot dat de wreede dood,
 Ons eens geleiden zal tot vreugd of pynen groot.
 Godt heeft uyt dezen schoot eens Paulus opgenomen,
 En tot het Paradys der Hemelen doen komen,
 Waer hy hem heeft getoont het elderhoogste Goed,
 Paulus wat zag gy daer? aen myne vraeg voldoet.
 Hy zegt dat geen menscb op aerd' dat kan uyt spreken,
 Want onderworpen zyn aen veldderley gebreken;
 Ter wereld en is niet dat blyft in zynen staet,
 't Is al vergankelyk en als een rook vergaet.
 Die anders niet en heeft gezien in 's werelds paelen,
 Van 't oneyndelyk Goed, wat zal hy ons verbaelen?
 Denglans, den prys, de weird', kan niet zyn uytgeleyd,
 Dit passeert myne mogt; zoo den Apostel zeyd.
 De oog' heeft noyt gezien, de oor en kon't niet hooren,
 Wat dat Godt heeft bereyd voor zyne Uytverkooren,
 Voor die beminnen hem: ten kan niet zyn bepaelt,
 In't herte van den mensch en heeft het noyt gedaelt.
 Een zeer gelyke daed toont ons met klare reden
 Gregorius: hoe dat de groote weerdigheden,
 Van deze glorie niet konnen zyn verklaert,
 Ziet ene vrouw zeyd' by, die in een kerker baert,
 En daer opvoed haer kind; die zy naer lange jaeren
 Wat van de wereld is, hem tragt te openbaeren,
 Zoo zy hem noemt de zon', de sterren en de maen,
 De zaeken die op aerd' in volle wezen slaen.
 En zoo by niet en ziet anders als duysternissen?
 Van 't gen' de moeder zeyt, wat zal hy konnen giffen?
 De reden is subtyl die Paulus ons verteld;
 Die hy door oog en oor, ons herte vooren sield.
 Dit zyn de dry poorten waer door wy vele zaeken,
 Die verr' gelegen zyn ons kenbaer konnen maeken,
 De oogen die zien veel goud, zilver, schrynewerk,
 Gesceenten, peirlen, en sieden wonder sterk,

De vrugten vander aerd, fonteynen en rivieren,
 De vogels in de logt, en aldenhande dieren,
 Bergen en beuvelen, valleyen, groene gras,
 Hoven zeer schoon bekleed met raere bloem-gewas.
 Kasceelen in de logt, kleeren van goud geweven,
 Fruyten in overloed, zeer schoon opgaende dreeven,
 De Sonne en Maen, sterren en 't Firmament,
 En wat aen d'oog bebaegt, en wezen kan bekent.
 Van wat gy hebt gezien? Apostel hoog verheven,
 Kont gy in 't minste deel ons daer van kennis geven?
 Noyt oog en heeft gezien, geen oogen zyn zoo snel,
 Die deze glorie konnen aenschouwen wel.
 Al zien de oogen veel, 't geboor kan voordr strekken,
 En't gen' verholten is, in onzen geest verwekken,
 In Duytsland, Frankryk, in Indien, Turkyen,
 In 't diepste van de zee, 't gen' men noyt heeft gezien
 In China, in Peru, in verr' gelegen landen,
 't Gen' men beschreven vind door vermaerde verstanten,
 Van't Egypten land, van den voorgaenden tyd;
 Van Cresy rykdommen, van menig swaeren stryd.
 Van Babylonien, van Alexanders magten,
 Van Salomons wysheyd, van Sampsons wonder kragten,
 Van alle wonderbeyd die men kan brengen voort,
 Nogtrans d' Apostel zeyt de oor heeft niet geboort.
 Al is 't dat het geboor zoo verre niet kan sweven,
 Om deze glorie te kennen ons te geven,
 d'Inbeeldinge aen hert die kan geven beslyst,
 Veel meer als uyt 't geboor en uyt de oogen spruyt.
 Gy kont u inbeelden, goude en zilvere boonen,
 Waer van dat d'appelen van goud en zilver komen,
 Fonteynen, jae een zee van kostelyken wyn,
 Zoo dat geen beter kan geproeft met monden zyn.
 Bergen van goud gemaakt, gesceenten, diamanten,
 Met peirlen vercierd, die blinken 't allen kanten,
 Fruyten zoo groot, zoo schoon en bloemen bovendien
 Dat men noyt geen gelyks ter wereld heeft gezien.
 Gelouwen in de logt, die tot den Hemel siveven,
 Met beelden van syn goud, die schynen zelfs te leven,
 Met de Zonn' en de Maen, met sterren ingevrogt,
 Met 't gen' voor raerigheyd kan wezen uytgezogt.
 Overpeylt alle goed, rykdommen en plazerien,
 d'Aengenaemste muziek, spelen en vreugde vieren,
 Tafelen opgesteld met alle vleesch en wijch,
 Dat in de wateren en op der aerden is.
 Hoven zoo schoon vercierd, zoo dat geene pinceelen,
 Konnen naer uwen zin, treffen de minste deelen,
 Peylt wat gy peyzen kond, en overdenken mengd,
 Dit alles is een niet, by 's hemels glorie vreugd.
 Gaet boven d'Engelen; klemt boven at de Chooren,
 Zult vinden ander glans, zult meerder vreugd aenbooren,

Die wonderlyk verblyd gebeel het hemels Hof,
 Door baere zoetigheyd, door haer verdienden lof.
 Heft uwe oogen op, ziet daer de Koninginne,
 Die Godt verkooren heeft, voorzien van den beginne,
 Met de sterren gekroont, MARIA Moeder Maegd,
 Onder de schepzelen, die meest aen Godt bebaegd,
 Die is gebenedyd onder alle de vrouwen,
 Peylt wat een vreugd het is dees Koningin t'aenschouwen;
 Met de zonne bekleed, en geschoeyt met de maen,
 Die men niet meer zal zien, ontrent de kribbe slaen.
 Om haer verlooren zoon, zy niet meer en zal zugten,
 En niet hem in den nagt tot in Egypten vlugten,
 Die niet meer onder het Kruys zal staen als zonder ziel,
 Ontfangen op haer boofd, het bloed dat neder viel.
 Die niet meer traenen zal doen vloeyen gelyk beken,
 Die men niet meer en zal dees woorden hooren spreken,
 Vol geweent, vol getreur, vol bitterlyk geklag,
 Wie gant dat ik voor u, myn Zone sterren mag?
 Dit is al gepasseert, vergaen en als vergeten,
 Zy zal ter regter hand zyn van haeren Zoon gezeten;
 Voor alle eeuwigheyd in 's Hemels schoone stad,
 En noyt verliezen zal dees kostelyken schat.
 Is 't dat men deze vreugd niet en kan vergelyken,
 Wat glorie, wat glans, wat schoonbeyd zal niet blyken?
 In te zien het Lichaem CHRISTI gebenedyd,
 Zalig de oogen zyn, die dit zien voor altyd.
 Men ziet voor groot geluk en eer de ouders agten,
 Wanneer dat iemand is Paus onder hun geslachten,
 Ofte Prins oft Cardinael, zeyt my: hoe veel te meer
 Waer het te zien het vleesch en bloed ons eygen Heer.
 Koning der hemelen en van des hemels Schaeren,
 Kan men een meerder eer aen den mensch openbaeren?
 Als zyn Schepper te zien, meester van 't Hemelryk?
 Geen Engel, maer een mensch, aen de menschen gelyk.
 De vreugd die is zoo groot, jae dat'er geene monden,
 Ter wereld 't minste deel, daer af konnen verkonden;
 Wie is 't? die het geluk zal hebben en voorspoed;
 Van de bezittinge van zoo verheven goed?
 Wanneer o goeden Godt! zal dezen d'ig verschynen?
 Dat ik van uw gezigt nimmermeer zal verdwynen?
 Wanneer van uw aenschyn zal ik wezen verzoed?
 Het gen' de Engelen geeft vreugden zonder maet.
 't Gen' ik voor dezen heb van 's hemels vreugd gesproken,
 Al de bewegingen de gen' ik heb' ontloken,
 Die zyn van kleyn bemerk; en schynen niet te zyn,
 By het aenschouwen van het Goddelyk aenschyn
 Van Gods aenschyn komt voort de rust der Uytverkooren,
 't Is dit aenschyn alieen, dat geven kan alvooren,
 Aen onze zielen rust, en glorie volmaect,
 Die noyt de zoetigheyd der schepzelen aen en raect.

Want dit aenschyn befluyt de schoonheyd der schoonbeden,
Men ziet t'zaemen daer in deze verbolentheden,
Van de Dryvuldigheyd, Vader, Zoon ende Geest,
Een wezen wonderbaar, 't gen' is het aldermeest.
Men zal daer onzen geest in ons eygen bemerken,
En wy zullen in Godt aenschouwen alle werken,
Ons verstand word voldaan, niemant zal wenschen meer
Want alle zaek bestaet in Godt den Opper-Heer.
Daer zal men loven Godt, en eene vreugd genieten,
Die noyt en zal vergaen, die noyt en zal verdrieten,
Die noyt verminderd word, maer blyuen zal in staet,
Die d' Hemels heeft gemaecte, houd alles in zyn maet.
Maer hoe kan dit geschien? zult gy my wederleggen,
En door wat redenen zult gy my komen zeggen,
Kan Godt wezen gestort, in onze ziel geheel?
En in al d' Heyligen? zonder enig verdeel.
Thomas zig voorensfelt: dat 't Hoogweerdig verbeuen,
Den pand van glori' is, voor ons van 't eeuw'ig leven,
In 't leven dezen pand, ons Christus xelue geest,
Met belooft dat men dees in 't ander leven heeft
Hoe groot moet zyn dat goed? geen weerdiger te agten,
Ten zy Godt zelfs; het gen' passeert onze gedagten,
Daerom geeft hem geheel in 't Heylig Sacrament,
Godt mensch, ziel, lichaem, bloed die t'zaemen zyn present
Zoo zal het zyn aldaer, Godt door zyn magt vol wonder,
Zal hem geven aen al, aen ieder ook bezonder,
Zyn Godbeyd gy geniet, en zyne Majesteyt,
Al 't goed dat Godt bezit, dat word in u verspreyd.
Wy zullen zyn gelyk aen hem, want allegaeder,
't Gen' Christus heeft gevraegt aen zyn bemelschen Vader,
Op dat zy worden een, gelyk dat wy zyn een,
Gy in my, ik in hun, zoo zyn wy al gemeen.
Dit begrypen wy klaer, volgens Davids verklaeren,
Als uwe glorie haer zal veropenbaeren,
Ik zal wezen verzaed; ter wereld is geen goed,
Nog niet geschapen is, dat onze ziel voldoet.
De ziele wenscht altyd meer en meer te bekomen,
Om zilver en om goud, en om meerder rykdommen,
Om renten, heerschappy, om steden, landen, graen,
Nogtans dees zaeken al, moeten van buyten staen.
Ziet al de Vorsten aen, de Hertogen en Graeven,
Die onder hun gebied, hebben ontelbaer slaeven,
Tot d'ooren toe in 't geld, zoo ryk en zoo vermaerd,
Dat zy hun rykdommen verborgen onder d'aerd.
Die hebben zolders vol, van geld en van tributyen,
Die zelfs niet weten waer, al hun trezooren sluyten,
Zoo dat by-naer een magt voor ieder kamer staet,
In zoo een overvloed, zegt wie dat is verzaed,
Zoo van dees Princen een, hoe ryk en hoe verbeuen,
Word tot een groote ziekte, oft ongeval gedreven,

Bevangen met de kortis, graveel oft flerecyn,
Weynig zal hem het goed oft geld bebulpig zyn.
Zoo niet in 't Hemels-hof; daer en is geen ellende,
't Goed dat gy daer bezit, is een goed zonder eynde,
Niemant aldaer benyd een anders zalig lot,
Want ieder een bezit den alderhoogsten Godt.
't Goed dat de ziel bezit, en kan men niet bewyzen,
't Lichaem zal 't zelfste goed bezitten naer 't verryzen,
't Zal blinken, zuiver zyn, gaeven in overvloed,
Waer aen de schoonigheyd des Hemels wyken moet.
Daer is ter wereld niet, dat de ziel kan verzaeden,
Maer zal van alle goed daer wezen overlaeden,
Uw ziel die zal geheel met Godt wezen vervult,
Door dees vereenigheyd, als een Godt wezen zult.
't Gen' word op d'aerd betragt, bekomen en bezeten,
Hoe zeer ons dat behaegt, de hiefde raekt verleten,
Ziet wat is kostlyk, raer, schoon aen het gezigt,
Naer enig tyd gezien, den drift passeert al lige.
Maer 't aenschouwen van Godt zal nimmer hun verdrieten
Een ieder zal met vreugd hem zoeken te genieten,
Begeirig en verzaed van 't Goddelyk aenschyn,
En geen van beyde zal haeren de minste pyn.
In Godt is alle goed, en schoonigheyd besloten,
En al des werelds vreugd t'zaemen in een gegoten,
't Is maer een enkel schyn, dat 's geen gelykenis,
Van te zien alleen, eenen die zalig is.
Is 't dat 't gezigt van een, brengt al veel vreugd te voeren
Wat zal doen het gezigt van al Gods Uytverkooren?
Hoe veel meer Heyligen, dat 'er zyn in 't getal,
Hoe meer de glorie van ieder groeyen zal.
De bemelsche Muzyk die passeert alle zaeken,
Zoo dat u eenen galm, onsterffelyk kan maeken,
Voorders hoe zal den renk, en smaek wezen voldaan,
Niet gelyk men op aerd, ziet alles haest vergaen.
De ziel zal zyn Gods huys, hy zal met haer zyn wezen
Vervullen voor altyd, zoo is gezeyd voor dezen,
Met zynen Eygendom, Glorie en Majesteyt,
Met zyne rykdommen, met zyne weerdigheyd.
Aldaer is geen getreur, geen droefheyd nog geen zugten,
Geen arbeid, bonger, dorst, geen dood, geen ongenugten,
Waer uyt besloten word, wat hier veroorzaekte pyn,
Daer niet een hayr van 't hoofd oft gloriens zal zyn.
Godt word dan al in al, hier geeft by niet de menschen,
Alle de goederen, de gen' zy konnen wenschen,
Hier heeft by ingestort de wysheyd Salomon,
Sampson met magt versterkt, met schoonheyd Absalon.
Heeft met zagmoedigheyd David willen bekroonen,
Judith met een gelaet, uytmemende verschoonen,
Hy heeft Petrus verciert met eene hiefde groot,
De Martelaers versterkt in 't midden van de dood.

Hy heeft aen Paulus hier de wetschap gegeven,
Aen de Maegden de kragt, om zuiverlyk te leven,
Maer word alles in al, in 's Hemels Glorie-ryk;
Want Goddelyk te zyn, word d' Heyligen gelyk.
Met alle goederen zal by hun daer vervullen,
Zoo dat boven de Zom' de minste blinken zullen,
Boven het sterren ligt, veel schoonder als de Maen,
En boven Salomon, zullen in wysheyd staen.
Het word Gods zelfs, die ons daer mede zal verciere
En doet ons door den dienst der Engelen regieren,
Door hun zyn wy geleert, beschermt van ongeval,
Maer zelfs in 's Hemels-hof alles uytwerken zal.
Alle de Heyligen zullen aen Godt gelyken,
Zoo ik nog hebbe' gezeyd, alles in Godt zal blyken;
d' Eeuwige Zaligheyd is eenen staet volmaekt,
Gelukkig duyzent-mael die daer eens toegeraekt.
Maer wat ter wereld is, moet vroeg oft laet bederven,
Zult beden Koning zyn, en morgen zult gy slerven,
Zoekt wat staet dat gy wilt, geen die zal blyuen staen,
In eenen oogenblik kan alle zaek vergaen.
Augustinus die zegt: nu ben ik in verblyden,
En korten tyd daer naer, in droefheyd en in lyden,
Nu ben ik kloek, nu krank, nu bleek, nu fris en rood,
En onvoorzienelyk, ik smaek de bitter dood.
Nu schyn' ik vol geluk, nu schyn' ik vol ellenden,
En van mizerien, weet ik my niet waer wenden,
Nu lach' ik, ieder uer is 'er een nieuwe maet,
Nu regen, zonne-schyn, daer blyft niet in zyn staet.
Maer der t'eyligen staet is eenen staet naer wenschen,
Daer kan niet zyn voldaan meer aen den wil der men-
schen;
Den Zaligen bezit, alles in overvloed,
Heeft alles wat by wilt: want hy heeft alle Goed.
O beminders van goud, van zilver, van rykdommen,
Die tragt naer staeten groot, om u te doen berommen,
Om hoog te zyn in saem, van alle volk geagt,
't En is maer ydelbeyd, maer rook dat gy betragt
Afgoden van uw buyk, die van den vroegen morgen,
Om lekker spys en drank, zyt bezig om te zorgen,
Zoo dat 'er menig spys bederft en gaet te niet,
En goed en geld verkuift, 't gen' dagelyks geschied.
Mevrouw die uw lichaem om schoonheyd komt te pynen,
Om met een zoet gelaet voor ieaer te verschynen,
Die halve dagen lang voor wven spiegel zit,
Die wyft en u belstrykt om t' hebben leden wit.
Die uw gezontheyd zoekt, om lang op aerd te leven,
Ziet wat men u belooft, en wat men u wilt geven;
Wat rykdom, vreugd en eer, wat leven, schoonig-
heyd,
Daer, alles blyft in staet tot inder eeuwigheyd.

Maer niemant is op aerd, volmaekt zonder gebreken,
Hy die verstandig is, by zal vol kwaelen slegen,
Die schoon van wezen is, word plomp en bot van aerd,
Ieder heeft zyn delikt, al schynen zy vermaerd.
Die ryk en edel is, zal zyn mismaekt van leden,
Maer in het Hemels hof, een ieder is te vreden,
Schoon, wys, kloek en gezond, aldaer is geen verdriet,
Geen dwaes en schaemel volk men in den hemel ziet.
Het is ieder bekend, wat volk dat heeft tot Roomen,
Van Spagnien, v'rankryk, Italien gekomen,
Niet om de Stad te zien, maer om de wyze sprack,
Van Titus Livius, die ieder gaf vermaek.
De Heylige Schriftuer ziet men ons vooren houwen,
Hoe dat geheel het land wilt Salomon aenschouwen,
Saba de Koningin kwam zelfs tot hem gegaen,
Om zyne wysheyd groot, alleen te houen aen.
Naer Salomon gezien, en t' hebben hooren spreken,
Zy was zoo zeer verblyd, dat zy sehier heeft besweken,
En van haer zelven viel: haer geest die was vergaen,
Zy riep: zalig zyn zy, de gen' u hooren aen.
Wder dat een Engel kwaem, oft mensch aen u verkonden,
Dat Augustinus nu op aerden wierd bevonden,
In een plaets daer gy hem nu zien en spreken kont,
Hoe zoud gy niet loopen, om hem te zien terstont.
Waer 't dat Hieronymus ook moefte zyn in 't wezen,
Paulus den Predikant zoo vermaerd en geprezen,
Wat zonde gy niet doen? boe waert gy niet verblyd,
Alleen om hem te zien, en spreken korten tyd.
Wat niet geschieden zoud? waer 't dat uyt 's hemels zaelen
MARI: Moeder Gods, op aerde moefte daelen?
Wat een wonder geloep, om te aenschouwen haer?
Fae om haer kleederen alleen te raeken maer.
Wie zal my leggen uyt? onder d' hemelsche Geesten?
Wat blydschap dat daer is van den minst tot den meesten,
Aldaer te spreken aen, g'heel 't Hemels hof te zien,
Met hun te zyn verbengd, voor eeuw'ig bovendien.
Aen een tafel te zaem, als Koningen gezeten,
Den zelven drank en spys, met Gods drinken en eten,
Gy zult wezen aen Godt; in glorie gelyk,
Gy zult wezen aen Godt; in glorie gelyk.
O groote weerdigheyd! twyffelt niet aen 't geschieden,
Die in de zaligheyd, Godt doen zal aen u-lieden,
Godt geven zal aen al, gelyk aen een alleen,
Aen ieder wezen zal, zyn glorie gemeen.
Maer 't gen' is wonderbaar, en wonder boven wonder,
Gy zult kennen aldaer een ieder in 't bezonder,
Die gy noyt hebt gezien, oft gekent op der aerd,
Gelyk dat man en vrouw, zig kennen t'zaem gepaerd,
Aen u wonder bekend, al der Engelen Choren,
Prophten, Martelaers, Patriarchen, Doctoren,

De Maegden weten zult wat zy hebben gedaen,
Volgens hun werken ook wat loon z' hebben ontsaen.
Daer zult gy Petrus zien, en kennen zyne werken,
In penitentie: die zult gy klaar bemerken;
Ieder word u bekent, door 't bemels ligt verligt,
Al oft gy duyzent-mael gezien hadt' hun gezigt.
Daer zult gy Maegden zien in schoonheyd uytgelezen,
Wiens zielen als de zonn' nog klaerder zullen wezen,
Door 't aenzien zult gy zyn met zoo een vreugd vervult
Dat gy niet meer voortaan op d'aerde peyzen zult.
Hoe schoon is niet te zien zoo veel duyft Martelaeren,
Wiens lichaemen om Godt zoo zeer gepynigt waeren,
Nu zoo klaerblinkende, elk met een lauwer-kraus,
Met glorie gekroont, uytnemende van glans.
d' Hemelsche Geesten al, d' Apostelen verheven,
Die waeren kleyne volk, maer visschers in dit leven,
O aengenaemen staet! gezelschap vol van vreugd,
Dit gepens moet uw ziel stieren tot alle deugd.
Om in't toekomstende van uw weynig daegen,
Uw werken al-te-mael aen den Heer op te draegen,
Verdandig lydende, 't gen' u word aengedaen,
Bepeyzende den loon, die gy eens zult ontsaen.
Daer is niet dat den mensch verwekken kan tot lyden,
Als zig te stellen voor, den loon om te verblyden,
Wy moeten loochenen het vleesch dat ons verleyd,
Aennemen Christi Krays, den weg van bitterheyd.
Bepeykt de reden wel, van de vermaerde werken,
Van al Gods Heyligen: wilt hun leven bemerken,
Gy hun bevinden zult in wegen van verdriet,
In wegen daer men niet als tegenspoed en ziet,
Zult hun verwonderen, en 't goed en geld veragten,
Verfoeyen den wellust, de beroemde gedagten,
Des werelds ydelheyd betreden met den voet,
En wat tot vreugden strekt bannen uyt het gemoed.
Gy zult'er ander zien, het schroomig vier verdraegen,
Sveerden en lancien, kruyzen en vreedde slaegen,
Van beiren, tygers sel, van de leeuwen verscheurt,
Die men het hert uythaelt, 't gen' heden nog gebeurt.
Wat wonderheyd ô Heer! menschen vander naturen,
Genegent tot wellust, zoo swaere pyn bezuuren,
Maegden jong en teere, die vreezen voor een muys,
Voor een u degen bloot, voor eenig vremd gedrups
Niet vreezen een tyran met al zyn drengementen,
Een ongehoorde dood, duyft pynen en tormenten,
Maer zelfs wezen verblyd, 't kan niet wezen verklaert,
Zy zaegen door 't Geloof, den loon veropenbaert.
Zy peyden op de vreugd, die naermaels zal gebeuren,
Daer dees tormenten maer en zyn voor weynig uren,
Zy peyden op den troost van 't Goddelijk aenschyn,
't Gen' is de meeste vreugd die kan gevonden zyn.

Den zaligen Jordaen, 't ligt van de Predikkeeren,
Die zal een les hier op, ons door den duyvel leeren;
Als by hem eens beswoer: vragde, mogte het geschien?
Wat pyn by kiezen zoud om Godt eens aen te zien?
Wat antwoord christen ziel zoud gy hier op verwagten?
Wat zoud om Godt te zien, den duyvel dog betragten?
Te lyden alle pyn des werelds, en 't verdriet,
Kleyn uw gevoelen is, gy agt den Hemel niet.
Ik geirne lyden zoud zegt hy: de pyn der hellen,
De welke onderstaen alle myne med'gezellen;
Jaet tot het Oordeel toe: ô ellendigen wee!
't Getal der duyvelen passeert het zand der zee.
Hebt gy een christen hert, waer zyn nu uwe zinnen?
Wat hebt gy oyt gedaen om den Hemel te winnen?
Gy agt niet Godt te zien het aldermeeste Goed,
Waer van den duyvel zelfs zoo groote schatting doet.
Christus die zegt: zoo groot is het verblyden
In't hemels Vaderland: dat 't beter waer te lyden,
Duyft hellen: als daer van eeuwig vervremd te zyn,
En alle deze vreugd bestaet in Gods aenschyn.
Wanneer dat Godt den Heer heeft onze ziel geschaepen,
En 't eeuwig wezen gaf, geteekent door zyn waepen,
Dit is de meeste zaak wat haer gebeuren zal,
Oft eeuwig pyn oft vreugd: daarom peykt op den val.
Geloofst gy dit? waerom zoekt gy de aerdsche dingen?
De gen' regt uwe ziel zullen ter hellen dwingen,
Die niet zyn beste en doet om ten Hemel te gaen,
't Is te vergeefs dat hy heeft een ziel ontsaen.
Uw hert ten Hemel stiert, wilt uw ziel overwegen,
Hebt medoogen met haer, daer is veel aengelegen,
Aen 't geluk van een ziel: want een dood-zond' alleen,
Kan uwe ziel van Godt, en van den Hemel scheen.
Zegt: mynen goeden Godt, ô Heere der genaeden!
Vader van allen troost, en wile my niet versmaeden,
Die my geschaepen hebt naer uw gelykenis,
Maekt dat myn erfdeel in het eeuwig leven is.

Vier.

Zult niet spuygen onder ander /
In de schoutw / oft op den bzander /
Oft in 't vier / zoo dat het klakt /
Oft wel op de mueren plakt.
Zult niet met de tange sichten /
En het vier geduerig bzielen /
Nog u omme-heeren niet!
Dat uw rugg' het vier aanziet.
En zit ook niet met gemakken /
Met d'hand aen de kinne-bakken /
Nu op d'een oft d'ander bil /
Daer zit regt / en houd u stil.

Vierigheyd.

De vierigheyd die wy hier in de kinders vraegen,
En is niet om op straet in 't spelen te bebagten,
Nog minder om in buys te loopen over-een,
Als oft de vierigheyd waer met de deugd gemeen.
Maer 't is de vierigheyd die 't kind toont in de Kerken,
En die het blyken doet in alle goede werken,
Zoo in ter school te gaen, vierig hun te spoen,
Om aen het goed gebod der Ouders te voldoen.
De kinders die hier in hun vierigheyd betoonen,
Die zullen bannen naem, en hame ziele kroonen,
En van elk mensch ook zyn gevierd, geëerd, geagt,
Dus alle vierigheyd in eer en dengd betracht.

Vinden.

Vindt gy iets dat is verdoorey,
Het zy van uw mede-maet,
Oft wie het zal toe-behoorey,
Seeft het weder met ex daet.
Weet gy niet aen wie te draegty,
Sy moet onderhooren sijn,
Olaer die van verlieten klaegty,
Soet gelyk gy 't hebben sijn.

Visschen.

Kind / van visschen zult u wagten /
In ribieren / oft in gragten /
Daer het water stroomt oft niet /
Daer gy grond / oft geen en ziet,
Oeffent u met zulke zachen /
Die u eerlyk komen maken /
Zachen / die u mer'er tyd /
Mogen dienen tot proft.
Dopt kan u het visschen baeten /
Daerom wilt het visschen laeten /
Dicht veel liever in 't plateel /
Op zult kiezen 't beste deel.

Vleeschelykheyd.

De vleesch'lykheyd is een serpent,
Die heymelyk ons ziele serpend,
Zy is een wyand en verraer,
Een bebendigen moordenaar.
Die niet en baert als zielen druk,
En als haer eeuwig ongeluk,
Die heeft zyn lust in vleesch'lykheyd,
Vervremd van Gods barmhertigheyd.

Daerom ô kind! uw vleesch verderft,
Op dat uw arme ziel niet sterft;
Want die zyn vleesch niet wederstaet,
't Is zeker hy ter hellen gaet.

Vlieden.

Vlied de zonden, 't Alken stoudey,
Eert de Seugd:
Stiekt uw zinnen, Om te sinnen
't Hemels Vreugd.

Vloeyen.

Zoo gy vloeyen wilt / oft luyzen /
Die u byten / doen beruyzen /
Weet het is een groot gebrek /
Maer te tasten in uw nek.
Dile min moet gy niet toonen /
Die te vangen booz perzoonen /
In 't gezigt van ieder een /
't En zy dat gy zyt alleen.

Voorloopen.

Loopt niet verre, loopt niet te zeer,
Om prys te winnen, lof en eer,
Menig zoo met een korte pyn,
Gestorven buyten adem zyn.
Oft zyn in ziekte gevallen ras,
In kwelling die langduerig was.
Daerom het zere loopen haet,
In nood gebruykt de middel-maet,
Ten zy dat het uw leven doet,
Het zere loopen is niet goed.

Voorspoed.

Zoo in voorspoed als tegenspoed,
Looft, eert en pryst het hoogste goed,
Geluk en meest verheventheyd,
Is niet de meeste zaligheyd.
't En is voorwaer maer enkel schyn,
Hier in de wereld groot te zyn.

Voorzichtigheyd.

Eer gy iet slaet ter hand, uw zaeken overleyd,
De moeder der fortun is de voorzichtigheyd.
Ure.
d'Een ure gaet voor, d'ander naer,
Een ieder word de dood gewaar.

Vrede.

Wie den vrede wilt be-erven/
 Moet zyn zelven eerst af-sterben/
 Ook oodmoedig zyn van hert/
 En verdraegen menig smert/
 Hooren / zien en stille swygen/
 Zoeken geen verschil te krygen/
 Leege plaetzen nemen aen/
 Ieder wezen onderdaen/
 Die alhier in vrede leven/
 Godt zal hun zyn vrede geven/
 Vrede bringe ons in Gods Ryk/
 Vrede maakt ons Godt geluk.

Vreede Gods.

's Heerens vrees doet zonden vlieden,
 En voldoen aen Gods gebieden,
 s'Is de kroone der wysheyd,
 s'Is de vreugd der zaligheyd.
 's Heerens vrees zal 't hert verbyden,
 Vreugden geven 't allen tyden,
 Want de oogen van den Heer,
 Zyn op die hem vreezen zeer.
 Onder al die zyn op aerden,
 Die men houd in eer en waerden,
 Moet hy die den Heere vreeft,
 Zyn geprezen aldermeest.

Vreedheyd.

Weest soetaerdig van manieren/
 Vreedheyd dient de wilde dieren/
 Zyt een ieder lief getal/
 Als een duyve zonder gal.
 Coont u blyd en zagt van wezen/
 En wordt ber' en naer geprezen/
 Want een kind van stuer gelaet/
 Wordt van ieder een versmaet.

Vriend.

Men kent de vrienden in geluk,
 Maer meest in nood en swaeren druk,
 Die houd goed huys, heeft goeden wyn,
 Zal gelukkig in vrienden zyn.
 Zoo lang is hy een eerlyk man,
 Die als een koe wel geven kan;
 Maer zoo hy komt eens tot den val,
 Niet vele vrienden vinden zal.
 Jae zelfs om hem niet te zien aen,
 Zy zullen een straet ommegeen.
 Kind, houd geen vriendschap om profyt,
 Die tegen regt en reden strydt,
 Die zyn goed vrienden onder een,

Hun goed en geld moet zyn gemeen,
 Een vriend zyn leven en zyn bloed,
 Voor den anderen waegen moet.
 Godt die is een getrouwen vriend,
 Die ons heeft van zyn Zoon gediend,
 Van zyn Bloed, Leven, Vleesch en Ziel,
 Die noyt uyt zyn beloften viel.
 Maer veel volgen den duyvel naer,
 Verraeders en schyn-vrienden maer.

Vroed.

Van jongt moet men leeren spakey,
 Maer niet obergen al te vroed,
 Veer die magt en dag vergaerey,
 En him Godt maeken van 't goed.
 Sy moet niet in geld verkeerey,
 En verkwikken zonder mood,
 En in spyt en drank versterkeey,
 Oft in lekkeuren groot.
 Als de tyden dooren valley,
 Sy moet doen als uwv gelyk,
 Maer gy moogt het niet verfwalley,
 Of gy Edel zyt en Ryk:
 Want zy die van jongt beginneey,
 Te zyn haere van de Bary,
 Zullen haest him goed verwinneey,
 En met Calis beide gaen.

Vrouwen.

Van de jongheyd moet men schoutwen/
 Het gezelschap van de vrouwen/
 Want dooz vrouwtkens ligt en spyn/
 Veel kinders bedorven zyn.
 Veel oneerlyke zaken/
 Aen de jongheyd kenbaer maeken/
 En dooz hun oneerlyke praet/
 Zyn zy oorzaak van veel kwaed.
 Men ziet haest de jongheyd dolen/
 Die eens gaen in Demis scholen/
 Wie zal wezen zonder vleit?
 Die aenraken zal het peit.
 Die met hem maer wilt gaen dynken/
 Somtids hier en daer beschinken/
 Met hun loopen naer den dans/
 Wordt haest een gepluynden gang.

Uyl.

Kind hoort niet getrne het woordt uyl/
 Laet u noyt noemen botte-muyt.
 Peerd / ezel / oft van zulke geslagt/
 Maekt dat gy hooger zyt geagt.
 Daerom tot leeren u bereyd/
 Met een bezonder neerfigheyd.
 Leert in uw jongheyd / 't woordt uyl baet /
 Als m'oud is / 't leeren is te laet.

Vyand.

En prins van de duyvelkenit,
 Onsen meesten vyand is,
 Onder schyn van goede daed,
 Brengt hy menig mensch tot kwaed.
 Hy zoekt door oebelligheyd,
 Om leed en rampzaligheyd,
 Sag en magt niet op en hond,
 Van ont te bevegten stont.
 Daerom waakt en zoker leeft,
 Een plaect aen den duyvel geeft,
 Waerent u met Christus kragt,
 Zoo verwindt gy zyne magt.
 Hoe gy tot Godt naedex gaet,
 Hoe hy van u voordeer staet.

Vyften.

Van vyften / oft scheten laeten/
 Moet u wagen buyten maeten/
 Sluyt wel nouw uw agter-deur
 Want die reuk is al te zeur.
 En al is 't dat veel perzoonen/
 Dat het wezen mag betoonen/
 Als Doctoor oft Medecyn/
 Dooz die vol van winden zyn.
 Oft om zichten te ontvlieden/
 Het is raer dat 't mag geschieden/
 't Is den ezel die men pruyt/
 Die veel scheten laet en vyft.

Uytlaepen.

Een fraey kind, dat zal hem vragten,
 En ten mag geenzint geschieden,
 Van uytlaepen, te vermagten,
 Glacmentlyk by vrende liden.

Daer zyn duyzent ander dingen/
 Die ik hier niet boort wil bringen/
 Wenig ryk en goed student/
 Verdynkt eer hy 't water kent.
 Dooz 't gezigt alleen der oogen/
 Onder menige bedjoogen/
 Let op die in hoven gaen/
 En zien schoone vuzten staen.
 Gezigt doet de vuzt aenraken/
 Daer naer plukken om te smaken/
 Adam in den appel beet/
 Daer de daet het was hem leet.
 Onder die geen zorg en draegen/
 Dikwils het te laet beklagen/
 Zien hun k anders jong en teer/
 Dikwils leven zonder eer.
 Dit wil ik in 't hert maer zeggen/
 Want om alles uyt te leggen/
 Het bescheyd en onderzoek/
 Daer is noodig eenen boek.

Vuyl.

Men vind Kinderen by hoopen,
 Die gelyk de verkens loopen,
 In de vuyligheyd en slyk,
 Die de verkens zyn gelyk.
 Bekleed hun met nieuwe kleeren,
 Dat zy schynen te zyn Heeren,
 Stelt hun in het lynwaet net,
 Gelyk poppen op-gezet.
 Wilt maer wagen vyf zes uren,
 En dan hunnen staet bespeuren,
 Zult bemerken in den schyn,
 Dat zy vuyl als verkens zyn.
 Lynwaet swart, oft het acht daegen,
 Van hun hadd' geweest gedraegen,
 Men ziet kwaelyk het fatzoen,
 Van de kouffen ende schoen.
 Alles dat is aen hun leden,
 Zoo van boven tot beneden,
 Men vol stof en modder vind,
 Wat verdient zoo een vuyl kind.
 Oordeel is zeer ligt om stryken,
 Fraey de billen af te klyken,
 Zoo dikwils als het word gedaen,
 Zonder eten slaepen gaen.
 Daer is niet schoonder te aenschouwen,
 Als kinders, die hun zeer net houwen,
 Want waer zy gaen over-al,
 Ieder een hun pryzen zal.

Wovenien moogt noyt verkorven,
 En uytblyven in den nagt,
 Want uw Ouders zoud' bedroeven,
 Van wie gy zyt t'huys verwagt.
 Zoo wie daer in komt te factey,
 Sit is de verdiende straf,
 Sonder uytstel te betaelen,
 Fraey te kwispelen hem af.

Uyttersten wil oft Testament,
 Die moet zyn in den zin geprent;
 Die alle daegen diend gedaen,
 Voor dat een kind zal slaepen gaen.

IK geef myn ziel aen Godt, myn lichaem aen de aerde,
 Om te zyn wormen-aes, 't is van geen meerder waerde,
 Vrywillig ik verlaet het tydelike goed,
 't gen' is maer ydelbeyd, 't gen' de ziel dolen doet.
 Ik beweene uyt'er bert al myn zonden bedreven,
 Om de liefde van Godt, met beternis van leven,
 Ik vergee' uyt'er berten 't kwaed aen my gedaen,
 'k Wil met den kus van peys myn vyanden ontsaen.

Waerheyd.

Ieder moet de waerheyd pruzen/
 En eeuwigen lof bedruzen/
 Die te binden is zeer schoon/
 Onder g'heel des Hemels Throon.
 'k Hebb' haer over-al gaen zoeken/
 In des werelds wyde hoeken/
 Maer sit blyf in groot verdriet/
 Want de waerheyd bind' ik niet.
 'k dagt: kinders jong van jaeren/
 Zullen dezen schat bewaeren/
 Hun onnoozelheyd is groot/
 't Schynt d'onnoozel zyn al dood.
 Twee / d'yn jaeren uyt hun wielen/
 Leeren liegen en bedriegen/
 Hierom volgt dees nieuwe leer/
 Dat men bind geen kinders meer.
 Wy zyn t'zaemen al litmaeten/
 Dus wy moeten 't liegen haeten /

'k Geloof in eenen Godt, Dryvuldig in Perzoonen,
 Den Vader, Zoon en Geest, die zal het goed beloonen,
 En straffen zal het kwaed, Almagtig, Wys, heel
 Goed,

En 't gen' d' Heylige Kerk ons te gelooven doet.
 'k Hoop door de goedbeyd Gods vergiffenisse der zonden
 En dat myn ziel eens word in 't Hemelryk bevonden,
 'k Beminne mynen Godt uyt g'heel myn bert en magt,
 Uyt geheel myne ziel, uyt geheel myne kragt.
 Ik stelle my geheel, en myn ziel in zyn handen,
 Bereyd om t'onderstaen vermaedinge en schanden,
 Gezond en ongezond, de dood, alle verdriet;
 Gelyk hy willen zal, dat zynen wil geschied.
 'k Bevele myne ziel, den toevlugt ter zondaeren,
 Dat zy my willen zoud' van een kwaed dood bewaeren,

Aen al de Heyligen, myn heyligen Patroon,
 Om te ontfangen eens des Hemels glorie kroon.
 Ik zeg uyt 's berten grond met al oodmoedigbeden,
 JESUS, MARIA zoet, dit zyn myn leste reden,
 En zoo dit is misschien myn lesten nagt of dag,
 Ik wensch dat ik in hun ernen slerven mag.
 En is 't dat myne zong dees woorden niet kan spreken,
 Oft dat my kwam het bert oft het verstand t'ontbreken,
 Ik zegge nu voortaan, JESUS, MARIA zoet,
 Wilt als myne ziele scheyd, haer komen te gemoet.

W.

Niet en baet meer vrandschap/
 Als een ongeregtten klap.
 Het Geloof' is uytgebannen/
 't Bedrog regiert alle mannen/
 Elk agt zig den besten man/
 Die hier meest bedriegen kan.
 Dit is doen de waerheyd doolen/
 Haer stuyten uyt Christ' schoolen/
 Paulus leert een ander lied/
 En beliegt malkander niet.
 David vzaegde Godt met reden/
 Zend uw Licht en uw waerheden/
 't Licht / naer Augustinus leer/
 't Licht ter wereld is gekomen/
 Maer dooz d'uyfsterheyd benomen/
 Zoo dat'er van haers gelyk/
 't Is geen plaets in 't Christen-ryk.
 't Is 't dat ik ben van geboelen/
 Dat zy in de Regter-stoelen /

'k gezeten; 'k ben verblind /
 Aldaer is zy onbemind.
 Silber ende goude schyben /
 Doen de waerheyd blypen blyben /
 Menig Regter / Advocaet /
 Zoeken maer hun eygen baet.
 Dooz veel giften ende gaeben /
 Dooz dat het onnoozel bloed /
 Dooz de kwaede tyden moet.
 Men ziet ook de waerheyd blieden /
 Van verkoopers en kooplieden /
 Van winkels en feesten groot /
 Daer word zy ook uytgestoot.
 Niet alleneplk dooz woorden /
 Maer dooz daeden en accoozden /
 Dooz bedrog gewigt en maet /
 Daer veel valscheyd onme-gaet.
 Dooz de waerheyd is te zoeken /
 Men hoort niet dan sweiren bloeken /
 Dooz Godt en dooz Christi Bloed /
 Dat de kwaede waere is goed.
 Wenschende de dood te sterben /
 En het Menschyn Gods te berben /
 Dat de aerde hun vernield /
 Dat den dupbel hun ontzield.
 Zy zeggen in den koophandel /
 Dat is den gemeynen wandel /
 Om te leven bobendien /
 't En kan anders niet geschien.
 De dood / Hemel / 't bier der hellen /
 Dupten hunne zinnen stellen /
 Dit hun ziele niet en kweld /
 Als zy maer en hebben 't geld.
 Deynig is daer aengelegen /
 Oft het kwaelplk is verhegen /
 Niemand pepst op ongebal /
 Waer het eenwylg dueren zal.
 'k Hebb' met een vast betrouwen /
 De Biegt-stoelen gaen aenschouwen /
 Waer men 't liegen sterck verbied /
 En de waerheyd was daer niet.
 Te weten by veel perzoonen /
 Die hun met herouw vertoonen /
 D'uyf beloften doen den Heer /
 Van noyt te erbellen meer.
 Kwaelplk zyn zy daer uyt-getreden /
 Oft zy zondigen als hoogleden /
 Men den Biegt-vader en Godt /
 't Is de waerheyd op het slot.

Men ziet zelfs de waerheyd wipken /
 Uyt de Hoben / Koningryken /
 Joannes moet zyn geloofd /
 Die verlooren heeft zyn hoofd.
 Om dat hy Herodes zeyde /
 Dat hy een kwaed leven leyde /
 Mischlypke zyn Zoeders Houtw /
 Tegen de wet van de trouw.
 Christen kinders / waerhepds zoonen /
 Wilt de waerheyd zoo betoonen /
 Dat m'om leven / nog om dood /
 Noyt de waerheyd en verstoet.
 Wilt kloekmoedig t'allen tyden /
 Dooz de regte waerheyd scrijden /
 Die hem dooz de waerheyd schaemt /
 Word een dupbels kind genaemt.
 Wilt de waerheyd noyt verswigen /
 Al moest gy d'uyf slaegen kringen /
 Nog om kerker / nog om goed /
 't En zy 't Regt u swigen doet.
 In het biegten van uw zonden /
 Mag geen leugen zyn bevonden /
 Gy moet aldaer spyken klaer /
 En moet zeggen 't gen' is waer.

Waerzeggers niet gaen te raeden, Superstitieuze daeden.

Superstitie, dat zyn woorden
 Gebruyken, die niet behoorden,
 Teekenen, oft eenig werk,
 Tegen d'Instelling der Kerk.
 Door miraekels niet bedreven,
 Die Godt geen magt heeft gegeven,
 Door natuer niet uytgevrot,
 Maer door fathan uytgezot,
 Want van Godt zynde verlaeten,
 Komt ons zaligheyd te haeten,
 Heeft veel konsten uytgehaelt,
 Waer door menig mensche faelt.
 Door ongoddelyke zaeken,
 Weet hy ons heel op te maeken,
 Door kwaed raeden ons bedriegt,
 Die zoo stil in slaepe wiegt.
 'k Zal van zyn listen doen blyken,
 Waer door hy komt uyt te sryken,
 Vele zynder in 't getal,
 Oft zy maer weynig schryven zal.
 Om de korts en pynn' der oogten,
 Haest te zien van ons vervloogen

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

M'hangt een briefken aen den hals,
Middel van den duyvel valsch.
Stroey-banden aen boomen binden,
't Zy aen eyken, oft aen linden,
Met geld, en wat blood daer by,
Maekt u van de kortzen vry.
Maer niet van veel ongelukken,
Die u zullen eens verdrukken,
Ieder klaer voor ooggen ziet,
Dat dit niet door Godt geschied.
Ander die ook naemen schryven,
Om het blood der neus te styven,
't Gen' men op het voor-woord doct,
Met het uyt-gelooen blood.
Ander die gaen verre streken,
Zonder iemant aen te spreken,
Maeken een Autaer op 't land,
Alwaer zy doen offerhand.
d' Eerste die men zal ontmoeten,
Zonder spreken, zonder groeten,
Moet het op geofferd geld,
Wezen in zyn hand geteld.
Veel zynden die maeken banden,
Van groen' blaederen aen d' handen,
Geplukt 's avonds voor Sint Jan,
Anders geen vrugt hebben kan.
Daer zynder op zeker tyden,
Die d' Heyligen wafch toewyden,
Met het hayr daer in gedaen,
Van die is met ziekte belaan.
Ander die den zieken leyden,
Dry, vier daegen te vermeyden,
Voor de klaere Zonne ryst,
Wat dat sathan al bewyft.
Gekeert zynde naer den Oosten,
Oft ten zoud' u niet vertroosten,
d' Handen gekruyft, uytgerekt,
Moet dit wezen niet begekt.
Eenig Davids Psalmen spreken,
Tot genezing der gebreken,
En wasschen in 't water klaer,
d' Handen met den zieken, maer;
Veel die om verscheyde pynen,
Met een swyne-scheel verschynen,
In den naem van catera,
Van de reste, raed'er na.
Daer zynder die kruyden snyden,
Om van ziekte hun te bevryden,
Met een heel nieuw mes gekogt,
Dat geen zaak heeft aengerogt.

Oft wel moet geen trooit verwagten,
De kruyden zyn zonder kragten,
Die in 't minste maer geloofd,
Moet van zinnen zyn beroofd.
Daer zynder die kruyzen smeden,
Op Goed vrydag tegen reden,
Als den Priester in de Kerk,
Doet aen Godt een zuiver werk.
Van naegels die op de straeten,
Van de peerden zyn gelaeten,
Ziet oft eenen wyzen man,
Daer in kragt bemerken kan.
Ander, Onzen Vaders lezen,
Zeker daegen; maer 't moet wezen,
Altyd een min in 't getal,
Tot'er maer een blyven zal.
Veel die woorden ook gebreyken,
Om de sloten te ontluycen,
En weder te sluyten toe,
Maer den duyvel die weet hoe.
Andere die alle daegen,
Hooge woorden by hun draegen,
Waer door schynen t'allen tyd,
Zekerlyk te zyn bevryd.
Van kwetzuren, kappen, kerven,
Dat zy noyt en zullen serven,
In wat land, in wat kwartier,
Nog door water, sweerd, nog vier.
Veel die vast daer op betrouwen,
't Gen' voor eeuwig zal berouwen,
Want op zekeren termyn,
Zullen zy bedrogen zyn.
Daer zynder, op dat hun schaepen,
Noyt den wolf en zoud betraepen,
Die doen zaeken wonderbaer,
'k Zal den uytleg laeten daer.
Dan om dogters te verwekken,
En tot hunne liefd' te trekken,
Gebreykende fenynig kwaed,
Waer naer volt een grooten haet.
Hondert middels zult gy lezen,
Om de peerden te genezen,
Die een slegten smit gebreykt,
Waer door hy zyn botheyd duykt.
Zy vraegen van wat couleuren,
Dat de peerden zyn die treuren,
Als 't couleur hun is bekend,
Zy jaegen de ziekte ten eynd.
't Peerd, dry uren op die stonden,
Word aen eenen boom gebonden,

Den welken is vrugteloos,
Werken van den duyvel boos.
Veel genezen, zonder faelen,
De beesten van vele kwaelen,
Met water en geirte-graen,
In een glaezen pint gedaen.
Ik zoud' nog veel ander zaeken,
Alhier konnen kenbaer maeken,
't En mag niet klaer zyn gezeyd,
En ten vollen uytgeleyd.
Want vele curieuze lieden,
Zouden wel de daed bespieden,
Al is 't tegen het Gebod,
Van den Alderhoogsten Godt.
Daer zynder, die ratten, muizen,
Doen vergaen naer ander huizen,
't Schynt een treffelyk secreet,
't Gen' men door den duyvel weet.
Zy den eenen mensch bevryden,
Maer een ander moet het lyden,
Groote zonden, schelmerly,
Vol bedrog en duyvelry.
Men spreekt woorden hoog van taele,
Veel die af-lezen de kwaele,
Maer aenmerkt de daed en 't kwaed,
Want het op een ander gaet.
't Gene m'af-leest van slegte peerden,
Valt op die zyn van grooter weerden,
't Gen' hy af-neemt van een vrouw,
Hy stelt eenen man in rouw.
't Gen' hy zal van een oud man weiren,
Dat zal aen eenen jongman deiren,
En is 't dat hy anders doet,
't Is hy zelfs die 't lyden moet.
Die om beesten, oft hun kwaelen,
Wereldsche belezers haelen,
Die zyn tooveraers in schyn,
Zullen vol ellenden zyn.
Maer 't vervloekste kwaed der kwaeden,
Is waerzeggers vraegen raeden,
Om te weten voor gewis,
Waer dat iet verholen is.
't Zy door kaerten, teirelingen,
Oft door 't zeveken te springen,
Oft door ander instrument,
Maeken zy den dief bekend.
't Minste dat'er is verlooren,
Men gaet zulk volk onderhooren,
De gen' hebben een contract,
Met den duyvel zelfs gemaakt.

Die aen zulk volk raed zal vraegen,
Zal het vroeg of laet beklaegen,
Hy moet vreezen plaegen groot,
Want Godt dreygd hun met de dood.
Wilt gy daer de waerheyd weten?
Zy en is daer niet gezeten,
Zoo hy eens de waerheyd zeyd,
Het is zeker dat hy vleyd.
Om u thien-mael te bedriegen,
Want zyn regte ampt is liegen,
Hy zoekt tegen regt en trouw,
Een ander vervloeken zouw.
En duyft lasteringen zeggen,
En veel valscheden op-leggen,
Zoo dat een onnoozel blood,
Zonder schuld dat lyden moet.
Die gebreyken wilt de reden,
Hy ziet klaer dees ydelheden,
Hoe dat'er hier anders niet,
Als door sathans list geschied.
Wat kan in een briefken steken?
In 't geschrift van twee, dry reken?
Door een goeden Medecyn,
Ziet gy dit gebreykt te zyn.
Geenzints: maer zy dit vervloeken,
't Is hulp van den duyvel zoeken,
Die u geneest door 't contract,
Dat gy met hem hebt gemaakt.
Maer ik hoor dit wederleggen,
En daer op uw reden zeggen,
Godt bewaert my van dees daed,
Van den duyvel en zyn maet.
Ik en will' om geene zaeken,
Verbond met den duyvel maeken,
Ik gaen ter goed trouwe voort,
'k En hebb' met hem geen accoord.
't Zyn myn gebeurs, oft myn vrienden,
Die my van dit briefken dienden,
Zy zeggen dit helpen kan,
En zy hebben preuf daer van.
Hier door schynt gy heel bevonden,
Buyten schuld en buyten zonden,
Maer weet al is 't dat'er niet,
Met den duyvel zelfs geschied.
Gy moet met zyne zoldaten,
Tooveraers en onderzaeten,
Want gy weet dat deze kragt,
Niet van Godt en heeft de magt.
Moet den Pastoor daer van spreken,
Geest te kennen uw gebreken,
H 2

Zoo gy niet dees zaeken laet,
 Gy blyft in een kwaeden laet.
 En al komt gy te verklaeren,
 Dat gy met geen tooveraeren,
 Nog duyvel en hebt verbond,
 Om te maeken u gezond.
 Gy gebruykt nogtans de dingen,
 Die den duyvel voort moet bringen,
 En zyt gy geen tooveraer,
 Oft wel van de zoort daer naer?
 Nogtans gy doet hunne werken,
 Zoo men klaerlyk kan bemerken,
 Grootte zonden bovendien,
 Raer als 't anders kan geschien.
 Gy moet vast daer aen gelooven,
 Oft den duyvel maekt den dooven,
 't En heeft anders noyt geschied,
 Waer in regt uw fauten ziet.
 Als ik de briefkens veragten,
 Ander zaeken zonder kragten,
 Gy moet nemen een bemerk,
 Op 't gen' voorenhoud de Kerk.
 AGNUS DEI, JESUS NAEME,
 Mag men draegen zonder blaeme,
 Beelden, Medaillien gewyd,
 Zyn geprezen t'allen tyd.
 Gewyd water, ander zaeken:
 Maer moet geen betrouwen maeken,
 Dat gy zeker in uw pyn,
 Daer door zult genezen zyn.
 Verhoopt in den Heer der Heeren,
 Bid hy alles wilt verkeeren,
 Tot uw ziele zaligheid,
 Weest tot lydzaamheyd bereyd.
 Pelgrimagen zyn geprezen,
 Maer moeten godvrugtig wezen,
 In den Naem van Godt gedaen,
 Gy moogt niemant spreken aen.
 Ook die in armoede leven,
 Moogt gy almoessen geven,
 Niet die gy voor eerst gemoed,
 Die misfchien is ryk van goed.
 Onzen Vaders vyf verkonden,
 Ter eeren van de vyf Wonden,
 Van Jesus Gebenedyd,
 Dat is loffelyk altyd.
 Maer u naer den Oosten keeren,
 Minderen, het getal vermeeren,
 Der gebeden die gy doet.
 Anders, dat zy niet zyn goed.

Superstitieus moet agten,
 Print dit wel in uw gedagten,
 Want dit ordre van getal,
 U geen kragt voortbrengen zal.
 En al is' dat de gebeden,
 Zyn woorden vol heyligheden,
 Sathan die misbruyken kan,
 Men heeft waere preuf daer van.
 d'Omsandigheyd der getallen,
 Kan u doen in zonden vallen,
 Want met eenen sloop zyn,
 Word bedorven een stuk wyn.
 Voorts de daegen onderhouden,
 Vastelyk daer op betrouwen,
 Dat zulk kruid moet zyn geplukt,
 Anders dat het niet en lukt.
 Sint Jans avond niet te vooren,
 Wie en zoude zig niet stooeren,
 Heeft het kruid meer kragt voorwaer,
 Daegs te vooren? oft daer naer?
 Hier in ziet gy klaer voor oogen,
 Door den duyvel zyt bedroogen,
 Want volgens 't gemeen verklaers,
 't Is den dag der tooveraers.
 Op welk zy hun poeders maeken,
 En veel meer vervloekte zaeken,
 Gy weet dit: en niet te min,
 Blyft met een verkeerden zin.
 Zoo gy kruiden wilt bewaeren,
 Asschen, palmen, vele jaeren,
 Gebruykt die op zeker tyd,
 Als die van de Kerk zyn g'wyd.
 Daer in is geen kwaed gelegen,
 Maer Gods bystand ende zegen,
 Superstitieuzen daed,
 Kan niet wezen zonder kwaed.
 Wanneer dat gy wierd erbooren,
 g'Hebt den duyvel af-gevooren,
 Zyt voorzigtig hem voortaan,
 Niet te wezen toe gedaen.
 Zyt gy ziek of krank van leden,
 Offert den Heer uw gebeden,
 Geestelyken medecyn,
 Moet gy zoeken in uw pyn.
 Zuyvert uwe ziel van zonden,
 't Is den meesten trooft bevonden,
 De gezontheit noyt verkiest,
 Waer door gy uw ziel verliest.
 Sathan met zyn onderzaeten,
 Moet gy t'allen tyden haeten.

Zoo gy zyt in ongeval,
 Godt is meester boven al.
 Is'er perykel van te sterven,
 Wilt veel liever 't leven derven,
 En volbrengen het gebod,
 Van uw weerden Heer en Godt,
 Als met den duyvel te leven:
 Gy moet door de dood begeben,
 Het is zeker vroeg oft laet,
 Neemt tot Godt uw toeverlaet.
 En is 't dat'er u perzoonen,
 Willen zekerlyk betoonen,
 Dat gy kond genezen zyn,

Ziet hier de *Wellust* en de *Wulpsheyd* overeert,
 Zoo ons word in dit Werk, van een wys man geleert.

Z Ag lest-mael zoo men zoud een dooden
 mensch begraven,
 Uyt eenen vuylen put veel dorre beenders schrae-
 ven:
 Hier zag ik zoo my dogt een stuk van 't bek-
 keneel,
 Daer 't arm-been, schouder-blad en schinkels:
 hier een deel
 Ontvleschde wervelen: daer d'onder kaeke-
 beenen:
 Hier steirt en heupe-been, daer vingeren en teenen
 Zommige die geheel, en d'ander half verrot,
 Dit ziende riep ik uyt: myn ziel gy zyt wel zot.
 Dat gy met liefde tot een schepzel word ontsteken
 't Gen'eyndelyk moet zyn in zoo een kuyl gesteké
 Die schoone die gy mind en die gy zoo waerdeert
 Zal eens naer dezen zyn in stof en asch verkeert,
 Haer wangen zullen eens verliezen haere verwen
 De oogen hunnen glans en held're lonken derven,
 Het kramozyne bloed dat op haer lippen gloeyt,
 De sneeuw gelyke melk die van haer voorhoofd
 vloeyt.
 De matsche poezelheyd, en onverstenste bloezem
 Van haeren witten hals en opgespannen boezem,
 Die tooverende verw' van 't Elpen beene vel,
 Dat lief en jeugdig lys, dat wel geschikt gestel.
 Zal eens veranderen van wezen ende vormen,
 En worden stinkend' aes der onverzade wormen
 Het graf dat gy hier ziet zal eens de wooning zyn
 Van die haer nu begraeft in purper en zatyn.
 Uyt dezen mond die u bekoort met minne stuypen
 Zal 't krielend' ongediert, met duyft en duyzent
 kruppen;

Maer door duyvels medecyn.
 Kiest voor uwen Godt te lyden,
 Peyft op eeuwig te verblyden,
 Die zoo sterft, 't is vast en waer,
 Dat hy sterft als Martelaer.
 Want in dees zaek word verboden,
 Te aenbidden de af-goden,
 Die gy veragt duyzent keer,
 Om de liefde van den Heer.
 Daerom kind zult niet verkeeren,
 Met die kwaede konsten leeren,
 En verliest gy goed oft geld,
 Op Godt al uw betrouwen steld.

Een flank gelyk een pest zal ryzen uyt de keel,
 Die gy op heden noemt een honing zoete deel.
 De slangen zullen zig met vele kromten krollen;
 En vringen uyt en in den neus en oogen rollen,
 De padden komen voort uyt deze gulle borst,
 Die gy nu weirdig agt, d'omhelzing van een
 Vorst.
 Dat jeugdig vleesch en bloed word als gestampt,
 gepletter,
 En smilt ten lesten weg als snot en vuylen etter,
 En als dit alles zal in modder-slyk vergaen,
 Bied u de dood-kist niet als dorre beenders aen.
 Ah! is op zoo een pryde myn zinn'lykheyd ver-
 vallen?
 Is 't met dat wormen-nest myn ziel, dat gy blyft
 mallen?
 Is 't om zoo morzig stuk, dat gy uw eynd ver-
 geet?
 En staedig uwe boey' en eygen banden smeed?
 Hoe laet uw reden zig door dezen schyn bekooren
 Kan zoo een blinde lust haer schrandere oordeel
 stooeren,
 Zal d'hoop van korte vreugd verleyden een ge-
 moed,
 Dat niet verzaed kan zyn, ten zy met 't hoog-
 ste goed?
 Vergeet gy om wat vleesch en beenders te vernoe-
 gen,
 Den-minnaer die met u zig wilt voor eeuwig voe-
 gen?
 Denkt wat uw lichaam is eer gy dit toe zult staen
 Een lyk dat met zyn lys in wormen moet ver-
 gaen. H 3

Zoo vuyl, dat geene pen zyn vuylnis kan beschryven,

Zoo stinkend, dat geen geur kan zynen stank verdryven,

Een yzelyk geraemt wiens voorbeeld gy hier ziet,
Een t'zamen-stel van asch van aerd en enkel niet.
Een romp wiens schorffe dekt gelyke stof en been
Als hier voor uw gezigt zyn in den put verschenen
Ziet daer het ledikant dat hem hier naer verwagt
Ziet waer hy rusten zal in zoo een langen nagt.
Ziet waer hy van 't gediend zal worden op-geeten,
Benevens 't vuyl gesel wiens min hem heeft bezeten,

o Wormen-aes! o graf! o etter vuyl! o slyk!
o Eyzelyk geraemt! o stinkende vleesch! o lyk!
Zal ik om onder u te kruypen en te vroeten,
Om eenen vuylen lust in vuyligheyd te boeten?
Afstrekken myne min van 't ongeschapen goed,
Dat eeuwig 't zelve blyft, en 't herte g'heel vol-doet?

Zal myne ziel alleen voor haeren Godt geschapen
Haer zelve in het slyk en modder gaen vergaen
Zal eene korte vreugd my maeken onderdaen,
Van die benevens my in etter moet vergaen?
Ah! zoud voorleden vreugd met lust ons kon-
nen laeven?

Als wy te zaemen zyn in eenen put begraven?
Wat baet ons op dien tyd in zoo een stinkend
kot?

Het pynelyk gedagt van 't onderling genot?
Wat baet my dan 't gezigt van haere zoete lonken?
Wanneer ik lig by haer in 't duyster graf gezonken?
Wat baet my dan 't gehoor, van haer verliest
gezang?

Wanneer uyt ieder oog zal kruypen eene slang?
Zoud haeren zoeten geur myn reuk dier tyd ver-
zoeten?

Als ik in etter en in stinkend' slyk zal vroeten?
Oft zoud haer poezel hand my streelen in een kuyl
Daer ik gevoeleloos diep onder d'aerde schuyl?
Ha neen! 't is dan gedaen met zinnen en met leden,
Met al dat heeft gediend tot deze dertelheden,
Daer en is g'hoor, nog reuk, gevoelen, nog gezigt
In een verstorven romp die onder d'aerde ligt.
De ziel die door de dood van hun is afgescheyden,
Ziet dan hoe dwaes zy haer van 't lichaem liet ver-
leyden,

Beklaegt dan, maer te laet 't misbruik van haer-
ren tyd,
En bekent dat zy met regt voor haere zondē lyd.

Dan roept zy: hadd' ik dog myn oogen toege-
sloten!

Als schoonheyd ende min my t'allen kant beslo-
ten!

Hadd' ik dog doof geweest wanneer de mei-
remin,
Haer streelende geluyd ded' klinken in myn zin.
Och! hadd' ik nimmermeer den toovergeur ge-
rooken,

Waer med' de wilde kwam in my haer peste stoo-
ken,

Och! waer myn lichaem noyt door wellust
aengeroot,

Zoo waer ik arme ziel tot wulpsheyd noyt ver-
voert!

o Lichaem! stof en asch! o aes van gift gedieren!
Waerom u zoo gestreelt? waerom u zoo te vieren
Waerom? wanneer gy waert met my och arm
gepaert!

En overleyd' ik niet hoe vuyl, hoe spood gy
waert?

Zoo stort die dwaese ziel haer vrugtelooze klag-
ten,

Zoo toont zy hoe men moet zyn dertel lichaem
agten:

Komt spiegelt u daer aen die nog in 't leven zyt,
En uwen levens loop zoo blindelings verslyt.
Komt spiegelt u daer aen brand-stookers van het
minnen,

Die op wat schoonheyd steld geheel uw hert en
zinnen,

Die op u weeldig vleesch den wille slaeve maekt
En wie den wellust drank zoo zoet, zoo lekker
smaekt.

Komt spiegelt u daer aen o meireminnens slaeven!
Die ligt tot over 't hoofd in vleesch en bloed be-
graaven,

Die aen een vuyle pop slaeg als autaeren regt,
En u gelukkig agt, te wezen haeren knegt.

Komt hier, komt aen het graf, aenschouwt de
rotte leden,

Van die wel eer voor u dien weg zyn ingetreden,
Daer is het lende-been van eenen jongen k want,
Die voor zyn Venus heeft, tot in het graf ge-
brand.

Daer is het kaeke-been van eene zang-heldinne,
Die aen de jongheyd schein te wezen een godinne,
Ziet of gy hier nog vind haer lonkende gezigt,
Ziet wat al schoonheyd hier met haer begraa-
ven ligt.

Zoogy geen oogen hebt, steld uwen reuk te wer-
ken,

Gy zult van stonden aen, haer zoetigheyd beme-
ken,

Oft steekt de handen neer, haelt haeren kop vry
uyt,

En let wat stoffe dien in 't bekkeneel beslyt.
Daer vind gy slyk en asch en wormen ende slangen
Die met hun kronker lyf den dooden bol omvan-
gen,

Daer vind gy uws gelyk, o menschen merkt die
aen!

Gy zyt dog stoffen asch, en zult in asch vergaen.
Myn ziel 't wyl gy nog in 't lichaem zyt gevangen,
En laet u nimmermeer van uwe lusten prangen,
Bedwingt het dertel vleesch, dat uwen wil ver-
leyd,

En onderdrukt daer in al uw begeerlykheyd.
Wanneer de wellust u, naer dezen komt vertoo-
gen,

Die schoone voor wie gy zoo dikmaels waert ge-
boogen,

Gedenkt in 't heetste van de blinde minne drift,
Met wat een bitter gal haer schoonheyd is ver-
gift.

Gedenkt dat al de vreugd die zy kan mede deelen,
U midden in 't genot zal smerten en verveelen,
En dat haer jeudig lyf op wie uw lusten staen,
Niet is als stof en asch, en zal daer in vergaen.

Ha ziele! 't waer te verr' uw edeldom vergeten!
Uw oorsprong is te schoon, uw driften onge-
meten,

Geen schepzel kan op aerd, verzaeden uw ge-
moed,

Bewaert uw liefde dan voor een volmaekter
goed.

Bewaert uw liefde dan voor die met zyne gaeven,
En jonsten zonder eynd' haer voeden kan en laevē
Bewaert die voor uw wit, uw oogmerk, u-
wen Al,

Die u beminnen wilt, die u vernoegen zal.
Met dezen zult gy u voorzigtiglyk verbinden,
In dezen zult gy ook al uw behaegen vinden,
Ah! laet de weelde daer, laet d'aerd'sche
schoonheyd gaen,

Zy is dog stof en asch, en zal in asch vergaen.
Ja, ja, ik laet die gaen, en will' myn oog ont-
houwen,

Van zinnelyk t'aenzien d'aenlokzelen der vrou-
wen,

Al kwam *Helena* zelfs, die Troyen stak in brand
Ik keerdt' op zelve stond, 't gezigt aen d'ander
kant,

Met regt, want midt zy kond' een Ryk in brande
steken,

Te lichter zoude zy myn kleyne romp ontfleken,
Neen, geen *Helena* zoud' my in haer netten vaen
Zy is dog stof en asch, en zal in asch vergaen.
En schoon zy eeuwig kond' in haere jeugd vol-
herden,

Nog will' ik noyt door lust, tot haer gedreven
werden,

Nog will' ik noyt om 't vleesch, zoo verre
zyn voldoen,

Ik ben dan niet als stof en zal in stof vergaen.

WIEROOKT kinders in de Kerk,
En in 't hert, dit Hemels werk;
Looft Godt onder schyn van brood,
Zoo bevryd g'u van de dood.

'k **A** *Enbidd' u met eerbied, verborgen Godd'lykheyd,
Die onder dees gedaent' voorwaer verborgen leyd,
Onsfangt myn hert dat zig aen u g'heel overgeeft,
Om dat het g'heel in uw beschouwinge begeeft,
Alle gezigt, gevoel en smack in u verdoeft,
Maer door 't geboor alleen, men zekerlyk geloofz,
'k Geloov' al 't gene heeft den Zone Gods gezoeyd,
Niet waerder dan het Woord der waere onseylbaerheyd,
Aen 't kruys verbergde zig alleen de Godd'lykheyd,
Maer hier verbergt zig ook te zaem de menschlykheyd.
Nogtans geloovend' en belydend' beyd te gaer,
Ik vraag 't gene heeft gevraegt den goeden moordnaer.
De wonden zien ik niet, die Thomas zag wel eer,
'k Verkenn' u niet te min voor mynen Godt en Heer?
Ah! drukt my dit geloov' van dag tot dag meer in!
Op dat ik in u hoop' en u alleen bemin
O! 's Heerens bittere dood, weird' gedenkenis!
Waeragtig Brood waer in des menscheus leven is.
Maekt dat myn ziel alleen, door u en van u leeft,
En dagelyks meer 'maek en zoetheyd in u heeft.
O Jesu! mynen Heer, eenigen Pellicaen,
Komt reynigt met uw Bloed myn stinkende misdæen:
Dat Bloed waer van een drop geheel het aerds geslagt,
Ontslaen kan van al 't kwaed waer in het was verjaght.
O Jesu! wie ik nu moet door een dekzel zien,
Eylaes! wanneer zal my naer mynen wenssch gesebien?
Dat ik a ziende met een helder aengezigt,
Zal zalig wezen door uw heerlykheids gezigt.*

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,
Wanhopen.

Wanhopen is een kwaed, een van de meeste zonden,

Die vol perykel is, en boosheden bevonden,
Want zy tegen Gods magt en zyne godheyl stryd
Tegen 't vergoten Bloed Christi gebenedyd.

o Mensch! die overpeylt uw goddelooze werken,
Waerom d' Almogentheyd van Godt niet wel be-
merken?

Gy weet dat Godt is goed, en medelyden heeft,
Dat zyn bermhertigheyd boven zyn werken
sweeft.

Hy sluyt voor hem de deur van des Heeren ge-
naeden,

Die denkt dat Godt niet wilt, oft hem niet kan
ontlaeden,

Van zyne zonden groot: heeft een wantrouwe-
nis,

Oft dat Godt niet is goed, oft nietalmogend' is.
Zonder gelooven moet, in vaste hope leven,
Dat'er geen zonden zyn, oft Godt kan die ver-
geven.

Hoe zeer gy zyt vervremd, en van zyn weg
verspreyd,

Hy van u maeken kan kinders van zaligheyd.
Niemand wanhopen moet, al heeft hy lange jaeren
In alle schelmery, de wereld om gevaeren,

Geen herte zoo verfleend, dat hy niet trekt tot
hem,

Dat niet en word verzoet, aenhoorende zyn
stem.

Wilt tot een leven nieuw, o zondaeren! verryzen
Om Gods bermhertigheyd, in eeuwigheyd te pry-
zen,

Want hy en wilt de dood van eenen zondaer niet
Maer dat hy hem bekeerd, en van de zonden
vlied.

Wat zyn ons zonden al, by Gods bermhertigheden
Ten zyn een duyfter wolk door de zonn' overtredē

Oft wasch dat door het vier verzagt en flux ver-
dwynt,

Oft als een kop-gespin, die Boreas verflind,
o Kind! o teere jeugd! wilt nimmermeer wan-
hopen,

Hoe zeer gy uyt den weg des Heeren hebt gelooppē
Hoe swaer uw zonden zyn, en boosheden ge-
daen,

Zoo gy gevallen hebt, staet op, wilt regte
staen.

Wereld.

Wat dat de wereld is, en al haer vremd bedryven,
Zonden in hondert jaer, duyft klerken niet be-
schryven,

Ik zal alleenelyk iet zeggen in het kort,
Want 't is onmogelyk, dat 't al beschreven word.

De wereld is een zee, om veel verscheyde reden,
Nu is zy stil, daer naer vol van onstuygmigheden,

De wereld van gelyk, van voorspoed en geluk,
Zy loopt zeer haestelyk in tegenspoed en druk.

Men ziet tot in de logt verheffen de zee-baeren,
En terfont vallen neer, al oft'er geen en waeren;

Men ziet heeden den mensch verheven, hoog
vermaerd,

En morgen eereloos, gesmeten plat ter aerd.
Men ziet de visschen groot, het kleyne visch ver-
slinden,

Het zelve zult gy ook op deze wereld vinden,
Veel Vorsten groot van magt, en die zyn ryk
van goed.

Verdrukken 't kleyne volk, en persen uyt hun
bloed,

De zee heeft in den grond niet als zand, swaerig-
heden,

De wereld en heeft niet als zonden, ydelheden,
De zee voor het lichaem, vol van perykels staet,

De wereld voor de ziel, veroorzaekt meerder
kwaed.

Van vier schepen op zee, gaet kwaelyk een ver-
looren,

Van vier zielen op aerd', kwaelyk een uytver-
kooren,

Augustinus die zeyd' ons deze lesse kort,
Die de wereld bemind, daer van verslonden
word.

In de zee men bevind veel monsters, vremde
dieren,

Men ziet die van gelyk ook in de wereld swieren,
Die dobbel zyn van hert, twee tongen en een
mond,

Waer door een eerlyk man word deirlyk ge-
wond.

De zee en is geen plaets, eygen om in te blijven,
De wereld van gelyk, naer Paulus klaerbefchryven

Wy hebben geene plaets, die blyft in zynen staet.
't Is maer alleenelyk, een plaetze die vergaet.

De zee is vol van zout, en vol van bitterheden,
Het visch dat swemt daer in, met aengenaemig-
heden,

ofte GULDEN A. B. C.

De wereld is gelyk, vol bitterheyd, verdriet,
De menschen door gewoont', en smaeken
't minste niet.

Maer als ik wel aanzien, de wereld haer gelukken,
Zes zoorten ik aenmerk van fouten uyt te drukken

Haer kortheyd, haer ellend', perykels, blind-
heyd groot,

Veel zonden, schelmeryen, en veel abuizen
snoed.

Al des werelids geluk, zoetigheyd, en plaizieren,
Ziet men als eenen rook, voor onze oogen swieren

Het geluk van den mensch met zyn leven ver-
gaet,

't Gen' ten hoogsten getelt, in hondert jaer be-
staet.

Hoe vele zynder die tot dit getal geraeken,
Van thien duyzent niet een, uw rekening zult
maeken,

M'heeft Abten, Bisschoppen, Cardinaelen gezien
Die leefden maer een maend, oft daegen acht
oft thien,

Pauzen min als een jaer, en nieuw getrouwe lie-
den,

Een magt: het gen' men ziet nog daegelyks ge-
schieden,

En oft uw leven waer van langduerigen tyd,
Neemt dat gy hondert jaer op de wereld verblyft.

Voegt hondert nog daer by, en tweemaal hondert
jaeren,

't Is by de eenwigheyd, of 't oogenblikken waeren
Want by de eeuwigheyd, 's werelids geluk is
wind,

Gelyk men met'er daed, voorzeker waer bevind
Dat al de Vorsten groot, en Monarchen verheven,

Die oyt hebben geweest, en nog zyn in het leven,
Wat heeft hun eer en glans, en hun geluk gebaet?

Het is geweest een wind, die ligtelyk vergaet.
Waer zyn de Princen al, die naemen hun behaegen

Om waer de vogelen met valken snel te jaegen,
Zy die vergaerden bergen van zilver, goud?

Waer op hebben hun troost, en zeker hoop ge-
bouwd.

Ziet die hebben gebouwd, zoo wonder ryke stuk-
ken,

Die noyt waeren ten eynd', om iets nieuws uyt
te drukken.

Wat hebben zy daer van voor hunnen loon ont-
faen?

Veel zyn van hun paleys, regt naer de heil'
gegaan.

Terwyl dat hunne plaets van ander is bezeten,
Wat is het van die zyn in wysheyd hoog vermeten?

Waer is de glorie der wyzen Salomon?
Waer Alexanders magt? en Afluërus rom?

Waer zyn zoo hoog vermaerd, de Keyzeren van
Roomen?

Waer d'ander Princen al, en Koningen gekomen?
Wat heeft aen hun gebaet, des werelids groote
magt?

Hun knechten, goed en geld, en legers groot van
kragt?

't Is alles als een droom, oft schaduwe verschenen,
In eenen oogenblik, is hun geluk verdwenen,

Hier uyt bemerken koud wat is des werelids staet,
Hoe dat al haer geluk zeer haestelyk vergaet.

Die op de wereld steunt, en heeft geen vast be-
trouwen,

't Is gelyk by den steert, een gladden paeling
houwen,

Want aen een paelings-steert, is geen vast gry-
pen aen,

Daer is geen middel ook van vast op haer te gaen.
Dog in dit traenen-dal, niemant kan ons bevryden,

Van duyft mizerien, die komen t'allen tyden,
Niet een ure op een dag, de gen' verlopen zal,

Oft den mensch word gedreygt van menig on-
geval.

Het is onmogelyk om ieder te verkonden,
Wie heeft de ziekten al van ons lichaem bevonden?

De stryden van ons ziel en alderhande kwaed?
Dat in ons even-mensch en leven kort bestaet.

Hier word'er om zyn goed, een in het regt be-
trokken,

Daer een door valsche tong, gescheurt in duyzent
brokken,

Een anderen uw staet, eer en geluk bestryd,
Den eenen door den haet, den anderen door nyd.

Den eenen door bedrog, den anderen door vreden:
Den eenen door het sweerd en valscheyd uyt te
spreken;

Naer dees mizerien en overgroot verdriet,
Men weet niet het getal wat onvoorziens ge-
schied.

Daer breekt'er een zyn been een anderen zyn leden
Daer word een van het peerd, oft waegen over-
reden,

Daer is een die verdrinkt daer word'er een ver-
moord,

Waer van men nimmermeer, de minste reden
hoort.

Daer verliest een zyn arm, een anderen zyn oogen
Daer van zyn eygen kind, den vader word be-
drogen,

Daer ziet gy een die weent, die verliest al zyn
goed,

Daer eenen die is borg, die het betaelen moet.
Maer is 't dat u belieft daer van nog meer te weten,
't Volk ondervraegen moet, in 's werlds dal ge-
zeten,

Wat aengaet het verdriet, oft wee des werlds
vreugd,

Dees antwoord, zoo ik meyn, gy vry ver-
wagten meugt.

Waer 't dat zy waeren beyd' in eene schael gelegen,
't Verdriet zoud' vele meer, als het vermaek op-
wegen,

Een ure van vermaek, geeft hondert uren pyn,
Dus overpeylt hoe dier de vreugd betaelt moet
zyn.

Maer aengezien 't verdriet, en de voorzeyde kwae-
len,

Moeten zoo wel de goed', als de kwaede betaelen,
Voor eenen zondaer boos, daer is meerder ver-
driet,

Want hy gedueriglyk de hell' voor oogen ziet.
Men ziet Godt bovendien door oorlog, diere ty-
den,

Door peste, hongers-nood, de zondaeren kastyden
Daerom aen Cain zeyd'; zoo gy hebt goed ge-
daen,

Naer de verdiensten zult gy uwen loon ontfaen.
Maer is 't zaek dat gy hebt eenig groot kwaed
bedreven,

De zonde zal terfont ontrent uw deure sweven,
Dit is de strafen pyn: Godt zyn bermhertigheyd
Gunt aen den goeden mensch, den kwaeden
straf bereyd.

Daer valt ook groot verdrietaen des Heeren die-
naeren,

Van hun te zyn gestelt, om het regt te bewaeren,
Wanneer zy vatten aen kwaed-doenders hier en
daer,

De gen' worden gestraft, voor ieder openbaer.
d'Eenen gebannen word, gesmeten in de banden,
Oft men ziet levendig een anderen verbranden,

Gehangen aen een galg, het hoofd geslaegen af,
Ieder naer zyn misdaed, lyd zyn verdiende straf.
Men ziet'er ook ontlit, met vier peerden verscheu-
ren,

Duyft ander pynen groot, en tormateu bezueten,

Deneenen word berooft van zyn erf-deel en goed
Zoo dat elk hondert-mael zyn kwaed betaelen
moet.

Daer zyn nog bovendien duyzent en duyzent
zaeken,

Die dag en nagt den mensch geheel onrustig maek-
ken,

En beletten den slaep, die noyt en zyn verblyd,
Die geduerig in 't hert gevoelen hunnen stryd.

Al dees ellendigheeden alleenelyk maer praemen,
Hier in dit traenen-dal, met pynen der lichaemen,

Maer 't perykel der ziel, dat is den meesten druk,
Dat is het meeste kwaed, het swaerste ongeluk.

Wie is 't die zoekt den weg der deugden naer te
sporen?

Wien zal naer het vermaen van eenen Priester
hooren?

Wien is met vollen geest te vinden in 't sermoen?
Wien tragt daer voordeel aen zyn arme ziel te
doen?

Wien is 't die vlugten wilt d'occasien der zonden?
Die vol perykels zyn voor onze ziel bevonden?

Zeer weynig die met vrees, zien dees perykels aen
Nogtans wie die bemint, die zal daer in vergaen.

Aen dees perykelen, daer is verdriet by hoopen.
Voor die geheel verblind in 's werlds wegen loo-
pen,

Geen verblindheyd zoo groot, voor een mensch
die gelooft,

Als leven goddeloos, als van 't Geloof berooft.
Waerom dan buyten maet de creatueren agten,
Ende zoo luttel Godt stellen in ons gedagten?

Waerom dan zoo veel eer, voor de werldfche
wet?

Zoo luttel voor de wet, die Godt ons vooren zet.
Waerom voor het lichaam zoo vele pynelykheden

't Gen' is gelyk een beest zonder verstand en reden?
En voor de edel ziel, zoo luttel zorg bereyd?

Die is het waere beeld, al van Gods Majesteit?
Waerom zoo zeer gespaert en vergaert voor dit
leven?

Het gene zal mischien eer 't morgen is, begeven,
En waerom niet bezorgt, om te vergaeren goed?

Het gen' voor eeuwigheyd de ziele leven doet?
Waerom zoo zeer geslaeft om tydelyke dingen?

Verzekert dat de dood ons zeker zal bespringen,
Het gen' voor eeuwig word: mischien van
dezen nagt,

Mischien binnen een uer als zy word misst
verwagt.

Wat verblindheyd zoo groot, als 't Hemels regt
verliezen?

En om een uer van vreugd, eeuwigen druk ver-
kiezen?

Willen dat alle zaek in deugdzaamheyd geschied,
Ende zyn leven boos willen verlaeten nier.

De wereld zynde dan vol duyfterheyd bevonden,
Wat verwagt gy van haer, als schroomelyke zon-
den?

Geen meerder ongeluk aen ons de wereld geeft,
Dit is 't meeste verdriet, waer in den mensche
leeft.

Doorziet de wereld rond, zonderiet naer te laeten
Dorpen en steden schoon, plaetzen van alle staeten
Zult niet veel anders zien, als zonden groot
en swaer,

Oft'er nog hemel, hel, oft geenen Godt en waer.
Leugens, dieften, bedrog, valscheyd, onzy-
verheden,

Men ziet in 's werlds smis, kwaelyk iet anders
smeden,

Godt daer vergeten word, nog bemint, nog
gevreest,

Den mensch die leeft aldaer, een leven als een
beest.

Den onnoozelen mensch zult gy daer zien ver-
drukken,

En den boosaetigen bevryd van ongelukken,
Den goeden neer-gevelt, den kwaeden op den
thron,

Den armen ongetroost, door een verkeerden
loon.

De wet die word verkogt, en de waarheyd mis-
prezen,

En zult den meesten deel der staeten zien verhe-
ven,

Die heeft de galg verdient, jae hondert-mael
mischien,

Door stelen, boozen list, zult gy verheven zien.
De deze zult gy zien, van ander menschen wy-
ken,

Door opgeblazentheyd, met niemant te gelyken,
En vele zult gy zien, zoo tot het geld geziut,
Dat meer aenbeden word, en meer als Godt
bemint.

Endat den meesten deel der Goddelyke Wetten,
Ende de wereld ook ons vooren komt te zetten,
Geschonden zyn: waer door het regt moet
lyden blaem,

En in veel plaetzen houd alleenelyk zyn naem.

Maer om klaer in te zien 's werlds staet en
manieren,

Stiert uw gezigt op 't hoofd, dat die komt te re-
geren.

Waer uyt gy kennen zult, wat de regering is,
Christus die zeyd' dit hoofd, den prins der duy-
sternis.

Te weten van die zyn vol boos en kwaed gedagten,
Wat kan men van 't lichaam van zoo een hoofd
verwagten,

Dit ons begrypen doet alleen den regten staet.
Hoe dat den duyvel is, gelyk zyn mede-maet.

Wat zal ik anders nog van de wereld verklaeren,
Als dat zy is een kuyl van roovers, moordenaeren,
Een heyr van kwaed gespuys, een verken Ital,
een hol,

Vol draeken, krokodils, en van serpenteen vol.
Is de wereld al zoo? waerom dan niet verlaeten?

Waerom zoo een vuyl plaets, haer boosheden
niet haeten?

Daer is kwaelyk geen trouw, geen regt, god-
vrugtigheyd,

Het kwaed heeft over-al, haer zondig zaed
verspreyd.

Den eenen broeder zal den anderen verraeden,
Den zoon, den vader zal in zyne winste schaeden,
Den man wenscht dood zyn vrouw, en de
vrouw haeren man,

't Is een onnoozel mensch, die niet verdraegen
kan.

't Vier brand ten allen kant van wellust en hoer-
reren,

Wie en zal tragten niet dees wereld te passeren,
Te zoeken een vrend land, spelonk oft wilder-
nis?

Daer geen gezelschap van boos volk te vinden is.
't Gen' ik hier hebb' gezeyd, dit raekt de kwaed-
de menschen,

Dat'er geen onkruid waer, het zoude zyn te wens-
schen,

Nogtans de wereld rond, men vind in allen staet
Deugdzaam en eerbaer volk, verfoeyers van
het kwaed.

Om wien dat Godt den Heer, de wereld vast
blyft houwen,

Dat gy de duyvels al, en zonden moest aen-
schouwen,

Die in de wereld zyn, gy zoud' met groot gezugt,
Ten minsten met den geest, van haer nemen
de vlugt.

Dat gy d'abuyzen al te regt konde bespieden,
Gy zoude van gelyk het valsch geluk ontv lieden,
De wereld ons meer gal, als dat zy honing geeft
Men van haer meer azyn, als dat men zuyker
heeft.

Het oordeel zy verkeert, van menige perzoonen,
En zal haer nimmermeer, in valten staet betoo-
nen,

s'Is valsch, bedriegelyk, en geeft een ander schyn
Als dat regt inder daed, naere beloften zyn.
Zoo 't valsch en 't fyne goud vervalst, en fyne
steenen,

Niet in de waarheyd zyn gelyk men zoude meenen
Daer is een waer geluk, en een valsch van gelyk
s Werelds geluk vergaet in eenen oogenblik,
Zy die een lekker brok met lust peyzen te smaeken
Zy raeken zomtyds vast, als den visch aen de hae-
ken,

Een aengenaem gezigt, vele beloften doet,
Maer 't gen' wel heden rickt, en rickt niet al-
tyd goed.

De plaizieren bemerkt, van die nieuwelyks trou-
wen,

Wanneer de daegen zyn voor by, van bruyloft
houwen,

De daegen van geluk beginnen te vergaen,
Den speelman is uyt 't huys, den zorg-zak die
moet aen.

Men is terstont belast, met ziekten, kinders kwae-
len,
Processen, oft de dood, komt d'een of d'ander
haelen,

De jonge teere bruyd, die gaet gerust te bed,
Want zy op dit verdriet, niet haer gepeyzen zet.
Wat zal ik zeggen ook, van staeten weerdighe-
den;

Wanneer dat iemant is voor eerst daer in getre-
den,

Wat glorie, wat glans, wat eer', en korten
tyd

Wat overgroot verdriet! wat zorg, wat tegen-
stryd!

En die in venus-school, door deonzuyver min-
nen,

Peayzen een voordeel groot en zoetigheyd te win-
nen,

Wanneer dat zy eens zyn dit dool-hof inge-
gaen,

Hoe menig kwaeden nagt, moet men niet on-
derstaen?

Tot wat perykelen moeten hun niet begeven?
Dat men zomtyds verliest goed, eer, jae ziel en
leven,

Gy kont spreken gelyk van eenen gierigaerd,
Oft die in 't schermen zoekt, te maeken hem
vermaerd.

Gy zult zien in dit volk wondere schouw-ton-
neelen,

Die 't zoet in het begin, in 't eynde fenyn uyt-
deelen,

Dit is des werelds beeld, dit is des werelds
vrugt,

Geen rust zonder verdriet, geen blydschap z on-
der zugt.

't Geluk des werelds is, vol verdriet en ellenden,
Zoo men heeft klaer gezien: ik wil myn thema
wenden,

En zien het waer geluk, de rust volmaekt ale-
leen,

Die in de wereld niet; maer is in Godt ge-
meen.

't Geluk aller geluk, 't meeste geluk te agten,
Dat is de zaligheyd waer naer wy moeten tragten,

Degen' is onzen Godt, dees waarheyd is bekent
Want 't is 't eerste begin, en ook den lesten end.

Is 't dat Godt alleen is den lesten eynd der men-
schen,

d'Opperste zaligheyd, men kan naer geen twee
wenschen,

Want die is buyten Godt, is op den weg van
druk,

En niemant buyten hem, oyt vinden zal geluk.
Dat spreke Salomon, in wysheyd uyt-gelezen,

Daer geen menschen in geluk, ter wereld meer
kond' wezen,

Daer geenen Koning heeft geweest zoo zeer
vermaerd,

Die volle kennis hadd', van dat'er was op aerd.
Die maekte voor zyn woonst, d'alder schoonste
gebouwen,

Die hadde voor zyn lust, de aengenaemste vrouwen
Niemant was zyns gelyk, in rykdom, magt
en goed,

Het zilver en het goud, hadd' hy in overvloed.
De tafelen voorzien van alderhande spyzen,

Zyne plaizieren groot, en kan men niet bewy-
zen,

De jagten en muziek: want zoo hy zelve zeyd,
Aen d'oogen en aen 't hert, gaf volle liber-
teyt.

Zegt dan die hebt beproeft, wat de wereld kan
geven,

Om een mensch in geluk, en vreugden te doen
leven,

Wat prys is alles weerd? hy zeyd' een enkel
niet,

Het is al ydelheyd, wat men ter wereld ziet.
Daerom voorzigtig kind, wilt de wereld ver-
vloeken,

In uwen Godt alleen, moet gy uw ruste zoeken,
Gaet te land en ter zee, daer is geen vaste slot,
Gy zult ellendig zyn, zoo gy niet gaet naer Godt.

Weldaed.

Se Selddaeden moet men pryzey,

Se Selddoenders lof bewyzey,

Weldaed moet vberzen gedaey,

Zonder daer van loon t'ontfaey.

Sie kan ander doen Selddaedeny,

Zonder zyn zelden te schaedey,

Moeten vberzen daer toe gewent,

Ook aen die zyn onbekent.

Daer zyn geen zoo vreed' diezey,

Als die in de Boffchen swicrey,

Sie niet en vberden verzoey,

Als m'hun eenig Selddaed doey.

Kleyne gift' uyt hert gegevey,

Verdiend meer lof toe-geschreyey,

Als die geeft half niet bedwank,

Srooke zaeken tegen dank.

Wyn.

Den Wyn die zal men verbieden/
Aen kinders en jonge lieden/
't Is Hippocrates advys/
En oock van Galenus wys.

Plato in zyn Republicke/
Hy verbood aen arm en ryks/
Niet te mogen dinken Wyn/
Dooz zy vpfthien jaeren zyn.

Zoo om ziekten/ ander kwaelen/
Die zyn uyt den Wyn te haelen/
Die van jongs hem daer toe wend/
Verdzinkt eer hy het water kent.

Den Wyn brengt ons in ellenden/
Doet veel zuyver maegden schenden/
En verliezen dooz den drank/
In on-eer/ hun leven lank.

Wyn is oozzaek van veel schanden/
Hy doet heel ons lichaem vanden/
Hy ontsteekt een vier in 't hert/
Dat tot kwaed genegen wert.

Den Wyn verwekt tot plaizieren/
Maer veel meer tot kwaed manieren/
Tot 't gen' my te zeggen schaemt/
En niet klaer moet zyn genaemt.

In plaets van tot deugd te wekken/
Den Wyn doet tot zonden trekken/
Van de kragten zynder blam/
Dozt geen groote deugd af kwam.

Jongmans/ dogters/ mannen vrontwen/
Haeken dooz Wyn in benoutwen/
Dat elk in zyne siele ziet/
Wat kwaed dooz den Wyn geschied.

Den Wyn lachen doet en spreken/
Gramschap/ haet en nyd ontsteken/
Schreutenen/ maeken doot getuyd/
't Gen' verborzen is ontslyt.

Is oozzaek van begten/ kyben/
En wanonders te bedyben/
Van doodsteken en zoo boozt/
Gelyk men geduerig hoort.

Deel die zyn dooz Wyn beschonken/
En bekwaem maer om te ronken/
Loopen in de wilde baan/
Want zy zonder schaemte staen.

Die daer naer propoosten maeken/
Van booztaen den Wyn te staeken/
Maer als 't eerste glas is in/
't Is zoo 't was in den begin.

Den Wyn heeft'er veel doen dolen/
Geleert in des Heeren scholen/
Waer van Luther en Calvyn/
Wel goed' preuben zonden zyn.

Deel hun goed en bloed verteiren/
En in lekker Wyn op-smeiren/
Een slegt leven tweezen moet/
't Gen' den Wyn verstorzen doet.

Wyn veroorzaekt veel abuyzen/
't Is verlies van vele huyzen/
Menig man van goed en staet/
Dooz den Wyn ten onder gaet.

Wyn haert goddeloze werken/
Moet d'exempels maer aemmerken/

't Geschied/ en dat t'aller uer/
 Dat men hoort met groot getreut.
 Ik spreek van die alle daegen/
 Oberlasten hunne maegen/
 Die hun dinken zot en zat/
 Dat t'weerkomt upt 't kele-gat.
 Dat die zyn in staet van zonden/
 En in verphets groot bevonden/
 Want die dronke is als een beest/
 Godt/ dubbel/ nog hell' en vzeest.
 Oft die in de lekker hotten/
 Met den Wijn zyn overgoten/
 Oft met lekker limonaed/
 Daer by al wat onnue-gaet.
 Den Wijn die is nu gemeene/
 Zoo by groote/ als by kleene/
 Men agt het geen kerrenis/
 Daer geen Wijn op tafel is.
 Men wist certpds van te spaeren/
 Het maec Edelmans en waeren/

Ydel glorie.

Ydel glori' moet men agten,
 Eenens dief van goed' gedagten,
 Zoeten vyand van ons ziel,
 Een verkeerd draeyende wiel.
 Die ons doet fenyn uyt-drinken,
 Zonder 't minste agterdinken,
 Die betoont een zoet gelaet,
 Daer 't hert' vol van listen staet.
 't Is een schyn-maegd in de oogen,
 Waer door veel worden bedroogen,
 Kostelyk gekleed en ryk,
 Maer van binnen vol van slyk.
 Vele menschen zyn op beden,
 Met het hoofd vol ydelbeden,
 Maer het is een walschen schyn,
 't Is een wezen zonder zyn.
 Vele die hun glorieren,
 Om voor Edel te passeren,
 Daer hun ouders slegt en kael,
 Omme gingen met de mael.

Y.

Die Wijn hadden in hun hups/
 Nu; tot in de minste klups.
 Holla! niet te ver' gesproken/
 En de deuren niet ontloken/
 Van menigen hypocryt/
 Die den Wijn-pot niet bempd.
 Hoe veel woord'er niet geschonken/
 En in plaetsen upt-gedronken,
 Van die ik niet zeggen wil/
 In een kamer in het stil.
 Moest ik heel den grond uphaesen/
 't Zoud met gecred geld betaelen/
 Maer die zal ik laeten daer/
 Wiffelien tot het nieuwe-jaer.
 Kind/ wanneer gy Wijn wilt dinken/
 Dinkt met vzees en agterdinken/
 Dat gy niet word ongezon/
 En lichaem en ziel doozwond.

Andere die ten allen tyde,
 Met den degen aen de zyde,
 Willen in des menschen oog,
 Wezen van een grooten toog.
 En 't is volk van kalis bende,
 Op-gekomen tot Oostende,
 Met een pek-broek aen hun gat,
 Die zyn van een vrende stad.
 Andere door ryke kleeren,
 Willen wezen groote Heeren,
 Die dikwils van droogen brood,
 In huys lyden hongers nood.
 Andere die hun doen pryzen,
 Door hun tafels en goed' spyzen,
 Door giften van hun gedaen,
 Maer om eer en lof t'ontfaen.
 Ook door geestelyke zaeken,
 Veel tot ydel glorie raeken,
 Die geven aen arme lien,
 Alleen om te zyn gezien.
 Om den naem van fraeye gasten,
 Veel die meer als ander vasten,

Lezen vyf, zes uren lank,
 In de Kerk op eenen bank.
 In hun heel godvrugtig houwen,
 Is om rykelyk te trouwen,
 Netten die den duyvel breyd,
 Zyn zulke godvrugtigheyd.
 Zeel oodmoedig zyn en lyden,
 En zullen noyt tegen-striden,
 Om van 't volk te zyn bemint,
 Daer zy anders zyn gezint.
 Kind, verfoeyt de ydel glorie,
 Wilt printen in uw memorie,
 Wat Bernardus geeft voor leer,
 Glorieert in Godt den Heer.
 Want wy moeten zeker weten,
 Dat 't gen' van ons is bezeten,
 Alle deugd en alle goed,
 Van den Heere komen moet.

Ys.

Kind, zoo gy volgen sdielt myn raed,
 Het is veel beter op de straet,
 Dan op de brooze plank van 't yd,
 Voor ongeluk s'bord menig vdyt.

Want hoort men niet meest jedes jaer,
 Van ongelikken verx' en maer,
 Zoo s'bel van oude als jonge liey,
 Sy moet maer in den spiegel zien,
 Oudaer een van te verx' te gaen,
 Oft van te maer aen boord te staen,
 Die hem te droeg op 't yd betrouwt,
 Een anderen die is te stout:
 Eklendiglyk ten onder gelyt,
 En s'bord alzo zyn leven kwyt.
 Hier zynder zeb, zeven oft acht,
 Die t'zaen in zinken onderwacht;
 En niemant is'er in den mood,
 Die hun kan helpen van de dood.
 Daer valt'er een gelyk een steen,
 Die breekt een ribbe, arm, oft been,
 Dat hy zyn leven daegen zal,
 Beklaegen zyn swaer ongeval.
 Kind, die dit hoort en zontyd ziet,
 Verspeelt op 't yd uw leven niet:
 Want het is zeker en gewis,
 Dat onder 't yd geen balk en is.

Z.

Zee.

Niemant die dwingen kan de zee en woeste
 baeren,
 't Is alleen onderdaen aen Gods almogentheyd,
 Gelyk Godt met'er daed heeft willen openbaeren,
 Als door de roode zee hy heeft een weg geleyd,
 Waer door de kinders zyn van Israël getreden,
 Als gaende door het yeld, met enen droogen
 voet,
 Van Pharao vervolgt, en tegen regt bestreden,
 Daer hy met al zyn volk bleef in den water-
 vloed.
 Godt die betoont zyn glans, in d' Hemelen ver-
 heven,

En zyne overheyd toont hy op 't aerdsche dal:
 Maer heeft in de zee willen te kennen geven,
 Zyne almogentheyd, de gen' is boven al.
 Wanneer d' Apottelen waeren in groot benou-
 wen,
 Christus bewezen heeft de grootheyd van zyn
 magt,
 Met een woord hy gebod de winden op te hou-
 wen,
 En zyn gebod dat heeft terstont geweest vol-
 bragt.
 Met te willen alleen de tempeesten verdwynen,
 Der baeren razerny', de winden die vergaen.
 Men ziet haer onberoert, in volle stilte schy-
 nen,

Dit kan van geenen mensch, op aerden zyn
gedaen.
Christus was in een schip met Petrus opgeklo-
men,
De zee die was heel stil, het schip konde niet
voort,
En in een oogenblik zyn zonder wind gekomen,
Waer hy geboden hadd', door zyne magt aen
boord.
Wanneer dat Jonas was van de schippers gesmeten
In 't midden van de zee, ziende gestilt de logt,
En 't on weder vergaen, zy hebben hun vermeten,
Dat het was door den Godt van Jonas uyt-
gevrogt.
Men heeft terstont gezien, hun ongeloof veragten,
Zy hebben Godt geëerd, gedient en zeer ge-
vreeft,
Uyt heel hun hert en ziel, en uyt geheel hun
krachten,
Die aen de zee gebied de winden en tempeest.
Jongheyd wilt van gelyk, u heel aen Godt op-
draegen,

En onderworpen u aen zyn opperste magt
Bid dat hy uwe ziel bevryden wilt van plaeghe
Wanneer den duyvel haer heeft in tempeest
bragt.

Ziele.

De ziel die is onzienelyk,
Verstandelyk, onsterffelyk,
Subtyl, schoon, geestelyk en klaar,
Edel, zuiver en sonderbaer:
Die van Godt zelf geschapen is,
Klaer zyn beeld en gelykenis.
Die besluyt door zyn Soberdigheyd,
Een leven inder eenwigheyd.
Hierom is'er geen mensch die leeft,
Die niet verstand begrepen heeft,
Haer Soezen: oft begrypen zal,
Van Godt den Schepper van ons al.

Tot meerder Lof,, Van 's Hemels Hof.

E Y N D E.

APPROBATIOE.

Dezen Nieuwen Spiegel der Jongheyd, inhoudende vele schoone
Zedelessen, zal mogen tot onderwyzinge der zelve herdrukt
worden. Dezen 9. April 1772.

A. VAN TIENEVELT, Archid. Lib. Cens.

APPROBATIOE, Van den Eerw. Heer CAROLUS LEOPOLDUS LOYS,
Pastoor der Prochiale Kerke van O. L. Vrouwe tot POPERINGE.

'k Hebbe dezen Boek doorlezen,
Ikbevind' hem goed te wezen,
Want hy leert de jonge jeugd.
Vlugten 't kwaed en doen de deugd.
Daerom 'k wensch in alle Schólen,
Aen de Jongheyd wierd bevolen,

Hem te leeren over-al,
Want hun dienstig wezen zal.
Ook de bejaerde Perzoonen,
Komt hy hunne vlekken toonen,
Klaerder als een kristalyn,
'k Meyn' hy zal voordeelig zyn.

compl. J.

